

ספר

אנציקלופדיית המצוות

כרך א' – שבת

השבת בישראל כהלכתה

ובו:

ספר א': השבת בישראל כהלכתה חלק א'

ספר ב': השבת בישראל כהלכתה חלק ב'

סיפורי צדיקים

ספר ג': השבת בישראל כהלכתה חלק ג'

גילוח השערות וציפורניים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיר בת ים

ב' סיון תשע"ו לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
CIO CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

מכתבי הסכמה

מגדולי ישראל כבר באו בדפוס בשאר הספרים
שהוצאנו לאור - וזכרון אחד עולה לכאן ולכאן.

"מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

ספר השבת בישראל כהלכתה דיניו ומנהגיו – חלק א'

א. בו יבואר כי שמירת שבת הוא יסוד קדושת ישראל וטהרתן. ב. גם יבואו בו דברי התעוררות לבאר גודל הפגם והנזק המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל בהם ח"ו, ושכר הגדול המעותר בזה ובבא של שומרי שבת. ג. גם הוספנו בו קונטרס שמירת שבת כדת (ליקוטי דינים השכיחים להלכה ולמעשה).

כל זה לקטתי בעזר צורי וגואלי מדברי חז"ל מש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים, זוה"ק ותיקונים, וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי הראשונים והאחרונים זלה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהיבים נפש האדם לשמור מאוד לברוח ולהסתלק אפילו מן הספק, כאשר יראה הרואה בפנים הספר. תקותי כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, וזה יהיה פרי עמלי להסיר המכשלה הזאת מבתי בני ישראל בכל מקום שהם, ולעורר בני ישראל בכל מקום שהם להתחזק ולדקדק בכמצוות השבת על כל פרטיה הרבים, כדברי חז"ל הקדושים אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין (שבת קי"ח:).

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיר בהים
ב'סיון תשע"ו לפ"ק

תוכן העניינים

השבת בישראל בהלכתה חלק א:

ה. פרק א: עונש המחלל קדושת השבת.....

כב. פרק ב: כבוד שבת ושכר הגדול של שומרי שבת.....

ע. פרק ג: בגדי שבת.....

עח. פרק ד: זכרון יום השבת כל השבוע.....

פד. פרק ה: לימוד בהלכות שבת.....

צב. פרק ו: קבלת שבת.....

צה. פרק ז: מצוות תלמוד תורה בשבת.....

פרק ח: שמירת שבת כדת – ליקומי דינים השכיחים להלכה

ולמעשה.....

קג. פרק ט: כללים לכל מיני מוקצה.....

קנח. פרקי: דברים המותרין בטלטול שלא לצורך כלל.....

קסג. פרק יא: כללים בדיני מוקצה – כלי שמלאכתו לאיסור.....

קסו. פרק יב: כללים בדיני מוקצה – כלים המותרין בטלטול שלא לצורך כלל.....

פרק יב: כללים בדיני מוקצה – כלי שמלאכתו להיתר....קעב

פרק יג: דיני מוקצה וטלטולים.....קפז

פרק יד: כים התפור בבגד.....רכז

ספר

השבת בישראל

כהלכתה

חלק א'

פרק א

עֲנֵשׁ הַמַּחֲלֵל קִדְשַׁת הַשַּׁבָּת

מִשִּׁס, וּמְדַרְשִׁים, זֶהר הַקְּדוֹשׁ, וְהַפּוֹסְקִים

(א) רַשְׁבַּ"י כד הוה חמי לאימי משתעיא סגין בשובתא
 הוה אמר לה אימא שובתא היום (ירושלמי שבת ט"ו,

.ג)

(ב) נָשִׁים מִתּוֹת יְלָדוֹת בְּעוֹן שְׂמִכְבֹּסוֹת צוֹאת בְּנִיהֶם
בַּשָּׁבֶת (שבת ל"ב).

(ג) בְּעוֹן חֲלוּל שָׁבֶת חָיָה רָעָה רַבָּה, וּבַהֲמָה כָּלָה, וּבְנֵי
אָדָם מִתְמַעֲטִין (שבת ל"ג).

(ד) אֵין הַדִּלְקָה מִצּוּיָה אֶלָּא בְּמִקּוּם שֵׁישׁ חֲלוּל שָׁבֶת
(שבת קי"ט).

(ה) לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בַשְּׁבִיל שְׁחָלְלוּ בָּהּ אֶת
הַשָּׁבֶת (שם).

(ו) מְקַבְּלִין קַרְבָּנוֹת מִפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל כִּדֵּי שִׁיחֲזֹרוּ
בְּתִשׁוּבָה חוּץ מִן הַמּוֹמָר, וְהַמְּנַסֵּף יֵין, וְהַמְחַלֵּל שָׁבֶת
בְּפִרְהֶסְיָא, אֵלמָא עֲבוּדָה זָרָה וְשָׁבֶת כִּי הַדְּדֵי גִינְהוּ
(עירובין ס"ט).

(ז) שָׁבֶת חֲמִירָא וְלֹא אֵתִי לִזְלוּלִי בָּהּ (ביצה ל"ו).

(ח) בְּעָרְב שָׁבֶת לֹא הָיוּ מִתְעַנִּין מִפְּנֵי כְבוֹד הַשָּׁבֶת קָל
וְחִמְרָה בַּשָּׁבֶת עֲצָמָה (תענית כ"ז).

השבת בישראל כהלכתה

ז

ט) יְכוּל יִהְיֶה כְּבוֹד אָב וְאִם דּוֹחָה שַׁבָּת, תִּלְמוּד לֹמַר
אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירְאוּ וְאֶת שַׁבָּת־תִּי תִשְׁמְרוּ א (יבמות
ה:).

י) לִירָאָה אֶת ד' אֱלֹקֶיךָ כָּל הַיָּמִים אֲלוֹ שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים
טוֹבִים (יבמות צ"ג).

יא) הַמְטִיל אֵימָה יִתְרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ סוּף בָּא לְחֻלּוֹל
שַׁבָּת (גיטין ו:).

יב) בַּהֲנִי תִלֵּת מִיֵּלֵי נַחֲתֵי בַעֲלֵי בָתִּים מִנְכַסִּיהוֹן,
דְּסִירֵי נְכַסִּיהוֹ בַשַּׁבָּת, וְדַקְבַּעֵי סְעוּדַתִּיהוֹ בַשַּׁבָּת
בַּעֲדָן בִּי מִדְּרָשָׁא (גיטין ל"ה:).

יג) נִהַר סְמִבְטִיּוֹן מוֹכִיחַ עַל שְׁמִירַת הַשַּׁבָּת (סנהדרין
ס"ה:).

יד) חֲסִידִים הָרְאוּשׁוֹנִים לֹא הָיוּ מְשַׁמְשִׁין מְטוֹתֵיהֶן אֶלָּא
בְּרִבְעֵי בַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ נְשׁוֹתֵיהֶן לְיַדֵּי חֻלּוֹל שַׁבָּת
(נדה ל"ח:).

(טו) כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת אֶצְלָכֶם [בְּעוֹלָם
הַזֶּה] בְּרִצּוֹנוֹ כָּאֵן הוּא מְשַׁמֵּר אוֹתוֹ בְּעַל כְּרַחוּ (בראשית
רבה י"א י).

(טז) אִם יָבוֹאוּ עִבּוּ"ם וַיֹּאמְרוּ לָכֶם לָמָּה אַתֶּם עוֹשִׂים
אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, אֲמָרוּ לָהֶם רְאוּ שְׂאִין הַמֶּן יוֹרֵד בַּשַּׁבָּת
(שמות רבה כ"ה ט"ו).

(יז) אָמַר הַמֶּן אִם אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְעַקֵּר אוֹתָם [יִשְׂרָאֵל]
עַקֵּר אֶת הַשַּׁבָּת וּבִטֵּל אוֹתָהּ וְאַחַר כֵּן אַתָּה מְכַלֶּה
אוֹתָם (אסתר רבה ז).

(יח) טוֹר שְׂמֵעוֹן חָרַב מְשׁוּם שֶׁהָיוּ מְשַׁחֲקִין בְּכַדּוֹר בַּשַּׁבָּת
(איכה רבה ב ג).

(יט) חֲלוּל שַׁבָּת אֶחָד מִג' עֲוֹנוֹת שְׂמַגְלֵגְלִין בָּהֶם עַל
עוֹשִׂיהֶן אֶת כָּל הָעֲוֹנוֹת (מדרש תנאים דברים ה).

(כ) לֹא חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם עַד שֶׁהֶעֱלִימוּ עֵינֵיהֶם מִן הַשַּׁבָּת
(מדרש תנאים דברים ה).

(כא) הַמְחַלֵּל שַׁבָּתוֹת אֶף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (אבות דרבי נתן פרק כ"ו).

(כב) אִם חִלְּלֶתֶם הַשַּׁבָּת מֵעַלָּה אֲנִי עֲלִיכֶם כְּאִלּוֹ חִלְּלֶתֶם כָּל הַמְצֻוֹת (מדרש רבה שמות פרק כ"ה).

(כג) הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת מֵעִיד לְפָנַי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם שְׂלֵא בָּרָא עוֹלָמוֹ בְּשֵׁשֶׁה יָמִים וְלֹא נָח בַּשְּׁבִיעִי (מכילתא פרשת יתרו).

(כד) הַמְחַלֵּל הַשַּׁבָּת מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ גָּחְלִי רְתָמִים (פענח רזא).

(כה) עֲנֵשׁ הַמְחַלֵּל כְּפוּל (מדרש תהלים מ"ז צ"ב).

(כו) יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא שָׁמַר שַׁבָּת בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵין לוֹ מְנוּחָה לְעוֹלָם, וּמִמָּנָה אֶחָד מוֹצִיא גּוֹפוֹ וּמְכַנֵּס אוֹתוֹ לְגִיהֶנָם לְעֵין הָרָשָׁעִים, וְנִשְׁמָתוֹ אֵין לוֹ מְנוּחָה בְּאוֹר גִּיהֶנָם, וּכְשִׁיּוֹצֵא שַׁבָּת אוֹתוֹ מִמָּנָה מְחַזֵּיר הַגּוֹף לְמְקוֹמוֹ וְנִזְוָקִים

חלק א'

י

כָּל אֶחָד לְעֶצְמוֹ (מדרש מובא במעבר יבק, שפתי רננות סימן ל"ט).

כז) עַל יְדֵי חֲלוּל שֶׁבֶת נִתְפָּזְרָנוּ בְּגָלוֹת (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ו).

כח) מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שָׂרָכַב עַל סוּס בְּשֶׁבֶת וְהִבִּיאֻהוּ לְבֵית דִּין וּסְקָלוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שָׂרָאוּי לְכַף אֶלָּא שֶׁהִשְׁעָה צְרִיכָה לְכַף (יבמות צ' סנהדרין מ"ו).

כט) כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מְכַבֵּד אָבִיו וְאִמּוֹ אֵין חֲטָא שֶׁל חֲלוּל שֶׁבֶת וְלֹא שָׂאָר שׁוּם חֲטָא בָּא עַל יְדוֹ (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ו).

ל) מַעֲשֵׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ פָּרָה וְחֹרֶשֶׁת בְּכָל יוֹם וְכִשְׁהִגִּיעַ יוֹם הַשֶּׁבֶת מִנִּיחַ אוֹתָהּ, לְיָמִים יָרַד אוֹתוֹ הַצְּדִיק מִנְכָסָיו וְהִצְרִיךְ לְמַכּוֹר הַשּׁוֹר לְעַכּו"ם, וְכִשְׁהִגִּיעַ יוֹם הַשֶּׁבֶת לֹא רָצָה הַשּׁוֹר לְחַרֵּשׁ כְּמִנְהַגוֹ גַּם אַחַר שֶׁהִכּוּ הָעַכּו"ם מִכּוֹת רַבּוֹת וְרַעוֹת מִקֵּדָם, בָּא לוֹ

השבת בישראל כהלכתה יא

העכו"ם לְיִשְׂרָאֵל הַמוֹכֵר שְׂיִטֵל אֶת שׂוֹרוֹ, מִיַּד הַבֵּין
הַצְּדִיק וְלָחַשׁ לְתוֹךְ אֲזֵן הַשׂוֹר שְׂמַעְכָּשׁוּ הוּא בְּרִשׁוֹת
הַעֲכוּ"ם וְחֹבָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת מְלָאכָת בַּעַל הַבַּיִת גַּם
בְּשַׁבָּת וּמִיַּד עָמַד מוֹכֵן לַעֲשׂוֹת מְלָאכָתוֹ, הַעֲכוּ"ם חָשַׁשׁ
שָׂמָא מַעֲשֵׂי כְּשָׁפִים וְלֹא הִנִּיחַ הַצְּדִיק עַד שֶׁהֲגִיד לוֹ
כָּל הַמְּאָרֶע, כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע הַעֲכוּ"ם כֶּף גְּבַהֵל וְנִזְדַּעַזַּע
וְנָשָׂא קֶל וְחָמַר בְּעַצְמוֹ וְאָמַר, מַה זֹאת שָׂאִין לָהּ לֹא
דַּעַת וְלֹא תְבוּנָה הַפִּירָה אֶת בּוֹרְאָהּ, וְאֲנִי שְׂבַרְאֲנִי
הַקָּב"ה בְּצַלְמוֹ וּבִדְמוּתוֹ וְנָתַן לִי דַּעַת וּבִינָה לֹא יִהְיֶה
רְאוּי לִי לְהַפִּיר אֶת בּוֹרְאִי, מִיַּד חָזַר לִירְאֵת שָׁמַיִם
וְזָכָה לְלַמֵּד תּוֹרָה וְנִקְרָא רַבִּי חֲנִינָא בֶּן תּוֹרְתָא (פְּסִיקְתָא
דְּרַב כְּהֵנָא פֶּרֶק כ"ד, מְדַרְשׁ עֶשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת).

לא) מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא מָחָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה עַל חֲלוּל
שַׁבָּת הַנַּעֲשָׂה עַל יְדֵי בְהֻמָּתוֹ שֶׁל שְׂכִינְתוֹ נִקְרָא עַל

שְׁמוֹ, וְהִשְׁחֲרוּ שְׁנָיו מִפְּנֵי הַתְּעַנּוּת (שבת נ"ד, ביצה כ"ג, וירושלמי שם).

(לב) הַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת אֵין לוֹ מַחִילָה לְעוֹלָם (מדרש תנאים דברים ה).

(לג) הַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת כְּעוֹשֶׂה כָּל רַע (שם).

(לד) בְּעוֹלָם הַזֶּה אָדָם הוֹלִיךְ לְלִקֹּט תְּאֵנִים בַּשַּׁבָּת אֵין הַתְּאֵנָה אוֹמֶרֶת כְּלוּם, אֲבָל לְעֵתִיד לְבֹא אִם אָדָם הוֹלִיךְ לְלִקֹּט תְּאֵנָה בַּשַּׁבָּת הִיא צוֹחֶת וְאוֹמֶרֶת שַׁבָּת הַיּוֹם (מדרש שוחר טוב תהלים ע"ג).

(לה) חֵד דּוֹכְתָא אֵית בְּגִיחָנָם לְאַלִּין דְּקָא מַחֲלָלֵי שַׁבְּתָא (זוהר הקדוש הקדמה י"ד).

(לו) כָּל הַמְּחַלֵּל שַׁבָּת בְּדוֹן אֵין לוֹ הַרְמַת רֵאשׁ עַד שְׂעִשְׂוֶה תְּשׁוּבָה (אותיות דרבי עקיבא, אותיות קטנות א).

לז) הַמְחִיל לַשַּׁבָּת אֶף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים
טוֹבִים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא (אבות דרבי נתן פרק
כ"ו).

לְהֵלֵךְ מִסֵּפֶר זֶהָר הַקָּדוֹשׁ

(א) אִם אָדָם מִבְּעִיר אֵשׁ בְּשַׁבַּת הַקֹּבֶ"ה אוֹמֵר אֲנִי כִּבִּיתִי הָאֵשׁ שֶׁלֹּא יִתְוַקֵּד וְאַתֶּם מוֹקְדִים אוֹתוֹ אַתֶּם תִּתְוַקְדִין בְּגִיְהֵנָם (תיקוני זוהר תיקון כ"ד, ס"ט:).

(ב) אִם מְקַיֵּים מִצְוֹת שַׁבַּת הוּא בְּצַלְמֵנוּ וְאִם לֹא אֵין לוֹ חֵלֶק בְּזֵרַע יִשְׂרָאֵל (שם תיקון מ"ז פ"ג:).

(ג) אִם אֵין יִשְׂרָאֵל שׁוֹמְרִים הַשַּׁבַּת נֹאמֵר בְּהֵם "שֶׁלַח תִּשְׁלַח" שְׁנֵי גְרוּשִׁין (תיקוני זוהר תיקון ו' כ"א:).

(ד) כָּל אֵלוֹ שֶׁמְחַלְלִים שַׁבָּתוֹת וּמוֹעֲדִים בְּפִרְהֶסְיָא וְאֵינָם חוֹשְׁשִׁין לְכָבוֹד בּוֹרָאם, כְּמוֹ שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אֶת הַשַּׁבַּת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי אֵינָם שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא, וְאֵין לָהֶם מְנוּחָה בְּגִיְהֵנָם, רַבִּי יְהוּדָא אוֹמֵר שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ שֶׁם בְּעַל כְּרַחֲךָ (ח"ב ק"נ:).

(ה) אֵלוֹ הָרָשָׁעִים שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אֶת הַשַּׁבַּת לְעוֹלָם אֵין אֵשׁ הַגִּיְהֵנָם שׁוֹכֵךְ מֵהֶם, וְכָל הָרָשָׁעִים שֶׁבְּגִיְהֵנָם שׁוֹאֲלִין

השבת בישראל כהלכתה

טו

עליהם מה נשתנו אלו, מלאכי הדין משיבים להם אלו הם רשעים שפפרו בהקב"ה ועברו על התורה כלה בשביל שלא שמרו את השבת, והרשעים כלם יוצאים ממקומם לראות בהם, ומלאך אחד מכניס גופותיהם של אותם מחללי שבת לתוך הגיהנם לעיניהם של שאר הרשעים ורואים שתולעתם לא תמות ואשם לא תכבה, וכל הרשעים מסבבין אותו ומכריזין זה הוא פלוני הרשע שלא חשש לכבוד בוראו כפר בהקב"ה ובכל התורה, אוי לוי, טוב הנה לו שלא נברא, ושלא יבא לדין זה ולבושה זאת (ח"ב קנ"א).

ו) כמו שאדם מקבל את הנר"ן היתרים בערב שבת בספר פנים בענג ובשמחה, כך מקבלים בעולם ההוא את הנר"ן שלו כשיוצא מן העולם (תיקוני זוהר תיקון ו' כ"ג:).

ז) השבת מכבד מכל שאר המועדים (ח"ב פ"ח).

חלק א'

(ח) רוח שְׁנִקְרָא נִגְע מְמַנֶּה עַל כָּל הַשְּׁלֶחָנוֹת שֶׁלֹּא סִדְרוּ אוֹתָם בְּשֵׁבֶת בְּתַעֲנוּגִים כְּרְאוּי (ח"ב רס"א:).

(ט) מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְכָלֶת לַעֲשׂוֹת עֲנָג שִׁבְת וְאִינוּ עוֹשֶׂה נִהְפֵּךְ לוֹ עֲנָג לְנִגְע צָרְעַת (תיקוני זוהר תיקון כ"א, נ"ח, וח"ג רע"ג).

(י) עֲמִלֵק בָּא עַל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אֶת הַשִּׁבְת (זוהר חדש בשלח ל"ז:).

(יא) הַגּוֹרֵעַ עֲנָג שִׁבְת כְּאֵלּוּ גּוֹזֵל אֶת הַשְּׁכִינָה (תקוני זוהר תיקון רא, נ"ט:).

(יב) הַמוֹצִיא בְּשִׁבְת מִרְשׁוֹת הַיְחִיד לְרְשׁוֹת הָרַבִּים גְּרִים לְשְׁכִינְתָּא לְמַהוּי תַהוּ וְבַהוּ חֲשֵׁךְ וְתַהוּם (תקוני זוהר תיקון ל' ע"ג:).

(יג) מֵאֵן דְּמַחְלִיל שִׁבְת אִינוּ מְשַׁמֵּר מִהַקְבָּ"ה (תקוני זוהר בהקדמה י"ב:).

(יד) הַמְשַׁקֵּר בְּשִׁבְת כְּאֵלּוּ מְשַׁקֵּר בְּכָל הַתּוֹרָה (ח"ב צ:).

טו) אלו שאין עושים תוספות לשבת ויום טוב אם הוא חכם חכמתו מסתלקת, ואם הוא עשיר עשרו מסתלק ממנו, והברכה נמנעת ממנו (תיקוני זוהר תיקון י"ט, ל"ח.).

טז) המתענה בשבת ראוי לקללה וענש, אלא כיון שיושב בתענית לתעניתו קורעין לו גזר דינו (ח"ב ר"ז.).

יז) אוי לו לאדם שאינו משלים את הסעודות בשבת (ח"ב פ"ח:).

יח) כל האמונה בסעדת שבת מצוי (ח"ג רפ"ח:).

יט) הגורע מסעדת שבת ענשו גדול (ח"ב פ"ח:).

כ) הגורע חד סעדה בשבת מיתחזי פגימותא לעילא ומראה עצמו דלאו מבני היכלא דמלכא הוא, דלאו מזרעתא קדישא הוא ניהבין עליה חומרא דתלת מלין דינא דגיהנם (ח"ב פ"ח:).

(כא) כְּשִׁשְׁלֹחֲנוּ לֹא נִסְדָּר בְּתַעֲנוּגִים כְּרְאוּי דוֹחִים אוֹתוֹ
אֶל הַסְטְרָא אַחְרָא (ח"ב רנ"ב.).

(כב) כִּיּוֹן שְׂיוּצָא הַשֶּׁבֶת כַּחוֹת הַסְטְרָא אַחְרָא יוּצְאִין
בְּחַפְזוֹן וּמְשׁוּטְטִים בְּעוֹלָם וְרוּצִים לְשַׁלֵּט עַל עַם
יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ תִּקְנֵנוּ שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים, וְכִיּוֹן שֶׁהֵם רוּאִים
אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתַפְלָה וְאוֹמְרִים שִׁיר זֶה וּמַבְדִּילִין בְּתַפְלָה
וּמַבְדִּילִין עַל הַכּוֹס הֵם פּוֹרְחִים מֵהֶם וְהוֹלְכִים אֶל
הַמְדַבֵּר (ח"א י"ד:).

(כג) כִּיּוֹן שְׂיוּצָא הַשֶּׁבֶת כָּל כַּחוֹת הַסְטְרָא אַחְרָא
מְשׁוּטְטִים וְהוֹלְכִים בְּעוֹלָם וְאֵשׁ הַגִּיהֵנּוּם מִתְחִיל לְלַהֵט
(ח"א מ"ח.).

(כד) בְּשַׁעַה שֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים וַיְהִי נָעַם בְּמוֹצְאֵי שֶׁבֶת
כָּל הָרְשָׁעִים שֶׁבִּגְיֵהֵנּוּם אוֹמְרִים אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל (ח"ב
רז.).

כה) שַׁבַּת שְׂמָא דְקוּב"ה כְּמִבְאָר בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ שְׂמוֹת פ"ת. וְעַד כָּאן אָסוּר לְהִזְכִּירוֹ בְּמָקוֹם שְׂאָסוּר לְדַבֵּר דְּבָרֵי תוֹרָה, וַיִּדְעָתִי מִמִּדְּקֻדָּקִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁנִּזְהָרוּ לְהִזְכִּיר שֵׁם שַׁבַּת לְלֹא צָרָךְ (בְּנֵי יִשְׂשַׁכַּר מֵאֵמַר אֹתוֹ א).

כו) בִּסְפָר רוּחַ חַיִּים (לְהַרְמַח"פ זצ"ל) סִימָן פ"ד דְּלִפִּי מָה שֶׁכָּתַב הָרַב חֲסֵד לְאַבְרָהָם דְּלִפִּי הַזִּהַר הַקְּדוּשׁ הַנִּזְכָּר גַּם שַׁבַּת אֵין לֹאמַר בְּמָקוֹם מְטַנְּף, לִפִּי זֶה צָרִיךְ לֹאמַר שַׁב"א בְּמָקוֹם שַׁב"ת, וְאִם יִרְצֶה ה' מַעֲתָה אֶהְיֶה נִזְהָר גַּם בְּשֵׁם שַׁבַּת לֹאמַר שַׁבָּא בל"נ, עכ"ל (שְׂדֵה חֲמַד פֶּאֶה"ש כָּלָלִים מַעֲרַכַת א סִימָן ק).

כז) עַל ג' עֲבֵרוֹת נָשִׂים מֵתוֹת בְּשַׁעַת לִדְתָן וְכו' וְעַל שְׂאִין זְהִירוֹת בְּהַדְלָקַת הַנֵּר (שַׁבַּת ל"א:).

כח) הַשַּׁבַּת וְעֵבוּדָה זָרָה כָּל אַחַת מִשְׁתִּיחֵן שְׂקוּלָה כְּנִגְדַּי שְׂאָר כָּל מִצְוֹת שַׁבַּתוֹרָה, וְהַשַּׁבַּת הִיא הָאוֹת שְׂבִין

חלק א'

הַקִּבְּ"ה וּבִינֵינוּ לְעוֹלָם לְפִיכֹף כָּל הָעוֹבֵר עַל שְׂאֵר
הַמִּצְוֹת הָרִי הוּא בְּכָל רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל הַמַּחְלֵל שַׁבָּת
בְּפָרְהֶסְיָא הָרִי הוּא כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה כְּנֹכָרֵי לְכָל
דְּבָרֵיהֶם (רמב"ם הלכות שבת פרק ז' הלכה ט"ו).

עוֹד פִּרְפְּרָאוֹת בְּעֵנִין הַמִּקְל בְּקִדְשֵׁי הַשַּׁבָּת

(כט) מוֹמֵר לְדַבֵּר אֶחָד לֹא הוּי מוֹמֵר לְכָל הַתּוֹרָה וְאִין
שְׁחִיטָתוֹ נִבְלָה, אוֹלָם מוֹמֵר לְחַלֵּל שַׁבָּת הִרְיָהּ מוֹמֵר
לְכָל הַתּוֹרָה וְשְׁחִיטָתוֹ נִבְלָה וַיֵּינוּ יֵין נֶסֶךְ (חולין ה.
ארח חיים שפ"ה ס"ג, יור"ד סימן ג' וקי"ט).

(ל) מָה שְׁמֻצוּי בְּזִמְן הַזֶּה שְׁרָפוֹת רַח"ל הַכֹּל בְּשִׁבְלֵי
חֲלוּל שַׁבָּת (ספר פרי שבת מובא במנחת שבת ע"ב י"ג).

(לא) מוֹמֵר לְחַלֵּל יוֹם טוֹב הוּי מוֹמֵר לְכָל הַתּוֹרָה כְּלָה
כְּמוֹ מַחְלֵל שַׁבָּת, וְכָל שֹׁכֵן מוֹמֵר לְחַלֵּל יוֹם הַכַּפּוּרִים
(דעת תורה הלכות שחיטה סמן ב סעיף קטן כ"ט בשם רדב"ז,
תשובות הר"ש, זוהר הקדוש, אור זרוע הגדול בשם הגאונים).

כא השבת בישראל מהלכתה

לב) יש אומרים דדין מחלל שבת בפרהסיא גם בפרסום בעלמא סגי גם בפחות מעשרה (פלתי בשם רמב"ם ומרדכי ושאלות ותשובות מהרי"א יורה דעה סימן ב) ועל כל פנים בידוע לעשרה אין להקל (דעת תורה סימן ב סעיף קטן ל' ביורה דעה, ומנחת שבת ע"ב ט"ו).

לג) המחלל שבת הרי הוא רחוק מן החיים ונסגר לפניו הפתח להכנס לעולם הבא, (מנחת שבת ע"ב י"ח בשם מדרש).

לד) מקום אחד יש בגיהנם לאלו שמחללין שבת כיון שהוא הדליק גר קדם זמנו ממנה יש בגיהנם שבמוצאי שבת מדליק תחלה אותו מקום ואומר "מקום זה הוא של פלוני" וכל הרשעים שבגיהנם עוזרים לו להדליק אותו מקום (זוהר הקדוש במדבר רמ"ו).

פרק ב

כבוד שַׁבַּת וְשֹׁכֵר הַגָּדוֹל שֶׁל שׁוֹמְרֵי שַׁבַּת

מִשׁ"ס, מִדְרָשִׁים, זֶהר הַקָּדוֹשׁ וְהַפּוֹסְקִים

(א) כָּל הַמְקַיֵּם ג' סְעֻדוֹת בְּשַׁבַּת נִצּוֹל מִג' פְּרַעֲנִיּוֹת, מִחֻבְלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וּמִדִּינָה שֶׁל גִּיהֶנָם, וּמִמְלַחֲמַת גּוֹג וּמִגּוֹג (שבת קי"ח.).

(ב) כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבַּת נוֹתֵנִין לוֹ נִחְלָה בְּלֵי מְצָרִים (שם).

(ג) כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבַּת נוֹתֵנִין לוֹ מְשַׁאֲלוֹת לְבוֹ (שבת קי"ח:).

(ד) כָּל הַמְשַׁמֵּר שַׁבַּת כְּהִלְכָתָהּ אֶפְלוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה כְּדוֹר אָנוּשׁ מוֹחֲלִין לוֹ (שם).

(ה) אֱלֹמָלֵי שְׁמֵרוֹ יִשְׂרָאֵל שַׁבַּת רֵאשׁוֹנָה לֹא שְׁלֻטָּה בְּהֵן אָמָה וְלָשׁוֹן (שם).

ו) אֶלְמְלֵי מְשֻׁמְרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּהִלְכָתָן מִיָּד
נִגְאָלִין (שם).

ז) בְּרַפְתָּ ד' הִיא תַעֲשִׂיר זוּ בְּרַפְתָּ שַׁבָּת (ירושלמי ברכות
ב ח).

ח) מֵאֵן דִּיזִיף שַׁבָּתָא פִּרְעִיין שַׁבָּתָא (שבת קי"ט).

ט) עֲשִׂירִים שְׁבַשְׂאָר אַרְצוֹת בְּמָה הֵן זֹכִין, בְּשִׁבִיל
שְׁמִכְבָּדִין אֶת הַשַּׁבָּת (שם).

י) מִפְּנֵי מָה תִּבְשִׁיל שֶׁל שַׁבָּת רִיחוּ נִוּדָה, אָמַר לוֹ
תְּבַלִּין אַחַד יֵשׁ לָנוּ וְשַׁבָּת שָׁמוּ שְׁאֲנוּ מְטִילִין לְתוֹכוֹ
וְרִיחוּ נִוּדָה, אָמַר לוֹ תֵּן לָנוּ הֵימְנוּ, אָמַר לוֹ כָּל
הַמְּשֻׁמְרֵי אֶת הַשַּׁבָּת מוֹעִיל לוֹ (שם).

יא) כָּל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעֶרְב שַׁבָּת וְאָמַר וַיְכַלּוּ ב' מִלְּאֲכֵי
הַשָּׁרֵת הַמְּלֻוִּין לוֹ לְאָדָם מִנִּיחִין יְדִיָּהֶן עַל רֵאשׁוֹ
וְאָמְרִים לוֹ וְסָר עֲוֹנְךָ (שבת קי"ט).

יב) ב' מְלֹאכֵי הַשָּׂרֵת מְלוּיִן לוֹ לְאָדָם בְּעֶרְבַת שַׁבַּת מִבֵּית
הַכְּנֻסֶת לְבֵיתוֹ אֶחָד טוֹב וְאֶחָד רַע, וְכִשְׁבָּא לְבֵיתוֹ וּמָצָא
גַר דָּלֹק וְשִׁלְחַן עָרוּף וּמִטָּתוֹ מְצָעַת מְלֹאךְ טוֹב אוֹמֵר
יְהִי רְצוֹן שְׁתֵּהא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כֶּף וּמְלֹאךְ רַע עוֹנָה
אִמֵּן בְּעַל כְּרַחוּ (שם).

יג) כָּל הַמִּתְפַּלֵּל בְּעֶרְבַת שַׁבַּת וְאוֹמֵר וַיְכַלּוּ מַעֲלָה עָלָיו
הַכָּתוּב כְּאֵלוֹ נַעֲשֶׂה שְׁתַּף לְהַקְבִּ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית
(שם).

יד) אָמַר לָהֶם הַקְבִּ"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי לוֹוֹ עָלִי וְקִדְשׁוּ
קִדְשַׁת הַיּוֹם וְהֶאֱמִינוּ בִּי וְאָנִי פּוֹרֵעַ (ביצה ט"ו:).

טו) כָּל מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים לוֹ מֵרֵאשִׁתַּי הַשָּׁנָה
וְעַד יוֹם הַכַּפּוּרִים חוּץ מֵהוֹצָאוֹת שַׁבָּתוֹת (ביצה ט"ז:).

טז) נְשָׂמָה יִתְרָה נּוֹתֵן לוֹ הַקְבִּ"ה לְאָדָם עֶרְבַת שַׁבַּת
וְלְמוֹצָאֵי שַׁבַּת נוֹטְלִין אוֹתָהּ הַיָּמֵנוּ (שם).

כה השבת בישראל כהלכתה

יז) אלו היו ישראל משמרין שבת אחת כתקונה מיד
היה בן דוד בא (ירושלמי תענית א א).

יח) לא דומה אור פניו של אדם כל ימות החל כמו
שהוא דומה בשבת (ב"ר י"א, ב).

יט) בקש הקב"ה לגנוז האורה וחלק כבוד לשבת (שם).

כ) אברהם שאין כתוב בו שמירת שבת ירש את העולם
במדה, אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת ירש את
העולם שלא במדה (בראשית רבה י"א, ח).

כא) כנסת ישראל היא בן זוג לשבת (בראשית רבה י"א,
ט).

כב) אם מקבלים בניך [כנסת ישראל] את השבת
נכנסים לארץ ואם לאו אין נכנסין (בראשית רבה מ"ו
ז).

כג) אם משמרים ישראל את השבת כראוי אפלו יום אחד בן דוד בא, למה, שהיא שקולה נגד כל המצות (שמות רבה כ"ה, ט"ז).

כד) מצינו בתורה נביאים וכתובים ששקולה שבת נגד כל המצות (שם).

כה) בעת שאדם שומר את השבת גוזר גזרה והקב"ה מקיימה (שם).

כו) בזכות שני דברים ישראל מתחטאים לפני המקום, שבת ומעשרות (תנחומא פרשת ראה).

כז) אין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת (ויקרא רבה ג, א).

כח) לא נתתי לך השבת אלא לטובתך, אתה מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקי ומהנה את נפשך ואני נותן לך שכר (אסתר רבה ז).

(כט) כִּיּוֹן שְׂרָאָה אָדָם שְׁבַחוּ שֶׁל שַׁבַּת הַתְּחִיל מְשׁוֹרֵר עָלֶיהָ לְהַקְבֵּ"ה שְׁבַח וּמְזֻמּוֹר (קהלת רבה א ג).

(ל) כְּבוֹד שַׁבַּת עָדִיף מֵאֲלֶף תַּעֲנִיּוֹת, דְּכָבוֹד שַׁבַּת דְּאוֹרֵיטָא וְתַעֲנִית דְּרַבְּנָן (תנחומא בראשית ג).

(לא) כְּשֵׁם שְׁלֵמֵד שַׁבַּת זְכוּת עַל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, כֶּף לְמִד עַל קִין (תנחומא בראשית י).

(לב) לְפִיכֶךְ אֵין מִתְּפַלְּלִין בְּשַׁבַּת י"ח שָׂאָם יְהִיָּה לוֹ חוֹלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ נִזְכָּר בְּרוּפָא חוֹלֵי עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל וְהוּא מִצַּר וְהַשַּׁבַּת נִתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל לְקַדְּשָׁהּ לְעֲנֹג וְלִמְנוּחָה וְלֹא לְצַעַר (שם וירא א).

(לג) גַּם הַמַּתִּים יוֹדְעִין יוֹם הַשַּׁבַּת (שם תשא ל"ג).

(לד) בְּזְכוּת ב' דְּבָרִים יִשְׂרָאֵל מִתְּחַטָּאִין לְפָנֵי הַמָּקוֹם בְּזְכוּת שַׁבַּת וּבְזְכוּת מַעֲשָׂרוֹת (שם ראה י"א).

לה) בכל יום הִיָּה רִיחוֹ שֶׁל הַמָּן נוֹדֵף, וּבְשַׁבַּת יוֹתֵר, בְּכֹל יוֹם הָיָה מְצֻלָּהּ בְּזָהָב וּבְשַׁבַּת יוֹתֵר (מכילתא בשלח ט"ז).

לו) אִם תִּזְכּוּ לְשָׁמֵר אֶת הַשַּׁבָּת עֲתִיד הַקָּב"ה לִיתֵן לָכֶם ג' מוֹעֲדִים פֶּסַח, עֲצֻרַת, וְסִכּוֹת (שם).

לז) אִם תִּזְכּוּ לְשָׁמֵר אֶת הַשַּׁבָּת עֲתִיד הַקָּב"ה לִיתֵן לָכֶם ו' מִדּוֹת טוֹבוֹת, אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עוֹלָם הַבָּא, עוֹלָם הַדָּשׁ, מְלָכוֹת בֵּית דָּוִד, כְּהֻנָּה, וּלְוִיָּה (שם).

לח) אִם תִּזְכּוּ לְשָׁמֵר אֶת הַשַּׁבָּת תִּנְצְלוּ מִג' פְּרַעֲנִיּוֹת, מִיּוֹמוֹ שֶׁל גּוֹג וּמִגּוֹג, וּמִחֻבְלוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וּמִיּוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל (שם).

לט) מִי שֶׁמְשַׁמֵּר אֶת הַשַּׁבָּת מֵרַחֵק מִן הָעִבְרָה (שם).

מ) יוֹם שַׁבָּת שְׁקוּל כְּנֶגֶד כָּל מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית (מכילתא יתרו כ).

מא) שַׁבָּת מֵעֵין קְדֻשַׁת הָעוֹלָם הַבָּא (שם תשא ל"א).

(מב) השַׁבֵּת מוֹסֶפֶת קִדְשָׁה לְיִשְׂרָאֵל (שם).

(מג) כָּל הַמְּשִׁמֵר הַשַּׁבֵּת כְּאֵלוֹ עָשָׂה הַשַּׁבֵּת (שם).

(מד) כָּל הַמְּשִׁמֵר שַׁבֵּת אַחַת כְּתֻקְנָה מְעֻלָּה עָלָיו הַכְּתוּב
כְּאֵלוֹ שׁוֹמֵר שַׁבָּתוֹת מִיּוֹם שֶׁפָּרָא הַקֶּבֶ"ה אֶת עוֹלָמוֹ עַד
שְׁיַחֲיוֹ הַמַּתִּים (שם).

(מה) אֵין שַׁבֵּת בְּטִלָּה מִיִּשְׂרָאֵל, וְכֵן בְּכֹל דְּבַר שֶׁמְסֻרוֹ
יִשְׂרָאֵל נִפְשָׁם עָלָיו כְּגוֹן שַׁבֵּת וּמִילָה גְּתֻקִּים בְּיָדוֹ וְאֵין
נְטָלִין (שם).

(מו) כִּיּוֹן שֶׁנִּדְלָדְלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַמְּצוֹת לֹא עֲמָדָה לָהֶם
אֶלָּא זְכוּת שַׁבֵּת (מכילתא דרשב"י תשא י"ז).

(מז) בְּנֵי סוּרְיָא חֲיִים בְּזְכוּת שֶׁהֵם מְכַבְּדִים יָמִים טוֹבִים
וְשַׁבָּתוֹת (פסיקתא רבתי כ"ג).

(מח) כָּל שֶׁהוּא מֵתְעַנֵּג בְּשַׁבָּת, שׁוֹאֵל, וְהַקֶּבֶ"ה נוֹתֵן לוֹ
מְשַׁאֲלוֹתָיו (פסיקתא רבתי כ"ג).

מט) בַּטְלֹתֶם כָּל הַדְּבָרוֹת, אֲפֹלוּ דָבָר אֶחָד אִם קִיַּמְתֶּם
אֲנִי סוֹלֵחַ לָכֶם, וְאִיזְהוּ הַדְּבָר, יוֹם הַשַּׁבָּת (שם כ"ח).

נ) כָּל הַמְּבָרֵךְ עַל הַיַּיִן בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת מְאָרִיכִין לוֹ יָמָיו
וְשָׁנוּתָיו (פרקי דרבי אליעזר י"ח).

נא) בְּזִכּוֹת יוֹם הַשַּׁבָּת נִצּוֹל אָדָם מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֵנָם
(שם י"ט).

נב) כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת כְּאִלוּ הוּא מְכַבֵּד לְהַקְבֵּ"ה
(תנא דבי אליהו רבה כ"ו)

נג) הַתְּנָה הַקְבֵּ"ה עִם אַבְרָהָם שְׁבֻזְכוֹת מִיָּלָה וְשַׁבָּת אֵין
בְּנָיו יוֹרְדִין לְגִיהֵנָם (אגדת בראשית ל"ד).

נד) אִם שְׁמַרְתֶּם גֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת אֲנִי מֵרְאֶה לָכֶם גֵּרוֹת
שֶׁל צִיּוֹן (ילקוט בהעלותך תשי"ט).

נה) כָּל יָמוֹת הַשָּׁנָה יוֹרְדֵי גִיהֵנָם נְדוֹנִין, וּבַשַּׁבָּת
וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד שֶׁהִסְדְּרִים נִשְׁלָמִים אֵינָם נְדוֹנִים
(ילקוט איוב תתקנ"ו).

להשבת בישראל כהלכתה

נו) כִּד אֶת־קֹדֶשׁ יוֹמָא בַּמַּעֲלָא שְׁבֻתָּא סְפַת שְׁלוֹם שְׂרִיא וְאֶת־פְּרִיסַת בְּעֻלְמָא (זוהר הקדוש בראשית מ"ח).

נז) כָּל שִׁיתָא יוֹמָא מִתְּבַרְכָּאן מִיוֹמָא שְׁבִיעָאָה (זוהר הקדוש שמות ס"ג).

נח) ג' קְדָשׁוֹת בְּעוֹלָם קְדָשׁוֹת הַקְּב"ה, קְדָשׁוֹת שְׁבֻת וְקְדָשׁוֹת יִשְׂרָאֵל (אותיות דרבי עקיבא ש).

לְהֵלֵן מִסְפָּר זֹהַר הַקְּדוֹשׁ בְּעַנְיַן שְׁבֻת:

א) בְּאָדָם וּבְבַהֲמָה הַקְּפִידָה תוֹרָה שְׁיַעֲבֹר עֲלֵיהֶם שְׁבֻת אַחַת, בְּאָדָם בְּרִית מִלָּה לְח יָמִים, וּבַבְּהֵמָה רְאוּי לְהַקְרִיבָה רַק לְאַחַר ח' יָמִים (ח"ג צ"א).

ב) הָאֲמוּנָה קְשׁוּרָה בְּשֻׁבַת (ח"ג צ"ד):.

ג) אֵשׁ הַקְּדוֹשָׁה עִם הַשְּׁבֻת אֲחֻזִּים זֶה בְּזֶה (ח"ג רנ"ד):.

ד) שְׁבֻת מִגִּין מִכָּל סְטָרִין בִּישְׁיַן (תקוני זוהר מז"ח קס"ח):.

- (ה) כָּל הַבְּרִיאָה הֵיְתָה תְּלוּי בְּיוֹם הַשַּׁבָּת (ח"א ה:).
- (ו) בַּשַּׁבָּת מִתְבָּרְכִין כָּל ו' יָמֵי הַשָּׁבוּעַ (ח"ב ס"ג:).
- (ז) כָּל הַבְּרָכָה שְׁלֹמֶעָלָה וְשְׁלֹמֶטָה בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי תְּלוּיִים (ח"ב פ"ח.).
- (ח) בַּשַּׁבָּת מִתְמַלְּאִים בְּרָכָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת (ח"ג צ"ד:).
- (ט) אִם יִשְׂרָאֵל הוּוּ מִקְיָמִין שַׁבָּת אַחַת כְּהִלְכָתָן מִיַּד הוּוּ נִגְאָלִין (תקוני זוהר תקון כ"א נ"ז.).
- (י) אֲפֹלוּ הָרְשָׁעִים שְׁבִגְיָהֶנָם מִכְתָּרִין הֵם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְשׁוֹקֵטִין וְנוֹחִין (זוהר חדש בראשית כ"ב.).
- (יא) בַּשַּׁבָּת אֵינּוּ שׁוֹלֵט לֹא הַגְּיָהֶנָם וְלֹא הַמְּמַנִּים שְׁלוֹ (תקוני זוהר תקון כ"ד ס"ט:, וזוהר הקדוש ח"ב פ"ח: ק"ל.).
- (יב) בַּשַּׁבָּת נָחִים רְשָׁעִים שְׁבִגְיָהֶנָם (ח"ג צ"ד:).
- (יג) מְקוֹם מִיָּחָד בְּגִיָּהֶנָם לְמַחְלָלֵי שַׁבָּתוֹת (ח"א י"ד:).

(יד) המוציא מפיו דבורי חל בשבת מחליל השבת (ח"ב ס"ג, תקוני זוהר תקון מ"ח פ"ח:).

(טו) בשבת אין דין לא למעלה ולא למטה (ח"ג רפ"ח:).

(טז) בשבת כל הדינים נכפים (ח"ב פ"ח:).

(יז) כמו שהאדם עושה דירה בלבו להקב"ה ושכינתו שיוכלו לשרות עמו בשבתות, כן הקב"ה מכין לו דירה בעולם הבא (זוהר חדש תקון קל"ז).

(יח) שבת היא פלה, ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתקנת לכבודה כפי ראויה לה (זוהר חדש רות כ"ג:).

(יט) הרצים לדרשה בשבת יש היכל מיוחד עבורם (ח"ג רכ"ט:).

(כ) כָּל מָה שְׁמוּצִיא הָאָדָם עַל מַאֲכָלִים וּמִשְׁקָאוֹת לְכַבוֹד
הַשַּׁבָּת הוּא מְלוּוֶה אֶת הַקֶּבֶ"ה, וְהַקֶּבֶ"ה מַחְזִיר לוֹ כְּפָלִי
כְּפָלִים (ח"ב רנ"ה.).

(כא) כָּל הַמוֹסִיף בְּמַאֲכָלִים וְתַעֲנוּגִים בַּשַּׁבָּת מוֹסִיפִין לוֹ
וְכָל הַגּוֹרֵעַ גּוֹרֵעִין לוֹ (תקוני זוהר מז"ח קנ"ה.).

(כב) שַׁבָּת הִיא שְׂמֻחַת הַקֶּבֶ"ה וְהַשְּׂכִינָה שְׂמֻחַת עֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים (ח"ג צ"ד:).

(כג) בַּשַּׁבָּת צָרִיךְ לְתַקֵּן מְסֻבָּה נְאֻהָה בְּכַמָּה פָּרִים וּכְסֻתּוֹת
מְרַקְמוֹת מְכַל שֵׁישׁ לוֹ בְּבֵית (ח"ג רע"ב:).

(כד) בַּשַּׁבָּת וַיּוֹם טוֹב יִשְׂרָאֵל הֵם בְּחֵרוֹת מְכַל אֲמוֹת
הָעוֹלָם וְאִינָם יֵרְאִים מְכַל הַמַּצָּרִים בְּעוֹלָם (ת"ז מז"ח
קנ"ח:).

(כה) יוֹם הַשַּׁבָּת נִשְׁכָּחִים בּוֹ כָּל הַצָּעֵר וְרֹגֵז וְדַחֵק בְּכָל
הָעוֹלָם כִּי הִיא יוֹמָא דְהַלּוּלָא שֶׁל הַקֶּבֶ"ה (ח"ג צ"ה.).

לה השבת בישראל כהלכתה

(כו) כָּל יְמֵי הַשְּׁבוּעַ מִקְּבָלִים שֹׁפֵעַ מִן יוֹם הַשַּׁבָּת (ח"א ע"ה:).

(כז) אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֹׁזְכּוֹ לְנַחֵל אֶת הַשַּׁבָּת לִירֵשֶׁת עוֹלָמִים (ח"ב ר"ז:).

(כח) אֲשֶׁרֵי חִלְקוֹ שֶׁל מִי שֹׁזְכָה לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת אֲשֶׁרֵיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרֵיו בְּעוֹלָם הַבָּא (ח"ב ס"ד. ר"ז:).

(כט) כְּשֶׁאָדָם מְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׁלְמוֹת כְּרֵאוֹי, הַקֶּבֶ"ה קוֹרֵא עָלָיו "עֲבָדֵי אֶתְּהָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְּפָאֵר" (ח"ב ר"ט:).

(ל) כָּל מִי שֶׁשׁוֹמֵר הַשַּׁבָּת וּמְכַבֵּד אוֹתוֹ, וּמַעֲנֵג אוֹתוֹ בְּשִׁבְלֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, כָּךְ הַקֶּבֶ"ה נוֹתֵן לוֹ מְקוֹם גַּח לְמַעַלָּה וְגַח בְּמַנוּחָה מִיַּגִּיעַת זֶה הָעוֹלָם (תיקוני זוהר תקון ע, קל"א:).

(לא) כִּמוֹ שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה נִחַת רוּחַ לְהִקְבֵּ"ה וּשְׂכִינָתוֹ בְּשַׁבָּת, כִּךָּ עוֹשֶׂה לוֹ הִקְבֵּ"ה וּלְזוּגָתוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא (ז"ח בתיקונים קל"ז:).

(לב) שַׁבָּת זְכוּרֹן הַמְּנוּחָה בְּעוֹלָם וְהוּא כֹּלֵל כָּל הַתּוֹרָה (ח"ב צ"ב.).

(לג) בְּשַׁבָּת וַיּוֹם טוֹב מִתְּלַבְּשִׁין הַנְּשָׁמוֹת בְּכַתְּנֵת אֹר (תיקוני זוהר בה"ק י"א.).

(לד) בְּשַׁבָּת יֵשׁ לְלִבֵּשׁ מְלַבְּוֹשִׁים לְבָנִים אוֹ בְּגוּנִים נְאִים (ז"ח יתרו נ"א.).

(לה) לְכֹל אֶחָד נוֹתֵנִין לוֹ נֶפֶשׁ הַיְתָרָה לְפִי מְדַרְגָּתוֹ וּמְדָתוֹ (ח"ג משנה ברורה:).

(לו) עַל יְדֵי נְשָׁמָה יְתָרָה נְשַׁכְּחִים כָּל עֲנִינֵי חַל וְכָל צָעַר וְצָרָה (ח"א מ"ח:).

(לז) בְּשַׁבָּת נוֹתֵנִין לְאָדָם נְשָׁמָה אַחֲרַת, נְשָׁמָה עֲלִיוֹנָה, נְשָׁמָה שְׁכָל שְׁלֵמוֹת בָּהּ דְּגִמַּת עוֹלָם הַבָּא (ח"ב פ"ח:).

לח) כשהסטרא אחרא רואה שעשו שנוי לכבוד שבת בכל דבר, בלבוש ומאכל, אין להם רשות להתקרב (תיקוני זוהר תקון ר"א, נ"ז).

לט) בשבת ויום טוב אין שליטה לס"מ, ואין לו שליטה בגיהנם (ח"ג רמ"ג).

מ) כשברא הקב"ה את העולם לא היה יכול להתקיים עד שבאה ושרה עליהם שלום שהוא השבת (ח"ג קע"ו).
מא) שבת דגמת עולם הבא הוא (ח"א מ"ח, ז"ח. בראשית כ"א:).

מב) בשבת מצוי השמירה לעם הקודש (ח"ב ר"ה).

מג) כמה מחנות מלאכים משוטטין לכאן ולכאן לעטר את ישראל בנשמות היתרות (ח"ב קל"ו).

מד) המענגים את השבת הקב"ה נותן להם משאלותם (תיקוני זוהר נ"ח ל"ג:).

מה) מִלֶּאֱךָ אֶחָד עֹמֵד וְאֵינוֹ נוֹתֵן לְהִתְוַקֵּד בְּנִהַר דִּינּוּר
אֶת כָּל אֵלוֹ שֶׁקִּיְמוּ עֲנֹג שַׁבַּת כְּרָאוּי (ח"ב רנ"ב:).

מו) כְּשֶׁבֵּא הַשַּׁבַּת מִלְּאֲכִים מְעַבְּרִים מִיִּשְׂרָאֵל כָּל עֶצֶב
וַיִּגְיָעָה וּמְרִירוֹת הַנֶּפֶשׁ וְכָל כַּעַס (ח"ב רנ"ו:).

מז) אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שָׂרְצָה בָהֶם הַקֶּב"ה וְנָתַן לָהֶם
הַשַּׁבַּת שֶׁהוּא קִדְשָׁה מִשְׁאָר הַיָּמִים (ח"ב מ"ז:).

מח) אֲלֵמֶלֶא שָׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל שַׁבַּת רֵאשׁוֹנָה לֹא שְׁלֹטָה
בָּהֶם שׁוּם אִמָּה וְלִשׁוֹן (ז"ח בשלח ל"ז:).

מט) ר"ש כְּשֶׁהָיָה רוֹאֵה אִמּוֹ מְדַבֶּרֶת בְּשַׁבַּת הָיָה אוֹמֵר
לָהּ אִמָּא שְׁתִּקִּי שַׁבַּת הוּא וְאָסוּר (ח"א ל"ב:).

נ) נֶפֶשׁ יִתְרָה נְתוּסָפָה לְאָדָם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת זֶה רוּחַ הַקִּדְּשׁ
שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו וּמִכֶּתִיר לְאָדָם בְּכֶתֶר קָדוֹשׁ וְהוּא מֵאוֹתוֹ
רוּחַ שֶׁעֲתִיד לְשֵׁרוֹת עַל הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא (ז"ח
בראשית כ"א:).

נא) לְדַבֵּר מִצְוָה אֶפְלוּ בְשַׁבַּת מִצְוָה לָרוּץ (ז"ח נ"ח).
כ"ח.).

נב) אֵין לָךְ שִׁבַח וְקְלוֹם לְפָנַי הַקָּב"ה כִּמוֹ שִׁבְחוּ שֶׁל
שַׁבָּת, הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים כֻּלָּם מִשְׁבַּחִין לוֹ כְּאַחַד,
וְאֶפְלוּ יוֹמוֹ שֶׁל הַשַּׁבָּת מִמָּשׁ מִשְׁבַּח לוֹ (זוהר חדש
בראשית כ"ב.).

נג) אֵין שָׁטָן וְאֵין מְזִיק שְׁלִיט בְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא (ח"ג
רע"ג.).

נד) לֹא זָזָה שְׁכִינָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים
וְאֶפְלוּ בְשַׁבַּת דְּחַל (ח"ג קע"ט:).

נה) הַשְּׁכִינָה שׁוֹמֶרֶת לְשׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְיּוֹם טוֹב (ח"ג
קע"ט:).

נו) שַׁבָּת שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּב"ה (ח"ב פ"ח:).

חלק א'

(נז) כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס לְבֵיתוֹ בְּשִׂמְחָה וּמִקְבֵּל הַשַּׁבָּת בְּשִׂמְחָה וְהוּא וְאִשְׁתּוֹ בְּשִׂמְחָה, אֹתָהּ שָׁעָה הַשְּׂכִינָה אֹמֶרֶת זֶה שְׁלִי הוּא (זוהר חדש אחרי ס.).

(נח) אִם הוּא עֶצֶב בְּחַל מְכַל מְקוֹם בְּשַׁבָּת יִהְיֶה בְּשִׂמְחָה (תיקוני זוהר ת"ק כ"א. ג"ז.).

(נט) מְכַל הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם אֵין טוֹב לָאָדָם תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּי אִם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וּלְהִרְאוֹת שִׂמְחָה בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים (ח"ב רנ"ה.).

(ס) אֶפְלוּ הַרְשָׁעִים שֶׁבִּגְיָהֶנּוּ שְׂמוּרִים הֵם בְּשַׁבָּת (ח"א מ"ח.).

(סא) בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כָּל הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִין (ח"א ע"ה:).

(סא) אֲשֶׁרִיהֶם שֶׁל אֱלוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִשָּׂאֵר הַיָּמִים (ח"ג ע"ד.).

(סב) שַׁבָּת הוּא כָּלֵל כָּל הַתּוֹרָה, וְכָל סוּדוֹת הַתּוֹרָה בּוֹ תְלוּוִיִּים, וְקִיּוֹם שַׁבָּת כְּקִיּוֹם כָּל הַתּוֹרָה (ח"ב צ"ב.).

מא השבת בישראל כהלכתה

סג) שְׁקוּלָה שַׁבַּת כָּכָל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, וְהַשּׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּאֵלוֹ שׁוֹמֵר כָּל הַתּוֹרָה (ח"ב מ"ז. קנ"א.).

סד) הַחֲרָטוֹת דְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים חֲשׁוּבִים לְהַקְבֵּ"ה יוֹתֵר מִכָּל מִיָּנִי בְּשָׁמַיִם (ח"ג רמ"ג.).

סה) כָּל הָאֲמוּנָה בְּסַעֲדַת שַׁבַּת מְצוּי (ח"ג רפ"ח:).

סו) בְּסַעֲדַת שַׁבַּת נִפְרָיִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ (ח"ב פ"ח:).

סז) סַעֲדַת שַׁבַּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא וְלֹא שֶׁל הַגּוֹיִם (ח"ב פ"ח:).

סח) כָּל הַשְּׁלֻחָנוֹת שֶׁמְסַדְרִים בְּנֵי אָדָם בְּשַׁבָּתוֹת מְכַנְיָסִין אוֹתָן בְּהִיכָל אֶחָד, וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל הָאָדָם אֲשֶׁר שְׁלַחְנוּ נִרְאָה שָׁם בְּלֹא בּוֹשָׁה כְּרֹאוּי, כ"א כְּפִי כַחוּ (ח"ב ר"ד:).

סט) בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת וְהַקְבֵּ"ה שׁוֹאֵל לְכֻלָּם, מֵהַ חֲדָשְׁתָּם בַּתּוֹרָה בְּזֶה הָעוֹלָם (ח"ג קע"ג.).

(ע) במוצאי שבת צריכין ישראל להתעכב ולא להראות כאלו דוחקים את השבת (ח"ב ר"ז:).

(עא) במוצאי שבת הרוחות יוצאות ומשוטטות בעולם, ובשביל כן תקנו שיר של פגעים (ח"א מ"ח:).

(עב) במוצאי שבת פותחין ישראל והוא רחום, בשביל שהדין חוזר למקומו (ח"ב ר"ז:).

(עג) כשיוצא השבת יש לנו לומר ויהי נעם כדי שננצל מאותו הענש של הרשעים (ח"א קצ"ז:).

(עד) מי שמדליק הנר במוצאי שבת טרם שהגיע הצבור לקדשה של ואתה קדוש גורם לאש הגיהנם שידלק טרם זמנו והרשעים שבגיהנם מקללין אותו, כי אין להדליק הנר במוצאי שבת עד לאחר שהבדילו ישראל בתפלה ועל הכוס, כי עד אז עדין קדשת השבת שולטת, אבל אם ממתין עד שהצבור אומרים הקדשה של ואתה קדוש אז הרשעים מצדיקין עליהן את הדין

וּמְבָרְכִין לְאוֹתוֹ אָדָם בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁל וַיִּתֵּן לָךְ (ח"א י"ד:).

עה) בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הַנְּשֻׁמוֹת עוֹלוֹת וּמִתְעַטְרוֹת בַּעֲטָרוֹת קְדוּשׁוֹת לְמַעַלָּה (ח"ב צ"ח:).

עו) גְּדוּלָּה שַׁבַּת שְׁאִין כִּהֵן גְּדוֹל נִכְנָס לְעִבּוּדָּה אַחַר מְשִׁיחָתוֹ עַד שֶׁתַּעֲבֹר עָלָיו הַשַּׁבַּת (מדרש המובא באור עולם שבסוף ספר ראשית חכמה, וכן כתב הרמב"ם להלכה הלכות כלי המקדש פ"ד הלכה י"ג).

עז) גְּדוּלָּה שַׁבַּת שְׁכַשְׁנַת־דִּלְדְלוֹ יִשְׂרָאֵל מִמַּעֲשִׂים טוֹבִים לֹא עֲמָדָה לָהֶם אֲלָא זְכוּת שַׁבַּת (שם).

עח) גְּדוּלָּה שַׁבַּת שְׁאִינָה נְדַחִית אֲלָא מִפְּנֵי סִכְנַת נַפְשׁוֹת (שם).

עט) בְּשַׁבַּת מַחְזִירִין לְיִשְׂרָאֵל הַשְּׁנַי כְּתָרִים שֶׁל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע (מדרש מובא ברמתים צופים על תנא דבי אליהו זוטא ח"ב אות י"ב).

(פ) מַעֲשֵׂה בְחֹסֵיד אֶחָד שֶׁנִּפְרָצָה לוֹ פֶּרֶץ בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ וְנִמְלָךְ עָלָיו לְגִדְרָהּ וְנִזְכָּר שֶׁשַּׁבַּת הוּא וְנִמְנַע אוֹתוֹ חֹסֵיד וְלֹא גִדְרָהּ, וְנִעֲשָׂה לוֹ נֶס וְעֲלָתָהּ בּוֹ צָלַף וּמִמָּנָה הִיָּתְהָ פְּרִנָּסְתוֹ וּפְרִנָּסְתָא אַנְשֵׁי בֵיתוֹ (שבת ק"ג:).

(פא) יֵשׁ דָּג שֶׁשׁוֹבֵת בְּשַׁבַּת עַל שְׁפַת הַיָּם עַד מוֹצְאֵי שַׁבַּת, וְשֵׁם הַדָּג שַׁבַּת"י (ס התגין).

(פב) אֹרֶר גִּיְהֵנָם שׁוֹבֵת בְּשַׁבַּת וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ (פסיקתא הובא בתוספות ומרדכי פרק ער"פ).

(פג) בְּכָל יוֹם הַשַּׁבַּת יֵשׁ לְרִשְׁעִים מְנוּחָה בְּגִיְהֵנָם, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁמִכְתִּירִים אוֹתָם בְּכֶתֶר שַׁבַּת וּבִיּוֹם הַשְּׁשִׁי גִדּוּנִים בְּגִיְהֵנָם בְּכַפְלִים כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בַּמָּן (מדרש מובא בעונג שבת, ותענוג שבת).

(פד) חֵיב אָדָם לְקַבֵּל פָּנֵי רַבּוֹ בְּשַׁבַּת (ראש השנה ט"ז: סוכה כ"ז).

מה השבת בישראל מהלכתה

מה ר' אליעזר אומר בכ"ח מקומות הזהיר הכתוב על השבת (מדרש מובא בספר כסאות לבית דוד, בית ד' שער כ"ג).

פו) הלכות שבת מקרא מועט והלכה מרבה (חגיגה י:).
פז) תינוק בן יומו חי מחללין עליו השבת כדי שישמר שבתות הרבה, דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו, כיון שמת אדם בטל מן המצות (שבת קנ"א:).

פח) בקשי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת (שבת י"ב:).

פט) עכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נ"ח:).

צ) מלך ומטרונה יושבין ומסיחין זה עם זה, מי שפא ומכניס עצמו ביניהם חייב מיתה, כך השבת בין ישראל והקב"ה, לפיכך כל עכו"ם שפא ומכניס עצמו ביניהם עד שלא קבל עליו למות חייב מיתה (מדרש רבה דברים פ"א).

צא) הַקָּב"ה נָתַן לְאָדָם מְצוֹת שִׁבְתָּ לְשִׁמְרָהּ (מ"ר בראשית ט"ז.).

צב) הַשִּׁבְתָּ לְמִדַּ זְכוֹת עַל אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְעַל קִיָּן (פרקי דרבי אליעזר י"ט, תנחומא בראשית).

צג) שָׁמַר יַעֲקֹב הַשִּׁבְתָּ קִדְּם שְׁנַתָּן (מדרש רבה בראשית פרשה ע"ט).

צד) יַעֲקֹב שִׁכְתָּוּב בּוֹ שְׁמִירַת שִׁבְתָּ יִרְשׁ אֶת הָעוֹלָם שְׁלֵא בְּמִדָּה (מדרש רבה בראשית י"א).

צה) יוֹסֵף שָׁמַר הַשִּׁבְתָּ עַד שְׁלֵא נִתְּנָה (מדרש רבה במדבר פרשה י"ד תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ו).

צו) הָאָבוֹת שָׁמְרוּ הַשִּׁבְתָּ (מדרש מובא בספר חמדת צבי, דברי יוסף, יסוד התורה, תענוג שבת).

צז) בְּנֵי הַוְהוּ זָהִיר בְּעֵנַג שִׁבְתָּ לְכַבְּדוֹ כְּפִי כְּחָף, לְעֵנַגוֹ בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתָּהּ, אֶל תְּשִׁים עֲצָמְךָ כְּעֵנִי, כִּי אִם יוֹתֵר מִיְכָלְתָּךְ, וְהִזְהֵר בְּסַעֲדָה הַשְּׁלִישִׁית, וְהוּהוּ זָהִיר בְּדַבְּרִיךָ

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, כִּי עַל הַכֹּל אַתָּה עֹתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן
(צוואת ר' אליעזר הגדול אות ל).

צח) שַׁבָּת הוּא אֶחָד מִשְׁשִׁים שָׁל עוֹלָם הִבָּא שְׁכָלוֹ שַׁבָּת
(אותיות דרבי עקיבא אות א).

צט) בְּזִכּוֹת שַׁבָּת וּמִלָּה אֵין יוֹרְדִין לְגִיהֶנָּם (אגדת
בראשית פרק ל"ד).

ק) יֵשׁ יוֹנָה שְׂאִינָה אוֹכֶלֶת מֵהַנֶּתֶלֶשׁ מִן הַמַּחְבֵּר בְּשַׁבָּת
(יעב"ץ בבית מידות עליית הטבע).

קא) יֵשׁ דָּג שְׂבַעֲרַב שַׁבָּת כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מִתְקָרֵב לְיִבְשָׁה
וְאֵינוֹ זֶו מִמְּקוֹמוֹ, וְאִף אִם יִפְצְעוּהוּ בְּחֲרָבוֹת וּרְמָחִים
בְּלָתִי נִצְעָק מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם (שם).

קב) עִם הָאָרֶץ אֵימַת שַׁבָּת עָלָיו וְאוֹמֵר אֲמַת (ירושלמי
דמאי פרק ד מגן אברהם).

קג) מינה משה שומרים שלא יחללו את השבת, והם מצאו המקושש (ספרי במדבר ט"ו).

קד) אחד חלל שבת והיה נושא כספו, בא לפני חכם להורות לו תשובה, אמר לי הכסף, או שוי חלק לעניים שמתבישים לקבל צדקה (ס"ח קפ"א).

קה) מת בערב שבת סימן יפה לו, במוצאי שבת סימן רע לו (כתובות ק"ג:).

קו) "ברוך אתה בעיר" בזכות מצות שאתה עושה בעיר, הדלקת נר שבת (ילקוט שמעוני דברים כ"ח).

קז) גדולה השבת שאסור בה המלאכה שהיא חביבה לפניו (מדרש תנאים דברים ה).

קח) כל המענג השבת תפלתו נשמעת וזוכה ויושב בישיבה של מעלה (שם).

קט) הקב"ה נתן השבת לביטל השכחה (מדרש מובא בספר שמנה לחמו, דרוש א לשבת).

קי) בְּבִרְכַת כֹּהֲנִים "יְבָרְכֶךָ" בְּזִכּוֹת זְכוֹר, "וַיִּשְׁמְרֶךָ" בְּזִכּוֹת שְׁמוֹר (מדרש מובא בזכרון מנחם אות תל"ט).

קיא) הַמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל יוֹכֵל בְּנִקְלָ לְקַבֵּל אֹר קַדְשֵׁת שַׁבָּת (יוסף לחוק פרשת תולדות יום ו').

קיב) הָבֵא לְקַבֵּל אֹר שַׁבָּת וְנִפְשׁוּ מְלַכְלָכַת מְזֻהָמַת כְּתָמֵי עֲוֹנוֹתָיו אֵין אֹר הַנְּשָׁמָה שׁוֹלֵט בּוֹ (שם).

קיג) בַּעַל תְּשׁוּבָה, שְׁמִירַת שַׁבָּת צְרִיכָה אֵלָיו בְּיֹתֵר, דְּנִמְשָׁךְ עָלָיו בְּשַׁבָּת נִיצוֹץ מֵהַשְּׂכִינָה וְדוּחָה הַסְטֵרָא אַחֲרָא שְׁבַקְרָבוּ, וְנִמְצָא דְבִשְׁמִירַת שַׁבָּת נִתְקַנּוּ נִפְשׁוֹ וְגוֹפּוֹ (יוסף לחוק בשלח יום ו').

קיד) בַּעַל תְּשׁוּבָה צְרִיךְ שְׂיִכּוֹן בְּמָה שְׂאוּכַל בְּשַׁבָּת שֶׁהוּא לְעֵנַג הַשַּׁבָּת לְקַיִם מְצוֹתָיו יְתַבְרֶךָ, וְהוּא עָקֵר גְּדוֹל לְעוֹשֵׂה תְּשׁוּבָה, וְכִכָּה יַעֲשֶׂה תְּדִיר בְּכָל שַׁבָּת, וְהוּא סְגֵלָה לְהִתְרַחֵק מִיֵּצֵר הָרַע, וְלְדַבֵּק אֶל הַקַּדְשָׁה (שם).

חלק א'

קטו) השומר שבת כהלכתו במחשבה, דבור ומעשה, אפלו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ובנדאי שמועיל לתקן פגם הברית ומעלים עליו כאלו קיים כל התורה כלה, וביותר צריך לזהר מדבור חל, וקל וחמר דבור אסור, ויענג השבת ויאכל לכבוד שבת דוקא, וללבש בגדי שבת לכבוד השבת, ולקבע למוד בשבת, כי לא נתן השבת אלא לעסק בתורה, ואם ככה יעשה נמחלים עונותיו, ובכלל אשר חטא בפגם הברית, ושב ורפא לו (שם משפטים יום ו).

קטז) אם אדם מיסר את בנו כשפא לחלל השבת ומנעו מעשות עברה, הקב"ה יתן מוראו של אביו על הבן, לכך סמך איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתותי תשמרו (ס"ח אות א).

קיז) ישראל הוא מלאך יום השבת (סודי רזא דף מגן אברהם ע"ב).

נא השבת בישראל כהלכתה

ק(יח) השַבֵּת אֶחָד מֵעֵדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְכָל יוֹם וְיוֹם אָדָם נִדוֹן לִפְנֵי הַקָּב"ה וּבְאֵין הַמְצוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְהַעֲדֵד עָלָיו וּלְהַמְלִיץ בְּעֵדוֹ (מדרש תנחומא מובא במבוא התנחומא להרש"ב דף ע"ח).

ק(יט) עֲשֵׂה דְבָרִים שֶׁתִּהְיֶה זוֹכֵר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לְרַחֵץ בְּעָרֵב שַׁבָּת, וּלְלַבֵּשׁ בְּגָדִים, וּלְתַקֵּן עֲנָג שַׁבָּת, וּלְקַרֵּא דְבָרִים הַנּוֹהֲגִים בְּשַׁבָּת (ס"ח מכת"י פארמא אות א).

ק(כ) בְּעוֹן עֲשָׂרָה דְבָרִים יִשְׂרָאֵל גּוֹלִין מִמְּקוֹמָם, בְּעוֹן חֲלוּל שַׁבָּת (מבוא הנספחים לספר אליהו זוטא צ"ד ח).

ק(כא) אָמַר הַקָּב"ה אִם שְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת אֲנִי מְקַבֵּץ גְּלוּתֵיכֶם (שאלתות פרשת בראשית).

ק(כב) כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר בְּנֵר שַׁבָּת זוֹכָה לְבָנִים חֲכָמִים, הַכִּי נִמְי הִזְהִיר בְּהַדְסִים (מהרש"א בח"א שבת).

ק(כג) אִם שְׁמַרְתֶּם גֵּרוֹת שַׁבָּת אֲנִי מֵרְאֶה לָכֶם גֵּרוֹת שֶׁל צִיּוֹן, וְאֵינִי מִצְרִיךְ לָכֶם לְרְאוֹת בְּאוֹרָה שֶׁל חֲמָה

אָלֵא בְּכֹבֹדֵי אֲנִי מֵאִיר לָכֶם שְׁנֵאמַר "לֹא יִהְיֶה לָּךְ
 עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאֹר יוֹמָם וְגו' וְהָיָה לָּךְ ד' לְאֹר עוֹלָם",
 וְכָל כֶּף לָמָּה בְּזִכּוֹת הַנִּירוֹת שֶׁהֵן מִדְּלִיקִין בְּשַׁבָּת (יִלְקוּט
 ריש בהעלותך).

קכד) הַמֵּתְפַלֵּל בְּעֶרְב שַׁבָּת וְאוֹמֵר וַיִּכְלוּ מִזְעֵלָה עָלָיו
 הַכָּתוּב כְּאֵלוֹ נִעְשָׂה שְׁתַּף לְהַקְבֵּ"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
 וּשְׁנֵי מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת הַמְּלוּיִן לוֹ לְאָדָם מִנִּיחִין יְדֵיהֶן עַל
 רִאשׁוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ "וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחָטָאתֶךָ תִּכַּפֵּר" (שבת
 קי"ט).

קכה) כָּל הַמְּבַרֵךְ עַל הַיַּיִן בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת מֵאֲרִיכִין לוֹ
 יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וַיּוֹסִיפוּ לוֹ שְׁנוֹת חַיִּים לְעוֹלָם
 הַבָּא (פדר"א פי"ח).

קכו) הַזֶּהִיר בְּקִדּוּשׁ הַיּוֹם זוֹכֵה וּמְמַלֵּא גְרָבֵי יַיִן (שבת
 כ"ג:).

השבת בישראל כהלכתה

נג

קכו) שָׁאֵלוּ תַלְמִידָיו אֶת ר' זְכַאי בְּמָה הָאֲרַכְתָּ יָמִים,
אָמַר לָהֶם וְכוּ' וְלֹא בִטְלִיתִי קְדוּשַׁת הַיּוֹם, אֲמַא זְקֵנָה
הִיְתָה לִי פַעַם אַחַת מִכָּרָה כְּפָה שְׁבִרְאֲשָׁה (צְעִיף
שְׁבִרְאֲשָׁה) וְהִבִּיאָה לִי קְדוּשַׁת הַיּוֹם, תֵּנָא כְּשִׁמְתָה הַנִּיחָה
לוֹ ג' מֵאוֹת גְּרָבֵי יִין, כְּשִׁמְת רַבִּי זְכַאי הַנִּיחַ לְבָנָיו
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים גְּרָבֵי יִין, וְכוּ' (מגילה כ"ז:).

קכח) רַבִּי גִזֵּר תַעֲנִיתָא וְלֹא אָתָא מִיטְרָא נִיחַת קָמִי
אֵילפֹא וְאֵמְרִי לֵה רַבִּי אֵילפִי אָמַר מְשִׁיב הַרוּחַ וְנִשָּׂא
זִיקָא (נָשֵׁב הַרוּחַ), מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם וְאָתָא מִיטְרָא, אָמַר לִי
רַבִּי מַה מַעֲשִׂיךְ, אָמַר לִי דָר אֲנִי בְּכַפֵּר דְּחֹק שְׂיִישׁ בּוֹ
עֲנִיּוֹת בְּיֹתֵר וְלֵיכָא בְּהָ יִין לְקְדוּשַׁת וְהַבְּדֵלָה, וּמְטְרִיחַ
אָנָּא וּמֵייתָא יִין לְקְדוּשַׁת וְהַבְּדֵלָה וּמוֹצִיא לָהֶם יְדֵי
חֻבְתָּם (תענית כ"ד:).

קכט) השוּתָה מִיַּיִן שֶׁל קְדוּשׁ בְּלִילֵי שַׁבָּתוֹת חֲזֹר לִי
מֵאוֹר עֵינָיו שֶׁנִּטַּל מִמֶּנּוּ עַל יְדֵי פְּסִיעָה גָּסָה (שבת
קי"ג:).

קל) לֹא נָתַתִּי לָךְ הַשַּׁבָּת אֲלָא לְטוֹבָתְךָ, אַתָּה מְקַדְּשׁ
אֶת הַשַּׁבָּת בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה וּבְכִסוּת נְקִי וּמְהִנָּה אֶת נַפְשְׁךָ
וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ שָׁכָר (מדרש רבה דברים פ"ג).

קלא) ר' עֲקִיבָא הֵיָהּ יוֹשֵׁב וּבּוֹכָה בְּשַׁבָּת אָמְרוּ לִי
תְּלַמִּידָיו לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ וְקָרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג, אָמַר לָהֶם
זֶהוּ עֲנָג שְׁלִי (מדרש מובא בשיבולי הלקט סימן כ"א).

קלב) הַשַּׁבָּתוֹת נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַכִּילָהּ וּשְׂתִיָּהּ וּלְעֶסֶק
בְּדַבְרֵי תוֹרָה (ירושלמי שבת פט"ו).

קלג) תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הִיָּגְעִים בְּתוֹרָה כָּל יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ
בְּשַׁבָּת הֵם בָּאִים וּמֵתְעַנְּגִים, וְהַפּוֹעֲלִים הָעוֹסְקִים
בְּמִלְאכְתָּן כָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת בְּשַׁבָּת הֵם בָּאִים וּמֵתְעַסְקִים
בְּתוֹרָה (פסיקתא דרב כהנא פרק כ"ג).

נה השבת בישראל כהלכתה

קלד) יִשְׁכִּים אָדָם וַיִּשְׁנֶה בַשַּׁבָּת וַיֵּלֶךְ לְבֵית הַכְּנֹסֶת
וּבֵית הַמְּדַרְשׁ וַיִּקְרָא בַתּוֹרָה וַיִּשְׁנֶה בְּנִבְיָאִים וְאַחַר כֵּן
יֵלֶךְ לְבֵיתוֹ וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה (תנא דבי אליהו רבה פרק א).

עוד לקוטים יְקָרִים בְּהַנ"ל וּבְמַעְלַת קִדְשַׁת הַשַּׁבָּת

קלה) וְהַשׁוֹמֵר שַׁבָּת וּמִתְנַהֵג בּוֹ בְּקִדְשַׁת מַחְשָׁבָה וּדְבוּר
וּמַעֲשֵׂה הוּא מִפְתַּח גְּדוּל לְקִנּוּת קִדְשָׁה לְיָמוֹת הַחַל
וּלְהַתְגַּדֵּל בָּהֶם בְּקִדְשַׁת מַחְשָׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה בְּנִקְל
(פלא יועץ ערך שבת).

קלו) תְּקוּן הַגּוֹף נִמְצָא בַשַּׁבָּת בְּשְׁנֵי פָּנִים, הָאֶחָד,
שְׁיִנוּחַ הָאָדָם בְּשִׁבְעֵית יָמָיו וּבְזֶה יִתְמַיֵּד בְּרִיאֹתוֹ,
וְהַשְּׁנִית שְׁיִוִם הַשַּׁבָּת הוּא סָבָה לְזֵרוֹ הָאָדָם בְּמִלְאֲכָתוֹ
בְּשָׂאֵר יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה שָׂאֵם לֹא יִדְמָה הָאָדָם קִץ לְעַמְלוֹ
יְקוּץ בּוֹ וַיַּעֲשֵׂה פְעֻלָּתוֹ בְּעֻצְלָה וּבְכָאֵב לֵב, אָבֵל
כְּשִׁיִּדְמָה שְׁמִנוּחָתוֹ קְרוּבָה יִפְעַל בְּזָרִיזוֹת וַיִּקַּל הַטָּרַח
מֵעָלָיו, לְפִי שְׂכַח הַדְּמִיוֹן פּוֹעֵל מְאֹד בְּאָדָם, וְכֹאשֶׁר

יִדְמָה הָעֵמֶל שְׁיִנּוּחַ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהוּא קָרוֹב שְׁיִמְצָא
 בְּלִבּוֹ מְנוּחָה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, וְלָכֵן נִקְרָא הַשָּׁבוּעַ גַּם
 כֵּן שַׁבָּת לְפִי הַזְמַן הַקָּצוּב בּוֹ לְמְנוּחָה וְהוּא כְּלִשׁוֹן בְּנֵי
 אָדָם, וְכֵן יִמְצָא עֲצָמוֹ אַחַר הַמְנוּחָה כְּאִלוֹ לֹא עָמַל
 וַיִּתְאַוֶּה לְמַלְאכָתוֹ וַיַּעֲשֶׂנָה בְּזְרִיזוֹת, וְכֵן יִתְמַיֵּד כָּל יְמֵי
 חַיָּיו (צִידָה לְדֶרֶךְ לְתַלְמִיד ר"י בֶן הַרְא"ש).

קלז) הַשַּׁבָּת קִדְשׁ נִוְתַנֶּת חַיִּים רוֹחֲנִיִּים לְכָל הַשָּׁבוּעַ
 (ר"ח שְׁעָה"ק פ"ב, אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל פִּרְשֵׁת שְׁמוֹת ד"ה וִירָא,
 אֲגַרָא דְכֻלָּה פִּרְשֵׁת וַיְחִי ד"ה וַיְהִי יְמֵי, וּבֵת עֵינַי רִישׁ פִּרְשֵׁת
 דְּבָרִים, וּפְלֹא יוֹעֵץ עֶרֶךְ שַׁבָּת).

קלח) שְׂכָר שַׁבָּת גַּם בְּהֵאֵי עֲלִמָּא אֵיכָּא (עֵינַי שַׁבָּת קי"ט,
 עֲשִׂירִים שְׁבַשְׂאָר אֲרֻצוֹת וכו'), וּבִכְתָבֵי הָאֲרִיזוֹ"ל שְׁעַר הַפְּסוּקִים
 בְּלִקוּטִים בְּסוּפּוֹ, דְּרָאשֵׁי תְּבוּת בְּיוֹמוֹ תַתְּן שְׁכָרוֹ הוּא שְׁב"ת,
 וּמוֹבָא בְּנַחַל קְדוּמִים פִּרְשֵׁת תְּצַא לְהַחִיד"א ז"ל).

קלט) שַׁבַּת קַדְּשׁ הוּא זְמַן תְּשׁוּבָה (סידורו של שבת שורש א, וכן בסה"ק דברי אמת להגה"ק מלובלין זי"ע פרשת מטות בשם רבו המגיד זצ"ל).

קמ) שְׁמִירַת שַׁבַּת כְּהִלְכָתוֹ גּוֹרֶמֶת שְׁהַקְבָּ"ה יִמְלֵא מִשְׁאַלּוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים (הרה"ק מהרמ"מ מרימענעוו זצ"ל מובא בספר ולאשר אמר אות ז).

קמא) הַשׁוֹמֵר שַׁבַּת סְגָלָה שְׁלֵא יִשְׁכַּח תְּלַמּוּדוֹ (מטה אהרן מובא בספר באר שלמה ח"א ערך ש' אות י).

קמב) כַּחוֹ שֶׁל הַצְּדִיקִים לְבִטֹּל גְּזֵרוֹת הַקְבָּ"ה נִמְשָׁךְ מִשְׁמִירַת שַׁבַּת כְּרֵאוּי (אור לשמים פרשת שופטים ד"ה על פי בשם רבו הגה"ק מלובלין זי"ע).

קמג) הַשׁוֹמֵר שַׁבַּת כְּהִלְכָתוֹ נִקְרָא צְדִיק יְסוּד עוֹלָם (אור החיים הקדוש על הכתוב ויברך אלקים).

קמד) בְּזִכּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁשׁוּמְרִים מְצֹת שְׁמִירַת שְׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב יִהְיֶה גִנוּן וְהַצִּיל שְׂאֲרֵית יִשְׂרָאֵל, עכ"ל (אוהב ישראל פרשת תשא).

קמה) הַמְּשַׁחֲתִים אֲשֶׁר הִשְׁרָה עָלָיו לֹא יִגְרְשׁוּ מֵעָלָיו עַד יִקָּיִם מְצֹת בְּאוֹתָם אֵיבָרִים שְׁחָטָא בָּהֶם וְאוֹתָן הַמְּלֹאכִים יִגְרְשׁוּ אֶת כַּח הַטְּמָאָה מֵעָלָיו וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר אֲלֹא עַל יְדֵי שְׁמִירַת שְׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ, וְכֵן כָּתַב בַּסֵּפֶר יְסוּד הַתְּשׁוּבָה, עכ"ל (במנחת שבת סימן ע"ב אות ג' בשם דרך חכמה).

קמו) רְצָה הַקָּב"ה לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְקַדֵּשׁ כָּל אֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה גִּידָיו, וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ הַכְּלוּלָה מִתְרִי"ג מְצֹת, כָּל מְצוּה מְחֻזַּק אֵיבָר אֶחָד, וְכָל עוֹד שְׁלֹא קָיָם כָּלָם הָרִי עֵדִין חָסֵר אֵיבָר וְהוּא בְּעַל מוּם וּמְכָרָח לָבֵא בְּגִלְגוּל עַד שְׂיִתְקַן וְלֹא כָּל אָדָם יוּכַל לְזַכּוֹת לְקָיָם אֶת כָּלָם מִפְּנֵי כַּמָּה עֲפוּבִים וּמְנִיעוֹת, הַנְּחִילָנוּ הַקָּב"ה מִתְּנָה טוֹבָה וְשְׁבֶת שְׁמָה

השבת בישראל כהלכתה

נט

שָׁעַל יְדֵי שְׁמִירָתוֹ אֶת הַשַּׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ מְקִיִּים כָּל תְּרִי"ג
מִצְוֹת בְּפֶעֱל, וּבָזָה עוֹשָׂה לְבוֹשׁ רוּחָנִי עַל כָּל רַמ"ח
אֵיבָרָיו וּשְׁס"ה גִּידָיו וְשׁוֹרָה עָלָיו הַנְּשָׁמָה קְדוּשָׁה וְאִז
יִבְעַר רוּחַ הַטְּמֵאָה מִמֶּנּוּ כִּי כְּשֶׁזָּה קָם זֶה נוֹפֵל. וְנִתְבָּאָר
מִזֶּה שָׂאֵם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל רוֹצֵה לְגַשֵּׁת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְלִהְיוֹת
צָדִיק גָּמוּר אֵין לוֹ שׁוּם תִּקְנָה אַחֲרַת רַק עַל יְדֵי
שְׁמִירַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ כִּי אִז שׁוֹרָה עָלָיו הַנְּשָׁמָה קְדוּשָׁה
כְּאֵלוֹ קָיִם כָּל הַתְּרִי"ג מִצְוֹת בְּפֶעֱל.

קַמְזוּ וְכֵן אִם יִרְצֶה אָדָם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל כָּל
עֲוֹנוֹתָיו בֵּין עַל הַיְדוּעִים בֵּין עַל שְׂאִינָם יְדוּעִים לוֹ
שֶׁתִּקְנָתָם לְקָיִם חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹת, וְזֶה אֵי
אֶפְשָׁר, וְהַחֵי יִתֵּן אֶל לְבוֹ, אֶת הַתּוֹעֵלֶת הַנִּפְלְאָ הַזֶּה
לְנַפְשׁוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וְיִשְׁמַר שַׁבָּת בְּכָל יְכָלָתוֹ וְטוֹב לוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא (שם אות ד' בשם ספר הזכירות).

קמח) עֲבוּדָה זָרָה ודכוותייהו כּוֹלֵל כָּל חַמְשִׁים שְׁעָרֵי טְמֵאָה וְלָכֵן מוּמָר לְעֲבוּדָה זָרָה וּלְחַלֵּל שַׁבַּת הָיִי מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁבִד' מֵאוֹת יוֹם רְצוּפִים כְּשֶׁמְרִשִׁיעַ נִכְנָס לְכָל נ' שְׁעָרֵי טְמֵאָה כִּךְ עַל יְדֵי עֲבוּדָה זָרָה נִכְנָס מִיַּד לְכָל־ם, וְכֵן שְׁמִירַת שַׁבַּת הוּא כָּל־ל כָּל הַתּוֹרָה וְעַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבַּת כִּהְלַכְתּוּ יוֹכֵל לְכַנֵּס בְּכָל נ' שְׁעָרֵי קִדְשָׁה בְּפַעַם אַחַת כְּמוֹ אִם יִצְדִּיק מְעֻשָׂיו ת' יוֹם רְצוּפִין (כְּמִבְּאָר בְּחֹסֶד לְאַבְרָהָם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס לְכָל נ' שְׁעָרֵי קִדְשָׁה אִם לֹא שִׁיִּצְדִּיק מְעֻשָׂיו ת' יוֹם רְצוּפִים), וְעַיִן שְׁמִירַת שַׁבַּת יוֹצֵא מִכָּל הַטְּמֵאָה בְּפַעַם אַחַת וְנִכְנָס לְקִדְשָׁה וְכֶאֱמֹר (שֵׁם בְּשֵׁם הָעֶרְבִי נִחַל פִּרְשַׁת שְׁמִינִי).

קמט) אֶפְלוּ לְתוֹרָה אֵי אֶפְשָׁר לְהִגִּיעַ כִּי אִם עַל יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבַּת (מֵאוֹר עֵינַיִם פִּרְשַׁת וִיקָהֵל, מוּבֵא שֵׁם אוֹת ו).

קנ) שְׁקוּל שַׁבַּת נִגְדַּד כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה (אוֹר הַחַיִּים הַק פִּרְשַׁת וְאַתְחַנֵּן עַל הַפְּסוּק וִידַעַת הַיּוֹם).

קנא) אָחַד מִתְּקוּנֵי מִדַּת הַיְסוּד הוּא שְׁמִירַת שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ (יסוד יוסף, קיצור שולחן ערוך הלכות אישות בסופו).

קנב) הַשַּׁבָּת מִגִּין עָלֵינוּ מִכָּל דְּבַר רָע וְשַׁעֲבוּד מְלַכּוּת (יער"ד ח"ב מובא במנחת שבת ע"ב י').

קנג) עַל יְדֵי שְׁשׁוּמֵר שַׁבָּת כְּרָאוּי יְהִיָּה סְבֵה לְשִׁיחִיָּה שׁוּמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל רָע (כלי פז עה"כ אשרי אנוש יעשה זאת, מנחת שבת שם ט"ז).

קנד) הַשׁוּמֵר לַשַּׁבָּת מְרַחֵק מִן הָעֲבָרָה (פרי שבת בשם המכילתא, מנחת שבת שם).

קנה) בְּכָל הַמְצוֹת אֵין מִצִּילִין מִיֵּצֵר הָרַע רַק בַּעֲדֵנָא דַּעֲסִיק בֵּהּ, וּמְצוֹת שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ וְכַהֲגֵן מְצַלֵּת מִן הַחֲטָא בְּכָל יָמוֹת הַשָּׁבוּעַ אִף בַּעֲדֵנָא דִּלָּא עֲסִיק בֵּהּ, וּמִי שְׁשׁוּמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל וְשׁוֹלֵט בְּיִצְרוֹ וְהוּא מְרַחֵק מִן הָעֲבָרָה (שם).

קנו) מי שָׁנַח בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּל"ט מְלֹאכוֹת נִקְרָא "צַדִּיק תָּמִים" וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּנִשְׁמָה יִתְרָה (סה"ק רב ייבי סו"פ נח עה"כ אלה תולדות נח).

קנו) בְּעֵת שֶׁהָאָדָם מְשַׁמֵּר הַשַּׁבַּת גּוֹזֵר גְּזֵרָה וְהַקֶּב"ה מְקַיְמָהּ (מנחת שבת ע"ב י"ח).

קנח) בַּסֵּפֶר מְגִלָּה עֲמֻקּוֹת דְּאֵלֵיהֶוּ יוֹשֵׁב בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת תַּחַת עֵץ הַחַיִּים וְכוּתֵב זְכוֹתָיו שֶׁל שׁוֹמְרֵי שַׁבַּת (מנחת שבת שם, ועיין מגן אברהם סו"ס רצ"ה).

קנט) צָרִיף אָדָם לְהֶאָרִיף אָפוּ עַל כָּל עֲגִיזֵי וְלֵהִיּוֹת עָנּוּ בְּתַכְלִית בְּיוֹם הַשַּׁבַּת כְּמוֹ שֶׁהַקֶּב"ה מְאָרִיף אָפוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁבִּגְיָהֶנּוּ, וְאָסוּר לְדַאֵג כָּלֵל בְּשַׁבַּת אֶפְלוּ עַל חֶרְבֵן הַבַּיִת לֹא יִזְכְּרוּהוּ כָּלֵל וְלֹא יִתְוֹדֶה (שם בשם ראשית חכמה).

קס) צָרִיף אָדָם לְדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יוֹתֵר בְּשַׁבַּת מִבְּיָמֵי הַחַל וְיִהְיֶה יוֹתֵר יָרָא וְחָרַד, גַּם יִחְמִיר יוֹתֵר בְּסַפִּיקָא

דְּסַפִּיקָא דְאֶסוּרִים, וְעֵנֶשׁ עַל הָעֵבֶרָה הוּא כְּפוּל וּמְכַפֵּל
 יוֹתֵר (של"ה ה"ק, מנחת שבת כ).

קסא) הַמְּבֻזָּה תִּלְמִיד חָכֵם כְּאִלּוּ מְבֻזָּה הַשָּׁבֶת שֶׁהוּא
 כְּאִלּוּ עוֹבֵד כּוֹכָבִים (אליהו רבה משנה ברורה א).

קסב) יֵשׁ לָנוּ קְבֵלָה שְׁבֻשָׁעָה שִׁישְׂרָאֵל לְמִטָּה אוֹמְרִים
 בְּרָכוּ בְּלֵיל שַׁבָּת אֲזוּ בַת קוֹל הוֹלֶכֶת בְּפִמְלִיאָ שֶׁל
 מַעֲלָה לוֹמֵר אֲשֶׁרִיכֶם ע"ק שְׂאֲתֶם מְבָרְכִין לְמִטָּה כְּדִי
 שְׂיִתְבָּרְכוּ לְמַעַלָּה כִּמָּה מִתְנֹת קְדוּשִׁים אֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, וְאֲשֶׁרִיכֶם בְּעוֹלָם הַבָּא (פע"ח פי"א).

קסג) בֵּיעַת שְׂאָדָם רְגִיל לְשַׁבָּת בְּעֵין שָׁם, כִּף לְאַחַר
 מוֹתוֹ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִן הַגִּיהֶנֶם, גַּם אִם הוֹסִיף בְּמוֹצֵאֵי
 שַׁבָּת מְאַחֲרִין אוֹתוֹ שָׁם לְהַכְנִיסוֹ (סודי רזא).

קסד) כְּצִבְעֵ הַלְּבוּשִׁים שְׂאָדָם לוֹבֵשׁ בְּשַׁבָּת בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 כִּף מִמַּשׁ הַלְּבוּשׁ אַחֲרֵי פְטִירָתוֹ בִּימֵי שַׁבָּת וּמוֹעֵד (ילקוט
 ראובני בראשית, ס"ח תתשכ"ט).

קסה) שַׁבַּת קִדְּשׁ הִיא הָאוֹת הַגְּדוֹל וְכוּ' לְמַעַן יֵדְעוּ כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ד' כָּל מַה שֶּׁבָּרָא בַשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, וּלְפִי שֶׁהוּא עֶקֶר גְּדוֹל בְּאַמוּנָה לְהֶאֱמִין שֶׁהַקֶּב"ה בָּרָא הָעוֹלָם, וְאַנְחֵנוּ עֲבָדָיו וְחִיבִין לְעַבְדוֹ בְּגוֹפְנוֹ וּנְשַׁמְתָּנוּ כִּי הוּא הַמַּחֲי לְכָל, וּמְשַׁגֵּחַ עַל כָּל וְנוֹתֵן לָחֵם לְכָל, וּבְיָדוֹ לְהַמִּית וּלְהַחֲיֹת כִּי הוּא הַבוֹרֵא הַיוֹצֵר וְהַעוֹשֶׂה, וְלָכֵן בָּאָה הָאֲזִזְרָה הַזֹּאת עַל שַׁבַּת י"ב פְּעָמִים (זכרו תורת משה סימן א).

קסו) כִּיּוֹן שֶׁמָּאֵד גְּדוּלָּה קִדְּשַׁת הַשַּׁבַּת לָכֵן רָצָה הַקֶּב"ה לְזַכּוֹת אוֹתָנוּ שֶׁנִּזְכָּה כְּלָנוּ לְנִשְׁמָה יִתְרָה וּקְדֻשָּׁה יִתְרָה בַשַּׁבַּת, וְלָכֵן צָוָה אוֹתָנוּ לְשַׁבַּת בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וּלְכַבְּדוֹ וּלְעַנְגּוֹ, עַד שֶׁאָמְרוּ שְׁקוּלָה שַׁבַּת נִגְדַת כָּל הַתּוֹרָה, וְכָל הַמְּשַׁמֵּר שַׁבַּת כְּהַלְכָתוֹ מוֹחֲלִין לוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו, וְהַמְּחַלְל שַׁבַּת כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, וְלָכֵן מְחִיבִין אֲנַחְנוּ לְכַבֵּד יוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה (שם אות ג).

קסז) יְכוּל הָאָדָם לְהִתְבוּנָן וּלְנִסּוֹת כִּי כַּאֲשֶׁר יִכּוֹן הָאָדָם
 אֶת דַּעְתּוֹ וְתִהְיֶה יִרְאֵת ד' בְּלִבּוֹ בְּאֵמֶת וַיְהִי מִעֲשֵׂיו
 רְצוּיִים אָז בּוֹדָאי לְאַחַר שְׁטָבֵל בְּעֶרְבֵי שַׁבָּת בְּכוֹנֶה רְצוּי
 לְקַבֵּל קַדְשֵׁי שַׁבָּת יִבִּין בְּדַעְתּוֹ שְׁנֵתוֹסֶף לוֹ נִשְׁמָה יִתְרָה
 כִּי יִרְגִישׁ בְּנַפְשׁוֹ יִרְאֵת הָרוּמָמוֹת שְׁבָאָה לוֹ עַד שְׁתַּבְּעַר
 בּוֹ אֶהְבֵּת וַיִּרְאֵת ד', וְזֶה בְּדוּק וּמְנִסָּה מִכֶּמֶה אֲנָשִׁים
 כֶּמֶה פְּעָמִים בְּלֹא שׁוּם סִפְקָא, אֲבָל כְּשֵׁאִין נִשְׁמָתוֹ טְהוֹרָה
 אָז לֹא יִרְגִישׁ בְּקַדְשֵׁי שַׁבָּת (שם אות ב).

קסח) מִי שֶׁשׁוֹמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ וּמוֹסִיף מֵחַל אֶל הַקֹּדֶשׁ
 גּוֹרֵם שְׁמִטָּהּ הַטָּמֵא (קרבן שבת פי"ב באמצע).

קסט) בְּכָל מוֹצָאי שַׁבָּת נִכְנָס אֵלָיו לִגְן וַיּוֹשֵׁב תַּחַת
 עֵץ הַחַיִּים וְכוּתֵב וְכוּתֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַשׁוֹמְרִים שַׁבָּת
 (אליהו רבה סימן רצ"ה אות ט).

קע) ב' מִיַּי תּוֹסְפוֹת קַדְשֵׁי שַׁבָּת נִתּוֹסֶף בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
 הָאֶחָד הִיא עַל יְדֵי כּוֹנֵת הַתְּפִלָּה, וְהַב' הִיא עַל יְדֵי

פְּנֵי הַסְּעֵדוֹת, וּכְנֶגֶד תּוֹסְפוֹת קִדְשַׁת שַׁבַּת מִבְּחֵי
הַתְּפִלוֹת אָנוּ אוֹמְרִים בְּמוֹצְאֵי שַׁבַּת וַיְהִי נֶעֱמַם וְעַל יְדֵי
זֶה מִמְּשִׁיכֵינָּנוּ נֶעֱמַם הָעֲלִיּוֹן בְּכָל תְּפִלוֹת הַשָּׁבוּעַ, וּכְנֶגֶד
תּוֹסְפוֹת קִדְשַׁת שַׁבַּת מִבְּחֵי הַסְּעֵדוֹת אָנוּ עוֹשִׂים סְעֵדָה
ד' בְּמוֹצְאֵי שַׁבַּת לְהַמְשִׁיךְ אוֹר קִדְשַׁת סְעֵדוֹת שַׁבַּת לְכָל
סְעֵדוֹת יְמֵי הַחֹל (שְׁעָה"כ דף ס"ג למהרח"ו ז"ל).

קֵעָא) בְּסְעֵדוֹת לַיִל שַׁבַּת וְתַפְּלוֹתוֹ מִתְּבָרְכִין יוֹם א' וּב',
בְּתַפְּלוֹת וּסְעֵדוֹת שְׁחָרִית יוֹם ג' וְד', בְּתַפְּלוֹת וּסְעֵדוֹת
מִנְחָה יוֹם ה' ו' (יִלְקוּט רֵאוּבְנֵי בִשְׁלַח בִּשְׁמֵם הָאֲרִיזוֹ"ל).

קֵעָב) מִי שֶׁהוּא שָׁבַע וְנִפְשׁוֹ קָצָה בְּאֲכִילָה וּשְׁתֵּיהֶן מִכָּל
מְקוֹם יִדְחַק אֶת עֲצָמוֹ, וּבִזְוָה יִנְצֵל שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ לֶאֱכֹל
מֵאֲכָלִים וּמִשְׁקִים מִי הַמְּרִים לְרַפּוּאָה (אוֹרְחוֹת יוֹשֵׁר פ"י,
יִפְל"ל סִימָן ש' אוֹת א').

קֵעָג) סִגְלָה לְנָשִׁים שְׁלֵא יִתְקַשׁוּ בְּלִדְתָן שְׂיֵאֲכְלוּ בְּכָל
מוֹצְאֵי שַׁבַּת קִדְשׁ אֵיזָה דְּבַר לְשֵׁם מְצוֹת סְעֵדוֹת מְלוּנָה

מִלְכָּה וְעַל יְדֵי זֶה יִלְדוּ בְּנֵקֶל בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ (דברי יצחק אות ס"א בשם הר"ר אלימלך זצ"ל).

קעד) נֶפֶשׁ יִתְּרָה אֵין הוֹלֶכֶת לְגַמְרֵי עַד אַחַר סְעֻדַת מוֹצָאֵי שַׁבָּת וְלֶכֶן אֵין רְאוּי לְהִתְעַסֵּק בְּמִלְאָכָה שְׂאִינָה אֶכֶל נֶפֶשׁ אוֹ בַתּוֹרָה עַד אַחַר סְעֻדָה דְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת (האריוז"ל בפע"ח שער ח"י פכ"ד, שערי תשובה ש"ו).

קעה) בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת עוֹלָה הַנְּשָׂמָה יִתְּרָה לְמַעְלָה וְשׂוֹאֵל לָהּ הַקָּב"ה מָה מֵאֶכֶל שָׁמוּ לְפָנֶיךָ, וּמָה חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שָׁמַעְתָּ וּמוֹקִים לָהּ בְּמַתִּיבְתָּא דִּרְקִיעַ (זוהר הקדוש, ש"ק פרשת אמור, כף החיים למהרח"פ סימן ל"א אות כ"ו).

קעו) חֲמִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְלוּגְמָא (שבת קי"ט:).

קעז) וּפִי רְפוּאָה נֶגְדַ עֲצָבוֹת (דברי יצחק אות צ' בשם הק מוהר"ר זוסיא זצ"ל).

קעח) הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת נִקְרָא אָדָם (ערכי הכנויים, ועיין אמרי יצחק עה"ת פרשת ויקהל).

קעט) שַׁבַּת קֹדֶשׁ נִקְרָא בְּרִי"ת וְכֵן דָּרַשׁ בְּמִכְלִילָא בְּזוֹה
 "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי" זוֹ בְּרִית שַׁבַּת, וְכֵן בְּמִקְבְּלִים
 הָרֵאשׁוֹנִים כִּי הַשַּׁבָּת כְּנֶגֶד שְׁמִירַת הַיְסוּד (באר שלמה
 ערך ב אות כ"ג, ועיין להגרחי"ד"א פרשת יתרו).

קפ) בְּעֵת שֶׁהָאָדָם רָגִיל לַשַּׁבַּת בְּעֵין שָׁם, כִּף לְאַחַר
 מוֹתוֹ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִן הַגִּיהֶנֶם, גַּם אִם מוֹסִיף בְּמוֹצָאֵי
 שַׁבַּת מְאַחֲרִין אוֹתוֹ שְׁלֵא לְהַכְנִיסוֹ (שכחת לקט בשם סודי
 רזא).

קפא) יוֹרְדֵי גִיהֶנֶם שְׁיֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה בַּשַּׁבַּת קִבְּלֵנוּ דְאִין
 כְּלָם שְׁוִין בְּדָבָר, מֵהֶם מְאָרִיכִין בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת הַרְבֵּה
 וְלֹא נְדוּנִין וְהוּא כָּל זְמַן שֶׁהַחֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה
 מְאָרִיכִים בְּסַעֲדָה ג' וּמוֹסִיפִין עַל הַקֹּדֶשׁ עַד זְמַן הֵהוּא
 גַּם הֵם יְנוּחוּ וְיִשְׁבְּתוּ מְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶם, אֲמָנָם זְהוּ
 דְוָקָא בְּאוֹתָן רְשָׁעִים שְׁגָם שְׁהִיוּ רְשָׁעִים בְּפָנֵי עֲצָמָן
 אָבֵל לֹא הִתְנַגְּדוּ לְצַדִּיקִים, אָבֵל אוֹתָן שְׁדַבְּרוּ סָרָה עַל
 הַצַּדִּיקִים וְחֲסִידִים וּבְפָרְט בְּעֵנָן זֶה דְהָאֲרִיכוֹת וְתוֹסְפוֹת

השבת בישראל מהלכתה

סט

שַׁבַּת, הַרְשָׁעִים אַרְוֵרִים הִלְלוּ הֵמָּה נְדוּנִים בְּגִיהֶנּוּם תִּכְרַף
בְּצֵאת הַכּוֹכָבִים (נועם מגדים פרשת צו עה"כ לא תאפה).

קפב) מִי שֶׁמָחֵל לַשַּׁבָּת וּמוֹכֵר וּמְכֹסֶה הַמַּעוֹת תַּחַת
הַמָּפָה לֹא יִצְלִיחַ, וְכֵן כָּתְבוּ סֹפְרֵי הַקְדוּשִׁים כָּל מֵה
שֶׁמְרוֹיחַ בַּשַּׁבָּת אֵינוֹ מְצַלִּיחַ, וּמִי שֶׁנִּזְהָר מִלְמַכֵּר בַּשַּׁבָּת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּן לוֹ בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל
חַל לְשֵׁלֶם לוֹ בְּעַד רוּחַ שְׁלֵשָׁת שָׁבַת (עֵינַן שֵׁם בִּשְׁם סֵפֶר
בֵּית פֶּרֶץ).

קפג) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ, פִּי הוּא
הַבְּטָחָה שְׁלֵא יֵאמֵר אָדָם שֶׁשְׁבִיטַת שַׁבָּת יַחֲסֶרְהוּ
מִמְלָאכָתוֹ הָרְאוּי לוֹ לָזֶה אָמַר שֶׁנִּהְפָּךְ הוּא כִּי עַל יְדֵי
שְׁבִיטַת שַׁבָּת יִצְלִיחַ בְּמִלְאכָתוֹ וְתִהְיֶה הַבְּרָכָה בּוֹ, וְזֶה
שֶׁנֶּאֱמַר "וְעָשִׂיתָ כָּל מְלָאכָתְךָ" יִהְיֶה בְּטוֹחַ שֶׁמְלָאכָה
שֶׁמוֹנֵעַ מִלַּעֲשׂוֹתָהּ בַּשַּׁבָּת יִהְיֶה מְצַלִּיחַ בַּשַּׁשֶּׁת יָמֵי
הַמַּעֲשֵׂה (פְּנִיִם יִפּוֹת יִתְרוֹ).

חלק א'

פרק ג

בגדי שבת

(א) לא יהא מלבושך של שבת כחל (שבת קי"ג).

(ב) אמר ר' יוחנן מנין לשנוי בגדים מן התורה שנאמר
 ופשט את בגדיו וגו' למדך ד"א בגדים ששאל בהן
 קדוה לרבו אל ימזג כוס לרבו (שם קי"ד).

(ג) צריך אדם שיהיה לו שני עטיפין אחד לחל ואחד
 לשבת (ירושלמי פאה פ"ח ה"ז).

(ד) רב הונא אמר צריך להחליף (מבגדי חל לשבת), ר"ח
 בשם ר' יוחנן צריך לערב (פי אם אין לו כלם של שבת
 צריך לערב על כל פנים אחד של שבת עם בגדי חל), אבין
 בר חסדאי אמר צריך לשלשל (פי בדאין לו אפלו בגד
 אחד להחליף די שיתיר חגורו ומשלשל בגדיו למטה לא ככחל
 שחוגר אותם למעלה להקל פעמיו) (מ"ר בראשית פי"א).

השבת בישראל מהלכתה עא

ה) רַבִּי חֲנִינָא מִיעֵטֶף וּקְאִי אַפְנִיא דְּמַעְלֵי שַׁבְּתָא (בְּבִגְדִים נְאִים), אָמַר בּוֹאוּ וְנִצָּא לְקִרְאֵת שַׁבַּת הַמְּלָכָה (שבת קי"ט:).

ו) ר' ינאי לבוש מאני מעלי שַׁבַּת וְאָמַר בּוֹאֵי כֹּלָה בּוֹאֵי כֹּלָה (שם).

ז) אָמְרוּ חֲזוּ"ל שְׁמוֹנָה עָשָׂר מְלַבּוּשִׁים חַיֵּב אָדָם לְלַבֵּשׁ בְּשַׁבַּת (מדרש עשה"ד).

ח) אָמַר בַּלְעָם לְבָלֵק הָאֵיךְ אֶקְלָלִם הֲלֹא הֵם לּוֹבְשִׁים בְּגָדֵי שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב (מדרש הובא בס אז"א, ובספר תענוג שבת).

ט) צָרִיךְ הָאָדָם לְהִזָּהֵר כְּשֵׁישׁ לוֹ בְּגָד שֶׁל שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב שְׂלֵא יְהֵא בּוֹ שׁוֹם גָּזֵל אוֹ גְּנֵבָה, וְכִשְׂיֵהִיָּה בּוֹ אֵיזָה גָּזֵל אוֹ גְּנֵבָה נִקְרָא "נִגְע" וְאוֹתוֹ הַבְּגָד נִקְרָא בְּגָד בּוֹגְדִים, וְלָכֵן אָמְרוּ חֲזוּ"ל עֵתִידִין צְדִיקִים לְעַמֵּד בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים, בְּלְבוּשֵׁיהוֹן, דְּהֵינּוּ בְּמְלַבּוּשֵׁיהוֹן

הַכְּשָׁרִים הַנֶּעֱשִׂים בְּמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁאָמְרוּ חֲזוֹ"ל כְּשֶׁצְדִיקִים נִפְטָרִים מִהָעוֹלָם יוֹצֵא בֵּת קוֹל "בְּשָׁלוֹם תָּנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבְּכֶם" כִּי אוֹתִיּוֹת "בְּשָׁלוֹם" הֵן אוֹתִיּוֹת "מְלָבוֹשׁ" בְּהַפּוֹךְ אֶתְוֹן שֶׁלְּפִי שֶׁהַצְדִיקִים עוֹשִׂין בְּגִדֵיהֶן בְּמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְכֹל מִי שֶׁלּוֹבֵשׁ בְּגָדִים בְּמִמּוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בּוֹדֵאֵי תִפְלָתוֹ הוּא מְקַבֵּל וּמְרַצֶּה לְפָנַי הַקָּבֵ"ה (קב הישר פרק ס"ג אות י"ב).

(י) כְּפִי גִוּוֹן הַמְּלָבוֹשִׁים שֶׁאָדָם לוֹבֵשׁ שֶׁבֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה כֶּף מִמַּשׁ הַלְּבוֹשׁ אַחֲרֵי פְטִירָתוֹ בִּימֵי שֶׁבֶת וּמוֹעֵד (ילקוט ראובני, בראשית, ס"ח תתשכ"ט, כתבי הארז"ל).

(יא) שׁוֹם מְלָבוֹשׁ מִמְּנָה שֶׁלְּבַשׁ הָאָדָם בְּחַל אֵין רְאוּי לְלָבֹשׁ בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת, וְהַמְּלָבוֹשִׁים שֶׁל שֶׁבֶת אֵין רְאוּיִן לְלָבֹשׁ בְּחַל כָּלֵל (סימן רס"ב מגן אברהם, והגר"ז).

(יב) אֶפְלוּ הַמְּכַנְסִים, מְנַעְלִים וְכוּבַע שֶׁשׁוֹכֵב בּוֹ וְכַדוּמָה, הַכֹּל כְּאֶשֶׁר לְכֹל יִהְיֶה מִיַּחַד לוֹ לְשֶׁבֶת אִם אֶפְשָׁר (חסד

השבת בישראל כהלכתה

עג

לאברהם אות ג' ובספר ישראל קדושים ערך שבת כתב דכעת שהמטבע מצוי ומבזבזין הון רב בהבלים). יש מקום לקטרוג יותר באם מקמצים בדברי קדשה, והמדקדקין מחליפין הכל).

יג) מקום שרפם לובשים שחורים בשבת אין ללבש לבנים בפרהסיא (שאלות ותשובות פנים מאירות ח"ב סימן קנ"ב, ברכי יוסף רס"ב ג, ועין פה החיים כו שכתב דמאחר שכתב האריז"ל דבעולם הבא יתלבש בגון דגמת עולם הזה ליפא יוהרא כיון שחושש אל לבוש נפשו בעולם הבא, ובספר ישראל קדושים שם כתב דבר נאה ומתקבל, כי אם פונתו באמת לאמתו בשביל זה ובדיק בנפשי שלא יתיהר על ידי שאחרים אין לובשין כמותו אז ילך לבטח דרכו, ויכון לבו לשמים, אבל בלאו הכי הלא קימא לן כל שאינו תלמיד חכם ומתלבש בטליתו של תלמיד חכם אין מכניסין אותו במחצתו של הקב"ה, ואם כן מוטב להיות במחצתו של הקב"ה במלבוש פשוט מלעמד בחוץ במלבוש חשוב, ומה שכתב בכף החיים ונראה משם דהחשש להאומרים שאסור ללבש לבן במקום

שְׁלוֹבוֹשֵׁין שְׁחֹרִין לֹא יִהְיֶה מִלְּבַשׁ כֵּן לְעוֹלָם הַבָּא, לְפִי כָּלֵל
הַמְּסוּר בְּיַדֵּינוּ כִּי אֶחָד הַמְּרַבֵּה וְאֶחָד הַמְּמַעִיט וּבִלְבַד שִׁיכּוֹן
לְשָׂמַיִם, וּכְפִי שְׁבָאָרוֹ הָאֲחֵרוֹנִים בְּסִימָן א' קִבְּלַת שְׁכָרָן שְׁוֵה,
הוּא הַדִּין בְּזֶה לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק שְׁכָרוֹ, אִם כְּוֹנְתוֹ רְצוּי לְלִבֶּשׁ
מִלְּבוּשֵׁים חֲשׁוּבִים וּמוֹנָע עֲצָמוֹ בְּעֵבוֹר יוֹהָרָא, וְצִין לִט"ז אָבָן
הַעֲזוֹר סִימָן כ"ה שֶׁהֵבִיא מֵהַרמָב"ם דֶּהֲאֹכֵל וְשׁוֹתָה וּמַעֲדָן נִפְשׁוֹ
כְּדִי שִׁיְהִיָּה בְּרִיא וְחֻזֵק לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ שְׁכָר כְּמוֹ
שְׂמֵתֵעֵנָה, וְכֵן תִּלְמִיד חָכֵם שִׁישְׁנִים הַרְבֵּה כְּדִי שִׁיְהִיָּה לָהֶם כַּח
חֻזֵק וְזִרְיוֹת לֵב לְעִסֵק בַּתּוֹרָה וְיִכּוֹל לְלַמֵּד בְּשַׁעָה אֶחָד מֵהַ
שְׁתִּלְמִיד חָכֵם מְנַדֵּד שְׁנָה מֵעֵינָיו וְעוֹסֵק בְּשֵׁתֵי שְׁעוֹת שְׁנִיָּהֵן
שְׁכָרָן שְׁוֵה, וְכֵן כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם הַרָאב"ד, עִין שָׁם).

יד) אָפְלוֹ מִי שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ לְבַדּוֹ וּבְבֵית גּוֹי יִלְבֹּשׁ בְּגָדֵי
שַׁבָּת, כִּי אֵין הַמְּלָבוּשִׁים לְכָבוֹד הָרוּאִים רַק לְכָבוֹד
שַׁבָּת (ח"א כִּלֵּל הַאֹתוֹת ז), וְכֵן צָרִיךְ שִׁיִּזְהָרוּ בְּנֵי הָעִיר
הַהוֹלְכִים לְכַפָּרִים שִׁיִּלְבְּשׁוּ עֲצָמָם בְּשַׁבָּת מִלְּבוּשֵׁים
הַיּוֹתֵר נְאִים הַנִּמְצָאִים אֲצֵלָם כְּמוֹ שֶׁהָיוּ לוֹבְשֵׁים

השבת בישראל מהלכתה

בְּהִיוֹתָם בְּעִיר בְּרַב עַם (פתה"ד אות ה, כף החיים רס"ב כ"ט).

טו) לא נכון מנהג עשירי עם ההולכים אור שבת בבית הכנסת במלבושי חל וכך יושבים על שלחנם באור שבת, ויהי בבקר לובשים בגדי שבת, ואשר נגע אלקים בלבם ילבש בערב לכבוד שבת לקבל שבת בבגדים נאים (ברכי יוסף אות ד) והוא הדין אשה המדלקת נרות תהיה אז בבגדיה הנאים שאז מקבלת שבת כמו שכתבנו בס"מ רס"ג (כף החיים רס"ב ל"א) וחם ושלום לאחר זמן הדלקה בשביל זה (הפוסקים).

טז) הנשים נוהגות קדם הדלקת הנרות לרחץ עצמן וללבש בגדי שבת ואשרי להם, אמנם בימים הקצרים שמתאחרים לישוב בתנות ואחר כך רוחצות ולובשות ובין כך יבואו חם ושלום לספק חלול שבת, לכן טוב להזהיר להם שיקדימו לבא לרחץ וללבש וכשמתאחרת

מִצְוָה יוֹתֵר שְׁתַּדְּלִיק כָּךְ בְּמַלְבוּשֵׁי חַל מְלַבָּא חַס וְשָׁלוֹם
 לְסַפֵּק חֲלוּל שֶׁבֶת, וְאִם הִבְעֵל רוּאָה שְׁמַת־אַחֶרֶת מִצְוָה
 גְּדוּלָּה שֶׁהוּא יִדְלִיק הַנְּרוֹת וְלֹא יִשְׁגִּיחַ בְּקִטְטַת אֲשֶׁתּוֹ,
 וּמִצְוָה גְּדוּלָּה יוֹתֵר לֵיִשֵׁב בַּחֲשֵׁךְ מִלְּחַלְלֵי שֶׁבֶת חַס
 וְשָׁלוֹם (ח"א קיצור שולחן ערוך ע"ה ו', ומשנה ברורה רס"ב
 סעיף קטן י"א).

יז) בְּדֹאפְשָׁר טוֹב שִׁיְהִיָּה לוֹ טְלִית אַחֵר לְשֶׁבֶת (מגן
 אברהם ומשנה ברורה רס"ב).

יח) יֵלֶךְ בְּבִגְדֵי שֶׁבֶת עַד מוֹצְאֵי שֶׁבֶת אַחֵר הַבְּדֻלָּה (מגן
 אברהם סימן רס"ב).

יט) מָה שֶׁתְּחַסִּידִים מִלְּבִישִׁים עֲצָמָם בְּשֶׁבֶת בְּבִגְדִים
 אֲרָכִים לָאוּ מִנְהַג תְּחִידוֹת לְבַד (ד"ת מהד"ק אות נ"ח
 לבעל מנח"א זצ"ל).

כ) בְּגָדִים קְצָרִים הוּא דֶּרֶךְ הַרִיקִים, וְאֲרָכִים דֶּרֶךְ
 תְּשׁוּבִים (מהרי"ל בליקוטים).

כא) מַלְבוּשׁ קָצָר הוּא מַלְבוּשׁ מִיַּחַד לְפָרוּצִים וּמַלְבוּשׁ אָרֶץ לְמַלְכִים וְאֲנָשֵׁי מַדּוֹת (ספר אלה המצוות למהר"ם חאגי"ז זצ"ל).

כב) אָבֵל תּוֹף ל' אָסוּר לְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי שַׁבָּת (יורה דעה סימן שפ"ט), וְהֶאֱחָרוּגִים מִתִּירִין (מגן אברהם סימן רס"ג בשם כוונות האריו"ל, וברכי יוסף יורה דעה סימן ת).

כג) הַנֶּפֶשׁ יִתְּרָה אֵין הוֹלֶכֶת לְגַמְרֵי עַד אַחַר סְעֻדַת מוֹצָאֵי שַׁבָּת (פע"ח שער ח"י פכ"ד) וּמֵהָאֵי טַעְמָא נוֹהֲגִין שְׂאִין לְהַחֲלִיף בְּגָדֵי שַׁבָּת עַד אַחַר סְעֻדַת רְבִיעִית, וְגַם כְּדֵי לְלוּוֹת הַמֶּלֶךְ בְּבִגְדֵי פָאָר (כף החיים סימן ש' אות ו').

פֶּרֶק ד

זְכוּרֹן יוֹם הַשַּׁבָּת כָּל הַשָּׁבוּעַ

(א) אָמְרוּ עַל שְׁמַאי הַזִּנְקָן כָּל יָמָיו הָיָה אוֹכֵל לְכָבוֹד שַׁבָּת, מֵצֵא בְּהֶמְהָ נָאָה אוֹמֵר זֹו לְשַׁבָּת מֵצֵא אַחֲרֵת נָאָה הַיִּמְנֹו מְנִיחַ הַשְּׁנִי וְאוֹכֵל הָרֵאשׁוֹנָה (ביצה ט"ז).

(ב) הַמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁשֶּׁת יָמֵי הַחֵל יוֹכֵל בְּנִקְלָל לְקַבֵּל אוֹר קְדֻשַׁת הַשַּׁבָּת (החיד"א ביוסף לחוק פרשת תולדות יום ו').

(ג) זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת, לֹא תִהְיֶה מוֹנֶה כְּדֶרֶךְ שְׁאַחֲרֵימ מוֹנִין אֶלָּא תִהְיֶה מוֹנֶה לְשֵׁם שַׁבָּת (מכילתא פרשת יתרו), עֲכוּ"ם לֹא מוֹנִין שַׁבָּתָא, אֲבָל יִשְׂרָאֵל מוֹנִין חַד בְּשַׁבָּתָא, תְּרִי בְּשַׁבָּתָא, תִּלְתָּא בְּשַׁבָּתָא, אַרְבַּעַתָּא, חֲמִישִׁתָּא, עֶרֻבְתָּא, כְּמָה שֶׁנִּצְטוּוּ זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (פסיקתא רבתי פרק כ"ג).

השבת בישראל מהלכתה

עט

ד) זוכרהו עד שלא יבוא, שומרהו משׁיבוא, הָא כִּי צַד
אם גִּזְדִּימָן לְךָ חֶפֶץ הַתְּקִינֵנוּ לְשַׁבַּת, כְּלִי חֲדָשׁ הַתְּקִינֵנוּ
לְשַׁבַּת, שְׂמֵאֵי הַזֶּקֶן הָיָה לִקְחָה עֲצִים מֵאַחַד בְּשַׁבַּת
לְשַׁבַּת, אָמַר ר' אֲבָהוּ אִם גִּזְדִּימָן לְךָ חֶפֶץ טוֹב אֶפְלוּ
אַחַד בְּשַׁבַּת מִתְּנִינָהוּ לְשַׁבַּת (פסיקתא דר"כ פכ"ג).

ה) אָמַר ר' תַּנְחוּמָא אַכְלִינָן הוּינָן בִּארְבַּעַתָּא (הֵינֵנוּ
אוֹכְלִין אֶצֶל ר' אֲבָהוּ בְּרַבִּיעֵי בְּשַׁבַּת), וְעַל לְקַמָּן כּוֹתֵבָן
(וְהֵבִיאוּ לְפָנֵינוּ לְאָכַל תְּמָרִים), וְאִמְרִין יִתְפַּרְשׁוּן לְשַׁבַּתָּא
(אִמְרָנוּ שְׂיִפְרִישׁוּ אוֹתָם לְשַׁבַּת) (שם).

ו) שְׂמֵאֵי הַזֶּקֶן לֹא הָיָה זְכוֹרֵן שַׁבַּת זֶו מִפְּיֹו, לְקַח חֶפֶץ
טוֹב אוֹמֵר זֶו לְשַׁבַּת, כְּלִי חֲדָשׁ אוֹמֵר זֶו לְשַׁבַּת (מכילתא
הובא ברמב"ן ומנוה"מ).

ז) זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת לְקַדְּשׁוּ, תְּהֵא זֹכְרוּ בְּאַחַד
בְּשַׁבַּת שָׂאֵם יִתְמַנֶּה לְךָ מָנָה יָפָה תְּהֵא מִתְּקֵנוּ לְשֵׁם
שַׁבַּת (מכילתא יתרו).

חלק א'

(ח) אָמַר ר' חֵיָא בַר אֲבָא פַּעַם אַחַת נִתְאַרְחַתִּי אֶצֶל
 בַּעַל הַבַּיִת בְּלוֹדְקֵיָא וְהִבִּיאוּ לְפָנָיו שְׁלַחַן שֶׁל זֶהָב מְשׁוּי
 ט"ז בְּנֵי אָדָם, וְט"ז שְׁלֹשְׁלָאוֹת שֶׁל כֶּסֶף קְבוּעוֹת בּוֹ,
 וְקַעְרוֹת, וְכוּסוֹת, וְקִיתוּנִיּוֹת, וְצִלוּחִיּוֹת קְבוּעִים בּוֹ,
 וְעָלְיוֹ כָּל מִינֵי מֵאֲכָל וְכָל מִינֵי מְגַדִּים וּבְשָׂמִים וְכוּ'
 אָמַרְתִּי לוֹ בְּנֵי בְּמָה זֹכִיתָ לְכַף, אָמַר לִי קֶצֶב הָיִיתִי
 וּמִכָּל בְּהֵמָה שֶׁהֵיְתָה נֶאֱחָה אָמַרְתִּי זֶה תִּהְיֶה לְשַׁבַּת (שבת
 קי"ט:).

(ט) אָמַר הַקָּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי לְוִי עָלִי וְקַדְשׁוּ קִדְשַׁת
 הַיּוֹם וְהֶאֱמִינוּ בִּי וְאָנִי פּוֹרֵעַ (ביצה ט"ו:).

(י) לְעוֹלָם יִשְׁכָּם אָדָם לְהוֹצֵאת שַׁבַּת (שבת קי"ז:).

(יא) לֹא יֹאכַל אָדָם בְּעֶרְבַת שַׁבַּת וְעֶרְבַת יוֹם טוֹב מִן
 הַמִּנְחָה וּלְמַעַלָּה כִּדִּי שְׂיִכְנַס לְשַׁבַּת כְּשֶׁהוּא תִּאָּוָה (פסחים
 צ"ט:).

השבת בישראל כהלכתה פא

(יב) מְשַׁפְּחָה הִיְתָה בִירוּשָׁלַיִם וְקִבְעָה סְעֻדָתָהּ בְּעֵינֵי שָׁמַיִם וְנִעְקְרָה (גטין ל"ח:).

(יג) וְאִם יִשְׁתַּדֵּל בְּיָמֹת הַחֹל לְהַתְנַהֵּג בְּקִדְשֵׁי מַחְשָׁבָה, דְּבֹר, וּמַעֲשֵׂה יְהוָה נֶקֶל לוֹ וַיִּמָּצֵא עֶזְרָא כְּנֹגְדוֹ לְקִנּוּת תּוֹסֵפוֹת קִדְשֵׁי שַׁבָּת עַל נֶר"ן כְּמַעֲשֵׂהוּ בְּחַל כֶּף מַעֲשֵׂהוּ בְּשַׁבָּת (פלא יועץ, שבת).

(יד) חֲכָמֵי הַגְּמָרָא מֵהֶם בְּאָרוּ מִלֵּת "זְכוֹר" שְׁחֵיב אָדָם לְזָכוֹר מֵאֶחָד בְּשַׁבָּת שְׁאֵם נִתְמַנֶּה לוֹ חֶלֶק יָפֵה אוֹ מָנָה יָפֵה מְזַמֵּינוּ לְשַׁבָּת, וְאָמְרוּ עַל שְׁמַאי שְׁלֵא הָיָה זְכוֹרֹן שַׁבָּת זֶז מִפִּיּוֹ לְקַח חֶלֶק טוֹב אָמַר זֶה לְכַבוֹד שַׁבָּת וְכו', כִּי בְּזְכוֹרֵנוּ אוֹתוֹ תְּמִיד נִזְכָּר מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יַעַת וְנוֹדָה שְׁיֵשׁ לְעוֹלָם בּוֹרָא וְהוּא יִתְבַּרְךָ צְוָה אוֹתָנוּ בְּאוֹת הַזֶּה, וְזֶה עֶקֶר גְּדוֹל בְּאִמּוּנָתָנוּ (צידה לדרך לתלמיד ר"י בן הרא"ש).

טו) בַּסְפָּר תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף ר"י פְּרָשֶׁת קְדוּשִׁים ר' דְּמֵן הָרְאוּי כָּל הַיּוֹם שֶׁל שַׁבָּת לְבַל יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִקְדְּשֵׁת וּמוֹרָא הַשַּׁבָּת קָל וְחֹמֶר מִתְּפִלִּין, וּבִסְפָּר פְּרָשֶׁת בְּשַׁלַּח כ' שְׁאָסוּר לְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת מִקְדְּשֵׁת שַׁבָּת קָל וְחֹמֶר מִתְּפִלִּין שְׁאָסוּר בְּהִסָּח הַדַּעַת, וְשַׁבָּת דְּפִטוּר מִתְּפִלִּין מִטַּעַם דְּקִדְּשָׁתוֹ הוּא יוֹתֵר מִתְּפִלִּין כָּל שָׁכֵן שְׁצָרִיף שְׁלֵא לְהִסִּיחַ כָּל הַיּוֹם מִקְדְּשֵׁת שַׁבָּת עכ"ל.

טז) בְּמִנְחַת שַׁבָּת סִימָן ע"ב אוֹת א' כָּתַב עַל דְּבָרֵי תוֹלְדוֹת הַנ"ל וְז"ל: הַגַּם דָּשֵׁם מִיִּירֵי בְּתַלְמִיד חָכָם הַנִּקְרָא שַׁבָּת גַּם בְּחַל כֵּן לְמַעֲיָן, אֵךְ מָאֵד מֵן הָרְאוּי וְהַנְּכוּן גַּם לְאַנְשִׁים פְּשׁוּטִים כְּעַרְכֵּנוּ לִיזְהַר בְּכָל זֶה כִּי הַחוּשׁ יַעֲיֵד אֲשֶׁר בְּהִסָּח הַדַּעַת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מִמוֹרָאוּ אֶפְלוּ בְּשַׁעָה מוּעָט קָרוֹב מְאֹד לְבֵא לְיַדֵּי חֲלוּל שַׁבָּת חֵס וְשָׁלוֹם כְּגוֹן לְיַדֵּי רַבּוּי דְּבָרִים, שְׁזַהּוּ אִסוּר גְּמוּר בְּשַׁבָּת, וְכֵן קָרוֹב לְבֵא לְיַדֵּי פְּסִיעוֹת גְּסוֹת יוֹתֵר מֵאַמָּה, וְלִקְנוּחַ בְּגָדָיו מֵאַבָּק וְעָפָר, וְטִלְטוּל כְּלִים שְׁמֵלֵא כְּתָם

השבת בישראל כהלכתה

פג

לְהַתֵּר, כִּי הַיָּדִים עֲסֻקָנִיּוֹת הֵן וְאֶפְלוּ לִוְמוֹדֵי תוֹרָה
נִכְשָׁלִין בְּכָל אֵלֶּה עַל יְדֵי הַסַּח דְּעֵתָם מִמּוֹרָא חֲלוּל
שַׁבָּת, לָכֵן מְאֹד מִן הָרְאוּי בְּכָל מְאֵי דְאֶפְשָׁר לְבַל יִסִּיחַ
אָדָם דְּעֵתוֹ מִמּוֹרָא חֲלוּל שַׁבָּת אֶפְלוּ עַל שְׂעָה מוֹעֲטָת,
עכ"ל.

פֶּרֶק ה

למוד בהלכות שבת

(א) מן הדברים אשר ינעם למוכחים להזהיר ולהעיד בעם עליהם, ולשמר ארחות פריץ במצות השבת על אודות אבות מלאכות ותולדות, כי רבות מהנה נעלמו מעיני רבים אף אין מגיד אף אין משמיע (שערי תשובה לרבינו יונה שער ג' סימן קל"ה).

(ב) ומי שלא למד הלכות שבת על בורי פעמים ושלש לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חלול שבת הן דאורייתא והן דרבנן, ומתראוי ללמד הלכות שבת בתמידות ואצל רב שיברר לו הכל, ויחזר עליו תמיד עד שיהיה שגור בפיו, אשרי אנוש יעשה זאת ומגין עליו כתרים בפני הפרעניות (יער"ד ח"ב מובא במנחת שבת ע"ב י').

(ג) מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה "ויקהל" אלא אחת, אמר הקב"ה עשה לך

השבת בישראל מהלכתה

בה

קהלות גדולות ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת
(מדרש אבכיר, ילקוט ויקהל).

(ד) אסורי שבת מעט מזעיר שנוהרין בהם, ורבים
שאינם יודעין אסורן, וללמד מס' שבת ענין מפאר,
וילמד דינים של הלכות שבת קדש, וצריך להיות בקי
בהלכות שבת (מהרש"א שאלות ותשובות קי"ט, צוואת הר"ר
שעפטיל).

(ה) חיוב גדול על האדם להיות בקי בהלכות שבת
מאד, כי כהררים התלויים בשערה הלכותי, מקרא
מועט והלכות מרבות, וחמורים ענשי (יסוש"ה שער ו'
פ"ג).

(ו) העצה היעוצה כמאמרם ז"ל "כל השומר שבת
כהלכתו מוחלין לו על כל עונותיו" כהלכתו דייקא
לכן מטל על כל אחד להיות בקי בהלכתא רבתא
לשבתא, ובשבת קדש בעלות המנחה יעסקו בהלכות

שַׁבַּת כִּי הִלַכְתָּא רַבְתָּא לְשַׁבְּתָא וּבִקְל יָכוֹל לְהַכְּשִׁיל בָּהּ
 חָס וְשָׁלוֹם, אֶפְלוּ בְּאֶסוּר כְּרַת וּסְקִילָה מִחֶסְרוֹן יְדִיעָה
 וְשִׁגְגַת תְּלִמוּד עוֹלָה זְדוּן, וְאִין צָרִיךְ לֹמַר בְּאֶסוּרֵי
 ד"ס שָׂרְבוּ כְּמוֹ רַבּוּ לְמַעְלָה, וּבִפְרָט בְּאֶסוּר מְקַצָּה
 דְּשַׁכִּיחֵי טוֹבָא, וְחֲמוּרִים ד"ס יוֹתֵר מַד"ת (אִיגַרַת הַקּוּדֶשׁ
 מִבְּעַל הַתְּנִיא זַצ"ל וְקו"א שֵׁם).

ז) בִּירוּשָׁלַיִם פָּרַק כָּלֵל גְּדוֹל אִי דָר יוֹחֲנָן וּר"ל דִּיקוּ
 כָּל כֶּף עַד שֶׁמִּצְאוּ בְּכָל אָב ל"ט מְלָאכוֹת וּלְזָה רְמִזָּה
 הַתּוֹרָה שֶׁיִּשְׁמַר שַׁבַּת מִמְּלָאכָה בְּכָל הַפְּרָטִים, דְּהֵינּוּ
 מְכַל הָאֲבוֹת וְתוֹלְדוֹתֵיהֶן כְּאֲשֶׁר צוּךְ ד' בַּע"פ, וְזֶה מֵה
 שֶׁאֲמַרָה הַגְּמָרָא כָּל הַמְּשִׁמַּר שַׁבַּת כְּהִלְכָתָהּ, כְּהִלְכָה
 דִּיִּיקָא דְּהֵינּוּ שֶׁיִּשְׁמַר שַׁבַּת שְׁלֵא לְחַלֵּל אוֹתָהּ בְּשׁוּם
 פְּרָט (שֵׁם עוֹלָם לְבַעַל חַפְץ חַיִּים זַצ"ל, שְׁמִירַת שַׁבַּת פ"א).

ח) בְּאִיזָה עֲנִין נוֹכַח לָבוֹא לְזוֹ הַמְּדִרְגָה שֶׁיִּשְׁמַר שַׁבַּת
 בְּכָל פְּרָטֵיו הַעֲצָה הַיְעוּצָה לְזָה שֶׁיִּרְאֶה לְזָרוּ אֶת עֲצָמוֹ
 לְלַמֵּד הַלְּכוֹת שַׁבַּת וְלַחְזוֹר עָלֶיהָ תָּמִיד כְּדִי שֶׁיִּדְעַ

פז השבת בישראל כהלכתה

האָסור וְהַמְּתָר דאל"ה אַפְלוּ יִלְמַד כָּל הָעַנְיָנִים
הַמוֹסְרִים הַמְזוּרִים לְשִׁמְרַת שַׁבַּת כְּרְאוּי לֹא יוֹעִיל לוֹ
וְכוּ' אִם הוּא חוֹשֵׁב עַל אֵיזָה דְבָר שְׂאִין זֹו בְּכָלֵל
מְלָאכָה אוֹ שְׁבוּת לֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוּם מוֹסָר (הח"ח בהק'
לספרו משנה ברורה הלכות שבת, ומונה והולך כמה דוגמאות
שבניקל להכשל מחסרון ידיעה).

ט) וְרְאוּי וְנִכּוֹן לְכָל יִרְא וְחָרַד לְדָבָר ד' לְכוּנֵן חֲבוּרוֹת
לְלַמַּד הַלְכוֹת שַׁבַּת כְּדִי שְׁלֹא יִכְשְׁלוּ בָם (שם).

י) מֵה שְׂאִינָם שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים בְּהַלְכוֹת שַׁבַּת מִפִּי
סְפָרִים וְסוֹפְרִים הֵמָּה כְּשִׁלּוֹ וְנִפְלוּ בְּהַרְבֵּה אֲסוּרֵי שַׁבַּת
וּמְחַלְלֵי שַׁבַּת גַּם בְּלֹא דַעַת כְּגוֹן בְּאֲסוּרֵי שַׁבַּת, מְקַצֵּה,
צִידָה, בְּרִירָה, לְבוּן וְכוּ', בְּפָרֵט בְּשִׁמְחוֹת וְגִיל רֵבָה
הַמְכַשְׁלָה, וְצָרִיכִים מְנַהֲיָגֵי קְהֵלוֹת לְעֲמֵד בְּפָרֵץ וְכַהֲנָה
רְבוֹת (פלא יועץ ערך שבת).

יא) וכָּבֵר כ' בְּסֵפֶר חֲסִידִים שְׁכַשֵּׁם שְׁאֲמָרוּ שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת פֶּסַח כִּךְ חַיּוּבָא רַמִּיא לְדַרְשׁ וְלַתּוֹר לְדַעַת הַלְכוֹת שַׁבַּת וְלַעֲבֹר עֲלֵיהֶם לְפָחוֹת פַּעַם אֶחָד בְּשָׁנָה, וְחַיּוּבָא רַמִּיא עַל הַדְרָשָׁנִים לְדַרְשׁ לָעַם אֶת חֻקֵי הָאֱלֹקִים וְאֶת תּוֹרָתוֹ, וְלִשְׁוֹמְעִים וּמְקִיָּמִים יִנְעַם וְעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בְרַבַּת טוֹב (פלא יועץ ערך שבת).

יב) אֶחָד מִתְקוּנֵי הַיְסוּד הֵם שְׁמִירַת שַׁבַּת דְּגַם שַׁבַּת נִקְרָא בְּרִית עוֹלָם, וְלִכֵּן רָאוּי מְאֹד לִידַע דִּינֵי שַׁבַּת כִּי הִלְכְתָא רַבְתָּא לְשַׁבְּתָא וְהֵמָּה כְּהַרְרִים הַתְּלוּיִים בְּשַׁעֲרָה (ספר מרפא לשון מובא במנחת שבת ע"ב ח).

יג) אַחֵי וְרַעֲי שִׁים לְכַךְ הֵיטֵב לְדַבְּרֵי הַגָּאוֹן בְּעַל יַעֲר"ד זצ"ל (הנ"ל אות ב) בְּמָה שְׁכַתְּב "דְּבִלָא לְמַד הַלְכוֹת שַׁבַּת עַל בּוּרֵי פְעֻמִּים וְשִׁלְשׁ לֹא יוּכַל לְהַמְלִיט שְׁלֹא יִקְרָה לוֹ חִלּוּל שַׁבַּת הֵן דְּאוֹרִיתָא וְהֵן דְּרַבְּנָן" וְעַל זֶה יְדוּוּ כָּל הַדּוּוּיִם כִּי בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כְּמָה מְפִלְגִי הַתּוֹרָה עוֹסְקִים בְּפִלְפּוּל וְחַרִּיפוֹת וּבְהִלְכוֹת שַׁבַּת אֵינָם

בְּקִיָּאִים וּבְאִים בְּלִי סִפְק לִיְדֵי חֲלוּל שֶׁבֶת (מנחת שבת ע"ב אות י').

יד) רב חלולי שֶׁבֶת שֶׁנֶּכְשָׁלִים הַהֲמוֹנִים הוּא מִחֲמַת חֶסְרוֹן הַיְדִיעָה שְׂאִינָם בְּקִיָּאִים בְּדִינֵי טְלָטוּל וּמְקָצָה, עַד כָּאֵן הֵיִרָא וְחֲרַד לְדַבֵּר ד' יִלְמַד קִדְם לְכָל הַלְמוּדִים הַלְכוֹת שֶׁבֶת עַל בּוֹרֵיו וְלֵהִיּוֹת חוֹזֵר עָלָיו תָּמִיד כִּי שְׂמִירַת שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ הוּא יְסוּד לְכָל תּוֹרַתְנוּ הַק' הֵן לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים וְהֵן לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה (תפארת הקדש מובא שם אות י"א).

טו) הַזֵּהָר בְּשְׂמִירַת שֶׁבֶת כְּהִלְכָתוֹ וְתִהְיֶה בְּקִי בְּהִלְכוֹתָיו כִּי יֵם כְּהֶרְרִים הַתְּלוּיִים בְּשַׁעֲרָה, (הנהגות ישרות מהק' מהר"ר מרדכי מטשערנאבעל זצ"ל, מובא בברכת חיים לבעל מסגה"ש פ"ג אות י"ז).

טז) בעהמ"ח חיי אדם בהקדמה לספר זכרו תורת משה דף י"ט כתב וז"ל: וְלִדְעָתִי מִצְוָה יוֹתֵר לְבַעֲלֵי בְּתִים

חלק א'

לקבוע שעור בשבתות וימים טובים ללמד בקונ' זה
 משילמדו תקון שבת או פרק משניות כאשר ראיתי
 בעיני באחד שלמד פרק משניות בכל יום ונדדמו
 שנינו ללון בפנדק אחד של עכו"ם בשבת וראיתי
 שיושב אצל מטוה וטוה גערתי בו הלא שבת היום,
 ותמה מה מלאכה זו, ואמרתי לו הלא אתה שונה
 במשנה "והטוה" ומלאכת הטוה תהיה במה שתהיה,
 ויאמר וכי כשאני שונה אני משים על הלב מה לעשות
 או לא רק לקיים ללמד התורה, ואמרתי יפה אמרו
 חז"ל "האומר אין לי אלא תורה, אף תורה אין לו"
 כי אם הלמוד אינו כדי לידע דיני התורה ומצותי מאי
 נ"מ בלמודו.

וסיים דבריו שם בהאי לישנא, ולדעתי אף להמוכחים
 את העם ומגידים להם שעור בכל יום עין יעקב, או
 דרוש, או שאר ד"ת, יותר יקבלו שכר על הדרשה
 באלו השעורים להורות להם המעשה אשר יעשון

ויקִימוּ לְלַמֵּד וְלַעֲשׂוֹת מֵאֲשֶׁר לְדָרַשׁ לָהֶם בַּד"ת שְׂאִין
בו אֵלָא לְלַמֵּד, עכ"ל.

יז) בַּסֵּפֶר אֹר תּוֹרָה לְהַמְגִיד מִמְעֶזְרֵיטֵשׁ זצ"ל מִפְּרֵשׁ
הכ' "דְּבָרֵי פִּיּו אֶזְנֵן וּמִרְמָה חֲדַל לְהַשְׁכִּיל לְהִיטִיב" פִּי'
דְּבָרֵי פִּיּו שֶׁל יִצְרָר הָרַע הוּא לְחַדֵּל לְהַשְׁכִּיל לַעֲשׂוֹת
טוֹב, כִּי בְּוֹדָאֵי שְׂאִין הֵיִצְרָר הָרַע מִפֶּתַח שְׂלָא יִלְמַד
כָּלֵל כִּי יְדוּעַ לֹו שְׂבֻדָּאֵי לֹא יִשְׁמַע לֹו, כִּי כַּאֲשֶׁר לֹא
יִלְמַד כָּלֵל לֹא יִהְיֶה נְחָשָׁב בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, וְאִינוּ נִקְרָא
לְמַדָּן, אֲךָ הֵיִצְרָר הָרַע מִפֶּתַח שְׂלָא יִלְמַד שְׁלַחַן עָרוּךְ
לִידַע הַדִּין עַל בּוֹרִיו (מובא בְּקוּהֶלֶת יו"ט עַל הַח"א סִימָן
א אֹת ב).

פרק ו

קבלת שבת

(א) יש לִיזְהַר מְאֹד שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַר שֶׁהַחֲמָה נִתְּכַסֶּה מֵעֵינֵינוּ וְאֶפְלוּ מְלָאכָת מִצְוָה כְּגוֹן הַדְּלָקָת הַנְּרוֹת לְסַעֲדַת שַׁבָּת גַּם כֵּן יִזְהַר מְאֹד לְגַמֵּר הַדְּלָקָתָם קֹדֶם שֶׁתִּשְׁקַע הַחֲמָה דְאִתְר כֶּךָ הוּא בְּכֻלָּל בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, וּלְכַתְחָלָה אֵין לְהַמְתִּין עַד הֶרְגַע הָאֲחֵרוֹן רַק יִקְדִים הַדְּלָקָתָם מִשְׁעָה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ בְּרָאשֵׁי אֵילָנוֹת, וּמִי שֶׁמְחַמֵּיר עַל עֲצָמוֹ וּפּוֹרֵשׁ עֲצָמוֹ מִמְּלָאכָה חֲצִי שְׁעָה אוֹ עַל כָּל פְּנִים שְׁלִישׁ שְׁעָה קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה אֲשֶׁרִי לוֹ דְיוֹצֵא בְּזֶה יְדֵי שִׁיטַת כָּל הָרֵאשׁוֹנִים (מִשְׁנֵה בְרוּרָה רַס"א סְעִיף קֶטֶן כ"ג, וְכַתֵּב עַל זֶה בְּשֵׁעַר הַצִּיּוֹן אוֹת כ"א דִּהְיֵנוּ אֶפְלוּ לְשִׁיטַת ר"א מִמִּיץ, וְאֶפְלוּ נִסְבֵּר דְמִיל הוּא כ"ד מִינוֹט וְיוֹצֵא בְּזֶה מְדִינָא גַם הַתּוֹסְפוֹת שַׁבָּת לְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים, עכ"ל. נִרְאֶה כְּפוֹנְתוֹ דְג' רַבְעֵי מִיל קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה שֶׁהוּא לְדַעַת הַיְרָאִים בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת הוּא י"ח מִינוֹט לְשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְשַׁעוֹר מִיל הוּא כ"ד מִינוֹט

השבת בישראל כהלכתה

צג

ואם מוסיף על זה עוד ב' מינוט לתוספות שבת יש כּאן סך הכל כ' מינוט והוא שליש שעה ויוצא לדעה היותר חמור ואליבא דהפוסקים דתוספות שבת סגי בכ"ש, או לדה"ח דסגי במינוט וחצי תוספות שבת.

ומה שפכתב בתחלה דיפריש עצמו חצי שעה נ' טעמו על פי מה שפכתב בבאור הלכה דשעור תוספות שבת הוא פחות מכדי ג' רבעי מיל, ואם נחשב ג' רבעי מיל להסוברים שעור מיל י"ח מינוט הר"ז י"ג מינוט וחצי ואם כן פחות מזה הוא י"ב מינוט וכשאתה מוסיף י"ב מינוט על חשבון י"ח מינוט של בין השמשות יוצא בדיוק חצי שעה, ולא חש להחמיר בשעור ג' רבעי מיל כהסוברים דשעור מיל כ"ד מינוט דעד כדי כך לא מחרינן.

אבל הפשוט יותר דמה"ט כתב חצי שעה שפן הביא שם בסעיף קטן כ"ב דהתוספות שבת עם בה"ש יחד עולין לשעור חצי שעה, עין שם.

ועין בב"ח רס"א מובא במגן אברהם סק"ט שראה לזקנים ואנשי מעשה שפרשו ממלאכה ב' שעות קדם שבת, ועין בח"א

כָּלֵל ה' דְּמִי שְׂמֵחַמִּיר עַל עֲצָמוֹ לְקַבֵּל שְׂתֵי שָׁעוֹת קֹדֶם הַלֵּילָה
אֲשֶׁרֵי לוֹ וְקִדּוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, עֵינַן שָׁם.

פרק ז

מצות תלמוד תורה בשבת

(א) לא נתנו שבתות וימים טובים אלא לאכילה ושתיה ולעסק בתורה (ירושלמי שבת פרק ט"ו).

(ב) תלמידי חכמים שיגעים בתורה כל השבוע בשבת באים ומענגים, והפועלים העוסקין במלאכתן כל ימות השבת בשבת הם באים ומתעסקין בתורה (פסיקא דרב כהנא פרק כ"ג).

(ג) אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששת ימים שבת יעשה כלו תורה, מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת וילך לבית הכנסת ובית המדרש ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואחר כך ילך לביתו ויאכל וישתה (תנא דבי אליהו רבה פרק א).

(ד) אמר הקב"ה למשה עשה לך קהלות גדולות ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת כדי שילמדו ממך דורות

הַבָּאִים לְהַקְהִיל קְהֵלוֹת בְּכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת וְלִכְנֹס בְּבֵיתִי
 מִדְרָשׁוֹת לְלַמֵּד וּלְהוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּבַרִי תוֹרָה אֲסוּר
 וְהִתֵּר, כִּדְּי שְׂיֵהָא שְׁמִי הַגָּדוֹל מִתְקַלֵּס בֵּין בְּנֵי, אָמַר
 מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל אִם אַתֶּם עוֹשִׂים כַּסְדֵּר הַזֶּה הַקָּב"ה מַעֲלָה
 עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ הַמְּלַכְתֶּם אוֹתִי בְּעוֹלָם (מִדְרַשׁ אַבְכִּיר מוֹבָא
 בִּילְקוּט שִׁמְעוֹנִי פִרְשַׁת וִיקָהֵל).

(ה) מִי מִנֵּה עֶפֶר יַעֲקֹב, אָדָם לְבוֹשׁ בְּגָדִים שֶׁל שַׁבַּת
 וְשֶׁל מוֹעֵד וְנִכְנָס וּמִתְאַבֵּק בְּעֶפֶר לְשִׁמְעַ לְזִקֵּן וְלְשִׁמְעַ
 דְּבַרִי תוֹרָה (יִלְקוּט פִרְשַׁת בִּלְק).

(ו) שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת הָיוּ בִירוּשָׁלַיִם אַחַת קְבָעָה סְעֻדָתָהּ
 בְּשַׁבַּת בְּשַׁעָה שְׁהַחֲכָם יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ, וְשְׁתֵּיֶהֱן נֶעְקְרוּ
 (גִטִּין ל"ח:).

(ז) לְעוֹלָם יְרוּיץ אָדָם לְדַבֵּר הַלְכָה וְאַפְלוּ בְּשַׁבַּת (בִּרְכוֹת
 1:).

(ח) תְּכַלִּית יָמִים הַלֵּילוֹת, וְתַכְלִית לַיְלֹת הַשָּׁבָתוֹת (מדרש מובא בספר ברית אברהם).

(ט) לֹא נִתְּנוּ שָׁבָתוֹת אֶלָּא לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה, וַיְדוּעַ מֶה שֵׁפִי' הַקְּדֻמוֹנִים עַל הַכְּתוּב כִּי אָקַח מוֹעֵד, שִׁמִּי שְׁמֵאֲבָד הַזְּמַן וְאִינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשָׁבָתוֹת וּמוֹעֲדִים עָנַשׁ יַעֲנֵשׁ גַּם עַל יְמֵי הַחֵל וְאִין לוֹ מְקוֹם פְּטוֹר בְּאֲמָרוֹ שֶׁהִיא טְרוּד עַל הַמַּחֲוִי וְעַל הַכְּלָפְלָה שֶׁהָרִי שָׁבָתוֹת וּמוֹעֲדִים יוֹכִיחוּ כִּי אֵין בְּפִיהוּ נְכוֹנָה (פלא יועץ ערך שבת).

(י) כָּל שָׁכֵן בְּעָלֵי אֲמָנוֹת וְסוֹחְרִים הָעוֹסְקִים כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ בְּפִרְנֶסָה לָהֶם נִתְּנָה הַשָּׁבָת רַק לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת מְעַט וְלְעֶסֶק כָּל הַיּוֹם בַּתּוֹרָה כִּי זֶה הוּא חַיּוֹ וְהָעֲנָג הַגָּדוֹל לְנַשְׁמָתוֹ, וּמֵה יִתְרוֹן לְעֲנָג גּוֹפּוֹ אִם רוּחוֹ וְנַשְׁמָתוֹ הֵם לְעוֹלָם בְּיָגוֹן וְאַנְחָה, וְלָכֵן עַל כָּל פְּנִים יַעֲנֵג נַשְׁמָתוֹ בְּשָׁבָת וַיּוֹם טוֹב בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת (זכרו תורת משה סימן י').

יא) חִיב אָדָם לְחַדֵּשׁ חֲדוּשׁ בַּתּוֹרָה בְּכָל שַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֵּהָר הַקָּדוֹשׁ בַּחֲזֶרֶת נִשְׁמָה יִתְרָה לְמִקּוֹמָהּ שׁוֹאֵל אוֹתָהּ הַקֶּבֶ"ה מָה חֲדוּשׁ אָמַרְתְּ בַּתּוֹרָה (של"ה).

יב) אִם מְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת מְעַטְרִין לְאָבִיו בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמִי שֶׁאֵינוֹ בָּר הַכִּי לְחַדֵּשׁ יִלְמַד דְּבָרִים שְׁלֹא לְלַמַּד עַד הֵנָּה (מח"ב בשם האריז"ל אורח חיים ר"צ, ומובא בשערי תשובה שם).

יג) אִם מְחַדֵּשׁ בְּשַׁבָּת הַנְּהֻגָה טוֹבָה אֵין לָךְ חֲדוּשׁ גָּדוֹל בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִזֶּה (יסוד ושורש העבודה).

יד) מִי שֶׁמְאַבֵּד הַזְּמַן בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שְׁיֵשׁ לוֹ פְּנָאֵי יַעֲנֵשׁ גַּם עַל בְּטוֹל תּוֹרָה שֶׁל יְמוֹת הַחַל וְאֵין לוֹ מְקוֹם פְּטוֹר שֶׁהֵיָה טָרוּד עַל הַמַּחֲזִיָּה שֶׁהָרִי שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יוֹכִיחוּ שֶׁאֵין דְּבָרָיו אֲמֵת וְלָכֵן כָּל רִגְעַ בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב יִהְיֶה יָקָר לוֹ יוֹתֵר מִזֶּהב וּפְזוֹ (קוהלת יו"ט סימן י').

השבת בישראל מהלכתה

צט

טו) גְּרָסִינָן בִּירוּשְׁלָמִי ר' חֲגִי אָמַר לֹא נִתְּנוּ שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים אֲלֵא לְאַכִּילָה וּשְׁתִּיָּה, ר' בְּרַכִּי אָמַר לֹא נִתְּנוּ אֲלֵא לְעֶסֶק בָּהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה, וּפִרְשׁ בְּתַנְחוּמָא דל"פ מ"ד לת"ת אלו הפועלים שעוסקין במלאכתן כל ימות השבוע ובשבת הם באים ומתעסקים בתלמוד תורה, ומ"ד להתענג אלו תלמידי חכמים שהם יגעים בתורה כל ימות השבוע ובשבת הם מתענגים (ירושלמי, תנחומא).

טז) פּוֹעֲלִים וּבַעֲלֵי בָתִּים שְׂאִינָן עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ יַעֲסֶקוּ יוֹתֵר בַּתּוֹרָה בְּשַׁבָּת מִתְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ וְהַתְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים יִמְשִׁיכוּ יוֹתֵר בְּעֵנֵג אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה קִצָּת דְּהָרֵי הֵם מִתְּעַנְּגִים בְּלַמּוּדָם כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ (רמ"א ר"צ סע"ף ב).

יז) אָמַר לָהֶם הַקָּב"ה לְיִשְׂרָאֵל אִם אַתֶּם נִקְהָלִים בְּכָל שַׁבָּת וּשְׁבַת בְּבִתֵּי כְּנִסְיֹת וּבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְקוֹרִין בַּתּוֹרָה

וּבְנֵי־אִים מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלֹה הַמְּלַכְתֶּם אוֹתִי
בְּעוֹלָמִי (תנחומא).

יח) אָמְרָה תוֹרָה לְפָנַי הַקָּב"ה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
כְּשֵׁיכְנֶסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ זֶה רָץ לְכַרְמוֹ וְזֶה רָץ לְשִׂדְהוֹ
אֲנִי מָה תִּהְיֶה עָלַי אָמַר לָהּ יֵשׁ לִי זוּג שְׂאֲנִי מְזוּג לָךְ
וְשָׁבַת שְׂמוֹ שֶׁהֵם בְּטָלִים מִמְּלֶאכֶתָן וִיכֹלִים לְעֶסֶק בְּךָ
(טור סימן ר"צ).

יט) לֹא יִרְבֶּה בְּשָׁנָה בְּשָׁבַת יוֹתֵר מִדֵּי שְׁלֹא יִבְיָאנוּ
לְיַדֵּי בְּטוֹל תוֹרָה שְׂאֲפֵלוּ תִלְמִידֵי חֲכָמִים הַלּוֹמְדִים כָּל
יְמֵי הַשְּׁבוּעַ שֶׁהַמְצֹוה שִׁיתְעַנְּגוּ יוֹתֵר וְכִדְאִיתָא בְּרַמ"א
סִימָן ר"צ, אֵין הַפְּרוּשׁ שְׁיִבְלוּ כָּל הַיּוֹם בְּתַעֲנוּגִים רַק
יִמְשְׁכוּ יוֹתֵר בְּתַעֲנוּג מִשְׂאֵר בְּנֵי אָדָם (משנה ברורה ר"צ
סק"ג).

כ) גִּרְאָה דְדַעַת הַטּוֹר דְקָבִיעוֹת מְדַרְשׁ בְּשָׁבַת אֵינוּ
לְדַרְשׁ בְּאַגְדָּה אֶלָּא לְדַרְשׁ דִּינִין וְהִלְכוֹת וְכוּ' וְהָכִי

השבת בישראל כהלכתה

קא

מִשְׁמַע ב' אֵלוֹ נְאֻמִּים וְכוּ' וְלֹא אִפִּיס דַּעְתָּא דְר' חִיָּא
מִשׁוּם דַּעְבַּד ר' אָבָהוּ שְׁלֵא כְּתִקּוֹן מִשְׁרַע"ה לְדַרְשׁ
דִּינִין וְהִלְכוֹת, וּמְקָרֹב נִתְפַּשֵּׁט לְדַרְשׁ כָּל הַדְּרָשׁוֹת
בְּאַגָּדוֹת וְלֹא בְּדִינִין וְהִלְכוֹת כָּל עֵקֶר נֶגְדַת תּוֹרַתְנוּ,
דַּעְקָר הַדְּרָשָׁה צָרִיךְ שְׁתַּהֲיֶה לְלַמֵּד אֶת חֻקֵי אֱלֹקִים וְאֶת
תּוֹרוֹתָיו לְהוֹרוֹת הַלְכוֹת שְׁבֵת וְהָאֶסוּר וּמִתָּר, לְפִי מַה
שְׁקוֹרִין שְׁבֵת בִּס"ת, וְגַם לְהַמְשִׁיךְ לֵב הַשׁוֹמְעִים בְּאַגָּדָה
הַמְדַרְיָכִים לִירְאֵת הַשֵּׁם לְמַנְעֵם מִחֲטוֹא לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ
וּבִתְשׁוּבָה וְלֹא יִכּוֹן לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא חָכֵם וְיִוֹדַע לְדַרְשׁ
פְּסוּק אוֹ מֵאָמַר בְּכִמָּה פָּנִים (ב"ח, שְׁכֵנָה"ג, מִגֵּן אֲבֵרָהם,
וּשְׂאֵרֵי אַחֲרוֹנִים סִימֵן ר"צ).

כא) הַגַּם שְׁצָרִיךְ הַדּוֹרֵשׁ לְדַרְשׁ קֶצֶת דְּבָרֵי חֻכְמָה, מְכַל
מְקוֹם עֵקֶר הַדְּרוֹשׁ יִהְיֶה לְהִזְהִיר לְהַמּוֹן יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל
תְּקוּף פְּרִטֵי הָעֵבְרוֹת שְׂאָדָם דָּשׁ בְּעַקְבֵּיוֹ וְעַנְשׁוֹ, וְכִמָּה
דִּינִים שְׁנִכְשָׁלִים בָּהֶם. (כף הַחַיִּים אוֹת י"ב, וְעֵינֵן שֵׁם דְּמָה

שהאליהו רבה יצא להמליץ בעד הדרשנים זה אינו, עיין
(שם).

(כב) רבינו האריז"ל הִיָּה מְזַהֵר תָּמִיד לְתַלְמִידוֹ מֵהֶרַח"ו
ז"ל וְגַם בְּחִלּוֹם יִדְבֵּר בּוֹ שִׁירְבָּה דְרוּשָׁיו לְהוֹכִיחַ לְעַם
וּלְהַחְזִירָם בְּתִשׁוּבָה וּבְזָה תְּלוּי הַגְּאֻלָּה (סֵפֶר הַחֲזִיוֹנוֹת,
מחב"ר אות ג).

(כג) יֵשׁ מִן הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ כִּי הַתְּלָמִידִי חֲכָמִים
מְזַהְרִים יוֹתֵר לְעֶסֶק בְּתוֹרָה בְּשִׁבְתָּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַב
בְּעַל סֵפֶר הַבְּתִים (מחב"ר אות ד).

(כד) יֵשׁ אוֹמְרִים כִּי תַלְמִיד חָכָם הָעוֹסֵק בְּעִיּוֹן בְּשִׁבְתָּ
מְחַלֵּל שִׁבְתָּ (סימן יעב"ץ) אֲבָל הַחֵיד"א בִּמְחַב"ר חוֹלֵק
עָלָיו וְכָתַב דְּגַם בְּעִיר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם בִּישִׁיבַת הַפְּרִי
חֲדָשׁ הָיוּ מְפַלְפְּלִין בְּעַמְקָא דְדִינָא בְּעָרַב, עֵינֵי שָׁם.

פָּרֶק ח

שְׁמִירַת שַׁבָּת פְּדֵת

לְקוּטֵי דִינָיִם הַשְּׂכִיחִים, לְהִלְכָה וּלְמַעֲשֵׂה

(א) שַׁבָּת לַד', שְׁבוֹת כַּד' מֵהַ הַקָּב"ה שַׁבָּת מִמְּאֲמָר אָף
אֶת שְׁבוֹת מִמְּאֲמָר (ירושלמי שבת פ' ט"ו).

(ב) שְׁבוֹת גַּם מִמְּחֻשְׁבֵּת עֲבוּדָה (מכילתא יתרו).

(ג) מִדְּחַק הַתִּירוֹ לְשֹׂאֵל בְּשָׁלוֹם בְּשַׁבָּת (ירושלמי שם,
מד"ר ויקרא פל"ד).

(ד) רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי כַּד חֲזִי שְׂאֲמוֹ מִדְּבַרְתַּת הַרְבֵּה
בְּשַׁבָּת אָמַר לָהּ אֲמָא שַׁבָּת הַיּוֹם (שם).

(ה) אָסוּר לְאָדָם לְתַבְעַ צְרָכָיו בְּשַׁבָּת (שם).

(ו) לֹא יִהְיֶה הִלּוּכָךְ שֶׁל שַׁבָּת כְּהִלּוּכָךְ בַּחַל (שבת
קי"ג:).

(ז) לא יהא דבורך של שבת כדבורך של חל, דבור אסור הרהור מתר (שם).

(ח) חשבונות של מצוה מתר לחשבון בשבת, פוסקים צדקה לעניים בשבת (שבת קנ"ט:).

(ט) מפקחין פקוח נפש ופקוח רבים בשבת (שם).

(י) משדכין על התינוקות ליארס בשבת (שם).

(יא) משדכין על התינוק ללמדו ספר וללמדו אמנות (שם).

(יב) אל יאמר אדם גישן כדי שנעשה מלאכתנו במוצאי שבת שאסור לומר למחר אעשה כך, ואפלו חפץ לכתב תורה, מפני שמראה מה שישן בשבת בשביל החל, אלא יאמר ננוח פי שבת היום (ס"ח סימן רס"ו).

(יג) נהר סמבטיון מוציא אבנים גדולות וחל כל ימות השבוע, ובשבת נח המעין ואין האבנים הולכין מן הנָהָר (ספר התויז).

השבת בישראל מהלכתה קה

(יד) יש הר שמוציאין מעפרו כסף, ובשבת לא ימצאו בעפרו כסף (שם).

(טו) כל שאינו אוכל חמין צריך בדיקה אחריו אם הוא מין, ואם מת יתעסקו בו עממין (רו"ה).

(טז) שנה בשבת תענוג (מדרש המובא בילקוט ראובני ואתחנן, ובזר זהב בשם כתבי האריז"ל).

(יז) מפרסמין החנפים אפלו בשבת (מספר כלה רבתי פ"ג, בליקוטי שאלות ותשובות בסוף ספר כלבו, בה"ג הלכות שבת פכ"ג).

(יח) ל"ט מלאכות נאמרו למשה מסיני (שבת דף ע, ע"ד, צ"ז, מכילתא ויקהל).

(יט) לא ידבר שיבוא לידי דברים המביאים לידי תוספות עצב ועל זה נאמר "זכור את יום השבת לקדשו", וכי עשוי לשכחו והלא כל השביעי שבת, אלא זכור את יום השבת מדברים המשכחים אותו

מלזכור את השבת, כגון אם נעשה דבר שפא להעצב בו אל תדרשם שאם תזכרם תוסיף להעצב (ס"ח כת"י פארמא א).

(כ) חייב אדם למשמש בכבודו ערב שבת עם חשכה שלא יהיה פרוץ בו שום דבר פן יוציאנו (שבת י"ב:).

(כא) והנה תהלות לקל ית רבא דרבא ישראל קדושים שומרי שבת קוראי ענג, אמנם גדול הכאב על שתיים אשר היו בעוכרנו, כי יש מי שלא נזהר מלדבר דברי חל בשבת ורחמנא אמר ודבר דבר וסמיך לי אז תתענג על ד', כי אם תשמר על הדבור אז תתענג על ד', והמון העם לא יבינו ולא יאמינו שהמדבר דברי חל בשבת חשוב חלול שבת, והנה לומר דבר זה אעשה למחר כל שהוא דבר האסור לעשותו בשבת הוא אסור גמור אליבא דכו"ע, ואפלו בדבר הצריך לאדם כ' התוספות שיש למעט ובדחק התירו שאלת שלום

השבת בישראל כהלכתה

קז

בַּשַּׁבָּת, וְהִזְהַר הַקָּדוֹשׁ מִחֲמִיר הַרְבֵּה בְּעֵינַיִן הַדְּבוּר (פלא יועץ ערך שבת).

כב) רָאִיתִי הַמְּנַהֵג בְּיוֹשְׁבֵי כְּפָרִים הֶרְחֹקִים זֶה מִזֶּה וּבַשַּׁבָּת בָּאִים לְמַנִּין עֲשָׂרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפִיל בְּרַב עִם הַדֶּרֶת מְלֶךְ מִלְּכוֹ שֶׁל עוֹלָם הַקֶּבֶ"ה, וּבָאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהֵם עוֹסְקִים בְּהַבְּלֵי עוֹלָם וּמִסְפָּרִים אֶחָד לְחֻבְרוֹ אֵיךְ שֶׁקָּנָה סוּסִים בְּמִקַּח הַשְּׂוֵה אֶצֶל א' וְזֶה מִסְפָּר שֶׁקָּנָה פָּרָה אוֹ שְׂאֵר בְּהֵמָה, וְכָל דְּבָרֵיהֶם הוּא בְּמִשָּׂא וּמִתָּן שֶׁל חֵל וְקִימָא לָן וְדִבֵּר דְּבַר שְׁלֵא יְהִי דְּבוּרָךְ בַּשַּׁבָּת כְּשֶׁל חֵל, וּבְחֵל אֵין רוֹאִין אֶחָד לְאֶחָד רַק בַּשַּׁבָּת בָּאִים לְמַנִּין וְהֵן עוֹסְקִין הַכֹּל בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ וּבְמִשָּׂא וּבְמִתָּן, אֲזִי טוֹב הָיָה לָהֶם לְשַׁבֵּת בֵּית בְּבִתְיָהֶם וְלִישֵׁן בְּמִטָּה כְּדֵי שְׁלֵא יְדַבֵּר דְּבָרֵי חֵל בַּשַּׁבָּת (קב הישר פרק ע"ה אות ג).

כג) וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים שְׁלֵא זֹו בְּלִבְד מִחֲלוּל שַׁבָּת צָרִיךְ לִיְזַהַר בַּשַּׁבָּת אֶלָּא מִכָּל דְּהוּ דְּבַר חֲטָא כִּי אֶפְלוּ עִם

הָאָרֶץ שְׁבַח־טָאוּ בְּחַל אֵינוּ פּוֹגֵם אֶלָּא בְּעִשְׂיָהּ בְּשַׁבָּת
שֶׁכֵּל הָעוֹלָמוֹת כְּלוּלִים זֶה בְּזֶה גַם הוּא פּוֹגֵם בְּאַצִּילוֹת
(פלא יועץ ערך שבת).

כד) נוֹדַע אֲסוּר הַדְּבוּר שֶׁל חַל, וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ דְאֶפְלוּ
בְּדְבוּר שֶׁל הֵתֵר אֲסוּר לְהִרְבוֹת בְּשַׁבָּת, וְכֵן כָּתַב בְּשִׁלְחָן
עֲרוּךְ וְהַפְּלִיגוּ הִרְבֵּה עַל זֶה בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים וְחוֹבָה
עַל כָּל אָדָם לִיְזַהֵר בְּזֶה כִּי אֵין זֶה מְמַדַּת חֲסִידוֹת כְּלָל
רַק בְּזוּלַת זֶה אֵינוּ שׁוֹמֵר שַׁבָּת, וּמִי שֶׁנִּזְהָר בְּזֶה יִזְכֶּה
לְיוֹם שֶׁכֵּלוּ שַׁבָּת (נועם מגדים על הכתוב בחריש ובקציר,
מנחת שבת ע"ב אות י"ז).

כה) בְּסִפֵּר מְגִלָּה עֲמֻקּוֹת מְגִדִּיל מְאֹד עוֹן דְּבוּר שֶׁקָּר
בְּשַׁבָּת (מנחת שבת שם).

כו) דְּבוּר שֶׁל חַל אֲסוּר גְּדוֹל וְעִצּוֹם בְּשַׁבָּת וְשׁוֹאֲלִין
עָלָיו לְמַעַלָּה וְאוֹמְרִים מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר גּוֹרֵם פְּרוּד בֵּין
הַדְּבָקִים, וְאֵם בְּדְבוּר הַקָּל כֵּן כָּל שֶׁכֵּן בְּמַעֲשֵׂה הַחֲמוּר

השבת בישראל מהלכתה

קט

שְׁהוּא מְטַמֵּא עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים (סה"ק תולעת יעקב, מנחת שבת אות כ"א).

כז) אָמְרוּ חז"ל לֹא יִהְיֶה דְבוּרוֹ שֶׁל שַׁבָּת כְּדְבוּרוֹ שֶׁל חַל, אֵין הַפְּנֹנָה לְבַד עַל רַבּוּי דְבָרֵי חַל דָּאם כֵּן הוּא לִיָּה לְמִימַר שְׁלֹא יִדְבֵר בְּשַׁבָּת דְבָרֵי חַל, אֶלֶּא הַפְּנֹנָה שְׂיִקְדָּשׁ פִּיּוּ בְּקִדְשָׁהּ יִתְּרָה בֵּין בְּלִמּוּד בֵּין בְּתַפְלָה יוֹתֵר מִבְּימּוֹת הַחַל כְּגוֹן ג' בְּרָכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל תַּפְלָה שְׁשׁוּיִן בְּשַׁבָּת כְּמוֹ בְּחַל יִתְקַדָּשׁ בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִבְּחַל וְהַכֹּל תְּלוּי בְּקִדְשַׁת הַמִּחְשָׁבָה (פנים יפות לבעל הפלא"ה זצ"ל, מנחת שבת כ"א).

כח) אֵל תִּשְׁמַע לְדְבָרֵי הַיֵּצֵר הָרוֹצֵה לְאַבֵּד נַפְשֶׁךָ אַחֵר שְׁמִצּוּהָ לְעֵנַג שַׁבָּת וְאִם כֵּן יִלָּךְ וַיִּטִּיל כִּי הוּא לוֹ לְעֵנַג, הָא לְמָה זֶה דוֹמָה לְמִצּוֹת שְׂמַחַת יוֹם טוֹב שְׂפִתּוּי הַיֵּצֵר לְשִׂמְחָה בְּשְׂמַחַת הוֹלָלוֹת וְטִיּוֹל, וּבְאַמַּת אֵין כְּפֹנֵת הַשֵּׁם יִתְּבַרַךְ עַל שְׂמַחָה זוֹ וְעַל עֵנַג זֶה, כִּי כְּפֹנֵתוֹ

יִתְּבַרְךָ לְזִכּוֹת אוֹתָנוּ שְׁנִשְׁמַח בְּיוֹם טוֹב בְּמֵאֲכָל
 וּבְמִשְׁתֶּה וְשִׂמְחַת לֵב בְּסִפּוֹר נִפְלְאוֹתָיו וּלְזִמְרָה שְׁבַחָיו
 וְכֵן הוּא מְצוֹת עֲנָג שֶׁבֶת שְׂעֵנָג גּוֹפּוֹ בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה
 וּמְעַט שְׁנָה, אָבֵל לְטִיֵּל וּלְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטִלִּים אֵין זֶה
 עֲנָג שֶׁל מְצוּהָ רַק שֶׁל הוֹלָלוֹת (בַּעַל חַיֵּי אָדָם בִּסְפָרוֹ
 זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה סִימָן י').

(כט) אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁבַּת עֲתוּנִים (שְׂאִילַת יַעֲב"ץ שְׁעָרֵי
 תְּשׁוּבָה סִימָן ש"ז, תַּפְא"י בְּכֻלְכַּלַת שַׁבַּת, יִסוּד יוֹסֵף).

(ל) מֵה שְׂצָרִיף לְדַבֵּר מִתֵּר לְדַבֵּר אַף בְּלִשׁוֹן חַל אָבֵל
 מֵה שְׂאִינּוֹ צָרִיף לֹא יוֹעִיל מֵה שְׂיִדְבֵר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ
 (זת"מ סִימָן מ"ח) וְהֶאֱרִיז"ל הָיָה גְזֵהָר שְׁלֹא לְדַבֵּר בְּשַׁבַּת
 קֹדֶשׁ רַק בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וּכְשֶׁהִיָּה אֹמֵר דְּרוֹשׁ וְדַבְּרֵי
 תוֹרָה הָיָה מְפָרְשָׁה לְעֵתִים בְּלִשׁוֹן הָעַם כְּדֵי שְׂיִבְיֵנוּ,
 וְכֵן הָיָה גְזֵהָר שְׁלֹא לְדַבֵּר דְּבָרֵי חַל בְּשַׁבַּת וְאַפְלוּ
 בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (נִגִּיד וּמְצוּהָ מוּבָא בַּבַּאֵר הֵיטֵב סִימָן ש"ז
 סק"א).

השבת בישראל כהלכתה קיא

(לא) בַּרְמֵב"ן פָּרֵשֶׁת אָמַר דָּאָם אֵינּוּ שׁוֹבֵת וּמִתְנַהֵג כְּחַל עוֹבֵר עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאֹרִיטָא שֶׁל "שְׁבִתוֹן" (מובא בשאלות ותשובות חתם סופר ח"ו צ"ז).

(לב) אָסוּר לְנִסְעַ בְּמִסְלַת הַבְּרִזָּל בְּשַׁבָּת אֲפִלוּ מִתְנַהֵג עַל יְדֵי עֲכוּ"ם וְגַם בְּלַעְדוֹ הָיָה נוֹסֵעַ, וְאֲפִלוּ קָנָה שֵׁם שְׁבִיתָה (שאלות ותשובות חתם סופר ח"ו צ"ז, שאלות ותשובות מהר"י אסאד אורח חיים סימן נ"ח, שו"מ מהד"ה ח"א סימן ג, תפא"י כלכלת שבת אות ט).

(לג) אָסוּר לְשִׁמְעַ מְרַאדִי"א דְבַרֵי מְסַחֵר דְדוֹקָא הֶרְהוּר דְמִמִּילָא מִתָּר וְלֹא מְשִׁמִיעַת קוֹל (שלח"מ סימן ו' סעיף קטן ע"ב).

(לד) יֵשׁ לְהַתִּיר לְקַטְנִים מִיְבֵי שְׁחֹק אִם אֵינּוּ לְהֶרְוִיחַ אֲלֵא לְתַעֲנוּג בְּעֵלְמָא, אֲבָל לְגְדוּלִים יֵשׁ לְאַסֵּר דְלֵא נִתְּנָה שַׁבָּת אֲלֵא לְעִנְג וּלְדַבְרֵי תוֹרָה (מו"ק סימן של"ח, וכעין זה בים של שלמה ביצה פרק קמא סימן ל"ד).

לה) אָסור לְמַדַּד בְּשַׁבַּת שׁוּם דְּבָר אִם הַכּוֹנֵן לְצַרְף, אֲלֵא אִם כֵּן לְצַרְף מִצּוּה (אורח חיים ש"ו סעיף ז) וּבְנִפְל אָסור לְתוֹךְ הַתֵּר מִתֵּר לְמַדַּד אִם יֵשׁ שְׁשִׁים (עקרי הד"ט סימן י"ד אות כ"א), וְיֵשׁ מִחֲמִירִין שֶׁיִּשְׁעַר דּוֹקָא בְּאִמְד הַדְּעַת וּבְמִרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפֹּט וְלֹא יִמְדַּד (פרי מגדים שכ"ג י"ד, שאלות ותשובות בית יהודה סימן כ"ט), וְיֵשׁ מְקַלִּין אֲפִלּוּ מְדִידָה לְהַתְלִימַד לְהוֹרְאָה (משנה ברורה ש"ו סעיף קטן ל"ה בשם פרי מגדים כאן).

לו) אָסור לְפִתּוֹחַ דְּלֵת אוֹ חֵלּוֹן נֶגֶד גֵּר דְּלוּק כְּשֶׁהוּא קְרוֹב לָהֶם שְׁמָא יִכְבֶּה עַל יְדֵי זֶה, אֲבָל מִתֵּר לְסַגֵּר דְּלֵת וְחֵלּוֹן (רע"ז סעיף ב).

לז) יְכוּלִים לְבַקֵּר הַחוּלָה בְּשַׁבַּת, וְלֹא יֵאמַר לוֹ כְּדַרְךְ שְׂאוּמֵר בְּחַל אֲלֵא אוֹמֵר לוֹ "שַׁבַּת הִיא מְלֻזְעַק וְרַפּוּאָה קְרוֹבָה לְבֹא וְרַחֲמֵי מְרַבִּים וְשַׁבַּתוֹ בְּשָׁלוֹם" (סימן רפ"ז), וְהַמְנַהֵג עֲכָשׁוּ לוֹמֵר בְּבִקּוּר חוּלִים עַד, קְרוֹבָה לְבֹא, וְלֹא יוֹתֵר (שכנה"ג אות ב).

השבת בישראל מהלכתה

קיג

(לח) בַּשַּׁבָּת אֶל יְדַבֵּר מֵאוֹהֲבָיו שְׁמֵתוֹ אוֹ שֶׁהֵן בְּצַעַר
כְּדֵי שְׁלֹא יִצְטַעַר (ס"ח סימן ק"י) וְקָל וְחֶמֶר שְׁלֹא יוֹדִיעַ
לְאָדָם שְׁאִיזָה קְרוֹב אוֹ אֲהוּבוֹ הוּא בְּצַעַר אוֹ חוֹלָה אוֹ
שְׁמֵת, כְּדֵי שְׁלֹא יִצְטַעַר, וְהוּא בְּרוּר (כף החיים סימן
חפ"ר אות ה).

(לט) כְּתָבוּ חֲכָמֵי מוֹסֵר דְּעַקֵּר בְּקוֹר חוֹלִים לְעַנְיִים
לְרֹאוֹת אִם צָרִיכִים אִיזָה דְּבַר, וּמִי שֵׁישׁ סִפֵּק בְּיָדוֹ לֹא
יִפֶּה עוֹשֶׂה לְבִקֵּר בַּשַּׁבָּת, וְאִם בַּעַל נֶפֶשׁ הוּא יֵלֵךְ בְּחֵל
לְבִקֵּר עַנְיִים חוֹלִים וְיִרְאֶה דִּרְכָם וְעַנְיָם וִירַחֵם עֲלֵיהֶם
כְּפִי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָדוֹ, וְהִיא מְצוּת בְּקוֹר חוֹלִים כְּתֻקְנָתָהּ
וְכוּ', וּמָה טוֹב מְנַהֵג עֵיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם כִּי אִם בְּקֹרֶת
תִּהְיֶה לְכַבּוֹד חֲתָן אוֹ אָבִי הַבֵּן הוּא כְּמוֹ רָגַע כְּנִיסָה
וְיִצְיָאָה דְּוָקָא (מחב"ר סימן רפ"ז אות ה, מובא בשערי
תשובה בקצור) וְנִרְאֶה מִי שְׁבִימוֹת הַחֵל טָרוּד בְּמִילֵי
דְּשִׁמְיָא אוֹ דְּעֵלְמָא וּבַשַּׁבָּת שֵׁישׁ לוֹ פְּנָאֵי הוֹלֵךְ לְחוֹלָה

אוֹהֲבוּ שְׂיִוְדַע בּוֹ שְׂיִישׁ לוֹ נַחַת מְזֵה שֶׁהוּא בָּא אֵלָיו
 לְבַקְרוֹ מְצֹה קַעבִיד וְאִין לוֹ לְמַנַע מְלַלְכַת בְּשַׁבַּת וְיוֹם
 טוֹב, וּמִי שֶׁהוּא רַךְ הַלֵּבב וּמְצַר עַל יְסוּרֵי הַחוֹלָה אִין
 לוֹ לֵילֵךְ בְּשַׁבַּת לְבַקְרֵי דְלְעֵנְג נַתָּן וְלֹא לְצַעַר (שְׁעָרֵי
 תְּשׁוּבָה שֵׁם).

(מ) הָרְגִיל בְּשִׁנַּת צְהָרִים אַל יִבְטְלֵנוּ כִּי עֵנְג הוּא לוֹ
 (טוֹר וּרְמ"א סִימָן ר"צ סְעִיף א).

(מא) לֹא יֵאמֶר גִּילְךָ וְנִישָׁן כְּדֵי שְׁנוּכַל לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתָּנוּ
 בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת שְׁמַרְאָה בְּזֵה שְׁנָח וְיִשָּׁן בְּשִׁבִיל יְמוֹת הַחַל
 (ס"ח סִימָן רס"ו, בֵּאֵר הֵיטֵב סִימָן ר"ד, סְעִיף קֶטֶן א).

(מב) אִין לְרוּץ בְּשַׁבַּת אֶלָּא לְדַבֵּר מְצֹה (סִימָן ש"א סְעִיף
 א).

(מג) וְאֶסוּר לְפַסְעַ יוֹתֵר מֵאַמָּה בְּפַסְיַעָה אַחַת אִם אֶפְשָׁר
 לוֹ בְּפָחוֹת (שֵׁם בְּרְמ"א), וְהוּא הַדִּין לְדַלֵּג (רְמב"ם פֶּרֶק
 כ"ד הַלְכָה ד).

השבת בישראל כהלכתה

קטז

(מד) אָסוּר לְעֵינַי בְּנִכְסָיו לְרֵאוֹת מֵה צָרִיף לְמַחֵר, אוּ
לִילֵף לְפֶתַח הַמְדִינָה כְּדֵי שְׂיִמְהַר לְצֵאת בְּלִילָה לְמַרְחָץ
(ש"ו סעיף א).

(מה) אָסוּר לְאָדָם לְהֵלֵךְ בְּתוֹף שְׂדוּתָיו וְגִנוּתָיו לְרֵאוֹת
מֵה הֵן צְרִיכִין וְאֵיךְ הֵן פְּרוּתִיהֶן וְכֵן שְׂאָר נִכְסָיו שְׂהָרִי
זֶה עוֹסֵק בְּחֻפְצָיו בְּשַׁבָּת וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ נִכְר כָּלֵל
אָסוּר (ח"א כלל ס אות א).

(מו) אָסוּר לְתַן אוּ לְקַח שְׂכָר שַׁבָּת רַק בְּהַבְלָעָה (עֵיין
סימן רמ"ג, רמ"ו, ש"ו) אֲבָל בְּנוֹתֵן דְּרָף מִתְּנָה וְלֹא
בְּתוֹרַת שְׂכָר שְׂרִי (מש"ס ש"ו אות ד).

(מז) וַיֵּשׁ מְקַלֵּין בְּמִקּוֹם מְצוּהָ (ש"ו סעיף ה) וּמְכַל מְקוֹם
אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרִכָּה (מגן אברהם סק"ח, ועוד עיין סימן
תקפ"ה סעיף ה).

(מח) אָסוּר לְתַן דְּבָר בְּמִתְּנָה לְחֻבְרוֹ בְּיוֹם טוֹב וְשַׁבָּת
אֲלֹא לְצַרְף מְצוּהָ, אוּ לְצַרְף שַׁבָּת (מגן אברהם סעיף קטן

ט"ו אליהו רבה י"ט, תו"ש כ), ומה שנוהגין לתן פלים לחתן הדורש דחשבי לי צרף מצוה להגדיל כבוד התורה ולשמח חתן וכלה דלפעמים הם עניינים (אליהו רבה אות י"ט).

מט) ואחד שנתנו לו מתנה היותר טוב לכון שלא לקנותם עד מוצאי שבת ואז מתר לכולי עלמא (שאלות ותשובות מהרי"א אורח חיים סימן פ"ג).

נ) לא התר אמירה לעכו"ם ולא שבות אחר בשביל עסקי רבים לבד הפקות והתעסקות בדברים בלא מלאכה דאסור בצרכי יחיד משום ודבר דבר זה התר לדבר מצוה או לצרף רבים וזה מכרח בגמרא, עכ"ל (מכל מקום פכ"ד).

נא) יש להחמיר שלא לקרות צייטונגען שיש בהם ידיעת משא ומתן (שאלת יעב"ץ סימן קס"ב, ברכי יוסף ש"ו אות י"א, שערי תשובה שם, נז"י בשם שולחן ע"ש,

השבת בישראל כהלכתה קיז

כלכלת שבת, יסוד יוסף, שכולם אוסרים, וכן כתב במשנה ברורה ש"ז סעיף קטן ס"ג).

נב) מה שנהגו העולם להתנדב בפני ספר תורה פתוח בשמחת נשואין ואבי הבן וקריוון ומידעיו אין פורעין אם אישר חילי אבטליני מחמת האריכות לצאת מבית הכנסת טירחא דצבורא על מגן וחקטאת הוא להם גם כן להתנדב בבית הכנסת ובפני הספר תורה ולא לפרע (משא חיים חלק המנהגים מע' ס אות קס"ז).

נג) למדוד מדידה של מצוה, או כשמתעסק בעלמא מתר (ש"ו סעיף ז' הגר"ז י"ט).

נד) מתר ללחש לחש עין הרע בשבת (כליבו בשם הר"מ, יפה ללב אות ב, שאלות ותשובות לב חיים ח"ג סימן פ"ח, אורח חיים אות י"א).

נה) הרהור בעסקיו מתר, ומכל מקום משום ענג שבת מצוה שלא יחשב בהם כלל, ויהא בעיניו כאלו כל

מִלְאֲכָתוֹ עָשׂוּי (ש"ו סעיף ח), אֲבָל הִרְהוּר מִתּוֹךְ הַכְּתָב
 אָסוּר (שאלת יעב"ץ קס"ב, ברכי יוסף י"ג, שערי תשובה
 ש"ו).

(נו) וְכֵן הִרְהוּר הַגּוֹרֵם טְרִדַת הַלֵּב אוֹ נִדְנוּד דְּאֲגָה אָסוּר
 (רבינו יונה באיגרת התשובה, בית יוסף וט"ז סימן ש"ו).

(נז) אִם הַמְחַשְּׁבָה עָנַג לוֹ כְּגוֹן שִׁיחֻשׁב בְּהוֹצָאת חֶפֶת
 בְּנוֹ אוֹ בְּתוֹ אֲפֵלוֹ ר"י מוֹדֵה מִפְּנֵי שִׁשְׁמֻחָה הִיא לוֹ אִם
 כְּבִיר מְצָאָה יָדוֹ כִּי בִרְךָ ד' חִילוֹ וְגַם חֶפְצֵי שָׁמַיִם הֵם
 (יפה ללב אות ד, כף החיים ע"ב).

(נח) הָאָרִיז"ל הָיָה נִזְהָר מְאֹד שֶׁלֹּא לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן לְע"ז
 בְּיוֹם שַׁבָּת לֹא בְּלִילָה וְלֹא בְּיוֹם זוּלַת כְּשֶׁהָיָה אוֹמֵר
 אֵינָה דְרוֹשׁ וְהָיָה צָרִיף לוֹמֵר בְּלִשׁוֹן לְעוֹ שִׁיבִינוּ
 הַשּׁוֹמְעִים, גַּם הָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לְדַבֵּר שִׁיחָה בְּטָלָה אוֹ
 דְבוּר שֶׁל חַל אֲפֵלוֹ בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ וְכֵן הָיָה נוֹהֵג בְּכָל

יום טוב כּמו בְּשַׁבָּת (שער הכוונות דף ע"ד, פע"ח ש"ע ח"י).

נט) אָסוּר לֹאמַר דְּבַר פְּלוּנִי אֲעֵשֶׂה לְמַחַר או סְחוּרָה פְּלוּנִית אֲקַנֶּה לְמַחַר, וְאַפְלוּ בְּשִׁיחַת דְּבָרִים בְּטִלִּים אָסוּר לְהִרְבוֹת (סימן ש"ס סעיף א), וּדְבַר מְצוּה מְתָר (אליהו רבה ש"ס א, ברכי יוסף א, שערי תשובה א).

ס) אָסוּר לְקִרוֹת בְּסִפֵּר בְּשַׁבָּת לְהַכִּיר מְקוֹם הַצָּרִיף הַגַּה"ה לְהַגִּיחַ אוֹתוֹ לְמַחַר, אֲבָל אִם מְכֻוֵן לְקִרוֹת וְאִם יִמָּצֵא טְעוֹת יְגִיחַ לְמַחַר מְתָר (שאלות ותשובות הרדב"ז סימן תר"ץ, ברכי יוסף ב, שערי תשובה שם).

סא) אָסוּר לְסַפֵּר בְּשַׁבָּת מֵאוֹהֲבָיו שְׂמִתּוֹ אוֹ שֶׁהָן בְּצַעַר (ס"ח סימן ק"י, מגן אברהם אליהו רבה א).

סב) בְּנֵי אָדָם שֶׁסְּפוּר שְׂמוֹעוֹת וְדְבָרֵי חֲדוּשִׁים עֲנֵג לָהֶם מְתָר לְסַפְּרָם בְּשַׁבָּת כּמוֹ בְּחַל (רמ"א סעיף א), וּמְכַל מְקוֹם לָאוּ מְשַׁנֵּת חֲסִידִים הוּא וְהַנְּשָׁמַר מִלְּדַבֵּר דְּבָרֵי

חל קדוש יאמר לו, ואנשי מעשה נזהרין בזה שלא
 לדבר אפלו הכרחיים כי אם בלשון הקדש, וקבלתי
 אדם המבקר לחברו בשבת שחרית לא יאמר לו פדרך
 שאומר בחל "צפרא טבא" רק יאמר לו "שבת טבא"
 לקיים זכור את יום השבת לקדשו (של"ה, אליהו רבה
 אות ג, דעת חכמה פרק י"א, ועיין במחבר"ר להחיד"א אות
 א' שכתב דדין הרמ"א שהקיל לא קבלוהו הני חסידי השל"ה
 ובעל דעת חכמה ופסקו דלר"ת אסור ומפורש בזוהר הקדוש
 הוא מחלל שבת, וכל שכן דמזה ודאי ימשך לדבור אסור
 ובעל נפש יגדור גדר שלא יהיה בסוג מחלל שבת חס ושלום,
 עין שם).

(סג) הרוצה לשכר חברו למלאכה מתר לומר לו
 "הנראה בעיניך שתוכל לעמד עמי בערב" אף על פי
 שמתוך כך מבין שצריך לו לערב לשכרו, אבל לא
 יאמר לו "היה נכון עמי לערב" (ש"ז ס"ז).

סד) בַּעֲנִין אַמִּירָה לְעִכּוּם עֵין או"ח סימן ש"ז, וּבְנוֹשָׂא כְּלִים, וּשְׂדֵה חֹמֶד כְּלָלִים מ"ע א.

סה) מִתָּר לומר לְחַבְרוּ שֹׁמֵר לִי פְרוֹת שְׁבֵת־חֹמֶךָ וְאֲנִי אֲשֹׁמֵר לְךָ פְרוֹתֶיךָ שְׁבֵת־חֹמֶי (ש"ז ס"י).

סו) הַאִי דְמִקְלִין אַמִּירָה לְעִכּוּם בְּדָבָר שְׂאִין אֲסוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן לְצַרְף מִצְוָה, ה"ד לְצַרְף מִצְוָה שֶׁל יוֹם הַשְּׁבֵת וְלֹא לְמַחֵר (שאלות ותשובות נודע ביהודה חלק ב אורח חיים סימן מ"ד) וַיֵּשׁ מְקַלֵּין (רו"ח אות ה' בשם גזע ישי, מובא בכף החיים ש"ז מ"ד).

סז) אֲסוּר לְחַשֵּׁב חֲשִׁבוֹנוֹת אֶפְלוּ אִם עָבְרוּ כְּכָר כְּגוֹן כָּךְ וְכָךְ הוֹצֵאתִי עַל דְּבַר פְּלוֹנִי וְדוֹקָא כְּשִׁשְׁכָר הַפּוֹעֲלִים עֲדִין אֶצְלוּ אֲבָל אִם פָּרְעָם כְּכָר מִתָּר (ש"ז סעיף ו), וּבְהִרְהוּר לְכוּלֵי עֲלָמָא מִתָּר (ליקוטי פרי חדש, כף החיים אות נ"ז).

סח) השואל בשבת דבר מחברו לא יאמר לו הלוגי דמשמע לזמן מרבה ואיכא למיחש שמא יכתב אלא יאמר לו השאילני, ובלשון לע"ז שאין חלוק בין הלוגי להשאילני צריך שיאמר תן לי (ש"ז עיין י"א), ומתר לסים ולומר "ואחזיר ואתן לך" דעקר הטעם שמא יכתב ולא חשו בזה אלא בלשון הלוגי שהוא לזמן מרבה (ט"ז סק"ט, אליהו רבה אות כ"ז, הגר"ס אות ח"י), וצריך עיון אי מתר לומר תן לי לזמן מרבה (ביאור הלכה בשם פרי מגדים).

סט) כשם שאין לוין בשבת כף אין פורעין בשבת (ברמ"א שם), פרוש דאסור לומר לשון הלואה ופריעה אלא לשון שאלה וחתרה (תוספות בבא מציעא דף ע"ה. לבו"ש, ואליהו רבה), ודוקא בדבר מאכל וצריך שבת אבל בלא"ה אסור בכל לשון (מגן אברהם סעיף קטן ט"ו, אליהו רבה אות כ"ח, תו"ש אות כ"ט, כף החיים אות פ"ו).

השבת בישראל כהלכתה קכג

ע) בְּשִׁטְרֵי חוֹבוֹת וְחֲשׂוֹנוֹת אֶפְלוּ לְעֵין בָּהֶם בְּלֹא קְרִיאָה אָסוּר (ש"ז סעיף י"ב י"ג), וְהָאָסוּר מִשּׁוּם מְמִצּוֹא חֲפִצֵּךְ (לבוש), אוּ מִשּׁוּם שְׂמָא יִמְחֹק (רמב"ם פכ"ג) וְאִף עַל גַּב דְּבִשְׁבֶּת הִרְהוּר מִתָּר אַפ"ה אַמְרֵי א"א כְּשֶׁמְהַרְהֵר וּמְעֵין בָּהֶם שְׂלֵא יִשָּׂא וַיִּתֵּן בְּעֵינָיו הַשְּׁטָרוֹת וְאָסוּר (הג' הלבוש, לבו"ש).

עא) וְכֵן אֲגָרַת שֶׁל מִשָּׂא וּמִתֵּן אָסוּר לְעֵין בּו (פרי מגדים א"א י"ט).

עב) אֲגָרַת הַנְּשָׁלַח לוֹ אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה כְּתוּב בָּהּ מִתָּר לְעֵין בּו (ש"ז סעיף י"ד) דְּשָׂמָא כְּתוּב בּו דְּדָבָר שְׂצָרִיף לוֹ (מגן אברהם י"ט) אֲבָל כְּשֶׁכָּבַר קְרָאָה אוּ יוֹדֵעַ מַה שְׂכָתוּב בָּהּ אָסוּר לְקְרוֹתָהּ מִשּׁוּם שִׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת (שם), וּמִכָּל מָקוֹם מִתָּר לְטַלְטְלוֹ אִם אֵינוֹ מְקַפֵּיד לְצוּר עַל פִּי צְלוּחִיתוֹ, וְהַקְפִּידָא תְּלוּי בְּאֵם חוֹשֵׁשׁ שְׂלֵא יִתְלַכְלַךְ וְאִם מְקַפֵּיד לְצוּר בּו מִשּׁוּם שְׂכָתוּב בּו דְּדָבָר

סֶתֶר מִתֵּר לְטִלְטְלוֹ דְּמִכָּל מְקוֹם אֲפֹשֶׁר לְצוּר בּוֹ וַיִּנְיַח
הַכְּלִי עִם הָאֲגָרֶת שֶׁעַל פִּיהָ בְּמְקוֹם מִצְנָע (מגן אברהם
ומחצית השקל סעיף כ), וְאִם הָיָה בְּאֲגָרֶת פְּסָקִים וְדִינָיִם
כְּפִי הַתּוֹרָה מִתֵּר לְקֵרוֹת בָּהּ לְכוּלֵי עֲלֻמָּא (דרכי משה
אות ז, עולת שבת אות ט"ז), וְכֵן אִם נִכְתְּבָה בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ לְכוּלֵי עֲלֻמָּא שְׂרִי (משנה ברורה ס"ג).

עג) וְאִם הָאֲגָרֶת הוּבָא מִחוּץ לְתַחוּם מִתֵּר לְנִגְעַע בּוֹ
וְלִטְלִטְלוֹ (מגן אברהם סק"כ, גר"א, משנה ברורה, ושאר
אחרונים), וּבְעֵינֵי הָעֵינִין בּוֹ יֵשׁ מְבוּכָה וְעַד כָּאֵן נִכּוֹן
לְהַחְמִיר מִי שֶׁהוּבָא בְּשִׁבְלֵוֹ אִם לֹא לְצַרְףּ גְּדוּל דָּאז
יֵשׁ לְסִמְךָ עַל הַמְּקָלִין (ביאור הלכה ד"ה טוב ליוהר).

עד) עֲכוּ"ם שֶׁמְבִיא אֲגָרֶת בְּשִׁבְתֵּי אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ
מִיָּדוֹ אֲלֵא אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּנְיַח עַל גְּבִי קַרְקַע אוֹ שֶׁלְחַן
כִּי חוֹשְׁשִׁין שָׂמָא טָרָם שֶׁיַּעֲמֵד לְפִוּשׁ יִטַּל יִשְׂרָאֵל
הָאֲגָרֶת מִיָּדוֹ טָרָם שֶׁיַּעֲמֵד לְפִוּשׁ וְנִמְצָא הַיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה

השבת בישראל כהלכתה קכה

גַּמַר הַהוֹצָאָה מֵרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת, שְׁעֵכּוֹ"ם עָשָׂה עֲקִירָה וְיִשְׂרָאֵל הִנָּחָה (משנה ברורה סעיף קטן נ"ו).

עה) אִם הֵבִיא הָעֶכּוֹ"ם אֲגָרֵת חֲתוּמָה יֹאמֵר לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל, אֵינִי יָכוֹל לְקָרוֹתָהּ כָּל זְמַן שְׂאִינוֹ פְּתוּחַ וּמְמִילָא יָבִין הָאִינוֹ יְהוּדֵי וַיִּפְתְּחֵהוּ, וְלֹא יֹאמֵר לְעֶכּוֹ"ם בְּהִדְיָא לַפְתַּחַה אִם לֹא לְצַרְף גְּדוּל (משנה ברורה שם), וַיֵּשׁ מִקְלִין דְּלִכְתַּחְלָה יֹאמֵר לְהָעֶכּוֹ"ם בְּרַמְיָזָה וְאִם לֹא הֵבִין יֹאמֵר לוֹ לְהִדְיָא (כף החיים ק"ד).

עו) כָּל דְּבַר שְׁאָסוּר לֹאמַר לְעֶכּוֹ"ם לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבַּת אָסוּר לְרַמְזֵה לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ, אֲבָל מִתָּר לְרַמְזֵה לוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַר שַׁבַּת (רמ"א סעיף כ"ב), וְהוּא הִדִּין שְׁאָסוּר לֹאמַר לְעֶכּוֹ"ם בְּשַׁבַּת אֵיזָה דְּבַר שְׂיָבִין מִתּוֹךְ כֶּף שְׂיַעֲשֵׂה מְלָאכָה וְעַד כָּאֵן אָסוּר לֹאמַר לְאִינוֹ יְהוּדֵי שְׂיִקְנַח חֲטָמוֹ כְּדֵי שְׂיָבִין שְׂיִסִּיר הַפֶּחָם שְׂבְּרָאֵשׁ הַנֵּר (משנה ברורה בשם מגן אברהם, אליהו רבה, מאמ"ר, וח"א).

עז) אָבֵל מִתֵּר לֹמֵר בְּרָמֹז שְׁלֵא בְּלִשׁוֹן פְּקִידָה כְּגוֹן
 שְׂאוֹמֵר, הֵנֵר אֵינֹו מְאִיר יָפֵה, אוֹ אֵינֹו יָכוֹל לְקָרוֹת
 לְאוֹר הֵנֵר הַזֶּה שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּתַח וְשׁוֹמֵעַ הָאֵינֹו יְהוּדִי
 וּמִתְקַנֵּו, וְאֵינֹו לְאַסֹּר מִטַּעַם הַנְּאָה מִמְּלֶאכֶת הָעֵכוֹ"ם
 בְּשַׁבַּת דְּאָסוֹר אֶפְלוֹ נַעֲשֶׂה בְּהִתֵּר כָּל זְמַן שְׁנַעֲשֶׂה
 בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינֹו זֹו הַנְּאָה כָּל כֶּךָ דְּגַם מִקְדָּם הָיָה
 יָכוֹל בְּשַׁעַת הַדְּחָק לְקָרוֹת לְאוֹרוֹ (מִשְׁנֵה בְרוּרָה סְעִיף קֶטֶן
 ע"ו בִּשְׁם פְּרִי מִגְדִּים).

עח) כֶּתֵל אוֹ וִילוֹן שְׁיֵשׁ בּוֹ צוּרוֹת חֵיוֹת מְשֻׁנוֹת, אוֹ
 דְּיוֹקְנָאוֹת שֶׁל מַעֲשִׂים כְּגוֹן מִלְחָמַת דָּוִד וְגִלְיָת, וְכוּת־בֵּין
 זֹו צוּרַת פְּלוֹנִי וְזֶה דְּיוֹקֵן פְּלוֹנִי אָסוֹר לְקָרוֹת בּוֹ בְּשַׁבַּת,
 גְּזֵרָה מְשׁוּם שְׁטָרֵי הַדְּיוֹטוֹת (ש"ז סְעִיף ט"ו), וְאֶפְלוֹ יִצְחָק
 וְעֶקְדָתוֹ אָסוֹר (עֵינֹו שֵׁם אוֹת ח"י, אֵלִיהוֹ רַבֵּה שֵׁם), וּבַחֵל
 מִתֵּר כִּיּוֹן דְּדָבָר מוֹעֵט הוּא (מִגֵּן אֲבֵרָהִם ר"א, אֵלִיהוֹ רַבֵּה
 ל"ח, תו"ש ל"ח).

השבת בישראל כהלכתה

קמז

עט) מליצות ומשלים של שיחת חלין ודברי חשק כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות אסור לקרות בשבת ואף בחל אסור משום מושב לצים, ועובר משום אל תפנו אל האלילים, לא תפנו קל מדעתכם, ובדברי חשק איכא תו משום מגרה יצר הרע, ומי שחברן, ומי שהעתיקו, ואין צריך לומר המדפיסן מחטיאים את הרבים (לשון המחבר סימן ש"ו סעיף ט"ז), וראיה בעלמא בצורות שרי (מגן אברהם סעיף קטן כ"ג, תו"ש מ.) והוא הדין דההולך לטרטיאות וקרקסיאות (והם מיני שחוק) ושאר מיני תחבולות, וגם בפורים לא שרי רק השחוק שעושין זכר לאחשורוש (מגן אברהם כ"ב, אליהו רבה ל"ח, תו"ש ט"ל, א"א כ"ב, משנה ברורה ק"ט, כף החיים קט"ו, ובמשנה ברורה שם האריך להתלונן על מה שנעשה אצל הרבה כהיתר לילך לבית טרטיאות, יעיין שם).

פ) ועד כאן צריכין ליזהר שלא לעסק או לילך לראות עניני שחוק שקורין פארשטעלונג, וכל שפן מיני

קאנצערטן (בשאלות ותשובות פאר ישע סימן ח"י האריך
 בכמה טעמים לאסור מיני פארשטעלונגען הנקרא כהיום לעי
 וכתב שם דהמעין היטב בשלחן ערוך סימן ש"ז סעיף ט"ו,
 ט"ז, ובאחרונים שם, וכן בסימן תק"ס ואחרונים יראה כי
 הרבה אסורים עוברין בזה, אל תפנו וגו', מושב לצים, בטול
 תורה, אסור שחוק מטעם החרבן, וכתיב "אל תשמח ישראל
 אל גיל פעמים", שמיעת מיני זמר, ועוד, ובכלל זה גם כן
 המבטלין זמן לשמע תקליט (טעי"פ) שקלטו מיני שחוק
 הנ"ל ועוד גרועים מהם, וסיים דהמכשילין הרבים
 ישימו נגד עיניהם דברי חז"ל המחטיא הרבים אין
 מספיקין בידו לעשות תשובה, ומה שכתב הבאור הלכה
 שם דאם התרו חז"ל להמתלוצץ שמונותיו מתמעטין
 ויסורין באין עליו ונופל לגיהנם, כל שכן מי שהביא
 כמה מאות אנשים לכלל זה, עין שם).

השבת בישראל כהלכתה

קכט

(פב) מוֹכְרֵי סְפָרִים הַמְמַצִּיאִים לְקוֹנִים סְפָרִים הַנִּ"ל
שְׁאֲסוּר לְקָרוֹתָן הֵם גַּם כֵּן בְּכֻלָּל מִחֲטִיאֵי הָרַבִּים (משנה
ברורה ס"א, ועוד עיין שאלות ותשובות מחנה חיים סימן א).
פג) כָּל שְׁאֲסוּר לְקָרוֹתוֹ אֲסוּר אִף בְּטִלְטוּלוֹ (ט"ז, משנה
ברורה ס"ב).

פד) סֵפֶר יוֹסִיפִין, יוֹחֲסִין, דְּבָרֵי הַיָּמִים שֶׁל ר"י כֹּהֵן,
אִף עַל גַּב שֵׁהם סְפָרֵי מְלַחְמוֹת מְכָל מְקוֹם שָׂרֵי שְׁמֵהָם
יִלְמְדוּ דְּבָרֵי מוֹסֵר וְיִרְאֶה, וְאֶפְלוּ כְּתוּבֵין בְּלַע"ז שָׂרֵי
(משנה ברורה נ"ח) וְכָל סְפוּרִים הַבְּדוּיִים הַנְּפוּצִים, וְאֶפְלוּ
הָאֲמֵתִיִּים אֲךָ אֵינָם מְסוּג שְׁיֹצֵא מֵהֶם אֵיזָה עֲנִין מוֹסֵר
וְיִרְאֵת שְׁמִים אֵין הֵתֵר לְקָרוֹת בָּהֶם (שאלות ותשובות
פאר ישע שם).

פה) וְהָא דְאֲסוּר לְקָרוֹת בְּשִׁיחַת חֲלִין וְסְפוּרֵי מְלַחְמוֹת
דְּוִקָא בְּכְתוּבִים בְּלַע"ז, אֲבָל בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שָׂרֵי (רמ"א
סעיף ט"ז), דְּהִלְשׁוֹן יֵשׁ בּוֹ קִדְשָׁה וְלוּמַד מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי

תורה, ולפי זה גם אגרת שלום הפתובה בלשון הקדש שרי דיש ללמד מתוכו הלשון, וגם כתוב בו כמה פסוקים של תורה (מגן אברהם ס"ד), אבל הרבה פוסקים אוסרין גם בלשון הקדש (אגודה, ט"ז, ב"ח, של"ה, מעיוס טוב, ב"ש, מו"ק, גר"א, וכן נראה דעת המשנה ברורה ס"ד למעשה) ולפי זה גם אגרת בלשון הקדש אסור (משנה ברורה שם).

פו) מתר ללמד בשבת אף דברים שאינו רגיל בהם ואין אומרים שצער הוא לו (דרכי משה אות ט).

פו) אסור לפתח דלת או חלון נגד גר דולק הקרוב להם שפא יכבה על ידי זה, (רע"ז ס"א), ואפלו אין הרוח מנשב עכשו (מגן אברהם תקי"ד סק"ט). ולנעל כנגדו מתר (רע"ז ס"א ב רמ"א). ואם אין הרוח מנשב עכשו והוא שעת הדחק יש להקל לפתח לאט לאט שלא יגרם הדלת עצמו נשיבת רוח (משנה ברורה סק"ג).

פח) מתר לתן תתיכות לימו"ן בתוך טי"י בכלי שני,
 דדינו כתבלין (חזון איש נ"ב י"ט).

פט) מים או פרי וכיוצא שלא נתבשלו עדין אסור לתן
 סמוך לכירה שתתחמם, אפלו רק קצת, אם באותו
 מקום יש אפשרות שתתחמם עד שהיד סולדת בו
 דחיישינן שמא ישכח (שי"ח י"ד) ולצורך גדול שרי (ח"א
 פ"ל כ יג, שאלות ותשובות צ"צ סימן ל"ז).

צ) יש אוסרין לתת בשבת מכלי ראשון לתוך צלוחית
 שומר תמימות [טרמו"ס פלא"ש] (שאלות ותשובות
 לבוש"מ ח"ג סימן נ"ה), והרבה פוסקים מתירין (שאלות
 ותשובות קרן לדוד סימן ע"ז, זקן אהרן ח"ב סימן י"ד,
 ובדחו"ש אות תר"א בשם האדמו"ר ממונקאטש בעל מנחת
 אלעזר).

צא) מתר לשבר קרח כדי לטל מים מתחתיו (ש"כ ס"י),
 ויש אוסרין בנהר ובאר דיש בו חשש בנזין וסתירה

(מגן אברהם שם), וְהִרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין עַל זֶה (אליהו רבה תו"ש, ומאמ"ר), וְלִצְרָף שֶׁבֶת יֵשׁ לְהַקְלֹ, (משנה ברורה סל"ו). וַיֵּשׁ אוֹסְרִים לְטַלְטֵל הַשְּׂבָרִים כְּמוֹ שְׂאֵסוּרִים שְׂבָרֵי חֲבִיּוֹת בְּטִלְטוּל אֶף עַל גַּב דְּמִתָּר לְשִׁבְר (שאלות ותשובות חתם סופר אורח חיים פ"ט). וַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּוָקָא לֹא הוּכַן כְּמוֹ בְּנִהָר וּבְאֵר אָסוּר בְּטִלְטוּל, אֲבָל קָרַח שֶׁהוּכַן לְזֶה מִתָּר (דעת תורה ש"כ ס"י).

(צב) אָסוּר בְּרָרָה יֵשׁ לִיזְהַר אֲפֵלוּ בְּמַדֵּי דְדָלוּ בַר אֲכִילָה כְּגוֹן בְּכֵלִים, מְלַבּוּשִׁים, סְפָרִים וְכֹל פִּיּוּצָא, דְּמָה שְׂרוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עֵתָה הָיִי כְּמוֹ אֲכֹל וְהַשְׂאָר כְּמוֹ פְּסֻלָּת (ט"ז שי"ט סקי"ב, קיצור שולחן ערוך סימן פ' סעיף ט"ז ובהג מסגרת השולחן שם, וכן משמע במנחת חנוך מלאכת בורר).

(צג) לְקִלוּף תַּפּוּחִים אוֹ שְׂאָר פְּרוֹת אֵין הֶתֵר רַק מֵה שְׂצָרִיף לְאֲכֹל מִיָּד (שכ"א ב רמ"א סוף הסימן).

(צד) אָסוּר לְחַתוֹךְ בְּצָלִים וּשְׂאֵר יְרֵקוֹת רַק סְמוּךְ לְסַעֲדָה וְלֹא יֶקֶד יֶקֶד מְאֹד (שכ"א סעיף י"ב).

(צה) דְּבַר שֶׁהַמֶּלֶח פּוֹעֵל בּוֹ לְרֶכְכוּ אוֹ לְהַפִּיג חֲרִיפוֹתוֹ אָסוּר לְמַלְחוֹ דְּהוּי כְּמוֹ מְעַבֵּד, וְלִכֵּן אָסוּר לְמַלֵּחַ גּוֹרֵק"ן חִיין, וְכֵן צָנוּן אוֹ בְּצָלִים אָסוּר לְמַלֵּחַ אֲפֵלוֹ מִהַ שְׂצָרִיף לְאוֹתָהּ סַעֲדָה, אֲלֵא מִטְבִּיל בְּמַלֵּחַ חֲתִיכָה וְאוֹכֵל, אֲבָל בֵּיצִים וּבִשָּׁר מְבֻשָּׁל וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שְׂאִין הַמֶּלֶח מוֹעִיל לְהֵן אֲלֵא שְׂיִתֵּן בָּהֶם טַעַם מֶלֶח מִתֵּר לְמַלְחָם לְאֲכָלָם בְּאוֹתָהּ סַעֲדָה, אֲבָל בְּשִׁבִיל לְהַנִּיחָם לְסַעֲדָה אַחֲרַת אָסוּר (שכ"א סעיף ג' ה, קצור שולחן ערוך סימן פ' סעיף כ"ב).

(צו) אֵין לְמַלֵּחַ בְּיַחַד הַרְבֵּה פּוֹלִי"ן וְקַטְנִיּוֹת מְבֻשָּׁלוֹת כִּי הַמְּלִיחָה מוֹעֵלֶת בָּהֵן לְרֶכְכוּ וְאֲפֵלוֹ כִּדֵּי לְאֲכָלָן לְאַלְתֵּר אָסוּר (קיצור שולחן ערוך פ' סעיף כ"ג). אֲבָל בְּנוֹתָן לְתוֹכוֹן מִיַּד שֶׁמֶן וְחֹמֶץ מִחֲלִישֵׁין כַּח הַמֶּלֶח (שם כ"ד).

צז) אין להדיח פלים בשבת אלא אותן שצריכין לשבת (שכ"ג סעיף ו', עין שם פרטי דינים).

צח) יש ליזהר מלאכל בגנה פי בקשי יכול ליזהר שאל לשפך משקים על הארץ (של"ו סעיף ג' וט"ז).

צט) ספוג שאין לו בית אחיזה אין מקנחין בו (סימן ש"כ סעיף י"ז).

ק) יש מחמירין דאסור לירק במקום שהרוח יפזר הרק (רמ"א סו"ס שי"ט), ויש מקלין (ברכי יוסף שי"ט סק"ח, חי רעק"א שי"ט, שאלות ותשובות רעק"א סימן כ, ועיין ביאור הלכה).

קא) בתולה אסורה לקלע שערותיה בשבת ולא להתיר קליעתה, אבל יכולה לתקן שערותיה בדייה (ש"ג סעיף כו, כז).

קב) אסור לסרק במסרק בשבת שאי אפשר שלא יעקרו שערות (שם, ועיין שם פרטי דינים).

השבת בישראל כהלכתה קלה

קג) בַּגָּד שֵׁשׁ עָלְיוֹ לְכָלוּף מְקַנְחוֹ בְּסִמְרֹטוֹ, אֲבָל לֹא יִשְׁפֹךְ עָלָיו מַיִם דְּהָוִי כְּכַבּוּס (ש"ב ט).

קד) חֲבִית אוֹ שָׂר אוֹ פְּלִי שֶׁמֶנֶח בּוֹ מַיִם אוֹ שָׂר מִשְׁקָה אֲסוּר לְפָרֶס עָלֶיהָ בַּגָּד לְכִסּוֹתוֹ אִם אֵינוֹ מֵיחַד לְצַרְףּ זֶה דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׂיָבוֹא לְיָדֵי סְחִיטָה (ש"כ סעיף ט"ו).

קה) מִי שֶׁנִּרְטְבוּ בְּגָדָיו מִן הַגֶּשֶׁם אוֹ זַעַה כְּשֶׁפּוֹשֵׁטָן אֲסוּר לְשִׁטְחָן כְּדֵי שְׂתִיבָשׁוּ, וּבַגָּד שֶׁמְקַפֵּיד עַל מִמּוֹ אֲסוּר אֲפִלוֹ לְטַלְטֵל לְאַחַר שֶׁשָּׁשׂוּ מֵעָלָיו דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׂמָא יִסְחֲטוּ (סימן ש"א סעיף מ"ה).

קו) אֲסוּר לֵילֵךְ בְּשַׁבָּת בְּמָקוֹם שֶׁיִּכּוֹל לְהַחֲלִיק וְלִפְלֵ בְּמַיִם שְׂמָא יִשְׂרוּ בְּגָדָיו וְיָבוֹא לְיָדֵי סְחִיטָה (ש"א סעיף ג, ושולחן ערוך הגר"ז שם, קיצור שולחן ערוך סימן פ' סעיף ל"ד).

קז) אֲסוּרָה אִשָּׁה לְצַבֵּעַ פְּנִיָּה בְּשַׁבָּת (ש"ג סכ"ה).

קח) יש ליזהר כשידיו צבועות מפרות שאכל שלא ינגע בבגדו ולא יקנח במפה, וכן בדם חטמו ומכתו (שכ"ח סעיף מ"ח), ולצורך יש להקל כיון שהוא דרך לכלוך (עין משנה ברורה קמ"ו, ונימוקי או"ח שם, ומחצית השקל שם).

קט) הצובע אוכלין ומשקין ורוצה בהצביעה אסור (פרי מגדים ש"כ, אשל אברהם סעיף קטן כ"ה).

קי) תינוק שהשתין על בגד אסור לשפך עליו מים (ש"ב סעיף ט י), ובשעת הדחק יש להקל לטל עליו (עין אליהו רבה דבסמ"ג סמ"ק ומרדכי מתירים בפרוש, וכן בשירי מנחה בהשמטה בשם מהרש"ם, ודעת תורה סימן ש"ב, ואשל אברהם בטשטש סימן ש"ב).

קיא) פרות שנתפזרו בבית או בחצר במקום אחד מתר לקבצים, אבל בנתפזרו אחת הנה ואחת הנה דאיכא טירחא לקבצים אסור לקבצים תוך הסל אלא מלקט

וְאוֹכֵל (של"ה סעיף ה), וַיֵּשׁ אֲפָנִים לְהַקֵּל עַיִן בְּאוֹר
הַלָּכָה סוּף סִימָן שֶׁל"ה, וְאו"ח הַחֲדָשׁ.

וְהוּא הַדִּין אִם נִתְפָּזַר לְאַחַד מֵלַח אוֹ בִּיצִים וְכִיּוֹצֵא
(מנח"פ בשם א"ז בשם הרא"ם, ובשם המאירי, וסיים במנח"פ
דיש להחמיר כמותן).

קִיב) מֵה שֶׁאֶסְרוּ חַז"ל מִשּׁוּם עוֹבְדֵי דָחַל לֹא נִתֵּן בְּיַד
כָּל אֶחָד לְחַדֵּשׁ מִדַּעְתּוֹ אֶסְוִרִים וְלִכְנוֹתוֹ "עוֹבְדֵי דָחַל"
אֶלָּא הַכּוֹנֵה לְאַחַד מֵג' דְּבָרִים, א) דְּבַר שֶׁאֶסְרוּ חַז"ל
מִשּׁוּם דְּדוּמָה לְאַחַד מִל"ט מְלָאכּוֹת, ב) שֶׁמָּא עַל יְדֵי
כֶּף יָבֵא לְעֲשׂוֹת מְלָאכָה, ג) מִשּׁוּם טִירְחָא יִתִּירְתָּא
(תפא"י בכלכלת שבת בשם איגרת הרמב"ם).

קִיג) פְּרוֹת הַנִּמְצָאִין תַּחַת הָאֵילָן אֶסְוִרִים אֶפְלוּ בְּטִלְטוּל
שֶׁמָּא נִפְלוּ הַיּוֹם (שכ"ב סעיף ג) וְאֶפְלוּ יוֹדַע שֶׁנֶּשְׂרוּ
מֵעַיִן שֶׁם לֹא שָׂרִי רַק לְלַקֵּט אֶחָד אֶחָד וְלֹא אָכְלוּ אֲבָל

לְאַסֵּף כַּמָּה יַחַד אָסוּר, וְקָרוֹב לוֹמַר בְּזֶה חַיִּיב חֲטָאת
(משנה ברורה סק"ו, וסימן ש"מ סעיף ט וביאור הלכה שם).

קיד) הַנּוֹתְנִים תְּתִיכּוֹת לִימוּ"ן לְתוֹךְ הַטִּי"י כְּדֵי שְׁפִירְיָחוּ
אֵין הִתְרוּ בְּרוּר כָּל כֶּף (מנחת שבת סימן פ' אות מ"ח,
עיין שם). וְאִם כּוֹנְנָתוֹ לְהַטְעֵם וְלֹא לְרִיחַ שְׁרִי (קו"א
לְשַׁלְּחַן עֲרוּךְ הַגַּר"ז סִימָן תְּקִי"א סק"א).

קטו) וְכֵן בְּכָל דְּבַר שְׁנוֹתְנִים לְאֶכֶל אוֹ מִשְׁקָה שְׁפִירְיָחוּ
צָרִיף עֵיוֹן בְּשֵׁבֶת וְיוֹם טוֹב (עיין היטב ט"ז ומגן אברהם
סוף סימן תקי"א, שערי תשובה שם, פרי מגדים ש"כ סעיף
קטן כ"ה שולחן ערוך הַגַּר"ז תְּקִי"א וּבְקו"א, דעת תורה,
ואו"ח החדש שם).

קטז) גִּשְׁם וְשֶׁלֶג שְׁפִירְדוּ בְּשֵׁבֶת מִתָּר לְשִׁתּוֹתָם וְלְרַחֵץ
בָּהֶם וְלֹא הָיוּ מְקַצֵּה וְנוֹלָד אָף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ עֲבִיבִים
מִבְּעָרְב, (תשובת הגאונים סימן ר, משנה ברורה, זכל"א ח"א
ערך מטר, נז"י סימן ל"ח בח"ג, מובא במנחת שבת, וכתב
בתולדות שמואל דמדברי הגאונים הללו אידחי מה שנתספק

בפרי מגדים דיני מקצה אות כ"ט לאסור, וכן סתם במשנה ברורה סימן של"ח סק"ל להתירא).

ק"ז) לַעֲשׂוֹת קָשֶׁר אֶחָד וְעָלָיו עֲנִיבָה כְּמוֹ שְׁעוֹשֵׁין בְּשַׁבָּת בְּכָל דְּבַר שְׁרוּצִין לְקָשֶׁר זֶה לְזֶה לֹא שָׂרִי (בסימן שי"ז סעיף ה) אֲלֵא בְּדָבָר שֶׁדָּרְכוּ לְהַתִּירוֹ בּוֹ בַּיּוֹם וְאִם לֹא אָסוּר אֲפִלּוֹ דַּעְתּוֹ לְהַתִּירוֹ בּוֹ בַּיּוֹם (כלכלת שבת דין מתיר אות כ"ב, קיצור שולחן ערוך סימן פ' סעיף מ"ה, וכן נראה במשנה ברורה אות כ"ט), וַיֵּשׁ מְקַלֵּין (במסגרת השולחן מקיל בקשר שאין דרך לעשות רק לזמן ולא לעולם אם דעתו בפרוש להתירו ביומו, ועיין שאלות ותשובות מהרש"ג ח"א סימן ס, ערוך השלחן שי"ז ס"י שמקלין יתר) וּבַעֲנִין סֵפֶר תּוֹרָה לְשַׁבָּת בְּמִנְחָה כְּבָר הָאָרִיכוּ הַפּוֹסְקִים (עיין מנחת שבת סימן פ' קנ"ה, תולדות שמואל דיני קושר, ושאלות ותשובות זכרון יהודה, ונימוקי או"ח סימן שי"ז, ובערוה"ש ומהרש"ג שם).

ק"ח) וְכֹל שֶׁנֶּקְשָׁר עַל מְנַת לְהַתִּירוֹ בְּתוֹךְ כ"ד שָׁעוֹת
 מֵעַכְשָׁו בְּיוֹמוֹ מִיקְרֵי (פרי מגדים א"א שי"ז ב, מובא
 להלכה במשנה ברורה ומנחת שבת וש"א שם).

ק"ט) בְּמָקוֹם צָעַר מִתֵּר לְהַתִּיר אֶפְלוֹ שְׁנֵי קְשָׁרִים זֶה
 עַל גְּבִי זֶה אִם הִדְרָךְ לְהַתִּירוֹ בְּיוֹמוֹ (רמ"א שי"ז סוף
 ס"א, מגן אברהם סעיף קטן י"א, הגר"ז ס"ו סעיף ב), וַיֵּשׁ
 מִחֲמִירִין אִם הֶקְשָׁר מְהֵדֵק מְאֹד (כלכלת שבת שם), וְלֹא
 יִדְוֶקָא לְהַתִּיר אֲלֵא הוּא הִדִּין לְנִתְקֹן שְׁרֵי בְּדָאֵי אֶפְשָׁר
 לְהַתִּיר אֲבָל לֹא בְּפָנֵי עַם הָאָרֶץ אֲלֵא בְּצַנְעָה (שם).

ק"כ) אֶפְלוֹ שְׁנֵי קְשָׁרִים אִם רוֹאִין שְׂאִינוֹ מְהֵדֵק כָּלֵל
 שְׁרֵי לְהַתִּיר (לבושי שרד שי"ז על המגן אברהם סק"ד).

קכ"א) אִם בְּשַׁעַת הַקְּשִׁירָה לֹא עָשָׂה הֶקְשָׁר מְהֵדֵק
 וְנִתְהֵדֵק אַחַר כֶּךָ מֵאֲלֵיו מִתֵּר לְנִתְקוֹ כִּיּוֹן שְׁבֵת־חֲלֵת
 הַקְּשִׁירָה הָיָה מְעֻשָׂה הִדְיוֹט (נו"י בשם שולחן עיין שם,
 מנחת שבת קנ"ד, וכן נראה בחזון איש נ"ב י"ז), וְכֵן דָּבָר

השבת בישראל כהלכתה

קמא

שְׁדָרְךָ לְעֲשׂוֹתוֹ תְּמִיד עֲנִיבָה עַל גְּבֵי קָשֶׁר וּבְלֹא כְּוִנָּה
נִקְשֶׁר שְׁנֵי קָשָׁרִים מִתָּר לְהַתִּירוֹ וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהַתִּירוֹ
מִתָּר לְחַתְּכוֹ וּלְנַתְּקוֹ וּבִתְנָאֵי שְׁלֹא בְּפָנֵי עַם הָאָרֶץ (ים
של שלמה ביצה פ"ד, וב"ח, ח"א כלל כ"ו אות ב' מנחת
שבת שם).

קכב) אָסוּר לְתַן בְּמִנְעָל חֲדָשׁ רְצוּעוֹת בְּשַׁבַּת דַּמְתִּקוּן
מִנָּא, וְהוּא הִדִּין בְּסִרְבָּל אוֹ מְכַנְסִים חֲדָשִׁים אָסוּר
לְהַכְנִיס רְצוּעוֹת אוֹ מְשִׁיחָה דַּמְבַטֵּל לִי הֵתֵם, אָבֵל
אֲבֵיט לְתוֹךְ הַמְכַנְסִים שְׁרִי דְלֹא מְבַטֵּל לִי הֵתֵם וְעֲשׂוּי
לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא תְּדִיר (מגן אברהם שי"ז סק"ח, קיצור
שולחן ערוך פ' מ"ח, שלחן ערוך הגר"ז ה, משנה ברורה ט"ז)
וְהוּא הִדִּין בְּמִנְעָל יִשָּׁן אִם הִנָּקֵב צַר שְׁיֵשׁ טָרַח
לְהַכְנִיסוֹ, אוֹ אִם הִדְרָךְ לְעֲשׂוֹת קָשֶׁר בְּרֹאשׁ הָרְצוּעָה
שְׁלֹא תִשְׁמַט אֶף עַל גַּב דְּעַכְשָׁו אֵינּוּ עוֹשֶׂה קָשֶׁר אָסוּר
(מגן אברהם, ט"ז, הגר"ז, ומשנה ברורה שם).

קכג) עֲלִין שֶׁל סְפָרִים שְׁנַת־דְּבָקוֹ אַהֲדָדִי שֶׁלֹּא בְּכֹנֶנָה
עַל יְדֵי שְׁעוֹה אוֹ מִחֲמַת הַצָּבַע שֶׁצָּבְעוּ הַכּוֹרֵךְ אוֹ שְׁאָר
דָּבָר כִּיּוֹן דִּנְעָשָׂה בְּמִילָא שְׂרִי לְפִתְחָן דְּלֹא דְּמִי לְתוֹפֵר
וּאִי"ב קוֹרֵעַ (סימן ש"מ בסופו במגן אברהם, ומשנה ברורה
מ"ה, קיצור שולחן ערוך אות נ, ושאר אחרונים) וְאִם נִדְּבָקוֹ
בְּמִקּוֹם הָאוֹתִיּוֹת אָסוּר לְפָרֶקֶן (מש"ז ס"ו סק"ב, משנה
ברורה שם, מנחת שבת סימן פ' קס"ג).

קכד) אֲבָל אוֹתָן הָעֲלִים שֶׁלֹּא נִחְתְּכוּ עֲדִין יֵשׁ בָּהֶן
חַיּוֹב חֲטָאת וְאֶפְלוּ עַל יְדֵי עֲכוּ"ם אָסוּר (פרי מגדים,
משנה ברורה, ועיין ביאור הלכה).

קכה) יֵשׁ לִיזְהַר כְּשֶׁרוֹצֶה לְסַתֵּם תְּבֵה אוֹ כְּלִי שֵׁישׁ שֶׁם
זְבוּבִים שִׁפְרִיחַם תְּחַלֶּה מִשֵּׁם דָּאָם לֹא כֵן נִצּוּדִים שֶׁם,
(רמ"א שט"ז ג, וכן כתב הב"ח, ט"ז, ומגן אברהם, הגר"ז,
משנה ברורה וש"א), וְדִי לְהַפְרִיחַ הַזְּבוּבִים שְׁרוּאָה בְּעֵינָיו
וְאִין צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וְלְבַדֵּק אִם נִשְׁאָרוּ שֶׁם עוֹד (ט"ז,
קיצור שולחן ערוך נג, משנה ברורה שם).

קכו) אָסוּר לְהוֹצִיא דָם, וְעַד כָּאן אָסוּר לְמַצֵּץ דָם שְׁבִין הַשָּׁנִים, אוֹ לְדַחֵק הַמָּכָה לְהוֹצִיא דָם (מגן אברהם סוף סעיף קטן ל"ג).

קכז) מִי שֶׁנִּסְתַּבְּכוּ קוֹצִים בְּבִגְדָיו מִפְּרִישָׁן בְּנִחַת שְׁלֹא יִקְרַע, וְאִם נִקְרַע נִקְרַע, וּפּוֹצְעִין אֲגוּזִים בְּמַטְלִית וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא יִקְרַע (משנה ברורה סוף סימן ש"מ).

קכח) צִפְרָן שֶׁפִּרְשָׁה רַבּוֹ וּמְצַעְרוֹת אוֹתוֹ מִתֵּר לְהִסְירוֹ בְּיַד (שכ"ח סעיף ל"א).

קכט) לְהַשְׁעֵן בְּאֵילָן אִם הָאָדָם בָּרִיא מִתֵּר דְּאִינוֹ סוּמֵךְ עָלָיו אֲלֹא מְעַט וְלֹא מִיִּקְרִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַחְבֵּר, אֲבָל תֵּשׁ כַּח סוּמֵךְ בְּכָל כַּחוֹ עָלָיו מִקְרִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַחְבֵּר וְאָסוּר, וְהֵנִי מִיִּלִּי כְּשֶׁאִינוֹ מְנִידוֹ, אֲבָל כְּשֶׁמְנִידוֹ אֶפְלוֹ בְּבָרִיא אָסוּר דְּזֶה גּוֹפֵא שְׁמוּשׁ הוּא (מגן אברהם, מחצית השקל, פרי מגדים, ומשנה ברורה סוס"י של"ו).

קל) הַדַּס או שְׂאָר מִיַּן עֵשֶׁב שְׂאִינוֹ רְאוּי לְאֲכִילָה מִתֵּר לְהַרִיחַ בוּ בַמַּחְבֵּר, אָבֵל אֶתְרוּג וּשְׂאָר פְּרֵי הָרְאוּי לְאֲכִילָה אָסוּר לְהַרִיחַ בוּ כָּל זְמַן שֶׁהוּא מְחַבֵּר (ש"ו ס"י).

קלא) עֲשָׂבִים שֶׁגִּדְלוּ עַל כְּלֵי מַלְחוֹת הַכְּלֵי חֲשׂוּבִים מְחַבֵּר וְהַתּוֹלְשׁוֹ חַיֵּב (ש"ו ס"ה).

קלב) מִתֵּר לִילֵךְ עַל גְּבֵי עֲשָׂבִים בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים וְאִף עַל גַּב שְׁנַתְלֵשׁ עַל יְדֵי הַלִּיכָה, כִּיּוֹן שְׂאִינוֹ מִתְכּוֹן לְכֹף (ש"ו סעיף ג) וְאִם הָעֲשָׂבִים גְּדוֹלִים יִזְהַר שְׂלֵא לְרוּץ או לִילֵךְ בְּמַהֲרָה וְיִזְהַר לִיָּה פְּסִיק רִישָׁא לְתַלְשׁ (משנה ברורה סעיף קטן כ"ה).

קלג) עָלָה בְּאֵילָן בְּשֶׁבֶת בְּשׁוּגַג מִתֵּר לִירֵד, בְּמִזִּיד אָסוּר לִירֵד עַד מוּצָאֵי שֶׁבֶת (ש"ו ס"א), אָבֵל חֲפֵץ אֶפְלוּ הַנִּיחוּ מִבְּעוֹד יוֹם אָסוּר לְטָלוּ מִשָּׁם בְּשֶׁבֶת (שם ב רמ"א).

השבת בישראל כהלכתה קמה

קלד) יש לִיזְהַר שְׁלֹא לְטַבֵּל אֶצְבָּע בְּמִשְׁקִין וְלִכְתֹּב בוֹ
עַל הַשְּׁלֶחָן אוֹ עַל נֵזֶר וְקֶלֶף (ש"מ סעיף ד' ומשנה ברורה
סעיף קטן י"ט) וְאַפְלוֹ עַל דְּבַר שְׁאִינוֹ מְתַקֵּים כְּגוֹן עֲלֵה
יְרָקוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם אָסוּר (כנסת הגדולה, אליהו רבה,
משנה ברורה שם).

וְאִם מְטַבֵּל אֶצְבָּעוֹ בְּמִים וְכוּתֵב צָרִיף עֵינָיו (עיין שעה"צ
אות כ"ח דבתפא"י אוסר, וכתב עליו דמנין לו זה שברש"י
ר"ן והרע"ב כולם דקדקו וכתבו מי תותים שמשחירין שמע
מינה דמיא לגמרי לא חשיב כתב, עיין שם).

קלה) אָסוּר לְשַׂרְט בְּאֶצְבָּעוֹ כְּמִין אוֹתִיּוֹת בְּאֶפֶר נְגוּב
וְכֵן בְּחַל (ש"מ סעיף ד), וְכֵן אָסוּר לְרֶשֶׁם כְּמִין אוֹתִיּוֹת
עַל הַחֲלוֹן זְכוּכִית בִּימֵי הַקָּר שֶׁהֵם לְחִים מִן הַקָּר (פרי
מגדים ש"מ, קיצור שולחן ערוך סימן פ' אות ס"ב, משנה
ברורה כ), וְכֵל שֶׁכֵּן עַל הַקָּרַח וְהַשְּׁלֵג שֶׁעַל חֲלוֹן זְכוּכִית
בִּימֵי חֶרֶף (מנחת שבת פ' קצ"ו).

קלו) ואם רשם אותיות בדברים הקרושים כגון דם וחלב שנקרש חיב (משנה ברורה שם).

קלז) בזמן הזה שאין משתמשין בקלף רק בנר אסור לרשם אפלו בצפרן על הספר אפלו קו פשוט לזכרון וכל שכן אות ממש דגם על הקלף אסור, (ש"מ ס"ה, ומשנה ברורה כד כה) וכן בכלי לעולם אסור (שם).

קלח) מתר לרשם באויר כמין אותיות, ואפלו כונתו לרמוז לחברו איזה דבר (ש"מ סעיף ד) והוא הדין להולידו אצבעו על גבי דף נגוב כעין צורת אותיות גם כן שרי כיון דאין רשומו נכר כלל (ט"ז שם).

קלט) אסור לחבר אותיות של כסף לפרכת דהוא כעין כותב, ולהסיר הוא כעין מוחק (מגן אברהם סימן ש"מ, שעיינ שם, משנה ברורה סעיף קטן כ"ב).

קמ) נטף שענה על אות אסור להסירו בשבת דעל ידי מחיקתו מינכר האות והנה ליה כמוחק על מנת לכתב

השבת בישראל כהלכתה

קמז

(ב"ח, עיין שם, ט"ז, מגן אברהם, אליהו רבה, קיצור שולחן ערוך פ' ס"ב משנה ברורה י).

קמא) עוּגָה שְׁפָתַב עָלֶיהָ כְּמִין אוֹתִיּוֹת שְׁנֵדְבָקוּ עָלֶיהָ
מְדָבֵר אַחַר יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאָסוּר לְשַׁבְּרָה אֶף עַל גַּב
שְׁפּוֹנָתוֹ לְאַכִּילָה דְהָוִי מוֹחֵק (רמ"א ש"מ סעיף ג) וְהַרְבֵּה
פּוֹסְקִים מְקַלֵּין (בשערי תשובה סעיף קטן א' בשם דגול
מרבבה שהתיר והמסיים דהמחמיר יחמיר רק לעצמו ולא
לאחרים ובעיקרי דינים סימן י"ד אות פ' בשם עוד גדולים
שמקילין), וַיֵּשׁ לְסַמְךָ עַל הַמְּקַלֵּין כְּשֵׁאיִנו שׁוֹבֵר בְּיַד
רַק בְּפִיו דְּרַךְ אַכִּילָה (משנה ברורה סעיף קטן י"ז), וְכֵן
לְשַׁבֵּר בְּיַד שְׁמַאל (אליהו רבה), וְכֵן מִתָּר לְתַנּוּ לְתִינוּק
(משנה ברורה י"ד).

קמב) וְכֵן כְּשֶׁהִפְתִּיבָה מֵעוּגָה עֲצָמָה בְּדָפוּס אוּ בְּיָדִים
שָׂרִי (משנה ברורה שם).

קמג) יש אומרים דציונים דינו פאותיות (משנה ברורה ט"ז).

קמד) ספר שפתוב בחדי הדפין אותיות או תבות יש אוסרין לפתחו ולנעלו בשבת דהו"ל פכותב ומוחק, אבל בשאלות ותשובות הרמ"א וכן הרבה אחרונים דעתם להקל, וכן המנהג (משנה ברורה סימן ש"מ סעיף קטן י"ז דכן כתבו האחרונים שכן המנהג) ונכון להחמיר בפשיש לו ספר אחר (כן משמע בחיי אדם וכן כתב בתפא"י) ולכתחלה טוב יותר לצאת ידי הכל שלא לעשות אותיות על חדי הדפין (שער הציון אות כ"ה והוא פשוט, כדי לצאת לכולי עלמא).

קמה) קטן שעבר עברות בקטנותו (כמו חלול שבת וכיוצא) אף על פי שאינו צריך תשובה בפשיגדל מכל מקום טוב לו לקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה אף על פי שעבר קדם שנעשה בר ענשין (רמ"א סוף סימן שמ"ג).

השבת בישראל מהלכתה

קמט

קמו) בְּרוֹל או שְׁאָר כְּלֵי שְׁמִיחָד לְהַשְׁמִיעַ קוֹל, אִף עַל
פִּי שְׁאִינוּ קוֹל שִׁיר אָסוּר לְהַכּוֹת בּוֹ כְּגוֹן טַבְעַת הַקְּבוּעַ
בְּדִלְת לְהַכּוֹת, שְׂיִפְתָּחוּ (רמ"א של"ח סעיף א).

קמז) חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן שֶׁהוּבְאוּ עַל עֲגָלָה אָסוּר לְהוֹרִידוֹן
בְּשַׁבָּת אִם לֹא לְכַבּוֹד אוֹרְחִים או לְצַרְךָ מִצְוָה (של"ג
סעיף ג) וְאִפְלוּ הוּבְאוּ עֶרֶב שַׁבָּת וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ אִזּוּ לְשִׁתּוֹת
מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת אִפְלוּ הֵכִי אָסוּר לְהוֹרִידוֹן מִשּׁוּם עוֹבְדָא
דְּחַל או טִירְחָא יְתִירָא, אֵלָּא יִמְשֵׁךְ מִמֶּנּוּ כְּשֶׁעוֹמֵד עַל
הָעֲגָלָה (משנה ברורה י בשם האחרונים).

קמח) פְּרַעוֹשׁ, הֵינּוּ כִּינֵה שְׁחוֹרָה הַקּוֹפְצַת אָסוּר לְצוּדוֹ,
אֵלָּא אִם כֵּן הוּא עַל בְּשָׂרוֹ וְעוֹקְצוֹ (שט"ז סעיף ט) וְהֵינּוּ
דְּמִשּׁוּם צִעְרָא דְּעַקִּיצָה לֹא גָזְרוּ רַבָּנַן וּמִתָּר לְצוּדוֹ
וְלִהְשִׁיכּוֹ (מגן אברהם, גר"א, ועוד), וַיֵּשׁ מְקַלִּין עוֹד
כְּשֶׁהוּא עַל חֲלוּקוֹ בְּפָנִים לְטָלוֹ בְּיָדוֹ וְלִהְשִׁיכּוֹ פֶּן
יָבוֹא לְיַדֵּי עַקִּיצָה וְאִם אִפְשָׁר לְהַפִּילוֹ לְאַרְץ בְּלֵי גְטִילָה

בְּיַד וַדַּאי נְכוּן לְהַחֲמִיר בְּזֶה (הגר"ז סעיף ח"י, ומשנה ברורה סעיף קטן ל"ז, עיין שם).

קמט) חָצַר שְׁנַתְקַלְקְלָה בְּמִימֵי גְשָׁמִים יְכוּל לְזָרוּת בָּהּ תָּבֵן וְלֹא חָשִׁיב כְּמוֹסִיף עַל הַבְּנִין וּבְלִבְד שְׁיִשְׁנָה שְׁלֹא יִזְרָה לֹא בְּסֵל וְלֹא בְּקֶפֶה אֶלָּא בְּשׂוּלֵי הַקֶּפֶה שְׁיִהַפְכְּנָה וַיָּבִיא תָּבֵן עַל שׂוּלֵי דְהֵינּוּ עַל יְדֵי שְׁנוּי אֲבָל בְּיַד אָסוּר (שי"ג סעיף י) דְּלֹא מְבַטֵּל לִי הַתֵּם דַּחֲזִי לְמֵאֲכָל בְּהֶמָּה אוֹ לְטִיט, אֲבָל דְּבָר דְּמְבַטֵּל לִי הַתֵּם כְּמוֹ טִיט, חוֹל וְצָרוּרוֹת אָסוּר מִשּׁוּם אֲשׁוּיֵי גּוּמוֹת (משנה ברורה סעיף קטן נ"ה).

קנ) סִפְסָל אֶרֶץ שְׁנִשְׁמַט אֶחָד מֵרְגְלָיו וְכָל שְׁכָן שְׁתֵּימֵם אָסוּר לְטַלְטְלָהּ וְלִהְנִיחָהּ עַל סִפְסָל אַחֲרֵת וְלִישֵׁב עָלֶיהָ אֶפְלוּ נִשְׁבְּרָה מִבְּעוֹד יוֹם אֶלָּא אִם כֵּן יֵשֵׁב עָלֶיהָ כִּף פַּעַם אַחַת קִדָּם שֶׁבֶת (ש"ח סעיף ט"ז), וְדוֹקָא בְּנִשְׁמַט דְּאֶפְשָׁר לְהַחֲזִיר הָרֶגֶל בְּמִקוּמוֹ אֲבָל בְּנִשְׁבֵּר דַּאי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיר שָׂרִי (משנה ברורה סעיף קטן סט), וְאִם נֶעְלַם

השבת בישראל כהלכתה

קנא

אותו הרגל גם כן אין חֶשֶׁשׁ (שם), וְכֹל הָאֶסוּר מִיָּרִי
בְּטֹטוּל אֲבָל יְשִׁיבָה בְּלִי טֹטוּל. פְּשִׁיטָא דְשָׂרִי (משנה
ברורה סעיף קטן ע').

קנא) גם אָסוּר לְהַחֲזִיר הָרֶגֶל לְמָקוֹם שֶׁנִּשְׁמַט מִשָּׁם
מִשׁוּם בְּנִין (רמ"א שם) רַק אִם דָּרַךְ הָרֶגֶל לְעוֹלָם לְהִיּוֹת
רְפוּי וּמְכַנִּיסוֹ בְּרַפְיוֹן אֲבָל בְּדַרְכוֹ לְהִיּוֹת רְפוּי וְלֹא
רְפוּי אֲפִלּוֹ מְכַנִּיסוֹ רְפוּי אָסוּר, (בית יוסף שי"ג, משנה
ברורה ש"ח סעיף קטן ע"ב).

קנב) קוֹץ הַמָּנַח בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים מִתָּר לְטֹטְלוֹ פְּחוֹת
פְּחוֹת מִד' אַמּוֹת, וּבְכַרְמְלִית מִתָּר לְטֹטְלוֹ לְהַדְיָא
מִטַּעַם דְּחוֹשְׁשִׁין שָׂמָא יִזְקוּ בּוֹ רַבִּים, וּבְמָקוֹם הַזִּיקָא
דְּרַבָּנָן לֹא גִזְרוּ רַבָּנָן שְׁבוּת (ש"ח סעיף י"ח) עַד שְׂיִסְלַק
לְצִדֵי רִשׁוֹת הָרַבִּים בְּמָקוֹם שָׂאִין דּוֹרְסִין בּוֹ רַבִּים (משנה
ברורה ע"ו).

וְאִם הָיָה הַקּוֹץ גָּדוֹל בֵּינּוֹן דְּנִרְאָה לָכֵן וּבְנִקֵּל יָכוֹל
 לִיָּזְהַר שְׂלֵא יִזְק אָסוּר לְטַלְטְלוֹ לְהִדְיָא, אֲבָל בְּטַלְטוּל
 מִן הַצַּד מִתָּר (משנה ברורה סעיף קטן ע"ה).

קנג) זְכוּכִית שְׁנִשְׁבְּרָה עַל הַשְּׁלֶחֶן אוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּלְכִין
 מִתָּר לְטַלְטֵל הַשְּׁבָרִים כְּדִי לְפַנּוֹתָן שְׂלֵא יִזְקוּ בָהֶן (ש"ח
 סעיף ו). וְחָרַס וְכִיּוֹצֵא שְׂאִין הַהֵזֶק מְצוּי כָּל כֶּף אָסוּר
 לְפַנּוֹתָן בִּידֵי־מַרְק בְּרִגְלָיו דְּטַלְטוּל בְּגוֹפוֹ מִתָּר (משנה
 ברורה סעיף קטן ל).

קנד) מַחֵט מִיָּחַד לְתַפְיָרָה שְׁמֻצָּאָה מִנַּחַת בְּמָקוֹם
 שֶׁיָּכוּלִין לְזַזְק בָּהּ, אֲפֹלוּ שְׁבָרֵי מַחֵט מִתָּר לְטַלְטְלָהּ
 (משנה ברורה סעיף קטן מ"ז).

קנה) מַחֵט שְׁלֵמָה מִתָּר לְטַלְטְלָהּ לְטַל בָּהּ אֶת הַקּוֹץ
 (ש"ח סעיף י"א). וְהוּא הַדִּין שֶׁמִּתָּר לְתַחַב בָּהּ אֶת
 הַמְּלַבּוּשִׁים לְחַבְרָן בְּעַת הַדְּחָק (משנה ברורה סעיף קטן
 מ"ו).

קנו) סתם סלמות שבבית שעשוויין לטלטל מזוית לזוית לצורך איזה תשמיש מתר לטלטלו כדי להוציא על ידו איזה דבר מן העליה או להעלותו, ואפלו הסלם הוא גדול גם כן מתר כמבאר בט"ז סימן תקי"ח (משנה ברורה סעיף קטן ע"ח).

קנו) כל הראוי למאכל חי ועוף המצויים מטלטלים אותו, ואם אינו ראוי אלא למאכל חי ועוף שאינן מצויים אם יש לו מאותו מין חי או עוף מתר לטלטל מאכל הראוי לאותו המין ואם לאו אסור (ש"ח סעיף כט).

קנח) בשר חי אפלו לא מלחווהו מתר לטלטלו דמשום דחזי לאכלו חי (ש"ח סעיף ל"א) ואין אסור דם אחר שהדיחווה, (משנה ברורה סעיף קטן קכ"ה על פי יורה דעה סימן ס"ז), ויש אומרים דוקא בבשר רך כגון יונה ובר אנוא אבל בשר בהמה לא (מגן אברהם), ויש מקלין גם

בְּבִשְׂרַב בְּהֵמָה (ט"ז, אליהו רבה, גר"א), וּבְשִׁעַת הַדְּחָק יִשׁ
לְסִמְךָ עַל הַמְּקָלִין (משנה ברורה סעיף קטן קכ"ה).

קנט) אֵין עוֹשִׁין גְּרָף שֶׁל רְעִי לְכַתְּחֻלָּה, (ש"ח סעיף
ל"ו), וּפְרוּשׁוֹ דְּאֵין לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחֻלָּה דְּבַר שְׂיֵהִיָּה בּוֹדְאֵי
אַחַר כֶּךָ מְאוּס לְפָנָיו וְיוֹצִיאָנּוּ, דְּאָף עַל גַּב שְׂתֵהִירוּ
לְהוֹצִיא דְּבַר הַמְּאוּס מִכָּל מְקוֹם לַעֲשׂוֹת לְכַתְּחֻלָּה דְּבַר
שְׂיֵהִיָּה בּוֹדְאֵי אַחַר כֶּךָ מְאוּס אָסוּר, (משנה ברורה סעיף
קטן קל"ט). וּבְמְקוֹם הַפְּסֵד, פְּרוּשׁ דְּאֵם יִשְׂאֵר הַגְּרָף
בְּמְקוֹם שֶׁהוּא יִגָּב אוֹ יִתְקַלְקַל וּמִנַּח בְּחֻדְרַב בְּמְקוֹם
שְׂאִינוֹ דָּר שָׁם, אוֹ בְּחֻצֵר בְּמְקוֹם שְׂאִין דְּרִיסַת רַגְלוֹ
שָׁם, מִתֵּר לְהַכְנִיס מִטָּתוֹ לְשָׁם לְשַׁכַּב עָלֶיהָ, אוֹ לְהַכְנִיס
שְׁלֻחָנוֹ לְאָכַל דְּעַל יְדֵי זֶה נִחְשָׁב כְּאִלוֹ דִּירְתוֹ שָׁם
וּמִמִּילָא מִתֵּר לְהוֹצִיא הַגְּרָף, אֲבָל יְשִׁיבָה בְּעֵלְמָא שָׁם
לֹא מֵהֵנִי (סעיף ל"ז, עַל פִּי בְּאוּרוֹ שֶׁל הַמְּשַׁנָּה בְּרוּרָה ק"מ—
מִגֵּן אֲבֵרָה) וְהָא דְּלֹא מֵהֵנִי יְשִׁיבָה בְּעֵלְמָא דְּוִקָא בְּכֵהֵא
גּוֹנָא שְׂהוּלֵךְ עֲכָשׁוֹ לְכַתְּחֻלָּה לְקַבְּעַ עֲצָמוֹ אֲצֵל הַגְּרָף,

קנה

השבת בישראל כהלכתה

אָבֵל בַּאֵם הַגֶּרֶף מִנָּח בַּמָּקוֹם דְּרִיסַת הָרֶגֶל מִתָּר לְפָנֹתוֹ
(פאר ישראל הלכות שבת, וכן משמע בשולחן ערוך, עין
בסמוך אות קנ"ו).

קס) וּבְדִין אִי שָׂרִי לַעֲשׂוֹת גֶּרֶף לְפָנָיו בַּמָּקוֹם הַפְּסוּד,
בְּיֵאוֹר הַלְכָה בְּשֵׁם הַגֶּר"א דְּאָסוֹר.

קסא) כָּל דְּבַר מְטַנֵּף כְּגוֹן רְעִי וְקִיא וְצוֹאָה בֵּין שֵׁל
אָדָם בֵּין שֵׁל תַּרְנַגּוּלִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, אִם הָיָו בְּחֻצֵר
שְׂיֹשְׁבִים בָּהּ מִתָּר לְהוֹצִיאָם לְאַשְׁפָּה אוֹ לְבֵיה"כ וְאַפְלוּ
בְּלֹא כְּלִי (ש"ח סעיף ל"ד) כְּמוֹ הַחֲצֵרוֹת הָעֲשׂוּיֹת לְפָנָי
הַבָּתִּים שֶׁהוּא מְקוֹם דְּרִיסַת הָרֶגֶל הַתִּירוֹ לְפָנֹתוֹ מִשׁוֹם
כְּבוֹדוֹ, וְהוּא הַדִּין אִם מִנָּח בְּמִבּוּי בַּמָּקוֹם דְּרִיסַת הָרֶגֶל
מִתָּר לְסַלְקוֹ לְצַדְדִים (משנה ברורה קל"א). וְכֵן הַדִּין
בְּעַכְבָּר מִת שְׁנַמְצָא דְּמִתָּר לְהוֹצִיאֹ בַּיָּדִים (משנה ברורה
סעיף קטן ק"ל).

בְּחֶצֶר שְׂאִינוֹ דֶּר שָׁם, פִּי כְּמוֹ חֶצֶר שְׂאֵחוּרֵי הַבָּתִּים אוֹ
 שְׂמֻנָּח בְּאֶשְׁפָּה שְׂבַחְצֵר אָסוּר לְטַלְטֵלָם (משנה ברורה
 קל"ג). וְגֵרָף אוֹ עֵבִיט הַמִּנְחָה בְּמָקוֹם שְׂאִינוֹ דֶּר שָׁם גַּם
 כֵּן אָסוּר (אליהו רבה, משנה ברורה קל"ד) אֲבָל אִם הוּא
 מִלֵּא וְאִי אֶפְשָׁר לְפָנּוֹת עָלָיו מִתֵּר לְהוֹצִיאֹ וּלְהַחֲזִירוֹ
 מִשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת (משנה ברורה שם) וּבְאֶפֶן זֶה שְׂצָרִיף
 לְהַכְלִי לְפָנּוֹת עָלָיו מִתֵּר לְהַחֲזִירוֹ בְּלֵי מַיִם גַּם כֵּן (עיין
 שער הציון אות קי"ד שסתם כן).

קסב) אֵף עַל פִּי שְׂמֻתֵּר לְהוֹצִיא גֵרָף שֶׁל רְעִי וְעֵבִיט
 שֶׁל מ"ר אָסוּר לְהַחֲזִירָם אֲלָא אִם כֵּן נָתַן לְתוֹכָן מַיִם
 (ש"ח סעיף ל"ה), וְצָרִיכִין הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן לְהִיּוֹת רְאוּיִן
 עַל כָּל פָּנִים לְשִׁתִּית בְּהֶמָּה (משנה ברורה סעיף קטן
 קל"ח). וְלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵתֵר שֶׁל נְתִינָת מַיִם רַק בְּצָרִיף
 לְהַגֵּרָף וְהָעֵבִיט לְהוֹצִיא בּוֹ צוּאָה וּמֵי רַגְלִים אֲבָל בְּאִינוֹ
 צָרִיף לֹא, זוּלָּת אִם מִנְחָה בְּמָקוֹם שְׂאִינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ
 וּמִתִּירָא שְׁלֵא יֵאבֵד (משנה ברורה שם), וְאִם צָרִיף לְהַכְלִי

לפנות עליו ממש אין צריך מים כלל (עיינ לעיל אות קנ"ו).

קסג) מכניס אדם מבעוד יום מלא קפתו עפר ומיחד לו קרן זוית ועושה בו כל צרכיו בשבת (ש"ח סעיף ל"ח) ולא שרי לטל רק בענין שאי"ב משום עשיית גומא דהינו שיטל בשוה או שהחול דק, או תחוח דתכף כשנוטל החול נופל לתוך הגומא וסותמה (משנה ברורה סעיף קטן קמ"ג).

קסד) אסור לטלטל בהמה חיה ועוף, ואף על פי כן מתר לכפות את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו בו (ש"ח סעיף ל"ט), ואפלו אם יכול להגיע להפסד על ידם כגון עוף הפורח על גבי כלים ויכול לשברם אפלו הכי אסור לתפסם בידיהם (משנה ברורה סעיף קטן קמ"ו).

פרק ט

כללים לכל מיני מקצה

(א) טלטול מן הצד לצורך דבר המתר, מתר (סימן שי"א ס"ח) ופרושו שאינו נוגע בידיו במקצה אבל הטלטול מכל מקום נעשה על ידי ידיו, דהינו שנוגע בידו בכלי ובו מטלטל המקצה, ובין שאין רוצה כלל שהמקצה יזוז ממקומו אלא שבמילא נעשה והוא פסיק רישא (דבלאו הכי בכל מלאכות שרי אינו מתכונן) כגון מטלטל חפץ המוקץ מקצה ועל ידי הגבהת החפץ מזיז המקצה אף על גב שאין לו תועלת בה (עיין שי"א ס"ח) וכן בכונתו להזיז המקצה אבל כונתו לתועלת עצמו כגון שיהיה הבית מכבד ונראה (עיין משנה ברורה סימן שי"א).

(ב) מתר וגם מצוה לטלטל מקצה במקום שקיים חשש שיזקו בו (ש"ח ס"ו ב רמ"א) לפיכך מתר לסלק שברי

השבת בישראל כהלכתה קנט

זְכוּכִית (רמ"א שם) וּמַחֵט אוּ מְסַמֵּר וְכַדוּמָה שֶׁבְרָצְפֶת הַבַּיִת אוּ אֶפְלוּ בְרַחוּב שֶׁאֵינּוּ מְעַרְב כָּל זְמַן שֶׁאֵינּוּ רְשׁוֹת הָרַבִּים גְּמוּרָה (משנה ברורה מז) וּבְרִשׁוֹת הָרַבִּים גְּמוּרָה יִטְלָטֵל פְּחוֹת פְּחוֹת מִד' אַמּוֹת (סעיף ח"י).

ג) שֶׁכַּח וְנִטֵּל בְּיָדוֹ מִקְצֵה גְמוּר (פְּרוּשׁ, מִקְצֵה מַחֲמַת גּוֹפּוֹ אוּ חֶסְרוֹן כִּיס) רִשְׁאֵי לְטִלְטֵלוֹ לְכָל מְקוֹם שֶׁיִּרְצֶה אֲבָל רַק בְּמְקוֹם הַפֶּסֶד (הגר"ז סימן ש"ח י"ג).

ד) כָּל מִקְצֵה אֵין אָסוּר אֶלָּא בְּטִלְטוּל (פְּרוּשׁ שְׁמַנְדָּנָד הַמִּקְצֵה בְּיָדוֹ) אֲבָל בְּנִגְיָעָה בְּעֵלְמָא שֶׁאֵינּוּ מְנַדְנְדוּ שְׂרִי (ש"ח ס"ג ב רמ"א). וְאֶפְלוּ אִם הִנְגִּיעָה לְצַרְךָ הַמִּקְצֵה כְּגוֹן שְׁכוּפָה כְּלִי עַל הַמִּקְצֵה לְשִׁמְרָה אִף עַל גַּב שְׁנוֹגֵעַ בְּהַמִּקְצֵה שְׂרִי (מ"מ, ביאור הגר"א, דרך החיים, משנה ברורה ש"ח סעיף קטן י"ז, דלא כמגן אברהם ש"י ס"ו, והגר"ז לא הכריע).

(ה) אם מטלטל בידי היתר ועל ידי זה מתנדנד מקצה מכל מקום כיון שכוונתו להמתר שרי (שי"א ס"ח, פרי מגדים ומשנה ברורה ש"ח יט).

(ו) כל עקר אסור טלטול דוקא במטלטל בידי כדרךכו, אבל במטלטל בנפחת פיו, או בגופו, או כלאחר יד שרי אפלו בכונתו לצרף המקצה כגון שלא יאבד או יפסד וכיוצא (ש"ח ס"ג, שי"א ס"ח, ואחרונים שם).

(ז) אף על גב דאסורה בטלטול מכל מקום מתר להשתמש בו כשהוא במקומו כגון לשבת עליו (ש"ח ס"כ משנה ברורה סעיף קטן פ"ב, ומה שכתב במשנה ברורה בשם המאירי דשלא לצורך יש לפרש נ' הכוונה, דידיים עסקניות ויש לחוש שאגב טירדתו ישכח ויטלטל בידים).

(ח) אף על גב דכלל מסור בידינו שאין אסור במקצה רק בטלטול אבל בנגיעה שרי (ש"ח ס"ג) מכל מקום כשיש משום כלוי המקצה בידיים כגון להדליק ביום טוב עצי מקצה לכלותן אסור.

השבת בישראל מהלכתה

קסא

(י) מִתָּר לְטַלְטֵל מִקְצָה בְּמִקּוֹם הַפֶּסֶד לְדַעַת יֵשׁ אֹמְרִים
אֶפְלוּ בְּמִקּוֹם שְׂאִין לְחֶשֶׁשׁ שְׂיָבֹא לְעֵבֶר אֲסוּר חֲמוּר
(ח"א כלל מ"ה ס"ו, ועיין סימן של"ד משנה ברורה סק"ד-ו
וב"ח שם).

(יא) יֵשׁ אֹמְרִים דְּמִקְצָה מִתָּר לְחֹלָה שְׂאִין בּוֹ סִפְנָה
אֶפְלוּ לְאָכֵל (ישועות יעקב סוף סימן ש"ט, תפא"י בכלכלת
שבת "בזה הכלל וכו'" אות ג, ובפתחי תשובה יורה דעה
קנ"ה סק"ה דדעת הגרע"א להתיר), וְיֵשׁ אוֹסְרִים (חיי אדם
כלל ס"ט סעיף ט"ז, שאלות ותשובות לחם שלמה אורח חיים
נ"ו אליבא דהגרע"א, עיין שם). וּמֵאֲכָל מִקְצָה הֵינּוּ כְּגוֹן
חֶלֶב שֶׁנֶּחֱלַב בְּשֶׁבֶת, אוּ פֵרוֹת שֶׁנֶּשְׂרוּ מִן הָעֵץ בְּשֶׁבֶת
וְכוֹצָא.

(יב) אָבֵל לְקַטֵּן לְכוֹלֵי עֲלָמָא מִתָּר לְהֶאֱכִיל מִקְצָה (מגן
אברהם שכ"ח סעיף קטן ט"ו, ח"א, הגרע"א ישועות יעקב,
משנה ברורה, וכל אחרונים). וְאִם אֵין הִתְיַנּוֹק רוֹצֵה לְאָכֵל

מִתָּר לְהָאֵם לְטִלְטֵל הַמְקָצָה וּלְהַאֲכִילוֹ (מגן אברהם ומשנה
ברורה, שם).

יג) אֵין מְקָצָה בְּאוֹכְלֵין תְּלוּשִׁין אֶפְלוֹ עוֹמְדִין לְסַחֲרָה
רַק בְּדַאיִכָּא תְּרִיתִי דְחִינְהוּ בְּיָדִים וְלֹא חוּזִי (סימן ש"י
ס"ב).

פָּרָק י

דְּבָרִים הַמִּתְרִין בְּטִלְטוּל שְׁלֵא לְצַרְף כָּלֵל

(א) סְפָרִים שֶׁמִּתְרֵר לְקִרְוֹת בָּהֶם בַּשַּׁבָּת (ש"ח ס"ד, שולחן ערוך הגר"ז י"ז ושאר אחרונים).

(ב) אוֹכְלֵינ (ש"ח ס"ד) וְדוֹקָא מֵאֲכָל הָרְאוּי לְאָדָם אֲבָל הָרְאוּי רַק לְבִהְמָה חַי וְעוֹף אֵין מִתְרִין רַק לְצַרְף, כְּכֵלֵי שְׁמֵלֵאכְתוּ לְהַתֵּר (פרי מגדים ש"ח, אשל אברהם סק"י, תולדו"ש סימן צ"ט, ופרטי דיני אוכלין הראויין לבעלי חיים כבר נתבאר במקומה).

(ג) מְלַבּוֹשֵׁין וְתַכְשֵׁיטִין שֶׁמִּתְרִין לְלַבֵּשׁן מִתְרִין גַּם כֵּן בְּטִלְטוּל שְׁלֵא לְצַרְף כָּלֵל (קצוה"ש סימן ק"ח בבדה"ש אות ז, ובזה תבין מנהג העולם למשמש כל שעה בציצית בלי צורך, או בבתי עיניים וכיוצא).

ד) שְׁעָרוֹת הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁל הָרֹאשׁ וְהַזָּקָן (שאלות ותשובות שא"י סימן ל"ח, ונלמד במכל שכן מסעיף ג' דכאן, וכן עמא דבר).

ה) כּוֹסוֹת, קְעָרוֹת, צְלוּחִית וְסַכִּין שֶׁעַל גְּבִי הַשְּׁלֶחָן דְּתַדִּירִין בְּתַשְׁמִישׁ לְגַבֵּי לֶחֶם וּבָשָׂר וְאוֹכְלִין שְׁחוֹתְכִין בּוֹ (שלט"ג, שכנה"ג, באר היטב סק"י, חידושי חתם סופר שבת דף קכג:, אליהו רבה סק"י, מקו"ח מובא במנחת שבת, ועוד עיין בתה"ד ש"ח סק"ד, ומנחת שבת פ"ח נ"ג, וכפי הנראה גם דעת המשנה ברורה נוטה להמקילין שהביא שיטתם בסתם בסעיף קטן כ"ג, ושיטת האוסרין הביא בלשון "ויש מחמירין").

אָבֵל יֵשׁ מַחְמִירִין דְּדִינָם כְּכֹל כְּלֵי שְׁמֵלָא כְּתוּב לְהִתַּר שְׂאִינָם מִתְרִין שְׁלֵא לְצַרְףּ כְּלָל (שולחן ערוך הגר"ז ש"ח סעיף קטן ט"ז, י"ז, שער הציון כ"א דכן משמעות הרמב"ם פכ"ה, וכן נראה בתו"ש בשם של"ה, דעת התו"ש, דרך החיים, חיי אדם כלל ס"ו ס"ג, קיצור שולחן ערוך פ"ח ס"ה, ומובא

קסה השבת בישראל מהלכתה

גם במשנה ברורה בשם יש מחמירין, ועיין תה"ד ומנחת שבת
(שם).

פֶּרֶק י"א

כָּלְלִים בְּדִינֵי מִקְצָה

כָּלִי שֶׁמְלֹאכְתּוֹ לְאִסּוּר

פְּרוּשׁ שֶׁמִּיחֲדַת לַעֲשׂוֹת דְּבַר שֶׁאִסּוּר לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבַּת (מגן אברהם בס"ג, הגר"ז י"ב, משנה ברורה סק"י)

א) דִּינּוֹ: שֶׁמֶתֵּר לְטַלְטְלוֹ בֵּין לְצַרְף גּוֹפּוֹ פִּי' שֶׁצָּרִיף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּגוֹף הַכָּלִי לְדַבֵּר הַמֶּתֵּר כְּגוֹן קוֹרְנוֹס (האממע"ר בלע"ז) לְפָצוּ"ע (אוֹיִפְקָלֶאפֶע"ן) אֲגוּזִים, בֵּין לְצַרְף מְקוֹמוֹ פִּי' שֶׁצָּרִיף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ אִיזָה תִּשְׁמִישׁ בְּמָקוֹם שֶׁהַכָּלִי מְנַח שָׁם, אֲבָל לְצַרְף הַכָּלִי עֲצָמוֹ כְּגוֹן שֶׁלֹּא יִגְנַב אוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁבֵּר אוֹ שֶׁלֹּא יִתְקַלְקַל מִסָּבֵה אַחֲרֵת אִסּוּר לְטַלְטְלוֹ (ש"ח ס"ג, ושולחן ערוך הגר"ז יב), וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לְצַרְף כָּלֵל (פְּשׁוּט).

ב) כָּל דְּהוּהּ בֵּי הַנָּאָה אֶפְלוּ רַק הַנָּאָה שְׁלוּחַ לְחִבְרוֹ מִשׁוּם שֶׁמִּחַת יוֹם טוֹב לְצַרְף גּוֹפּוֹ נִחְשָׁב, (שבת ס.

השבת בישראל כהלכתה

קסז

תוד"ה לא בסנדל, רשב"א ביצה טו ד"ה הא דר"ה, עירובין תוד"ה כיון) והוא הדין לשלח לחתן בשבת ביום חתנתו לייכטע"ר וכיוצא דמשום שמחת חתן מקרי צרף גופו, (חידושי רעק"א סימן ש"ו על מגן אברהם סעיף קטן ט"ו, ופטומי זמנינו של כסף צריך עיון בהיתר זה דהם מוקצים מחמת חסרון כיס).

ג) כלי שמלאכתו לאסור אם מחשב עליו להשתמש בגופו במקום אחר או להשתמש במקומו, מתר לטלטלו במקום זה אף על פי שעקר כונתו בטלטולו לצרף הכלי שלא יגנב (מגן אברהם בשם הירושלמי ס"ג, שולחן ערוך הגר"ז אות י"ב, משנה ברורה סעיף קטן ט"ז).

ד) כל שרוב מלאכתו לאסור גם כן בכלל כלי שמלאכתו לאסור" (רשב"א, פרי מגדים, ביאור הלכה, ומשנה ברורה סק"י), ודע שדעת המשנה ברורה נוטה (ביאור הלכה) דלא תלוי אם משתמשין בו רב פעמים לאסור או להתר, אלא תלוי אם עקרה נעשית למלאכת

אסור אף שמשתמשין בה גם להתר דינו ככלי
 שמלאכתו לאסור, אבל אם מיחד מעקרה גם להתר
 אלא שלאסור משתמשין בה יותר, דינה ככלי
 שמלאכתו להתר, והניחו בצריף עיון, אבל בקצוה"ח
 סימן ק"ח בבדה"ש י"ב פתב דגם דעת הגר"ז נ' כספר
 המשנה ברורה.

ה) כלי שמלאכתו לאסור אף על גב דשרי בטלטול
 לצרף גופו ומקומו מכל מקום הינו דוקא כשאין לו
 כלי התר לתשמיש זה, דאם יש לו ישתמש בה (משנה
 ברורה ש"ח, סעיף קטן י"ב) ואפלו אם בכלי ההתר יצטרף
 לטרח בשמוש ובכלי האסור לא יטרח כל כך, ישתמש
 בכלי ההתר (קצוה"ש סימן ק"ח סעיף קטן י"ד) ומכל מקום
 אם כלי ההתר אין מיחד לתשמיש זה אולי הדין
 ששניהם (אותו שמלאכתו לאסור ואתו שמלאכתו להתר)
 שוין לטלטול, וכל שכן בדאיכא טירחא יתרה בכלי
 ההתר (קצוה"ש שם).

השבת בישראל מהלכתה

קסט

(ו) כְּלִי שְׁמֵלֶאכֶתוֹ לְאָסוּר אֶפְלוֹ אֲסוּרוֹ רַק מְדַרְבָּנָן (פרי מגדים, וביאור הלכה סעיף ג), אֲבָל חוּמְרָא בְּעֵלְמָא שְׂרִי (פרי מגדים בא"א של"ח סק"ג בשם הלבוש, ועיין שם בביאור הלכה ד"ה אסור).

(ז) הֵתֵר טְלֵטוּל לְצַרְף גּוּפוֹ אוֹ מְקוּמוֹ הֵינּוּ אֶפְלוֹ בְּאֵם עֶקֶר כְּוֹנֵת הַמְטֵלְטֵל מִחֲמַה לְצֵל, מִכָּל מְקוֹם כִּיּוֹן שְׁסוּף סוּף עֶכְשָׁו מְטֵלְטֵלוֹ לְצַרְף גּוּפוֹ וּמְקוּמוֹ שְׂרִי (מגן אברהם בשם הירושלמי, משנה ברורה סעיף קטן ט"ז).

(ח) אֶפְלוֹ הַכְּלִי גָדוֹל וְכִבֵּד הַרְבֵּה מִתֵּר לְטֵלְטֵלוֹ (ש"ח סעיף ב) וְאֶפְלוֹ הוּא מְשׁוּי כְּמָה בְּנֵי אָדָם (עירובין קב, משנה ברורה ט), וְאֵם בְּיָמוֹת הַחַל גְּזֵהָרִין לְהַנִּיעָה מִמְקוּמָהּ שְׁלֵא תַפְסֵד וְתַתְקַלְקַל הוּא בְּכֻלָּל מְקַצֵּה מִחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס וְאָסוּר לְטֵלְטֵלָה (משנה ברורה סק"ח).

(ט) כְּלִי שְׁאָדָם מְסִיחַ וּמְקַצֵּה דַעְתוֹ מִמְּנוֹ מִחֲמַת מְאוּסוֹ מְלֵה־שְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְמֵלֶאכֶה אַחֲרַת וְנִקְרָא "מְקַצֵּה מִחֲמַת

מאוס" יש אומרים דינו לעולם ככלי שמלאכתו לאסור ושרי לטלטלו לצורך גופו ומקומו לבד ולא יותר כגון מתמה לצל, אף על גב שהכלי מיוחדת למלאכת היתר (בביאור הלכה סימן רע"ט בשם הפרי מגדים שמצדד דדעת הרמב"ם כן, ודעת שולחן ערוך הגר"ז רע"ט ז, ש"ח ב, ש"י א, כן, וכן כתב בקצוה"ש סימן ק"ח, יז), ויש חולקין דתלוי לפי הכלי ואם מלאכתו להיתר דינו ככלי שמלאכתו להיתר ושרי אפלו מתמה לצל (משנה ברורה רע"ט י"ט), וכתב בביאור הלכה דכן דעת בעה"מ והר"ן, עיין שם).

כלי שמלאכתו לאסור:

יא) לצורך מקומו לא מקרי אלא כשרוצה להשתמש בו במקום שמנח הכלי, אבל אם מציאת הכלי במקום זה מפריעה אותו מסבה צדדית אסור לטלטלו משם (מאירי שבת קנד: ד"ה יש שואלים).

קעא

השבת בישראל כהלכתה

יב) במקום הפסד מרבה יש לסמוך על המתירין ומקלין להניח חפץ המתר (כמו כפר) על הפלי שמלאכתו לאסור כדי לטלטלו (שולחן ערוך הגר"ז סימן ש"ח כ"ב, קצוה"ש קי"ג ו).

פּרָק י"ב

כָּלְלִים בְּדִינֵי מִקְצָה

כָּלִי שְׂמֵלֵאכְתּוֹ לְהֵתֵר:

(א) כָּלִי שְׂמֵלֵאכְתּוֹ לְאָסוּר וּלְהֵתֵר דֵּינוּ כְּכָלִי שְׂמֵלֵאכְתּוֹ לְהֵתֵר בְּלֶבֶד (מגן אברהם בשם ש"ג ומועתק בדרך החיים, חיי אדם, שולחן ערוך הגר"ז, קיצור שולחן ערוך, משנה ברורה וכל האחרונים) וּפְרוּשׁוֹ שֶׁנַּעֲשֶׂה מַעֲקָרוֹ לְשִׁמּוֹשׁ שְׁנֵי צָרְכִים שׁוֹנֵי דְאָסוּר וְדֵהֵתֵר (עיין משנה ברורה וביאור הלכה סעיף ג, ובדה"ש ק"ח אות י"ב).

(ב) אִם מְטֻלְטֵל בְּיָדוֹ אוֹ בְּכִיסוֹ כְּדֵי שְׂיִהְיוּ מוֹכְנִים אֶצְלוֹ בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם כְּשִׁיצְטָרְךָ לוֹ אֵף עַל גַּב שְׂעֵכָשׁוֹ אֵין צָרִיךְ לוֹ שָׂרִי (ט"ז רי סימן ש"ח והגר"ז ח"י ומשנה ברורה סעיף קטן כ"א).

(ג) וְכִפִּי הַנְּרָאָה דְאֶפְלוֹ אֵינוֹ מְטֻלְטֵל כָּלִי הֵהֵתֵר שְׂיִהְיֶה מוֹכֵן לוֹ לְצָרְךָ תִּשְׁמִישׁוֹ אוֹ כְּדֵי שְׂלֵא יִגְנֹב, מְכַל מְקוֹם

השבת בישראל כהלכתה קעג

אם מְטַלְטְלוּ לְאִיזָה כְּפֹנֶת מָה יִהְיֶה מָה שְׂיִהְיֶה שׁוּב מִקְרֵי טְלָטוּל לְצַרְךָ וּדְמֵי לְטְלָטוּל בְּשִׁבִיל שְׁלֹא יִשָּׁבֵר אוּ יִגָּנֵב, וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן שְׁלֹ"ה הַקְּדוֹשׁ שְׁכָתָב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוֹ לְהִתֵּר אֵינּוּ מִתֵּר לְטְלָטְלוּ אֶלֶּא לְצַרְךָ מָה עֵכָל"ה, וּמִשְׁמַע דָּאָם הוּא רַק לְצַרְךָ מָה שׁוּב מִקְרֵי לְצַרְךָ, וְכֵן מִשְׁמַע לְכְּאוּרָה דְעֵת הַחַיִּי אָדָם כְּלָל ס"ו דִּין ג, (מִנְחַת שֶׁבֶת סִימֵן פ"ח סְעִיף קֶטֶן נ"ג וְסִיִּים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְכֵן רֵאִיתִי מִמּוֹרֵי הַתְּנֵא הַאֲלוּקֵי אִישׁ אֲלוּקִים קְדוֹשׁ יָדִיד נִפְשֵׁי כִמָּה פַעֲמִים וְכו').

בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר:

כְּלָלְנוּ בְּפֶרֶק זֶה אִיזָהוּ פְּרָטִים שְׁמִחְמַת מְעוּטָם לֹא הִיָּה כְּדֹאֵי לְהַפְרִידֵן, דְּגַמַּת שְׁאָר כְּלָלִים).

א) פִּירוּשׁוֹ, חֲפִץ שְׁלוֹ (ש"ט ס"ד ברמ"א וְעֵינן מִשְׁנָה בְּרוּרָה סְעִיף קֶטֶן כ"ז) הַשְּׂרִי בְּטְלָטוּל שְׁהֵנִיחַ עָלָיו חֲפִץ שֶׁל מִקְצָה מִבְּעוֹד יוֹם עַל דְּעֵת שְׂיִהְיֶה מִנְחָ שָׁם כָּל הַשְּׁבֶת

נעשה ההתר הזה בסיס לדבר האסור לכולי עלמא, ודינו ממש כדין המקצה שהנח עליו אפלו נסתלק מאליו בין השמשות הדבר מקצה (סימן ש"ט י"ד, וש"י ס"ג). ויש אומרים שאפלו הניחם על דעת שישאר שם רק בכניסת השבת ויטלם אחר כך נעשה גם כן בסיס על כל משך השבת אף על פי שנטל אחר כך (שם) ובמקום פסידא יש לסמוך על המקלין (מגן אברהם בשם הב"ח, הגר"ז, משנה ברורה וכל האחרונים).

(ב) ודע דכל הקולא רק כשחשב בהדיא לסלק אחר כך המקצה בשבת על ידי נעור או עכו"ם, או דבר שדרכו בכך דנחשב ככונן להדיא, אבל בחשב בסתמא שיהיה מנח המקצה בשבת לכולי עלמא נעשה בסיס אף דלא חשב בהדיא שיהיה מנח עליו כל השבת (משנה ברורה ש"ט, כ"א).

(ג) וכל זה בהניח על כל פנים המקצה מדעתו אבל אם לא הניח בכונה אלא שכחו כגון שכח אבן על פי

השבת בישראל כהלכתה קעה

חֲבִית אוּ מְעוֹת עַל הַכֹּר מִטָּה הַחֲבִית עַל צִדָּהּ וְהָאָבֶן
נוֹפֵלֶת וּמִנְעֵר הַכֹּר וְהַמְעוֹת נוֹפְלוֹת (ש"ט ס"ד) וְאִם
הִיְתָה הַחֲבִית בֵּין שְׂאֵר חֲבִית דָּא"א לְהַטּוֹת וּלְנַעַר
בְּמִקּוּמָה יָכוֹל לְהַגְבִּיחָהּ כְּמוֹת שֶׁהוּא עִם הָאָבֶן בְּמִקּוּם
אַחַר לְהַטּוֹתָהּ שָׁם שְׂיִפֵּל מִעֲלֶיהָ (ש"ט ס"ד).

וְכֹל זֶה לֹא הֵתֵר רַק בְּצָרִיף הַיֵּינ מִהַחֲבִית, אוּ הַכֹּר
לְשֹׁכֵב דָּאָז הָרִי זֶה מְקָרִי טְלִטּוּל מִן הַצַּד (שְׁהַרִי אִינוּ
תּוֹפְסִים בְּיָדוֹ בְּהָאָבֶן) וּלְצָרִיף דְּבָר הַמְתָּר דְּשָׂרִי כְּבִסִּימָן
שִׂי"א ס"ח (מִשְׁנֵה בְּרוּרָה ש"ט י"ז) וְעַם כָּל זֶה לֹא הֵתֵר
לְטִלְטֵל הַחֲבִית מִבֵּין הַחֲבִיּוֹת רַק מִשּׁוּם שְׂאִי אֶפְשָׁר
לְנַעַר בְּמִקּוּמָה שְׁזָהוּ הַחַיּוֹב לְכַתְּחֻלָּהּ (ש"ס). וְכִמוֹ כֵּן
הֵתֵר בְּצָרִיף לְהַמְקֹם שֶׁהַמְקַצֵּה עוֹמֵד עִכְשׁוֹ כְּגוֹן שְׂצָרִיף
לְמִקּוּם הַחֲבִית וְעֲלֶיהָ אָבֶן, מְטִלְטֵל הַחֲבִית עִם הָאָבֶן
לְמִקּוּם אַחַר (ש"ט ס"ה, ש"י. וְעֵינֵן לְקַמֵּן אוֹת ט"ו) וְכִשְׁהֵתֵר
לְטִלְטֵל הַחֲבִית אִי שָׂרִי לְטִלְטְלוֹ עִם הָאָבֶן שְׂעֲלֶיהָ עַד

המקום שצריך להיין ולנערה שם צריך עיון (ביאור הלכה שם ד"ה יכול בשם חידושי רעק"א).

(ד) אם הניחם בכונה בחל ולא היה דעתו בפרוש שישארו בשבת ושכחם מקרי שוכח (משנה ברורה ח"י בשם כתבי מהרא"י). ולדעת הבית יוסף אפלו הניחם בערב שבת כל שלא היה דעתו בפרוש שישאר שם בכניסת שבת ובבין השמשות שכח לסלקו גם זה הוא בכלל שכח (משנה ברורה שם).

(ה) ולא מקרי בסיס אלא אם כן הניח עליו המקצה בשביל שיתישב עליו בטוב, אבל מה שמניחין בדרך אקראי כמו שרגילין להשיב בתבה חפצים אלו על אלו מפני שאין לו רוח לפנות לכל חפץ מקום בשולי התבה כהאי גונא לא חשיב מניח אלא שוכח ומתר לטלטל חפץ המתר אחר שנערו המקצה מעליו, ומכל מקום, התבה גופא לכולי עלמא הוי בסיס לדבר האסור אם המקצה חשוב יותר ואסור לטלטלה דהא על כל

פְּנִיִּים דַּעְתּוֹ הָיָה שְׂיֵהָיָה מִנְחַת הַמִּקְצָה בַּתְּבָה, ח"א (משנה ברורה סעיף קטן ח"י).

וְעַל פִּי זֶה יוֹצֵא דְמַפָּה שְׁעַל הַשְּׁלַחַן שְׁעָלֶיהָ נוֹתְנִין הַגְּרוֹת [אף על גב דלא נִתְּנוּ חִלוֹת עַל הַשְּׁלַחַן לְפָנֵי בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת] לֹא נַעֲשׂוּ בְּסִיס לְדַבַּר הָאָסוּר דְּאִין צָרִיךְ שְׁתֵּהא הַמְּנוֹרָה דְּוָקא עַל הַמַּפָּה אֲלֵא עַל הַשְּׁלַחַן וְאִינוּ מַעֲמִידָה עַל הַמַּפָּה אֲלֵא מִפְּנֵי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְפָנֹת מְקוֹם לְהַמְּנוֹרָה בְּגוּף הַשְּׁלַחַן עֲצָמוּ אוּ מִפְּנֵי שְׂאִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְפָנֹת לָהּ מְקוֹם, וּלְפִיכֻךְ לֹא נַעֲשִׂית הַמַּפָּה בְּסִיס לְהַמְּנוֹרָה שְׁעָלֶיהָ שְׁתֵּאָסוּר בְּטָלְטוּל (מגן אברהם, הגר"ו, בית מאיר, מו"ק) וְאֵף עַל גַּב דִּישׁ מַחְמִירִין (עיין היטב שער הציון ש"ט כ"ד) מְכַל מְקוֹם בְּמְקוֹם הַצָּרִיךְ יְכוּלִין לְהַקֵּל (משנה ברורה ח"י, ובאורו בשער הציון שם).

ו) אֲפִלוּ בְּדַבַּר שְׁלֵא יָדַע מִבְּעוֹד יוֹם אִם דִּרְכוּ בְּכַךְ שְׂיֵהָיָה כֵּן הוּא כְּמַנִּיחַ וְלֹא כְּשׁוֹכַח (מגן אברהם בְּשֵׁם

התוספות ומשנה ברורה שם כגון קנה של תרנגולת ויש שם ביצה שיש בה אפרוח אותה ביצה אסורה בטלטול אף שלא ידע מבעוד יום שיהיה שם הביצה מכל מקום כיון שדרך הוא בכך הוי כמניח ולא כשוכח ונעשה הקנה בסיס לביצה, (עד כאן שם).

ז) מצינו בסיס אפלו בהניח התר על האסור כל שהתר משמש לאסור (פרי מגדים סימן ש"ח מ"ז בהקדמה לסימן ד, והניחו בצריך עיון).

ח) לא אמרי בסיס לדבר האסור אלא אם כן התר משמש לאסור, ולא שהאסור משמש להתר כי אז האסור בטל לגבי התר (רנ"ט ס"א ומשנה ברורה סעיף קטן ט', וסימן שי"א ס"ח, ברמ"א ומשנה ברורה סעיף קטן כט).

ט) כדי שיהיה בסיס בעינן שיהיה מנח המקצה על התר במשך כל בין השמשות מתחלתו ועד סופו דבלאו הכי לא נעשית בסיס לדבר האסור (פרי מגדים

השבת בישראל מהלכתה

קעט

רע"ט א"א סוף סעיף קטן י"ד, וש"ט משנה ברורה סעיף קטן י"ט).

(י) דִּלְתָּהּ שֶׁל אָרוֹן אוֹ שֶׁל בַּיִת שְׁתְּלוּי בָּהּ חֶפֶץ שֶׁל מִקְצָה מִתֵּר לְפִתּוֹחַ וְלִסְגָר הַדִּלְתָּהּ, מִטַּעַם שְׁחִשׁוּבָהּ הִיא הַדִּלְתָּהּ וְאֵין בְּטִלָּהּ לְגַבֵּי הַמִּקְצָה שְׁתְּלוּי בָּהּ (סימן רע"ז ומשנה ברורה סק"ז).

(יא) אִם הֵנַח עָלָיו הַמִּקְצָה בְּשַׁבַּת אֶפְלוּ לְדַעַת הַבְּעָלִים כְּגוֹן שְׁנִכְרִי אוֹ קָטָן הַנִּיחֹו אִם נִסְתַּלֵּק מֵעָלָיו אַחַר כָּךְ חוֹזֵר לְהַתְּרוֹ לְכוּלֵי עֲלָמָא (מגן אברהם ש"ח סק"ג, הגר"ז ש"י, יא). וּבַעֲוֹדוֹ מִנַּח עָלָיו מִתֵּר לְנַעֲרוֹ מִן הַמִּקְצָה וְלִטְלֹטְלוֹ אַחַר כָּךְ, וְאִם צָרִיף לְמְקוֹמוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְנַעֵר הָאֶסוּר מִיַּד מִתֵּר לְטְלֹטְלוֹ בְּעוֹד הָאֶסוּר עָלָיו (הגר"ז שם, קצוה"ש קי"ב ח, מגן אברהם רס"ה סק"ב) וּמִכָּל מְקוֹם לְאוֹ לְכוּלֵי עֲלָמָא הוּא (כמבואר במגן אברהם ש"ח סק"ג, משנה ברורה רס"ה סק"ט וסו"ס ש"י, ותולדות שמואל דף

קצב:) וְהַרוּצָה לְצֵאת לְכוּלֵי עֲלָמָא יִנִּיחַ עָלָיו דְּדָבָר שֶׁל
הַתֵּר הַחֲשׁוּב יוֹתֵר וּמְטִלְטֵל הַכֹּל יַחַד (משנה ברורה סו"ס
ש"י, ועיין לקמן יח, יט).

יב) אִם הִנִּיחַ אָדָם דְּדָבָר מִקְצָה עַל שֶׁל חֵבְרוֹ לֹא אֶמְרִינֵן
דְּנַעֲשֶׂה בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר דִּיאִין אָדָם אוֹסֵר עַל שֶׁל
חֵבְרוֹ שְׂלֵא מְדַעְתּוֹ (רמ"א סימן ש"ט ס"ד), וְאִין נ"מ אִם
הַמִּקְצָה הוּא שְׂלוֹ אוֹ שֶׁל הַמַּנִּיחַ (הגר"ז ומשנה ברורה).

יג) אָבֵל אִם עָשָׂה כֵּן לְטוֹבַת חֵבְרוֹ וּמִן הַסֵּתֶם נִיחָא
לִי בְּזַה נַעֲשֶׂה בְּסִיס (מגן אברהם, תו"ש, הגר"י, ח"א,
משנה ברורה כ"ז).

יד) וּבִכְהֵאִי גּוֹנָא שְׁנַעֲשֶׂה בְּסִיס עַל יְדֵי אֶחָד שֶׁעָשָׂה
לְטוֹבַת חֵבְרוֹ אֶפְשָׁר לְהַקְל בְּדִין הַנ"ל אוֹת א' אֶפְלוֹ
שְׂלֵא בְּמָקוֹם פְּסִידָא (דה"ח, ומשנה ברורה שם).

טו) הָא דְלָא שְׂרִי בְּאִינוּ בְּסִיס אֶלָּא לְהַטּוֹת וּלְנַעַר וְלֹא
לְטִלְטֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם דְּוָקָא בְּצָרִיךְ לְגוּף הַחֲבִית וְהַכֹּר

השבת בישראל כהלכתה

קפא

אָבֵל בְּצָרִיךְ לְמָקוֹם הַחֲבִית וְהַכֹּר וְלֹא מִסְפִּיק הַטָּיָה
וְנִעוּר לָזֶה, דִּהְיָא צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה הַמָּקוֹם פְּנוּי לְגַמְרִי,
וְאִם יִנָּעַר הָאָבֵן יִשָּׂאָר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, יְכוּל לְטַלְטֵל
הַחֲבִית עִם הָאָבֵן שְׁעֲלֶיהָ לְמָקוֹם אַחַר (ש"ט ס"ה, וש"י).

טז) דְּבַר הַנִּעְשָׂה בְּסִיס לְאֶסוּר וּלְהַתֵּר דִּהְיִנּוּ שְׂהַנִּיחַ
מִבְּעוֹד יוֹם גַּם דְּבַר הַמִּתֵּר בְּטַלְטוּל וְהָיָה מִנְּחָ שֵׁם כָּל
בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת עִם הָאֶסוּר מִתֵּר לְטַלְטְלוֹ (ש"י ס"ח) אָבֵל
בְּתַנְאֵי שְׁדָבָר הַמִּתֵּר חָשׁוּב יוֹתֵר מִדְּבַר הָאֶסוּר (שם),
אָבֵל אִם שְׂנִיָּהֶם שׁוֹיִן אֶסוּר (בית מאיר, לבו"ש, ח"א,
משנה ברורה ל"ג).

וְעַנִּין הַחֲשִׁיבוֹת וּגְדָרָה תְּלוּי לְפִי אוֹתוֹ הָאָדָם: וְאִם
לְדִידֵי הַהַתֵּר חָשׁוּב יוֹתֵר מִתֵּר, וְאִם לָאוּ אֶסוּר (מגן
אברהם, אליהו רבה, הגר"ז, ט"ז, קצוה"ש קי"ב-י"ב, משנה
ברורה ל"ג).

יז) וְדַע לְךָ: דְּמָה שֶׁהִתִּירוּ לְטַלְטֵל כְּלֵי הַהֵתֵר עִם הָאִסוּר וְהֵתֵר הַמִּנְחִים עָלָיו דְּוָקָא בְּאִין לוֹ בְּרָרָה אַחֲרֵת דְּהִינּוּ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְנַעַר מִיַּד כָּל הַמִּנְחָה עָלֶיהָ וּלְהַחֲזִיר הַהֵתֵר לְבַד תּוֹךְ הַכְּלֵי וּלְטַלְטֵלוֹ לְמָקוֹם שְׂרוּצָה לְהַנּוֹת מִהֵתֵר אֲבָל בְּדֹאפְשָׁר לוֹ צָרִיף לַעֲשׂוֹת כֵּן (ש"י ס"ח).

וְכֵן בְּצָרִיף לְמָקוֹמוֹ מִתֵּר לְטַלְטֵל הַכְּלֵי עִם שְׂנִיָּהֶם עָלָיו דְּאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְנַעַר כִּיּוֹן שְׂצָרִיף לְמָקוֹם זֶה (ש"ס). אֲבָל בְּצָרִיף לְכְלֵי הַתְּחַתּוֹן וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ אִם מְנַעַר כְּאֵן צָרִיף לְנַעַר וְאַחַר כֵּן מְטַלְטֵל הַכְּלֵי לְבַדוֹ (ש"ס). אֲבָל אִם יִהְיֶה לוֹ הַפֶּסֶד אֵין צָרִיף (מִשְׁנֵה בְּרוּרָה ש"י, ל"ו). וְכֵן בְּצָרִיף לְכְלֵי הַהֵתֵר (הַמִּנְחָה עַל הַתְּחַתּוֹן) וְאֶפְשָׁר לוֹ לְקַחְתּוֹ לְבַדוֹ יַעֲשֶׂה כֵּן (ש"ס).

חי) מֵה שֶׁכֶּתְבֵנוּ לְהִתִּיר בְּהִיָּה בְּסִיס לְאִסוּר וְהֵתֵר דְּוָקָא בְּאַחַד מֵאֲפָנִים שְׁנֹזְכְרוּ לְעִיל דְּהִינּוּ: א) בְּהִיָּה צָרִיף לְהֵתֵר שְׁלֵמְטָה (הִינּוּ הַכְּלֵי שְׁנַעֲשֶׂה בְּסִיס), ב) אוֹ בְּצָרִיף

להתרת שלמעלה (המנח עם האסור על כלי ההתר שלמטה),
 ג) או בצריך למקומו.

אבל אם חושש רק משום פסידת המקצה גופא שלא
 יגנבום או שלא יפסד כּאן אפלו נעור לבד אסור (מגן
 אברהם סימן ש"ט ס"ד, ומובא במשנה ברורה י"ד, ועיין שם
 בשער הציון י"ז). ויציר דבר זה שיועיל לו הנעור
 להנצל מגנבה: כגון שעכשו מטל במקום שנראה לעין
 כל ורוצה לנערו ולכפות עליה כלי שיתעלם מן העין,
 וכן "הפסד" יציר בכעין זה שהגשמים דולפין עליה
 ועל ידי הנעור וכסוי ינצל.

ומכל מקום באינו מטלטל בידים רק בגופו מתר אפלו
 לצורך המקצה (משנה ברורה ש"ט י"ד).

יט) ודע שכל מה שפכתנו ובארנו בדין כלי הנעשה
 בסיס לאסור ולהתר, שפרושו שהאסור וההתר היו
 עליה בין השמשות, הוא הדין בכלי שנעשה בסיס

לְאָסוּר וְהִתֵּר בְּשַׁבַּת כְּדִלְעִיל אוֹת י"א, מִיְהוּ עֵינַי שָׁם
 דָּלָא דְמִי אֶהְדְּדִי לְגַמְרִי, פִּי דְהֶרְבֵּה קוּלוֹת יֵשׁ בְּנַעֲשָׂה
 בְּסִיס בְּשַׁבַּת לְאָסוּר וְלִיכָּא שָׁם רַק הָאָסוּר, דְּלִיתְנָהוּ
 בְּכֻלֵּי שְׁנַעֲשָׂה בְּסִיס בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְאָסוּר לְבַד (עֵינַי
 שם).

(כ) צְרִיכִין לִיזְהַר בְּעַת שְׁמִנְעָרִין שְׁלֵא יְבוֹאוּ לְזִלְזַל
 בְּאָסוּר אַחֲרַת דְּשַׁבַּת, וּבְדָאֵי אַפְשָׁר אֲזִי דִינֵוּ כְּאִי אַפְשָׁר
 לְנַעַר דְּשִׁרִינֵן לְטִלְטֵל לְמָקוֹם אַחַר בְּלִי נַעוּר, לְדַגְמָא:
 כְּלַכְלָה מְלֵאָה פְּרוּת וְאַבְנֵי בְּתוּף הַכְּלַכְלָה אִם הַפְּרוּת
 אִין נִפְסְדִין כְּשִׁנְעַר כְּמוֹ תַפּוּחִים וְאַגָּסִים וְכִיּוֹצֵא דְאֲזִי
 דִינֵוּ שְׁיִנְעַר הַכֹּל שְׁיִפֵּל מִמֶּנּוּ הָאֲבָן וְאַחַר כֵּן יִחְזוּר
 וְיִתֵּן הַפְּרוּת לְתוּף הַכְּלַכְלָה וְיִטְלְטֵל לְמָקוֹם הַנְּצָרָה,
 אָבֵל צְרִיךְ לִיזְהַר בְּעַת הַנַּעוּר שְׁלֵא יִתְפָּזְרוּ אַחַת הֵנָּה
 וְאַחַת הֵנָּה דְאֲזִי אָסוּר לְלַקֵּט אוֹתָם וְלִהְנִיחָם בְּתוּף
 הַכְּלַכְלָה מִשּׁוּם עוֹבְדָא דְחַל (כַּמְבוּאָר בְּסוּף סִימֵן שֵׁל"ה,

קבה השבת בישראל כהלכתה

ובתו"ש סימן ש"ט, ומשנה ברורה ש"ט י"א) ובאי אפשר
אז לא ינער (האחרונים).

כא) דין בסיס דנין בכלי שיהיה עליה אסור בין
השמשות אף על גב שאחר בין השמשות נסתלק האסור
ורוצה אז לטלטלו, דמיגו דאיתקצאי לבין השמשות
איתקצאי לכולי יומא (ש"י ס"ז).

כב) עוד כלל גדול בענין בסיס לאסור והתר דחפץ
המיוחד לשמוש מקצה לא מהני אם יעשנה לפי שעה
בסיס גם להתר כיון שמיחד לתשמיש אסור כגון נר
שמיחד לשידליקו עליה לא מהני אם יתן על הנר
קדם בין השמשות דבר החשוב מהשלהבת [שהוא
האסור] (הגר"ז רע"ט ד, קצוה"ש קי"ב ו), והוא הדין לכיס
המיוחד למעות (בל"א בערז"ל) לא מהני מה שיתן מבעוד
יום שאר דברים בתוכו החשובים יותר מהמעות
(קצוה"ש קי"ב, בדה"ש אות ט"ו).

כג) עֵין בְּדִינִי מְקַצֶּה שֶׁהָאֲרָכָתִי בְּפֶרֶק מִיָּחַד בְּנוֹשֵׂא
"כִּיס הַמִּיָּחַד לְמַעוֹת" שֶׁיִּסּוּדוֹ מִטַּעַם בְּסִיס.

פָּרֶק י"ג

דיני מקצה וטלטולים

(א) כֹּל אוֹכְלִין הָרְאוּיִין לְאֲכִילַת אָדָם מִתָּר לְטַלְטְלָן בְּשֶׁבֶת אֶפְלוֹ שְׁלֵא לְצַרְךָ כָּלֵל (סימן ש"ח סעיף ד). וְאֶפְלוֹ עוֹמְדִין לְהוֹלִיכֵן לְסִחוּרָה לְמָקוֹם אַחַר (שולחן ערוך הגר"ז סימן ש"י אות ב' ומשנה ברורה שם), אֲבָל מֵאֲכָל בְּהֵמָה חִיָּה וְעוֹף אָסוּר שְׁלֵא לְצַרְךָ כָּלֵל (פרי מגדים ש"ח א"א סק"י).

(ב) בְּסִדֵּר הַעֲבֵרַת עֲצָמוֹת וּפְרוּרִין מֵעַל הַשִּׁלְחָן יִנְהַגּוּ כָּכָה: פְּרוּרִין וְעֲצָמוֹת וְקַלְפֵי פֵרוֹת הָרְאוּיֹת לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה מִתָּר לְהַעֲבִיר בַּיָּדִים, וְאִם אֵין רְאוּיִין לְבְהֵמָה כְּגוֹן קַלְפֵי אֲגוּזִים וְקַלְפֵי בֵיצִים אָסוּרִין בְּטַלְטוּל בֵּין בְּיָדוֹ בֵּין עַל יָדֵי דָבָר אַחַר שֶׁבִידוֹ כְּגוֹן סַבִּין אֶלָּא מִנְעֵר אֶת הַטְּבָלָא אוֹ הַמֶּפֶה וְנוֹפְלוֹת מֵאֲלִיָּהוּן, וְצָרִיךְ לְנַעֲרֵן בְּמָקוֹם הַמְכָּשֵׁר כֹּל הַקְּרוֹב לְהַשִּׁלְחָן, וְאִם יֵשׁ

פת על המפה או הקערה מתר לטלטל עד מקום שרוצה להקלפות בטלות לפת (קצוה"ש סימן קי"א אות ד' על פי שולחן ערוך הגר"ז ואחרונים).

והמדקדק מניח קצת בשר על העצם דאז אין שום פקפוק (עיין משנה ברורה סעיף קטן קי"ד בשם המאירי).

ג) מאכל שאינו ראוי אלא לחיה ועוף המצויים מתרים בטלטול אף למי שאין לו חיה או עוף, ופרוש מצויים הינו שדרך סתם בני אדם לגדלם ורגילין בכך, ואם אינו ראוי אלא לחיה ועוף שאין מצויין אז דוקא אם יש לו מאותו מין חיה ועוף מתר לטלטלו (שם אות ה).

ד) אף על גב דאוכלין שרי לטלטל שלא לצורך כלל אבל מיני בשמים העומדין להריח אסור לטלטל שלא לצורך כלל ודינן ככלי שמלאכתו להתר (שם בבדה"ש אות כ"ב).

השבת בישראל מהלכתה

קכט

ה) מצות מצוה שהכין לסדר אסור לטלטל בשבת לפני פסח (פרי מגדים סימן ש"ח א"א סק"י, וגם בסימן תמ"ד א"א סק"א, וספר דבר משה מהד"ת סימן צ"ח אות מ, ובספר ייטב פנים בשם הפרי חדש, ועוד עיין שו"מ מהד"ת ח"ב סוף סימן ע"ז, הג מהרש"ק תמ"ד ג' ותע"א א, מעדנ"ש קי"ג יא, ובא"א בוטשאטש סימן ש"ח).

ו) דבר שאין אסור לאכלו רק שיש נהגו פן מתר בטלטול (אליהו רבה תמ"ד ג, שבה"ש מלאכת זורע, מהרש"ק שם).

ז) מאכל האסור גם בהנאה אפלו רק ביומו כמו טבל או נולד דינו כמקצה מחמת גופו ואסור בטלטול אפלו לצורך גופו ומקומו (פרי מגדים מש"ז ש"ח סעיף קטן כ"ה, הגר"ז ש"ח ט).

ח) מאכל האסור רק באכילה אם נכרי או פלב מצוי במקום, וגם ראוי להם כגון סתם יינם, או בשר טרפה

מִבְּשָׁל (לְעֶכּוֹ"ם) שְׂרִי לְטִלְטֵל (סימן דה"ח דיני מוקצה סימן א' אות ט, ותול"ש סימן צ"ט אות ב).

ט) בְּשָׂר חַי אֲפֵלוּ לֹא נִמְלַח עֲדִין שֶׁל מִין הָרֶדֶךְ כְּגוֹן יוֹנָה וְכַר אֲנֹזָא מִתָּר לְטָלוּ (ש"ח סל"א), אֲבָל בְּשָׂר בְּהֵמָה אֲסוּר רַק בְּשַׁעַת הַדְּחָק שְׂרִי (כן הכריע במשנה ברורה שם בין פלוגתת הט"ז ומגן אברהם, עיין שם).

י) גִּרְעִינֵי פְלוּיְמַע"ן וְכֵן בְּכָל הַגִּרְעִינֵין שֵׁישׁ בְּתוֹכָן אֲכָל יֵשׁ לְהַקֵּל בְּטִלְטוּלָן (ביאור הלכה סימן ש"ח סעיף ל).

יא) גִּרְעִינֵי תַפּוּחִים וְאַגָּסִים גַּם כֵּן מִתָּרִין בְּטִלְטוּל כִּיּוֹן שְׂרֵאוּיִין גַּם לְאָדָם וְנֶאֱכָל לְפַעְמִים עִם הַפְּרִי (ביאור הלכה שם).

וְכָל שֶׁכֵּן שֵׁישׁ לְהַתִּיר עַל פִּי זֶה גִּרְעִינֵי עֲנָבִים (תולדות שמואל סימן צ"ט אות ג).

השבת בישראל כהלכתה קצא

(יב) וְכֵן גִּרְעִינִי שָׁאֵר פְּרוֹת אִם רְאוּיִן עַל כָּל פְּנִים לְמַאֲכָל בְּהֵמָה שְׂרִי לְטֹטְלָן (ביאור הלכה שם).

(יג) כָּל דְּבַר מְטַנֵּף בְּבֵית אוֹ בְּחֶצֶר לְפָנֵי הַבַּיִת אוֹ אֶצֶל הַבַּיִת שְׂיוֹצֵא וְנִכְנָס לְתוֹכָהּ תְּדִיר שְׂמֻקְפִּידִין עָלָיו שְׁלֵא יִהְיֶה בּוֹ טְנוּף מִתֵּר לְהוֹצִיאָם לְאַשְׁפָּה אוֹ בֵּית הַכֶּסֶּא בְּיָדָיו (שולחן ערוך הגר"ז ש"ח, ע"ב).

(יד) בְּא"ל שִׁילְע"ן (שְׁחוק הַפְּדוּ"ר) לְעֲנִין קְטַנִּים וְקִטְנוֹת כָּבֵד נִתְפַּשֵּׁט שְׁלֵא לְמַחוֹת (כמו שכתב הרמ"א בסימן ש"ח סעיף מ"ה, ורש"ל בים של שלמה סימן ל"ז, ובשולחן ערוך הגר"ז אות פ"ג, ובט"ז סימן תקי"ח ס"ב, ומגן אברהם שם, וקצוה"ש סימן ק"י י) מְכַל מְקוֹם חָס וְשָׁלוֹם שְׂיִקְלוּ בָּהּ גְדוּלִים לְשְׁחוק וְאַפְלוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת (בט"ז שם בשם רש"ל דלגדולים מנהג רע הוא, ואם אישר חילי אבטליני, עכ"ל, וכעין זה במחצית השקל סימן ש"ח בשם רש"ל, עיין שם, ובבית יוסף ש"ח בשם ירושלמי פ"ב דתענית דטור שמעון יש

אומרים שחרב על שהיו משחקין בכדור, וכן הוא במדרש רבה איכה פ"ב).

טו) וְאַעֲתִיק אֵיזָה קָטְעִים מִסְפְּרֵי אַחֲרוֹנִים מֵהַשְּׁהֲרַעֲיִשׁוּ בְּעַנְיַן שְׁחוֹק הַכְּדוּר בְּשַׁבָּת, כִּי מִמֶּנּוּ יִלְמְדוּ לְהִתְרַחֵק מִכָּל מִינֵי שְׁחוֹק וּלְבַלּוֹת יוֹם שַׁבָּת קֹדֶשׁ בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ לְבַד, כִּי קֹדֶשׁ הַיּוֹם לְאֲדוֹנָנוּ:

בְּבֵדֵי הַשְּׁלֶחֶן (סימן ק"י אות ט"ז) וז"ל: וְלִדְעַת הַמַּתִּירִין שְׁחוֹק הַכְּדוּר בַּבַּת?, צָרִיךְ לֹאמַר פְּרוּשׁ הִירוּשָׁלַיִם וְהַמְדַרְשׁ רַבָּה (כְּשֶׁחָרַב טוֹר שְׁמַעוֹן? בְּעוֹן שְׁחוֹק הַכְּדוּר) לְפִי שֶׁעָשׂוּ שְׁחוֹק הַכְּדוּר קְבִיעוֹת לְשַׁבָּת קֹדֶשׁ יֵהִיוּ מִבְּלִים הַזְּמַן שֶׁל יוֹם הַקֹּדֶשׁ בְּשְׁחוֹק כִּי אֶפְלוּ הַמַּתִּירִין לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא בְּאַקְרָאֵי שְׂאִין בְּכְדוּר אֶסּוּר מִקְצָה אֲבָל חֲלִילָה לְעֲשׂוֹת מִזֶּה קְבִיעוֹת לְהוֹצִיא זְמַן הַקֹּדֶשׁ בְּחֲשׂוֹק שֶׁל דְּבָרִים בְּטָלִים וְאֵין לָךְ זְלוּל בְּכְבוֹד שַׁבָּת קֹדֶשׁ יוֹתֵר מִזֶּה וְכוּ' "וּבְשֶׁבִיל הַזְּלוּל הַתְּמִידִי בְּכְבוֹד שַׁבָּת קֹדֶשׁ אֶף עַל פִּי שְׁלֹא חָלְלוּ אוֹתָהּ בְּמִלְאָכָה נִגְרַם לָהֶם

השבת בישראל כהלכתה

קצג

הַחֲרָבָן רַח"ל", וְהַדְּבָרִים נוֹקְבִים וַיִּוְרְדִין עַד הַתְּהוֹם
לְהַתְּבוֹנֵן עַד הֵיכָן קָדְשָׁתָהּ שֶׁל הַש"ק כִּי אֶפְלוּ לְדַעַת
הַאוֹסְרִין שְׁחוֹק הַפְּדוּר בְּשַׁבַּת אֵין בּוֹ אֶלָּא אֶסוּר מִקְצָה
מִדְּרַבָּנָן וְהַעֲבֵרָה עַל זֶה גְּרָמָה חֲרָבָן לְטוֹר שְׁמַעוֹן שֶׁהִיָּה
מוֹצִיא ג' מֵאוֹת כְּפִיפּוֹת שֶׁל פְּתוּתֵי לֶחֶם לְעַנְיִים בְּכָל
עֶרֶב שַׁבַּת, וְגַם מוֹכַח שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים הַשַּׁבַּת בְּפָרְטִים
אַחֲרֵים וְכו' וּמִפְּנֵי עוֹוֹן מִקְצָה בָּא עֲלֵיהֶן הַחֲרָבָן, עַכ"ל.
בְּכַף הַחַיִּים סִימָן ש"ח אוֹת רַנ"ט וְז"ל: וְכָל מִי שִׁירָאת
ד' עַל פָּנָיו יִתְבוֹנֵן בְּמָה שֶׁאָמְרוּ ז"ל לֹא נִתְּנוּ שַׁבָּתוֹת
וַיּוֹם טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְעַסֵּק בָּהֶם בַּתּוֹרָה וְאִם כֵּן
אֵיךְ יַעֲזֹב בַּיּוֹם הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר
לֹא יַעֲרֹכְנָהּ זָהָב, וְלְעַסֵּק בַּהֲבָלִים הַמְּטַמְּאִים אֶת נַפְשׁוֹ
הַקְּדוּשָׁה, וּמִי יוֹדֵעַ כְּמָה עוֹלָה שְׂכָר לְמוֹד שַׁבַּת וַיּוֹם
טוֹב יוֹתֵר מִחַל, עַכ"ל.

בְּבִרְכֵי יוֹסֵף סִימָן שֶׁל"ח אוֹת א' וְז"ל: וּמִצָּאתִי תְּשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה לְהִרְבֵּ כִמְהַר"ר יְהוּדָא תְּאֵמִי מוּבָא וְכו' שְׁאָסוּר
 לְשַׁחֵק בְּשַׁבָּת וְהִסְפִּימוּ עִמּוֹ הִרְבֵּ הַחֲסִיד הַמְּפָרְסָם
 מוֹהַר"ר חַיִּים כִּפּוּסֵי וְהִרְבֵּ מֵהַר"ם גָּאוֹיִזוֹן, וּמְפִיָּהֶם
 לְפִידִים יִהְיוּ לְכוֹ לְבִזּוּי וְלֹאֲלִטּוּי הַפְּלֵא וְפְלֵא, וְהִגָּם
 שֶׁהִרְבֵּ כִנְסַת הַגְּדוּלָה בְּחֶשֶׁן מִשְׁפָּט ש"ע כָּתַב דְּגְדוּלֵי
 יִשְׂרָאֵל נִטְפְּלוּ בּוֹ הִנַּח לְגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל דְּוִדָּאֵי מְעַשִּׂיהֶם
 לְשֵׁם שָׁמַיִם דְּאֶפְשָׁר דִּהְיוּ חוֹלִים בְּחֵלֵי הַשְּׁחוּרָה וּמְשׁוּם
 רְפוּאָה לְאִסּוּחֵי דַעֲתִיּהוּ וּלְמִיּהַר אֶתְלִמוּדִיּהוּ וְכִיּוֹצֵא
 וְכו', עכ"ל, וְהַתְּשׁוּבָה גְדַפְס בְּסוּף הַרְדַּב"ז ח"ה.

בַּרְדַּב"ז ח"ה מְבִיא תְּשׁוּבָה הַנִּלְ וְכו' שֶׁם עוֹד דְּהַמְרָדְכֵי
 בְּשֵׁם הַר"ר יוֹסֵף טוֹב עָלָם ז"ל כָּתַב שֶׁהַעוֹסֵק בָּהֶם הוּא
 בְּנֵדוּי שְׁמַנִּיחַ חַיִּי עוֹלָם וְיִשׁוּבוּ וּבְנִינּוּ וְעוֹסֵק בְּחִרְבָּנוּ
 וְכָל שָׁפֵן בְּיוֹם שַׁבָּת קָדָשׁ, וְכָתַב קְלָלוֹת גְּמָרְצוֹת
 לְמִשְׁחָק בְּכָל מִינֵי קִבְיָא, מוּבָא בַּפֶּתַח ד' אוֹת ד', וְכָף
 הַחַיִּים שֶׁל"ח אוֹת ל"ט.

השבת בישראל כהלכתה

קצה

ובתולדות שמואל ח"ג דף קצ"ו מְחָא מְחָא עוּכְלֵי
בעוּכְלֵי עַל הַכְּדוּרִים שְׁנַת־חֲדָשׁוֹ בְּזַמְנָנוּ, וְכַתֵּב בְּזֶה
הַלְשׁוֹן: וְנ"ל דְּעַד כְּאֵן לֹא פְּלִיג, (אם שְׁחֹק הַכְּדוּר אָסוּר
או מִתָּר) אֲלֵא בְּהַכְּדוּרִים הַקְּטָנִים הָעֲשׂוּיִין לְשִׁחּוֹק
לִילְדִים, אֲבָל הַכְּדוּרִים שְׁעוּשִׁין בְּזַמְנָנוּ מִגּוּמ"י או
מִשָּׂאָר מִיָּנִים בֵּין הַגְּדוֹלִים שְׁמִשְׁחָקִין בָּהֶם בְּרִגְלֵי הַנְּקָרָא
פּו"ס בְּא"ל, בֵּין הַקְּטָנִים שְׁמִשְׁחָקִין בָּהֶם עַל יְדֵי כַּף
הַקְּלַע לְכוּלֵי עֲלָמָא אָסוּרִים בְּטִלְטוּל כִּי כָּל עֲקָרָן
נִמְשָׁכִין מִמְּקוֹר מִשְׁחָת וּמִמְּקוֹם הַטְּנַפְתָּ אֲשֶׁר בְּדוֹ לָהֶם
אֲנָשִׁי לְצוֹן וּבְנֵי בְּלִיעַל שְׁפָרְקוּ מֵעַלֵּיהֶם עַל מְלָכוֹת
שָׁמַיִם וְחָצְבוּ לָהֶם בּוּרוֹת נִשְׁפָּרִים וְתֵאוֹת שׁוֹנוֹת,
וּמִמְּצִיאִים כָּל פְּעַם הַמְּצִאוֹת חֲדָשׁוֹת לְצוּד בְּנֵי אָדָם
בְּרִשְׁתָּ הַיֵּצֵר הָרַע וְאֵין לָךְ כְּלֵי מִיחָד לְאָסוּר (כְּפֻנְתוֹ
לְשִׁחּוֹק שֶׁל טִיּוֹל) חָמוּר אֲפִלוּ בִימֵי הַחֵל יוֹתֵר מְזֵה וְכוּ'
עכ"ל.

וכֵּעֵינן זֶה בַּבְּדֵה"ש שֵׁם דְּהַפְּדוּרִים שֶׁל גְּמִי שְׁנַתְּחִדְשׁוּ
שְׂאֵחַר מְשֻׁךְ זְמַן הַשְּׂמוּשׁ בְּהוּ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ הָרוּחַ וְחֻזְרִין
וְנוֹפְחִין אוֹתוֹ דְּאָסוּר מִשׁוּם תְּקוּן מְנָא, עֵינן שָׁם.

(טז) קְדָרָה הַמִּיחָדָת לְבִשׁוּל דִּינָה כְּכֹלִי שְׂמֵלֵאכְתּוֹ לְאָסוּר
(ביאור הלכה בשם הרשב"א, דה"ח הלכות מוקצה, בדה"ש
ק"ח י"ג בשם פרי מגדים, ועוד דלא כקיצור שולחן ערוך
סימן פ"ח ס"ח). אָבֵל כָּל זְמַן שְׂהֵמָאכָל בְּתוֹכָהּ מִתָּר
לְטִלְטְלָהּ (עיין שולחן ערוך הגר"ז ש"ח י"ב).

(יז) וְכֵן הַדִּין בְּמַחְבֵּת שְׂאוּפִין בּוּ סַפְגָּנִין וְכִיּוֹצֵא, דְּכָל
זְמַן שְׂמֵנְחִין בְּהַמְחַבֵּת מִתָּר לְטִלְטֵל הַמְחַבֵּת (עיין שם).
יח) כְּפוּי פְּלִים דִּינָם כְּכֹלִי עֲצָמוֹ (מנחת שבת מובא
בכדה"ש ק"ח טו).

יט) כְּלֵי מְדִידָה (מעסטע"ר) שְׂתִּשְׁמִישָׁן לְמְדִידַת הַבְּגָדִים
בְּעַת הַתְּפִירָה, אוּ לְעֲשׂוֹת צִיּוּרִים וְכִיּוֹצֵא דִּינָם כְּכֹלִי
שְׂמֵלֵאכְתּוֹ לְאָסוּר וּמִתָּר לְצַרְךָ גּו"מ (בדה"ש שם יג,

שערי תשובה ש"ח סק"ה) אָבֵל שֶׁל בְּנָאִים וְחַיִּטִּים דְּקַפְדֵי
עֲלֵיהֶוּ הָיִי מְקַצֶּה מִחֲמַת חֶסֶד כִּים (שם).

כ) תְּפִלִּין דִּינָן כְּכֹלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוֹ לְאֶסוֹר וְאֶסוֹר לְטַלְטְלָן
לְצַרְףּ עֲצָמָן רַק לְצַרְףּ גּוּפָן כְּגוֹן בְּשִׁבִיל שִׁישְׁמְרוּהוּ מִן
הַמְזִיקִין אוֹ לְצַרְףּ מְקוֹמָן (לשון הגר"ז ש"ח י"ט, והוא
דעת הט"ז ג, ומגן אברהם יא, וכן כתב בסדה"ח, וברכי יוסף
אורח חיים סימן ל"א).

לְהַצִּיל הַתְּפִלִּין שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְיַדֵּי בְּזִיוֹן מִתָּר לְטַלְטְלָן
(הגר"ז שם, וכן כתב במנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן ל"ז
בשם תה"ד).

גם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְלוּ אוֹ יִגְנְבוּ מִתָּר לְטַלְטְלָן (פרי מגדים
ש"ח מש"ז סק"ג, משנה ברורה בביאור הלכה בשם ח"א,
תולדות שמואל ערך תפילין).

תְּפִלִּין הַמְנַחֲחִין בַּחֲמָה אוֹ בַּגְּשָׁמִים וּמִתִּירָא שִׁיפְסְלוּ וְאִי
אֶפְשָׁר לְכַפּוֹת כְּלֵי עֲלֵיהֶם גַּם כֵּן מִתָּר לְטַלְטְלָן שֶׁלֹּא

יבואו לידי פסול דהוי בזיון לתפלין כשרים אם יפסלו
(קצה"ש סימן ק"ח בבדה"ש אות ח"י).

וכשמנחין כפר על הארץ, כפר התירו חז"ל להרימן
(עירובין ר"פ המוצא תפילין, וסימן ש"א סעיף משנה ברורה).

(כא) כסוי התפלין (הנקרא בית'ל) דינם כתפלין עצמו
ואפלו עכשו אינם על התפלין (מנחת שבת פ"ח סעיף
קטן ל"ח).

(כב) בתים של תפלין שלא היו בו פרשיות מעולם
דינו ככלי שמלאכתו לאסור (תולדות שמואל סו"ס צ"ט
בשם הגאון מהרש"ם, עיין שם).

(כג) טלית של מצוה מתר להוציאו מהכיס הגדול שבו
מנחין כל השבוע הטלית ותפלין הנקרא "טלית
בייטעל" (קונטרס אהב"ש שבסו"ס מנחת שבת, מובא
בבדה"ש ק"ח ח"י) והוא הדין להוציא הגארטע"ל (תגורה)
מכיס התפלין הנקרא "טלית בייטעל" (קונטרס אהב"ש

השבת בישראל כהלכתה

קצט

שבסו"ס, מובא בבדה"ש ק"ח ח"י) והוא הדין להוציא הגארטע"ל (חגורה) מכיס התפלין הנקרא "תפלין בייטעל" שרי (השבת כהלכתה דיני מוקצה על פי האחרונים הנ"ל) אבל אסור להגביה או לטלטל כל הכיס ממקום למקום להקל עליו להוציא החגורה (שם מטעם דכלם בסיסין להתפלין שאסור בטלטול רק לצרף גופו ומקומו).

כד) ליכ"ט (נר) שלם של שעוה או חלב אפלו נדלקה כפר בחל או בשבת שעברה נקרא כלי שמלאכתו לאסור ומתיר בטלטול לצרף גו"מ (שולחן ערוך הגר"ז ש"ח סל"ג, קצוה"ח ק"ח ח, ומקורו במגן אברהם ש"ח סעיף קטן ח"י) והיעב"ץ אוסר (שערי תשובה שם). ובאפנים הבאים אסורין בטלטול בכ"ע, והן: באינו ראוי עוד להדלקה (מנחת שבת פ"ח סעיף קטן נ' בשם זת"מ, ונו"י, ותו"ש). וכן אם היה דלוק בבה"ש של שבת זו (סימן רע"ט ס"א-ב-ג, ומגן אברהם וש"א). וכן נר שלם שאין יוצא כלל מן הפתילה למעלה אלא פלו מכסה בחלב

חלק א'

וְאִינוּ רְאוּי לְהַדְלִיקוּ עַד שְׂיִהְיֶה בּוֹ אוֹתָהּ תַּחֲלָה
(תולדו"ש סימן צ"ט אות י"א).

כה) סְפָרִים שֶׁמֵּתָר לְקָרוֹת בָּהֶם מֵתָר לְטֹטְלָם אֶפְלוּ
שְׁלֵא לְצַרְךָ כָּלֵל (ש"ח ס"א, הגר"ז אות יז, וש"א).

כו) מְגָלָה מֵתָר לְטֹטְלָהּ בְּכָל שִׁבְתוֹת הַשָּׁנָה כִּיּוֹן שְׂיִכּוֹל
לְקָרוֹת בָּהֶם (כֵּן כָּתַב בְּאַלְיָהוּ רַבָּה סִימָן ש"ח וּפְרִי מְגָדִים
א"א ש"ח סק"י, ומחה"ש שם סק"י, וְשַׁעְרֵי תְּשׁוּבָה תְּרַצ"ג
סק"ב, וכ"נ בַּמְּשֻׁנָּה בְּרוּרָה כ"ב, וְכֵן כָּתַב בְּמִנְחַת שֶׁבֶת פ"ח,
נ"ד דָּלָא כְּפָרִי חֲדָשׁ, וּבְאוֹר יֵשַׁע הַעִיר לְפָלֵא שְׁלֵא הַעִירוּ
הָאֲחֵרוֹנִים דְּכָפִי הַנְּהוּג בְּזִמְנָנוּ הֵייוּנוּ צָרִיכִין לְדוֹן בְּמִגְלָה דִּין
"מְקַצָּה מִחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס" דִּהְלֵא אִין מִשְׁתַּמְשִׁין בְּמִגְלָה כָּל
הַשָּׁנָה כָּלֵל רַק לְצַרְךָ קָרִיאַת הַמְּגָלָה וְלִשְׁמָה זֶה נִכְתְּבַת וְנִמְכָּרַת,
וּמִטַּעַם זֶה לְבַד דִּינוּ כְּכֹלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאַסּוּר (עֵינִין לַעִיל בְּכֹלֵי
"כֹּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאַסּוּר" וְתֵרָאָה) אֶפְלוּ אִם רוּצָה בְּהַזְדַּמְנוֹת
לְלַמֵּד מִתּוֹכָהּ (שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ בְּזִמְנָנוּ כָּלֵל) אֲבָל לְבַד זֶה
נוֹסֵף עָלֶיהָ מֵה שְׁמַקְפִּידִין עָלֶיהָ שְׁלֵא תַתְּלַכְלַךְ

השבת בישראל כהלכתה

רא

וּתְתַקְלָקֵל וּמִיַּחְדִּין לָהּ מְקוֹם בְּאַמְצַע שָׁנָה וּמִדְּקָדְקִין
שְׁלֹא לְטַלְטְלוֹ לְשׁוּם דְּבָר רַק לְמִצְוֹתוֹ עֵת הַגִּיעַ זְמַנָּה,
וּלְפִי זֶה הָיָה לָהּ מְקַצָּה מִחַמַּת חֶסְרוֹן כִּיס גָּמוּר כַּמְבֹאֵר
בְּסִימָן ש"ח ס"א וְכֹל הָאֲחֵרוֹנִים).

כז) זייגע"ר שְׁלַנּוּ מִתֵּר בְּטֹלְטוּל (פרי מגדים ש"ח, ומחצית
השקל, משנה ברורה ושארי אחרונים) וְדוֹקָא הַקְטַנִּים
שְׁקוּרִין טָאשִׁי"ן אוה"ר [או האנ"ד אוה"ר] אָבֵל
הַגְּדוֹלִים שְׁקוּרִין וואנ"ד אוה"ר אָסוּר לְטַלְטֵל (משנה
ברורה ש"ח, קס"ח), וּבְנִדוֹן הַזַּיִגְעֵרִס שְׁדֵרְךְ תְּשִׁמִּישׁן
בְּכַח עֲלֵעֶקְטְרִי עַל יְדֵי הַבְּאֶטְעֵר"י הַמְנַח בְּתוֹכָהּ גְּדוֹלֵי
זְמַנָּה אוֹסְרִין טֹלְטוּלֵן בְּשַׁבָּת (אור השבת דף י"ב).

כח) כָּתַב שְׁאָסוּר לְקָרוֹת בְּשַׁבָּת (עיין ש"ז סעיף י"ב, יג,
יד) אִם מֵאִיזָה סִבָּה מְקַפֵּיד שְׁלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כְּגוֹן
לְצוּר עַל פִּי צְלוּחֵיתוֹ וְכִיּוֹצֵא אָסוּר לְטַלְטְלוֹ אֶפְלוּ

לְצַרְרָךְ מִקוֹמוֹ שֶׁהָרִי אֵינוֹ רָאוּי לְכֻלּוֹם, וְדִינוֹ כְּמִקְצֵה מַחֲמַת גּוֹפּוֹ (שולחן ערוך הגר"ז ש"ז כ"ח).

כט) לִיִּדְיָג"ע טָא" (קְדוּרָה רִיקְנִית) מִתָּר לְהוֹצִיאָהּ מִן הַחֶדֶר לְהַמְטִיחַ לְאַחַר שֶׁהוֹרִיקוּ הָאוֹכְלִין מִמֶּנָּה דְהוּי כְּגִרְףָּ שֶׁל רְעִי (ביאור הלכה ש"ח ס"ו ד"ה קדירה, ושכ"כ המאירי בשבת).

ל) שָׁמוּ"ץ קָאֶסְטֶע"ן (כְּלֵי הָאֶשְׁפָּה) וְנֹאכ"ט גְּעֵשִׁי"ר (עֲבִיט שֶׁל מ"ר) לְאַחַר שֶׁהוֹרִיקוּן אָסוּר לְהַחֲזִירָן לְמִקוֹמָן אֶפְלוּ אִם נִקְיִים אֵלָא אִם כֵּן עֲדִין לֹא הִנִּיחָם מִידוֹ, וְאֶפְלוּ לְאַחַר שֶׁהִנִּיחָם אִם נוֹתֵן בּוֹ מִים שָׂרִי (עיין סימן ש"ח סעיף ל"ה, ושולחן ערוך הגר"ז ע"ד, וחיי אדם קיצור שולחן ערוך, וערוה"ש) מִיְהוּ כָּל זֶה בְּכֵלִים שֶׁדֶרְכָּן לְבָלֵעַ חֹמֶר הַמָּאוֹס הַנִּתֵּן בָּהּ וּמִתְמַאֵס בְּיוֹתֵר, כְּגוֹן כְּלֵי חֶרֶס, אֲבָל בְּלֹאוֹ הֵכִי יֵשׁ לְהַקֵּל כְּמוֹ בְּמִתְכַּת וְכִיּוֹצֵא (עיין חזון איש סימן מ"ח סוף סימן ק"י שתלה דבר זה בסימן פ"ז, עיין שם).

השבת בישראל כהלכתה

רג

(לא) אף על גב שספסל שנשמט רגלה אסורה בטלטול גזרה שזא יחזיר הרגל, (ש"ח סעיף ט"ז) מכל מקום אם לפי מצבה כעת יש לחוש שתפל הספסל ויזיק לאדם מתר לטלטלו ולפנותו משם (ש"ח ס"ו בהג"ה, וביאור הלכה בסעיף ט"ז) ומתר אז לסמכו על ספסל אחר לישוב עזיו, (ביאור הלכה שם).

(לב) לולב הדסים ערבות, אסור לטלטלן באחד מימי חג הסוכות שחל בשבת (עיין תרנ"ח ס"ב ומשנה ברורה ג, ושער הציון ב). ואסור להריח בהדס אפלו אינו נוגע בידו (תרנ"ג). אבל אתרוג כיון שמתר להריח מתר בטלטול (תרנ"ח ס"ב ברמ"א ומשנה ברורה סק"ה).

(לג) שופר מתר לטלטלו בשבת לצורך גופו או מקומו (ש"ח ס"ד), ואפלו בראש השנה שחל בשבת (סימן תקפ"ח סעיף ה' במגן אברהם ומשנה ברורה סעיף קטן י"ד-ט"ו).

לד) חפץ של מקצה המנח על הקרקע ורוצה להסתירו ולהעלימו מעיני האדם שלא יגנב או יפסד מתר לדחפו ברגליו למקום שרוצה, ולא ודוקא משום הפסד אלא הוא הדין ביש לו כונה ומטרה אחרת (ש"ח ס"ג, שי"א ס"ח).

לה) מתר לכבד רצפת הבית במכבד (בעז"ם) השרי לכבד בו (עיין סימן של"ז) ואף על גב שמוזיו אבק ואפר אין בזה חשש של טלטול מקצה, דבכהאי גוונא מקרי טלטול מן הצד לצרף דבר המתר (עיין משנה ברורה של"ז, שער הציון סק"ז).

לו) עצמות וקלפות (ביינע"ר מיט שאלעכ"ץ) אף על גב דכבר כתבנו לעיל שבאם ראויין למאכל בהמה שריין בטלטול, אבל ביום טוב חמור ואם נתפסקו הקלפות מן הפרות ועצמות מן הבשר ביום טוב אסורות בטלטול לבד במקום ששיך להתיר מטעם הוצאת גרף של רעי (סימן תצ"ה משנה ברורה סעיף קטן י"ז).

השבת בישראל כהלכתה

רה

לז) מתר לטלטל מקצה ביום טוב לצורך אכל נפש, אבל רק הטלטול שרי, לא האכילה והתשמיש בו (תק"ט משנה ברורה סקל"א) ומהאי טעמא מתר להסיר מקצה המנח על גבי האוכלין כדי שיוכל לקח האכל (תק"ט ס"ז ברמ"א, ומשנה ברורה). וכן מתר לטלטל ביום טוב ארנק כסף (געלט-בערוז"ל, בלע"ז) להוציא ממנו את המפתח של ארון אכל וכיוצא (תקי"ח ס"ג ברמ"א ומשנה ברורה סעיף קטן כ"ד) וכל שאפשר על ידי טלטול בלאחר יד טפי עדיף (תרל"ח ס"ב בביאור הלכה).

לח) לייכטער אף על גב שבשבת דינם ככלי שמלאכתו לאסור מכל מקום ביום טוב כיון שאז מתר להדליק נרות דינו ככלי שמלאכתו להתר, וכן כל כיוצא כגון קדרות ושאר כלי בשול, וכן כל כלי אפיה, וכן אוכלין חיים לבשל או לאפות, כמו קמח, קטניות, דגים חיים, ועוד (שאלות ותשובות פא"י סימן

חלק א'

כ"ה), ומכל מקום בלייכטער"ס (פמוטות) של כסף יש להסתפק גם ביום טוב להפוסקים דסבירא להו דגם בכלי שמלאכתו להתר שיך "מקצה מחמת חסרון כים" (שם).

לט) פרות שנשרו מן העץ בשבת הרי הם מקצה ואסור לטלטלם בשבת והוא הדין ביום טוב (שכ"ב ס"ג, תקט"ו ס"ב, ומשנה ברורה כ"ג).

מ) בערז"ל (ארנק הוא כים של מעות) אף על גב שאין בו מעות והוא נקי לגמרי, מכל מקום כל שהשתמשו בו כבר פעם אחת דינו בכלי שמלאכתו לאסור ואסור לטלטלו רק לצורך גופו או מקומו (אליהו רבה ובית מאיר, ומשנה ברורה ש"י סעיף קטן כ"ז), אבל אם מקפיד שלא להשתמש בכים זה לשום דבר רק מעות אז דינו כמקצה מחמת חסרון כים, ואסור בטלטול גם לצורך גופו ומקומו (מגן אברהם, פרישה, וביאור הגר"א ש"י, ומשנה ברורה סעיף קטן כ"ה).

מא) אין שום אכל תלוש הראוי לאכילה מקצה לשבת ואפלו עומדים לסחורה (ש"י ס"ב) לבד גרוגרת וצמוקין שהניחם ליבש ואין ראויין (שם).

מב) כל דבר שהיה מחבר בין השמשות אפלו נשר אחר כף מעצמו אסור משום מקצה (שכ"ב ס"ג ומגן אברהם שם).

מג) כל דבר שהיה בין השמשות מחסר צידה אפלו נצוד שבת מאליו הרי זה אסור עד מוצאי שבת קדש משום מקצה (שכ"ה ס"ה) והוא הדין בצדו עכו"ם (שם).

מד) אם תלשו או צדו עכו"ם בשביל ישראל (אפלו לא בשביל ישראל זה שנתנו לו אחר כף) אז אסור עד מוצאי שבת קדש בכדי שיעשו, אבל אם לעצמו מתר לערב מיד (שם). ועין מגן אברהם תקט"ו ס"ז האריך משערין בכדי שיעשו.

(מו) בַּגָּד שֶׁעֲטָנוּ אָסוּר לְטַלְטֵלוֹ (ש"ח סעיף מ"ז ומסקנת
 האחרונים) וּבַגָּד שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ מִשֶּׁעֲטָנוּ כְּמוֹ שְׁנוּהֲגִין
 לְמַנְעַ לְלִבְשׁ בַּגָּד צָמֵר עַד שֶׁנִּבְדַּק מִחֲשֵׁשׁ שֶׁעֲטָנוּ גַם
 כֵּן אָסוּר וְצָרִיף עֵינָיו (כֵּן מְבֹאָר בְּשֵׁאלוֹת וּתְשׁוּבוֹת אֲמֵרוֹת
 ש"י ח"א סימן ל"ב וְנִמְוָקוּ דְּכֵיּוֹן שְׁסוּכ"ס נִמְנָעִין מִלְּבָשׁוֹ
 וּמִקְפִּידִין עַל זֶה מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ שֶׁעֲטָנוּ הָרִי זֶה מִקְצָה, וְלֹא דְּמִי
 לְמָה שֶׁהִתִּיר בְּאַלְיָהוּ רַבָּה סִימָן תמ"ד בְּדָבָר שֶׁנִּמְנָעִין מִחֲמַת
 מִנְהֵג דְּשֵׁאֲנֵי הֵתָם שָׂאִין בּוֹ שׁוּם סֶרֶךְ אָסוּר רַק הַמִּנְהֵג, מֵה
 שָׂאִין כֵּן הֵכָא קְבִיעַת הַמִּנְהֵג מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ כְּשִׁלּוֹן בְּאָסוּר חָמוּר,
 וְעוֹד לֹא דְּמִי לְנִדּוֹן הָאֲלֵיָהוּ רַבָּה דְּשָׁם מִיֵּרִי בְּאוֹכְלִין וְשָׁם
 קִיל יוֹתֵר מִשָּׂאֵר דְּבָרִים כַּדְּקִימָא לָן לְעֲנִין מִקְצָה דְּשָׂרֵי לְבַד
 מִגְּרוּגְרוֹת וְצִמּוּקִים וְכֵן לְעֲנִין הֵתֵר טְלַטּוּלוֹ שְׁלֵא לְצָרֶךְ כְּלָל,
 מֵה שָׂאִין כֵּן בְּכָלִי, וְסִיִּים דְּמִכָּל מְקוּם צָרִיף עֵינָיו דְּאוּלֵי בְּמְקוּם
 סִפֵּק יְכוּלִין לְסַמְךָ עַל שֵׁיטַת הַיֵּשׁ מִתִּירִין לְטַלְטֵל כְּמִבְּאָר
 בְּסֵעִיף מ"ז שָׁם).

(מז) אָסוּר לְטַלְטֵל בְּהֶמָּה חַיָּה וְעוֹף (סימן ש"ח סעיף ל"ט)
 וְאַפְלוֹ לְהִשְׁבֵּת אַבְדָּה אוֹ שְׁלוֹחַ הַקֶּן גַּם כֵּן אָסוּר

השבת בישראל כהלכתה

רט

(שאלות ותשובות חתם סופר אורח חיים סימן פ"ב). וְאֶפְלוּ
בְּמָקוֹם הַפֶּסֶד אֲסוּר כְּגוֹן שֶׁהָעוֹף פּוֹרֵחַ עַל גְּבֵי כְּלִיָּם
וְאֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁבְּרָם אֲלֵא יִפְרִיחֵם בְּלֵבָד (משנה ברורה ש"ח
קמ"ו).

מח) לְטַלְטֵל בְּעֵלֵי חַיִּים כְּגוֹן עוֹפוֹת שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בּוֹ
לְשִׁחּוֹק וְטִיּוֹל בְּשִׁלְחָן עָרוֹף הַגֵּר"ז סִימָן ש"ח סְעִיף
ע"ח דְּאֲסוּר לְטַלְטְלוֹ וּבְמִנְחַת שַׁבָּת סִימָן פ"ח סק"י
שָׂרְאוּי לְהַחֲמִיר כֵּן (ע"י שם).

מט) גְּחָלֹת שֶׁל מִתְּכַת וְאֶפְלוּ שֶׁל עֵץ מִתָּר לְסִלְקָה
מִמָּקוֹם דְּרִיסַת בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יִזְקֶוּ בָּהּ (מגן אברהם
סימן ש"ח סְעִיף קטן ל"ז, ובשאלות ותשובות אור הישר סימן
ז' דאפילו להריב"ש דמחמיר בעץ מכל מקום במקום דריסת
קטנים לכולי עלמא שרי, ע"י שם).

נ) בְּמִקְצֵה מַחְמַת מְאוּס קִימָא לָן כר"ש דְּשָׂרֵי (סימן
רע"ט ס"ו, וסימן ש"י ס"א, ובענין עד היכן כחא דהיתרא אם

חלק א'

רק לצורך גופו ומקומו או אפילו מחמה לצל עין פרי מגדים
וביאור הלכה שם).

(נא) דְּבַר הַנּוֹלָד וְנִתְּהוּהָ בְּשַׁבָּת אוּ בְּיוֹם טוֹב הֵמָּה
מִקְצֵה גָּמוּר לְכוּלֵי עֲלָמָא, וְאַסוּרִין בְּטִלְטוּל אֲפֵלוּ
לְצַרְףּ גּוּפָן וּמְקוּמָן (סימן שכ"ב ס"א, תקי"ג ס"א).

וַיֵּשׁ נוֹלָד שְׁנֵי שָׁהִיָּה כְּכַר בְּעוֹלָם מִבְּעוֹד יוֹם אֶלָּא
שְׁבַשְׁבַּת וַיּוֹם טוֹב נִשְׁתַּנָּה מִכְּמוֹת שָׁהִיָּה כְּגוֹן כָּלִים
שֶׁנִּשְׁבְּרוּ בְּשַׁבָּת אוּ בְּיוֹם טוֹב וְאִין הַשְּׁבָרִים רְאוּיִין
לְמִלְאכְתָּן הָרְאשׁוֹנָה, וְכֵן עֲצָמוֹת שֶׁנִּתְּפָרְקוּ מִהַבְּשָׂר
וְרְאוּיִין לְכָלְבִּים פְּלִיגֵי הַפּוֹסְקִים בְּזָה (עיין ש"ח ס"ו)
וְהַכָּרְעַת הַפּוֹסְקִים לְהַחְמִיר בְּיוֹם טוֹב וּלְהַקֵּל בְּשַׁבָּת
(אחרונים שם ובסימן תצ"ה ס"ד).

(נג) כָּלִים שֶׁנִּשְׁבְּרוּ בְּמָקוֹם שְׂיִכוּלִין לְהַזִּיק כְּגוֹן כָּלִי
זְכוּכִית שֶׁנִּשְׁבְּרוּ עַל הַשֶּׁלֶחַן אוּ בְּמָקוֹם שֶׁהוּלְכִין מִתָּר

השבת בישראל כהלכתה ריא

לְטַלְטֵל הַשְּׁבָרִים וּלְפַנּוֹתָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְקוּ בָהֶן (רמ"א ש"ח ס"ו).

נד) כָּל כְּלֵי שְׁמֹתָר לְטַלְטְלוּ בְּשַׁבָּת אִם נִתְפָּרְקוּ וְדִלְתוּתֵיהֶן מִהֶן בֵּין מִבְּחַל בֵּין בְּשַׁבָּת הָרִי אֵלּוּ נִטְלִין אֲפֵלוּ אֵין רְאוּיִין לְמִלְאָכָה אַחֲרַת כָּלֵל אָף עַל פִּי כֹן שֵׁם כְּלֵי עֲלִיָּהֶן כִּיּוֹן שְׂרָאוּיִין עֲדִין לְהִתְחַבֵּר עִם הַכְּלֵי (סימן ש"ח ס"ח וכפי מה שכתב הפרי מגדים שם).

נה) לְאֶכְטַע"ר (נר) חֲדָשׁ שְׁעֵדִין לֹא נִשְׁתַּמְשׁוּ בּוֹ אֲפֵלוּ פַּעַם אַחַת מִכָּל מְקוֹם מְקַצָּה הוּא (פרי מגדים א"א ש"ח סק"ה, הג מהרש"ם אורח חיים רע"ט בשם תוספות שבת מד: שהעיקר כהפרי מגדים, ובשארית ישראל סימן כ"א דלאכטע"ר של כסף וכ"ש של זהב לכולי עלמא אסור אפילו לא נשתמשו עדיין דהו"ל מוקצה מחמת חסרון כיס, עיין שם, ועיין מנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן כ"ח).

נו) כְּלֵי לְיִשָּׁה כְּגוֹן קִנְע"ט שִׁיסַע"ל וועלגע"ר האל"ץ מעה"ל זיפ"ל וועלגער ברע"ט, וְכֵן כָּל כְּלֵי אֲפִיָּה

מקצים הם (ע"י מנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן כ"ה אות ה).

נז) כל כלי פתיכה דינם ככלים שמלאכתן לאסור (תפא"י בכלכלת שבת, דיני מוקצה אות י) אבל הקלמוסים שמקפידין מלעשות בהם תשמיש אחר מחשש שלא יתקלקלו, תמורין יותר, ודינם כמקצה מחמת חסרון כ"ס (ע"י מנחת שבת שם).

נח) בשבת שבתוף החג סכות אסור לטלטל הלולב ודינו כאבן (רמ"א תרנ"ח ס"ב, פרי מגדים ש"ח א"א י"ב ח"א הלכות שבת כלל ס"ו סי"ג, ותוספות שבת) ובשבת לאחר סכות אם יחדו לעשות סלים קלועים למצות בשמים אסור לטלטלו, וכן אם לא יחדו לשום דבר ודינו כאבן (שאלות ותשובות שא"י סימן כ"ה).

נט) מזוזה מסתפק במנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן ל"ח אות ז' מה דינו, וע"י תולדות שמואל דף קצז:

השבת בישראל כהלכתה ריג

ס) מחט הנקרא שפילק"ע או שטע"ק נאד"ל מתר בטלטול לצרף גופה או לצרף מקומה, וכן הדין במחט המיוחד לתפירה הנקרא נע"ה נאדע"ל (ש"ח סי"א).

סא) מי גשמים אינה מקצה (נזר ישראל בשם תשובת הגאונים סימן ר משנה ברורה, ובשם זכ"א ח"א, ואף על גב שכתב הפרי מגדים בפת"כ דיני מוקצה אות כ"ט שאסור בטלטול כבר כתב בתולדות שמואל דף קצ"ז: דתשובת הגאונים מכריע הפרי מגדים, עיין שם).

סב) מכבדת הנקרא בעז"ם מאותן שנאסרו לכבד בהן אפלו חדר מרצף (עיין רמ"א של"ז ס"ב) אסור בטלטול רק לצרף גופו ומקומו (מגן אברהם ואחרונים בש"ח סעיף מ"ט, ותולדות שמואל שם).

סג) מסרק הנקרא קעמ"ל המיוחד לסרק הראש והזקן דינו ככלי שמלאכתו לאסור (תולדות שמואל דף קצ"ח).

(סד) מעות הוי מקצה מחמת גופו ואין נטל אפלו לצרף גופו ומקומו (בית יוסף סימן ש"י, ושולחן ערוך ש"ג סכ"ב).

(סה) תרופות הנקרא מעדעצי"ן אין לטלטל כלל רק לצרף החולה (מנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן ט"ז).

(סו) מפה שעל השלחן שעליה הנרות אם היו בין השמשות על השלחן דברים המתרין החשובין יותר מהנרות ודאי דאין המפה מקצה, אבל אפלו לא היה מכל מקום לא נעשה המפה בסיס למנורה (עיין היטב שולחן ערוך הגר"ז רי סימן ש"ט, וכן כתב במשנה ברורה שעה"צ אות כ"ד בשם מו"ק ובית מאיר ומסיק להקל) ויש מחמירין על כל פנים המפה שעליה עומדת הנרות (פרי מגדים ודרך החיים, אבל דעת הלבוש יחידאה היא ולית דחש לה במוקצה דרבנן).

(סז) מקל של חגר כיון דמתר לילך בו מתר גם כן בטלטול לכל אדם, אבל של שאר אנשים צריך עיון

(עיי'ן קו"א שבשולחן ערוך הגר"ז סימן ש"א סק"ז, ומנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן כ"ז).

סח) מראָה (שיגע"ל) של מתכות שהיא חריפה אָסור להסתכל בה בשבת, וגם בטלטול אָסורה (תולדות שמואל דף קצח:).

סט) שריי"ב אי"ר מקצה מחמת חסרון כּיס כּיון שְמִקְפִידִין לְהִשְתַּמֵּשׁ בוּ דוֹקָא לְכַתִּיבָהּ, מִגֵּן אֲבָרָהֶם סִימָן צ"ח סק"י, וּמִי שְׁאִינוּ מִקְפִיד קִיל (אחרונים).

ע) לייטע"ר (סלם) גדול שְמִשְׁתַּמֵּשִׁין בוּ בַחוּץ אָסור לְטַלְטְלוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אָבֵל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁעוֹמֵד מִתַּר לְעֵלוֹת וְלִירֵד בוּ (ש"ח י"ט) אָבֵל בְּעוֹמֵד בַּפְּנִים הַבַּיִת שְׂרִי לְטַלְטְלוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם (תולדות שמואל קצט:).

עא) סם המות לזבובים עכברים וכיוצא אָסור בְּטַלְטְלוּ (עיקרי דינים סימן י"ד אות כ"ט).

חלק א'

עב) טאשע"ן מעסער"ל (ספין פיס) המכיל להב אחד גדול ויש בה גם פן להבים קטנים שמיוחדין לדברים האסורים בשבת כגון לחתיכת צפרנים תקון קלמוס הנקרא בליי-פעדער, וכיוצא, דינו כך: אם להב הגדול חשוב לו יותר מהקטנים (כמו שהוא על פי רב בזמננו) ובלהב הגדול עושה צרכי התר (כנהוג) אז מתר לטלטל הספין בלי פקפוק (דדמי ממש לדיו גדן שבסימן ש"ח ס"א) אבל אסור לטלטל בידי הלהבים הקטנים שבו באם מיוחדין לאסור רק באם רוצה להשתמש בהם לצורך גופן או מקומן (ואין בהו חמר מקצה מחמת חסרון כיס, דאין מקפיד מלהשתמש בהם שאר תשמיישין שאין מיוחדין לה) (שאלות ותשובות פאר ישרים אורח חיים סימן כ"א, ומנחת שבת סימן פ"ח ס"ק מגן אברהם).

עג) בענין ספין מילה לטלטלו לאחר המילה, אם אין לו עוד מילה באותו שבת התרו מפקפק מאד ועד כאן לכתחלה יזמין שיניח אחר החתונה הספין בתוך כלי

השבת בישראל כהלכתה

ריז

שֵׁשׁ שָׁם דְּבָרִים הַמְתָּרִין הַחֲשׁוּבִין יוֹתֵר מִסְפִּין שֶׁל מִלָּה וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְטַלְטֵל אַחַר כָּף הַכְּלִי עִם הַסְפִּין כְּמִבְאָר בְּסִימָן ש"ח ס"א, וּבְסִימָן ש"י עֵינַן שָׁם (שאלות ותשובות מהרש"ג) וּבְדִיעָבֵד אִם הַנִּיחוּ מִיָּדוֹ עַל הַכֶּסֶף וְחֹשֶׁשׁ שְׁלֹא יִגָּב יֵשׁ לְהַקֵּל לְלַקְחוֹ וּלְהַצְנִיעוֹ (רמ"א יורה דעה רס"ו ס"ב, וש"ך שם, ב"ח סימן ש"ח, משנה ברורה ש"י סעיף קטן ט"ו, אות חיים ושלום בשם משיב דברים, תולדו"ש דף קצ"ט:).

עוֹד עֲצָה אֲלֻכְתְּחֻלָּה שְׂיִזְמִין אָדָם לְשִׁקְבֵּל הַסְפִּין מִיָּדוֹ בְּגִמְרַת הַחֲתוּמָה וְאוֹתוֹ אָדָם לֹא יִנִּיחוּ מִיָּדוֹ עַד שְׂיִצְנִיעֵנּוּ בְּמִקוּמוֹ הָרְאוּי (אליהו רבה שם, וכן כתב בשאלות ותשובות פא"י שם, וְתַמָּךְ יְסוּדוֹ עַל הַחֲכ"ש רִי סִימָן ש"ח, וְאַף עַל גַּב דְּשָׁם דְּוָקָא בְּאִינוּ מְקַצֵּה מַחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס כְּמִבְאָר בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה מְכַל מְקוּם בְּמִקוּם הַפֶּסֶד מִקַּל הַגֵּר"ו, וּכְדָאִים לְסַמָּךְ עֲלֵיהֶם בְּמִקְצֵה דְרַבָּנָן בְּמִקוּם מַצָּה דְאוֹרֵיתָא שְׁלֹא יִפְסִידוּ

עושי מצוה בצרוף מה שמקלין הרבה פוסקים גם לכתחלה,
ע"ז שם).

(עד) באנ"ק או בענקע"ל שנשמט אחד מרגליה מכל
שכן שתיים או יותר אסור לטלטלה ולהניחה על ספסל
אחרת ולישב עליה אלא אם כן ישב עליה כבר כף
פעם אחת קדם שבת (מגן אברהם ש"ח סט"ז), ומכל
מקום יש התר באפנים הבאים:

(א) אם נשבר הרגל או נאבד (ט"ז, ומשנה ברורה סעיף
קטן ס"ט).

(ב) אם הרגל נעשה באפן שאין תוקעין הרגל בתוך
חור אלא שהכסא מחבר לה בשאר אפן (בשאלות
ותשובות פא"י סימן ל' על פי משנה ברורה הלזה).

(ג) אם דרך אותן כסאות שהרגל מנחין בחרן ברפיון
(מגן אברהם, ומשנה ברורה בביאור הלכה שם), ויש מקלין

אָפּלוּ אַם רַק אָדָם זֶה דִּרְכוּ כֵּן (מגן אברהם שם ועיין ביאור הלכה).

(ד) לַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ בְּמִקּוֹמָהּ בְּלִי לְהַצְטַרֵּךְ לְטִלְטֵלָהּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם גַּם כֵּן שְׂרִי (אליהו רבה, ומשנה ברורה סק"ע), (פא"י שם).

וְדַע דִּדִּין זֶה נִפְקָא מִינָה גְדוּלָה לְכָל מִינֵי חִפְצִים שְׂיִישׁ לָהֶם רַגְלִים כְּמוֹ שְׁלַחֲנוֹת, וְכִיּוֹצֵא כָּלֶם דִּינָם כְּזֶה וְכֵן כָּל כְּלִים שְׂיִישׁ לְחֹושׁ בָּהֶם לְתַקּוֹן הָאֲסוּרָה, אָסוּר בְּטִלְטוּל (קצה"ש בבדה"ש סימן ק"ט אות י).

עה) כָּל מִינֵי סִפְרֵי קֹדֶשׁ שְׁמַתָּר לְקִרְוֹתָן מִתְרִין בְּטִלְטוּל אָפּלוּ שְׁלֵא לְצַרֵּךְ כָּלֶל (ש"ח סעיף ג).

עו) מִתְרֵי לְטִלְטֵל מְגֵלָה בְּשַׁבָּת (שערי תשובה סימן ש"ח בשם אליהו רבה, מחה"ש שם סק"י, פרי מגדים, בגדי ישע, חסדי דוד, מטה יהודה, ומשנה ברורה תרפ"ח דלא כפרי חדש).

עז) עָסָה הַנְּקָרָא טִי"ג הוּי מְקַצֵּה מַחְמַת גּוּפָה וְאַסוּרָה
 אֶפְלוּ לְצַרְךָ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ (שולחן ערוך הגר"ז סימן ש"ח
 סעיף ח).

עח) טִי"ע זַעֲק"ל (או בְּלַעֲטָע"ר) אֶסוּרִין בְּטִלְטוּל אֶפְלוּ
 לְצַרְךָ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ (מנחת שבת סימן פ"ח סעיף קטן כ"א)
 אָבֵל הַמִּנְחִין בְּכָלִי יַחַד עִם הַסֶּעֶנֶץ שָׂרִי לְטִלְטֵל הַכָּלִי
 (תולדות שמואל דף ר).

עט) פְּלִיגָע"ן טְרִיבָע"ר וְהוּא כָּלִי יַעַץ הַנֶּעֱשֶׂה לְהַבְרִיחַ
 הַזְּבוּבִים וַיִּתּוֹשִׁים מִתָּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּשֶׁבֶת (ש"ח סכ"ג)
 אָבֵל הַנֶּעֱשֶׂה לְהַרְגֵם דִּינוֹ כְּכָלִי שֶׁמְלַאכְתּוֹ לְאָסוּר (ספר
 שבתות ליש דף מ).

פ) מְטָה הַמִּיָּחַד לְהַכּוֹת אוֹ לְאִים הַתִּינוּקוֹת שָׂרִי
 בְּטִלְטוּל (תולדו"ש שם).

פא) גְּרָא"ז, (עָשָׁב) אָסוּר בְּטִלְטוּל (מגן אברהם שי"ב סק"ו,
 פרי מגדים שם, וט"ז של"ו סק"ד) וְצָרִיכִין לִיזְהַר בְּעֵת

השבת בישראל כהלכתה רכא

הַיְשִׁיבָה עֲלֵיהֶן שְׁלֵא יִגַע בָּהֶן בַּפָּרֵט שְׁבָאִין אַחַר כֶּף לִידֵי תְּלִישַׁת עֶשְׂבִים (תולדות שמואל דף ר:): בְּשִׁגָּם שְׁעַל פִּי הַמְּקַבְּלִים אֵין לֵישֵׁב עַל הָאֲדָמָה בְּלִי חוּצֵץ אַחַר (עיין שערי תשובה הלכות ט"ב).

(פב) צִיטוֹנְגְע"ן, לְפִי מָה שְׁכַתְּבוּ הַפּוֹסְקִים שְׁאָסוּר לְקָרוֹת צִיטוֹנְגְע"ן, בְּשַׁבָּת (באר היטב ש"ז סעיף קטן י"ט, ומשנה ברורה סעיף קטן ס"ג בשם שאילת יעב"ץ, ושולחן ע"ש, יסוד יוסף, כלכלת שבת, מהר"ם שי"ק אורח חיים סימן קכ"ג, שערי תשובה ש"ז, קצוה"ש סימן ק"ז, תולדות שמואל דף ר) אָסוּרִין גַּם בְּטִלְטוּל (תפא"י שם, תולדות שמואל שם, פאר ישרים שם, ועיין בתולדות שמואל שם דכל היתרו של השבות יעקב לא שייך רק בעת מלחמה וגם בכהאי גוונא לא שייך בזמן הזה, עיין שם).

וּבְעֲנִינֵי עֲתוּנֵי הַחֲרָדִים אִם רָבָם בְּמִילֵי דְעֵלְמָא קוֹרוֹת וּמְאָרְעוֹת (וגם רעקלאמע"ן אדווערטייזמענט"ס בְּכֻלָּל) אָז דִּינָם כְּפִי הַמְּבָאָר בַּפּוֹסְקִים הַנ"ל שְׁאָסוּר לְקָרוֹתָן

(כַּמְבָּאָר בְּדַבְרֵיהֶם וּבְכַדֵּי הַשְּׁלַחַן סִימָן ק"ז בְּדַה"ש מ"ג בְּאַרְךָ)
וְאָפְלוּ הַנְּעָשׂוּ בְּעֵינַי הִדַּת בְּחַיֵּי הַצְּבוּר וְחִזּוּק עֵינַי
הַחֲרָדִים יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּקִרְיָאָתָן (בְּדַה"ש שם).

(פג) אָסוּר לְנַגֵּעַ שִׁינוּעֵבֶעֶכְט"ס (קוּרֵי עֶכְבִּי"ש) וְהוּהוּ
מְקַצֵּה מַחְמַת גּוּפּוֹ (מִנַּחַת שֶׁבֶת סִימָן פ"ח סַעִיף קֶטֶן מ"ז
בשם תהילה לדוד).

(פד) שאלעכט"ס (קליפין) עֵינַי דֵּינָם לְעֵיל אוֹת ב).

(פה) שאלעכט"ס שֶׁל הָאָגוּזִים הַנִּקְרָאִין אֲמַעְרִיקָאָנַעַר
נִיֶּסְלָע"ךְ אָסוּרִין בְּטִלְטוּל וְהִרְבֵּה נִכְשָׁלִים בְּזוֹה בְּפֶרֶט
בְּאַסְפַּת חֲבָרִים וְכִיּוּצ"ב שְׁקוּבְעִין לְשִׁתוֹת יֵין וְשֶׁכֶר
וְכַדֵּי שְׂיֵהִיו תְּאֵבִים לְשִׁתוֹת נוֹתְנִין עַל הַשְּׁלַחַן מִיַּי
אָגוּזִים הִרְבֵּה עַד שֶׁהַשְּׁלַחַן מְלֵא מִקְלָפוֹתֵיהֶם, וְעַל פִּי
רַב יוֹשְׁבֵינַי וּמִפְּטָטִין בְּשִׁיחוֹת שׁוֹנוֹת וּמִשְׁנוֹת
וּמִמִּשְׁמִשִּׁין בְּהַקְלָפוֹת וְאִין שָׁם עַל לֵב שֶׁהֵם מְקַצֵּה
גָּמוּר וְאִין נְטָלִין אָפְלוּ לְצַרְךָ גּוּפּוֹ וּמְקוּמוֹ כַּמְבָּאָר

השבת בישראל כהלכתה רכג

ברס"י ש"ח, ובאליהו רבה, ובאים אָז לְכַמָּה אֲסוּרִים, טְלָטוּל מִקְצָה שִׁיחָה בְּטֵלָה וְאֲסוּרָה בְּשַׁבָּת מוֹשֵׁב לִצִּים בְּטוּל תּוֹרָה, לְשׁוֹן הָרַע, לְצַנּוֹת, רְכִילוֹת, לְבוֹן פְּנֵי חֲבָרוֹ, וְעוֹד, וְהַמְדַקְדָּקִים נוֹהֲגִין כְּהוֹרָאת הַחֵיד"א שְׁפָתַב בַּמַּח"ב סִימָן רפ"ז וז"ל: וּמָה טוֹב מִנְהַג יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א, אִם בְּקִנְיַת תְּהִיָּה לְכַבוֹד חֲתָן אוֹ אָבִי הַבֵּן הוּא כְּמוֹ רְגַע כְּנִיסָה וְיִצְיָאָה דְּוִקָא, עֵין שָׁם. (עֵיין מִסְגֵּרַת הַשּׁוֹלחַן וְתוֹלְדוֹת שְׁמוּאֵל דָּף ר"א, וּסְפָר הַנְּדַפֵּס מִחֻדַּשׁ "שַׁבָּתוֹתֵי תִשְׁמוּרוֹ" דִּינֵי מוֹקְצָה אוֹת ר"ו).

פו) מְעַה"ל (קַמַּח) מִקְצָה מִחֲמַת גּוֹפּוֹ וְאֲסוּר בְּטֵלָטוּל אֲפֵלוֹ לְצַרְף גּוֹפּוֹ וּמְקוֹמוֹ (שּׁוֹלחַן עֵרוֹךְ הַגְר"ז סִימָן ש"ח סְעִי ח-ט, וּמִנַּחַת שַׁבָּת סִימָן פ"ח סְעִיף קֶטֶן ר"א).

פז) קְנַע"ל אוֹ קָרַס הַנְּקָרָא הָא"ק שְׁנַפְסָק מִהַבְּגָד בֵּין שַׁבָּת בֵּין בַּחַל מִתָּר לְטֵלָטְלוֹ (מִנַּחַת שַׁבָּת סִימָן פ"ח סְק"ב).

פח) רַעַגְע־ן-שִׁיר־ם (אַמְבֶּרְעֶל"ע בלע"ז) מִתָּר לְטִלְטֵלוּ
 לְצָרְךָ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ (מנחת שבת שם סק"ז) אָבֵל בִּיקָרָה
 שְׁמִקְפִּיד עָלֶיהָ שְׁלֵא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ תַשְׁמִישׁ אַחֲרַת שְׁלֵא
 יִתְקַלְקַל דִּינוֹ כְּמִקְצָה מִחַמַּת ח"כ וְאָסוּר גַּם לְצָרְךָ גּוּפוֹ
 וּמְקוֹמוֹ, (שבת"ת שם).

פט) וְטַע"ר (חֲמָאָה) וְכִיּוֹצֵא שְׂאִין הַדֶּרֶךְ לְאַכְלֵן לְבַדְנָה
 רַק לְלִפְתַּת הַפֶּת מִכָּל מְקוֹם דִּינָם כְּאוֹכְלִין שְׁמִטְלִטְלִין
 אֶפְלוֹ שְׁלֵא לְצָרְךָ כָּלֵל (שם).

צ) שְׁנִי"י (שְׁלֵג) שְׁיִרְד בְּשַׁבַּת אוֹ בְּחַל מִתָּר בְּטִלְטוּל
 (נז"י בשם תשובת הגאונים וזכ"ל"א) אָבֵל יִזְהַר שְׁלֵא לְרַסֵּק
 הַשְּׁלֵג, וְלֵא יִדְחֲקֵם בֵּין יָדָיו (סימן ש"כ סעיף י"א, ועיין
 ביאור הלכה שם).

צא) כָּל דָּבָר שְׁהוּבָא בְּשַׁבַּת מְחוּץ לְתַחוּם אֶפְלוֹ לְצָרְךָ
 יִשְׂרָאֵל זֶה אִם אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ שְׁצָדוֹ אוֹתוֹ אוֹ תְלָשׁוּהָ

השבת בישראל כהלכתה רכה

מהמחבר בשבת מתר בטלטול אפלו לישראל שהובא בשבילו (שכ"ה ס"ח).

(צב) פלים המקצים מחמת חסרון פיס גם דלתותיהן שנתפרקו אסורות בטלטול כגוף הפלי, אף על גב שאינו מקפיד על הדלת (קצוה"ש סימן ק"ט בבדה"ש אות ח).

(צג) וכמו כן צריכין לידע דכלים שנתפרקו דלתותיהן וראויין להחזירן בנקל (אבל אסורה) דאסורין בטלטול (קצוה"ש סימן ק"ט בדה"ש י) ומהאי טעמא פתי עינים (בריל"ל) שנשמט יד ממנה ויש הברג (שרוי"ף) ברשותו אסור לטלטלו באם הוא שרוי"ף פזה שבנקל להחזירו (שאלות ותשובות פא"י סימן ל"א). וכן מכבדה (בעזי"ם) שנתפרקו החלקים, או קלאמק"ע שנתפרק ויש פאן החלקים אסורין בטלטול שמא יחזירם (שם).

צד) אַבְל אַם גַּתְפָּרַק כְּלִי שְׁכָעַת עֲלוּלָה לְהַזִּיק לְאָדָם
מִתָּר לְטַטְטָה לְפָנֹתָיו.

פָּרֶק י"ד

כִּיס הַתְּפוּר בַּבְּגָד

(בְּאַרְתִּי בִּיתֵר שָׂאת מְקַצֹּעַ זֶה כִּיּוֹן שֶׁהוּא שְׂכִיחַ וְרָגִיל)

(א) הַנִּיחַ מְעוֹת בְּמִכּוֹן (אוֹ שְׂאָר מְקַצֶּה כְּצִרּוֹרוֹת, שְׁבָרֵי עֲצִים, וְכִיּוֹצֵא) בְּכִיס שֶׁל הַבְּגָד (קַעֲשָׁעֵנֶע בל"א) אִם הַכִּיס אֵינוֹ תְּפוּר לְאַרְכוֹ בַּבְּגָד (פְּרוּשׁ דְּהַכִּיס הוּא חֶלֶק גִּפְרָד מֵהַבְּגָד) אֶלָּא פִּיּוֹ לְבִדּוֹ תְּפוּר וְכִלּוֹ תְּלוּי, אֶף עַל גַּב דְּהַכִּיס נֶעֱשֶׂה בְּכִיס לְהַמְעוֹת מִכָּל מְקוֹם מִתֵּר לְטִלְטֵל הַבְּגָד מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְאֶף עַל גַּב שֶׁהַמְעוֹת בְּתוֹכוֹ (ש"י ס"ז וּבַהֲפוֹסְקִים) וּמִכָּל מְקוֹם אִם אֶפְשָׁר לְנַעַר הַמְּקַצֶּה מֵהַכִּיס וּבְלִי נִגְיָעָה בְּכִיס גּוֹפֵא שֶׁהוּא מְקַצֶּה) יִנְעַר לְכַתְחָלָה (אֵלִיהוּ רַבָּה, וּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה ר"ט, ל) אֲבָל הַכִּיס הוּא מְקַצֶּה גַּם אַחַר הַנְּעוּר (ש"ס).

ובין בהנחת במתכונן בין בשכח ינהג כן. לְבַד מַה
 דְּבִשְׁכַח אֵין הַכִּיס נַעֲשֶׂה מְקַצָּה כִּיּוֹן דְּבִשְׁכַח לֹא נַעֲשֶׂה
 הַכִּיס בְּסִיס לְהַמְקַצָּה (שם).

(ב) וְאִם הָיָה הַכִּיס תָּפוּר בְּבִגְד נַעֲשֶׂה כָּל הַבְּגָד בְּסִיס,
 וְעַד כָּאן אִם הִנִּיחַ בְּמַתְכוּנָן הַמְקַצָּה שִׁישְׂאָר בֵּין
 הַשְּׂמֵשׂוֹת אָסוּר לְגַע בְּהַבְּגָד כָּלָל, אֲבָל בְּשִׁכַח דִּינוֹ
 שְׂצָרִיף לְנַעַר הַמְקַצָּה מֵהַכִּיס וְאַחַר כֵּן מִתָּר בְּטִלְטוּל
 (כבסימן ש"ט ס"ד, משנה ברורה ל).

(ג) וּבְכָל עֲנִיָּן אֵין לְלַבֵּשׁ בְּגָד כָּל זְמַן שֶׁהַמְקַצָּה בּוֹ
 דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׂיִצָּא בּוֹ (ש"י ס"ז).

(ה) עֲצִים וְאַבְנִים אָסוּרִים בְּטִלְטוּל אֲפִלוּ לְצָרֶף גּוּפוֹ
 וּמְקוֹמוֹ, אֲבָל אִם יִחַדֵּן לְאִינָה תְּשִׁמִּישׁ לְעוֹלָם נַעֲשֶׂה
 כְּלִי וּמִתָּר בְּטִלְטוּל, אֲבָל בְּלֹא יִחַדּוּ לְעוֹלָם כְּגוֹן שְׂרוּצָה
 לְיִחַדֵּן לְיִשִּׁיבָה לְשִׁבַת אֶחָד אוֹ שְׁתַּיִם אִז אִף אִם עָשָׂה
 בָּהֶם מַעֲשֶׂה רַב דִּהְיָנוּ שְׁסִדְרָם מִבְּעוֹד יוֹם שִׁהְיִו מוֹכְנִים

השבת בישראל כהלכתה רכט

לִישָׁב עֲלֵיהֶם לְמַחֵר מִתֵּר לְטִלְטֵלִם לְצַרְךָ יְשִׁיבָה (שולחן ערוך הגר"ז סימן ש"ח סעיף נ"ב, ובקצוה"ש סימן ק"י בדה"ש אות ד-ה).

ו) וְכֵן הַדִּין בְּכֹל דְּבַר כְּעֵין זֶה בְּאֵם מִיַּחַדוֹ לְעוֹלָם לְתַשְׁמִישׁ מִיַּחַד שְׂרִי לְטִלְטֵלוֹ, וּבְאִינוֹ מִיַּחַדוֹ לְעוֹלָם רַק לְצַרְךָ שֶׁבַת אֶחָד אִו שְׁתַּיִם אָז אִם עָשָׂה מְעִשָׂה תְּקוּן הַמוֹכִיחַ שְׁמוּכָנִים וְעוֹמְדִים לְכָךְ מִתֵּר בְּטִלְטוֹל לְצַרְךָ הַדְּבַר שֶׁהוּכָן לוֹ (שם נג, וקצוה"ש שם).

ז) מִתֵּר לְעִשׂוֹת גְּרָף שֶׁל רְעִי לְכַתְחֵלָה בְּמִקוֹם פְּסִידָא (של"ה משנה ברורה ט"ו).

ח) סָלֵם שְׁבַבִּית שְׁעִשׂוּיִן לְטִלְטֵל מְזוּיִת לְזוּיִת לְצַרְךָ תַּשְׁמִישׁ מִתֵּר לְטִלְטֵלוֹ כְּדַרְכוֹ בְּשֶׁבַת (משנה ברורה ש"ח, ע"ח).

פָּרָק ט"ו

טְלָטוּל פְּרָחִים וְצִמְחִים

(א) מִתָּר לְהַעֲמִיד עֲנָפֵי אֵילָן בְּמַיִם בְּשַׁבַּת וּבִלְבַד שְׁלֹא יִהְיוּ בָּהֶם פְּרָחִים וְשׁוֹשְׁנִים הַנִּפְתָּחִים מִלְּחִלוּחִית הַמַּיִם (רמ"א של"ו י"א) וּבְדָבָר זֶה פְּלִיגֵי הָאֲחֲרוֹנִים יֵשׁ אֹמְרִים דְּאִינוּ מִתָּר רַק כְּשֶׁכָּבַר עֲמָדוֹ בְּמַיִם מֵעֶרֶב שַׁבַּת מִתָּר לְהַחֲזִירוֹ בְּשַׁבַּת (תו"ש וח"א), וַיֵּשׁ אֹמְרִים דְּכָל שְׁהָיוּ הַמַּיִם מְזֻמְנִים מֵעֶרֶב שַׁבַּת אַף עַל גַּב שְׁלֹא הָיוּ בְּתוֹכָן מִתָּר לָתֵת בְּתוֹכָן בְּשַׁבַּת (הגר"ז ופרי מגדים), וַיֵּשׁ בְּדִיעֲבַד לְסַמֵּךְ עַלִּיהוּ (שער הציון מ"ח).

(ב) אָסוּר לְשָׂרוֹת חֲטִיִּם וְשְׁעוּרִים וְכִיּוּצָא בְּמַיִם דְּהָהוּ תוֹלְדוֹת זוֹרֵעַ (של"ו י"א).

(ג) עֲצִיץ אֶפְלוֹ אִינוּ נָקוּב יֵשׁ לִיזְהַר מִלְּטָלוֹ מֵעַל גְּבִי קַרְקַע וְלִהְנִיחוֹ עַל גְּבִי יְתֵדוֹת אוֹ אִיפְכָא (של"ו ס"ח, ומשנה ברורה שם).

פָּרָק ט"ז

בטול כלי מהיכנו

(א) אסור לשום בשבת כלי במקום מסים על מנת שדבר מקצה יפל אל תוכו כיון שעל ידי כך יבטל כלי התחתון מלהשתמש בו עוד על ידי שהמקצה בתוכה, וזה נקרא בש"ס ובשלחן ערוך "בטול כלי מהיכנו" (ש"י ס"ו). ואסור לעשות כן שיבטל הכלי מתמישו אפלו לשעה קלה בלבד (רס"ה משנה ברורה סק"ה רס"ו משנה ברורה סעיף קטן כ"ז).

וכמה התרים נשנו בה:

(א) במקום שאפשר לנער האסור מתוך הכלי מיד אחר שנכנס בה (רס"ה משנה ברורה סק"ה, ש"ח משנה ברורה קמ"ז) וענין "האפשרות לנער" אין הפונה מטעם אסור מקצה, דמצד זה לכולי עלמא שרי לנער כיון שלא היה המקצה בתוכן בין השמשות, (כבסימן ש"י) אלא

הפּוֹנָה מִצַּד רְצוֹנוֹ וְדַעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת כְּגוֹן אִם נִכְנָס שָׁמֶן לְתוֹךְ הַכֶּלִי לֹא יִרְצֶה לְנַעַר הַכֶּלִי מִיָּד, שְׂלֵא לְהַפְסִיד הַשָּׁמֶן וְשְׂלֵא לְלַכְלֵךְ הַשְּׁלֶחָן, וְכֵן אִם נוֹפֵל לְתוֹךְ הַכֶּלִי דָּבָר יָקָר שֶׁבִקְלָה לְהַשְׁבֵּר גַּם כֵּן לֹא יִרְצֶה לְנַעַר שְׂלֵא לְהַפְסִידָהּ וּלְשַׁבְּרָהּ (עֵינֵי שֵׁם, וּתְרֵאָה).

(ב) אִם יֵשׁ בַּכֶּלִי דָּבָר הַמְּתָר (וְהוּא הַדֵּינִן שֶׁיִּכּוֹל לְהַנִּיחַ בְּתוֹכָהּ דָּבָר הַמְּתָר לְכַתְחֻלָּהּ, (חִידוּשֵׁי חֵתֶם סוֹפֵר אֹרַח חַיִּים ש"ח עַל הַמַּגֵּן אַבְרָהָם נ"א) הַחֲשׂוֹב יוֹתֵר מִהָאֶסוּר שְׂרוּצָה לְהַנִּיחַ לְפָל בְּהַכֶּלִי שְׂרִי גַם כֵּן (מַגֵּן אַבְרָהָם וּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה בְּסִימָן רַס"ה שֵׁם) וְגָדֵר דָּבָר חֲשׂוֹב נִמְדָּד לְפִי בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה וְהַכֶּלִי (מִשְׁנֵה בְּרוּרָה ש"י ל"ג בְּשֵׁם מַגֵּן אַבְרָהָם אֲלִיהֶו רַבָּה וּשְׂאֵרֵי אַחֲרוֹנִים).

(ג) אִם אֵין כְּוֹנֵת נוֹתֵן הַכֶּלִי לְקַבֵּל מִקְצֵה הַנוֹפֵל בָּהּ רַק סָבָה אַחֲרֵת מְבִיאֻ לְשֵׁים הַכֶּלִי תַחַת הַנֵּר כְּגוֹן שְׂמֵתִירָא שְׂלֵא יִפְלוּ נִיצוּצוֹת וְכִיּוּצָא (עֵינֵי מִשְׁנֵה בְּרוּרָה רַס"ה סַק"ו, וְצָרִיךְ עֵינֵי מִסְעִיף ד' לְמָה הַצָּרִיכוֹ לְתֵת טַעַם

בניצוצות מפני שאין בו ממש הִיָּה לוֹ לְהַתִּיר מִטַּעַם שְׂאִין
הַכּוֹנֵה לְקַבֵּל הַנִּיצוּצוֹת רַק לְחַצֵּץ בֵּין הַנִּיצוּצוֹת לְהַשְׁלִיחַן,
וְצָרִיף לומר דְּכּוֹנֵת הִתְרוּ שֶׁל הַמְּשֵׁנָה בְּרוּרָה רַק בָּאֵם אִין
דַּעְתּוֹ עַל הַשְּׂמֵן כָּלֵל כְּמוֹ שְׁכַתְּבְתִּי שְׂדַעְתּוֹ מִשּׁוּם הַנִּיצוּצוֹת
וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ עֲנִין הַשְּׂמֵן אֲזוֹ לֹא מַחְשָׁב בְּטוֹל כְּלִי, אֲבָל אֲצַל
נִיצוּצוֹת כִּיּוֹן שְׂרוּצָה לְקַבֵּל הַנִּיצוּצוֹת רַק לֹא מִטַּעַם שְׂצָרִיף
לָהֶם בְּעֲצָמָם בְּנֵה שִׁיף עֲדִין בְּטוֹל כְּלִי, וְהוּא הַדִּין נְמִי לְעֲנִין
שְׂמֵן אִם רוּצָה בְּקַבְּלָתָן אֲפֹלוֹ לֹא מִטַּעַם שְׂצָרִיף לְהַשְּׂמֵן יֵשׁ לוֹ
דִּין בְּטוֹל כְּלִי מֵהִיכְנוּ, וְדו"ק).

ד) בְּאִינוּ מְבִטֵל בְּיָדַיִם רַק גּוֹרֵם לְבְטוֹל כְּלִי, גַּם כֵּן
שְׂרִי, כְּגוֹן בְּנוֹפֵל מְקַצָּה עַל הַשְּׁלִיחַן וְנוֹתֵן כְּלִי תַחַת
הַשְּׁלִיחַן לְקַבֵּלוֹ אוֹלָם כָּל זְמַן שֶׁהַשְּׁלִיחַן עַל מְקוֹמוֹ
הַמְּקַצָּה נוֹפֵל עַל הַשְּׁלִיחַן וְלֹא בְּתוֹךְ הַכְּלִי, וּמִזִּיז הַשְּׁלִיחַן
מִמְּקוֹמוֹ כְּדִי שִׁיפֵל בְּתוֹךְ הַכְּלִי (מִשְׁנֵה בְרוּרָה רַס"ה ו).

ה) בְּמְקוֹם הַפֶּסֶד מְרַבָּה מִתֵּר לְבִטֵל כְּלִי מֵהִיכְנוּ לְשַׁעְתּוֹ
(רַס"ו ס"ט בַּמְּגַן אֲבֵרָהּ וּמִשְׁנֵה בְרוּרָה כ"ז) וְלְכָל הַיּוֹם

במקום הפסד מרבה יש מחלקת הפוסקים (שם במשנה ברורה וביאור הלכה, וחזון איש סימן מ"ח סק"ז).

(ו) אם נותן כלי עם מים והמקצה היורד לתוכה גם כן משקה דשיף לומר קמא קמא בטיל, אפלו נתרבתה אחר כך האסור מן ההתר שהיה בתחלה מכל מקום שרי (של"ה משנה ברורה סעיף קטן ט"ו).

(ז) מתר לבטל כלי מהיכנו משום צעב"ח (ש"ה סעיף י"ט, ומשנה ברורה ס"ט).

(ח) כלי שמנח בו אסור והתר מתר לקחת ההתר ולית ביי משום מבטל כלי על ידי שמניח האסור (ספר אחד על פי המשנה ברורה רס"ה סק"ו).

(ט) אם הכין כלי לקבל מקצה ולא נעשתה מחשבתו לא נאסר הכלי בטלטול (משנה ברורה רס"ה סק"ז).

השבת בישראל כהלכתה רלה

(י) מתר להניח כלי לקבל כלי שמלאכתו לאסור ולא שיך בזה משום בטול כלי מהיכנו כיון שיש התר לטלטל לצורך גופו ומקומו (תהילה לדוד רס"ו סק"ז).

(יא) כלי שמלאכתו לאסור אף על פי שכבר יש לה שם מקצה קצת מכל מקום אסור להעמידה לקבל דבר המקצה מתמת גופו או חסרון פיס דנתבטל מהתרטלטול גופו ומקומו שהיתה שרי עד עכשו (פרי מגדים מובא בבאור הלכה רס"ה, ג, וכן העלה בספר מלאכת ישר דיני מקצה כלל ה' מסברא פשוטה דהלא כלי שמלאכתו להתר גם כן שם מקצה עליה והיתה בכלל גזרת מקצה כמבאר בפרק כל הכלים, ולא התירו בו יותר מכלי שמלאכתו לאסור רק בטלטול מתמה לצל, וכיון ששיך בה בטול כלי מהיכנו במה עדיף כלי שמלאכתו לאסור, עד כאן).

הגיע הזמן ללבוש בגדי שבת

ולהכין עצמנו לקבלת פני משיח צדקינו

מלחמת העולם השלישית כבר התחילה. הרבה שטחים בעולם נלחמים, נלחמים בצורה קשה ביותר. וחרוב, רוב המקרים האלו של המלחמות, לפני שנתים-שלוש לא היינו יכולים בחלומות הקשים ביותר שלנו להאמין שזה יכול להיות, אבל בשבועיים האחרונים או יותר משבועיים, קרו דברים שהם פשוט איומים, ברבריים, קשים ומדהימים.

אני רוצה לומר לעם ישראל שהזמן קצר מאוד, ואם אמרנו את זה לפני חמש עשרה שנה, עכשיו זה ממש קצר מאוד, מאוד מאוד, ואני מאמין שכל אדם, יהודי וגוי, מרגיש כבר שאנחנו מגיעים לסוף-העולם-הזה כמו

השבת בישראל כהלכתה רלו

שאנחנו מכירים אותו. ויחזקאל ז' ב': כה אָמַר ה' לְאֶדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ: בָּא הַקֵּץ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ] גם הרבה מאוד גויים מדברים על זה – על סוף העולם. הרבה מאוד גויים מאמינים שאין לנו יותר משנה או שנה-וחצי. ואני אומר לכם, שאני מרגיש שזה הרבה פחות משנה, או שנה-וחצי. ומעניין כל-כך, שהגויים מדברים על זה כל-כך הרבה, אבל היהודים – מעט, יחסית.

שלושה באין בהיסח הדעת, אלו הן משיח וגו'

(סנהדרין צז.)

אמר הגאון הצדיק רבי משה שטרנבוך שליט"א
אני מִכְרַח לְגָלוֹת סוּד אֶחָד מִפְּנֵי שְׁכַבְר גְּלָה אוֹתוֹ ר'
יִצְחָק אֵיִיזִיק חֶבֶר זצ"ל תִּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים
וְוַאֲלִזִּינְעֵר זצ"ל, שֶׁשָּׁמְעוּ אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד זְקֵנֵי
הַגֵּר"א זיע"א שֶׁגְּלָה סוּד זֶה סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ, וְכֵה

אָמַר: כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ שְׁהַרוֹסִיִּים כְּבָשׁוּ אֶת הָעִיר 'קָרִים'
אִז תִּדְעוּ שְׁמֹת־חֵיל כְּבָר פְּעָמֵי הַגְּאֻלָּה,

[וְזֶה הָיָה כִּבְר בְּאֵדָר שְׁנַת תִּשְׁעִ"ד]

וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ שְׁהַרוֹסִיִּים הִגִּיעוּ לָעִיר קוֹנְסְטַנְטִינוֹפּוֹל
הֵלֵא הָיָא אִיסְטַנְבּוֹל שְׁבִטוֹרְקִיָּה פִּיּוֹם הַזֶּה, אִז כְּבָר
תִּלְבְּשׁוּ בְּגָדֵי שַׁבָּת, וְאֵל תִּכְפְּשׁוּ אֹתָם כִּיּוֹן שְׁכָל רַגַע
הַמְּשִׁיחַ עֹמֵד לְבוֹא.

וְהִנֵּה בַשְּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן הַרוֹסִים כְּבָשׁוּ אֶת הָעִיר קָרִים
וּבְכָל הָעוֹלָם יִשְׁנֶנּוּ רַעַשׁ גָּדוֹל סְבִיב לָזֶה, וְלִפִּי הַמְּסֻרֶת
שֵׁיִשׁ בִּידֵינוּ מֵהַגֵּר"א, הָרִי זֶהוּ סִימָן לְ'פְעָמֵי מְשִׁיחַ'. וְהֵן
אֲמַת שְׂאִין אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים בְּדִיוֹק מֵהוּ הַפּוֹנָה 'פְּעָמֵי
מְשִׁיחַ' אָבֵל וְדָאֵי שְׁזָהוּ סִימָן לְגַאֻלָּה הַקְּרוּבָה, וְאַפְשָׁר
שְׁפּוֹנָתוֹ שְׁזָהוּ כְּמוֹ 'פְּעָמוֹן' שְׁמַעוֹרֵר אֹתָנוּ לְהַתְּכוֹנֵן
לְבִיאת הַמְּשִׁיחַ.

וְהָיָה הַהִקְדָּמָה לְבִיאת הַמְּשִׁיחַ הוּא מְלַחֶמֶת עִמָּלֶק, וּבְזִמְנֵנוּ אָנוּ נִמְצָאִים כְּבָר בְּעֵיצוּמָהּ שֶׁל מְלַחֶמֶת עִמָּלֶק, שֶׁהַמְּשִׁלָּה כָּאֵן הֵם עִמָּלֶק מִמֶּשׁ, שְׂרוּדָפִים אֶת הַדָּת וְרוֹצִים לַעֲקֹר לְגַמְרֵי כָּל מַה שֵּׁישׁ בּוֹ זִכָּר שֶׁל דָּת, וְאָנוּ כֹּפְעֵת בְּמִצַּב שֶׁל הַקְּדָמָה לְבִיאת הַמְּשִׁיחַ, וְרוֹאִים שֶׁהַגֵּר"מ שְׂטֵרְנֶבוּךְ שְׁלִיט"א מְחַבֵּר אֶת שְׁנֵי הַמְּסֻרוֹת בְּשֵׁם הַגֵּר"א, שֶׁהֶעֱנִין מִתְחִיל בְּאֵי קָרִים, וּמְמַשֵּׁךְ בְּמַעֲבַר הַדְּרָדְנָלִים שְׁבֵאִיסְטֶנְבוּל.

ידוע הזוהר המפורסם על הריגת חמשה צדיקים בבית כנסת בדרום, והזוהר אומר שאחרי 32 יום יתעורר משיח בן אפרים, ויהיה מלחמות של ישמעאל. ובדיוק 32 יום אחר כך – י"ב כסלו הטורקים הפילו מטוס רוסי, והרוסים ברוגז עליהם. ומאמיים בפצצת אטום וכו'.

וּבִימֵים אֵלֵינוּ אָנוּ שׁוֹמְעִים עַל הַתְּגָרִיּוֹת מְלַחֶמָה בֵּין טוֹרְקֵיהַ לְרוֹסִיָּה. וּכְבָר הֵבֵאנוּ מִהַסְּפָר 'אוֹרְחוֹת

רַבְנוּ מֵהַסְטֵיפֶלֶר (עקבתא דמשיחא חלק ה' עמוד ע"ג,
 וכעין זה בחלק א' עמוד מ"ד) קִבְּלָהּ בְּיַדֵּינוּ מִתְּלַמִּידֵי
 הַגֵּר"א בְּשֵׁם הַגָּאוֹן: אִם הִסְפִּינוֹת שֶׁל מַלְכוּת רוֹסְיָא
 יִחָצוּ אֶת מֵיֶצֶר 'בוֹסְפוֹרוֹס' [ה'דִּרְדֵּנְלִים] צְרִיכִים לְלַבֵּשׁ
 בְּגָדֵי שַׁבַּת, לוֹמַר לָךְ, שֶׁהַשְּׂעָה קְרוּבָה אֶז לְבִיאַת
 הַמְּשִׁיחַ. וּמָרַן הַסְטֵיפֶלֶר זצ"ל בְּאֵר, שֶׁהַפּוֹנָה שֶׁיִּכְבְּשׁוּ
 אֶת הַמְּקוֹם. וְכֵן מוֹבָא בְּסֵפֶר 'כְּלִילַת יוֹפִי' (עמוד ש"ז) ג'
 נְבִיאִים נִתְּנָבְאוּ בְּסִגְנוֹן אַחַד, הַגֵּר"א, הִיְהוּדֵי הַקְּדוּשׁ
 מִפְּשִׁיחָא, וְרַבֵּי יִשְׂרָאֵל מֵרוֹז'יִן, כֹּל אֵלוֹ הַשְּׁלֶשָׁה
 אָמְרוּ מִמֶּשׁ בְּנֶסַח אַחַד, פִּי בְּשַׂעָה שְׁהַרוֹסִים יִכְּנָסוּ
 לְטוֹרְקִיָא, צְרִיכִין אָנוּ לְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי יוֹם טוֹב לְכָבוֹד
 בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ. וְכֵן מוֹבָא בְּשֵׁם הַרְה"ג ר' בֵּן צִוּוֹן רִי"ךְ
 שְׁלִיט"א שֶׁשָּׁמַע מֵהָאֲדַמוֹר מְקַלּוּיִזְנְבוֹרְג זצ"ל בַּעַל
 ה'שַׁפַּע חַיִּים' שֶׁאֵמַר בְּשֵׁם הַבַּעַשׁ"ט שֶׁאֵם הַרוֹסִים יַעֲבֵרוּ
 בְּדִרְדֵּנְלִים לְהַלְחֵם עִם טוֹרְקִיָה אֲפֶשֶׁר לְלַבּוֹשׁ בְּגָדֵי שַׁבַּת
 לְכָבוֹד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ.

השבת בישראל כהלכתה

רמא

מוֹבָא בְּגִלְיוֹן 'מַסְלוֹת' שֶׁל חֲסִידֵי סַאדִיגוֹרָא (גִּילְיוֹן י"ב
משנת תשמ"ו ניתן לראות ב'אוצר החכמה') מְאָמֵר מֵאֵת
הַרְה"ג ר' חַיִּים דּוֹבְעֵר גְּלוֹבְסְקֵי שְׁלִיט"א דְּבָרִים שְׁשֻׁמַּע
מִסְבּוֹ הָאב"ד בְּבֵית דֵּינּוֹ שֶׁל ר' חַיִּים מְבַרִּיסק רַבִּי שְׁמֻחָה
זְלִיג רִיגֵר זצ"ל שֶׁהוּא הִיחִיד שְׁהַגֵּר"ח מְבַרִּיסק מִבֵּיאוֹ
בְּסַפְרָיו. וּמִבֵּיא מִמֶּנּוּ שְׁהָרוּסִים יִרְשׁוּ אֶת קְלַפַּת פָּרֶס
דּוֹבֵיֶאֱל. מַה שְׁרוּאִים בְּיָמֵינוּ שְׁהָרוּסִים הֵם בְּנֵי בְרִית שֶׁל
הַפְּרָסִים. וְכֵן מְצִינּוּ בַּפְּסוּק בְּדִנְיָאֵל (י, י"ג) לְשׁוֹן "מַלְכֵי
פָּרֶס", וְרַש"י שֶׁם מְבֵאֵר שְׂרֵי פָּרֶס בְּשָׁמַיִם, וְרוּאִים שְׂיֵשׁ
לְפָרֶס כַּמָּה שְׂרֵים בְּשָׁמַיִם. וְהוֹסִיף הָרַמ"ז שְׁלִיט"א
שְׁבְרוּסִית הַשְּׁפָה הָרוּסִית קְרוּיָה 'פּוֹרוּסְקֵי' וְגַם מְבַחֲיָנָה
גִּיאוגְרָפִית הַגִּיעָה רוּסְיָה בְּתַקּוּפָתָהּ הַגְּדוּלָה עַד אֲזוֹר
פָּרֶס. וְהַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם הִיָּה פּרוּסִיָה. לְפִי זֶה יִתְכַּן לְבֵאֵר
הַמְדָּרָשׁ (יִלְקוּט יִשְׁעֵי תַצַּט. פְּסִיקְתָא לו):

אָמַר רַבִּי יִצְחָק שְׁנָה שְׁמֻלָּהּ הַמְּשִׁיחַ נִגְלָה בּוֹ, כָּל מַלְכֵי
אֲמוֹת הָעוֹלָם מִתְגַּרְרִים זֶה בְּזֵה, מְלָךְ פָּרֶס [רוּסִיָה] מִתְגַּרְרָה

בְּמִלְךָ עֲרָבִי [תורכיה], וְהוֹלֵךְ מִלְךְ עֲרָבִי לְאָדוּם [אַמְרִיקָה
 וְאִירוּפָה שֶׁהֵם בְּבְרִית אִיתוֹ] לִיטוֹל עֵצָה מֵהֶם, וְחוֹזֵר מִלְךְ
 פֶּרֶס [ר"ת פ'רס ר'וסייה ס'ין]] וּמְחַרֵּב אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְכָל
 אַמּוֹת הָעוֹלָם מִתְרַעְשִׁים וּמִתְבַּהְלִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם,
 וַיֵּאָחֹז אוֹתָם צִירִים בְּצִירֵי יוֹלְדָה, וַיִּשְׂרָאֵל מִתְרַעְשִׁים
 וּמִתְבַּהְלִים וְאוֹמֵר לְהִיכֵן נְבֵא וְנִלְךְ, לְהִיכֵן נְבֵא וְנִלְךְ,
 וְאוֹמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל תִּתְיָרְאוּ כָּל מָה שֶׁעֲשִׂיתִי לֹא עֲשִׂיתִי
 אֲלֵא בְּשִׁבְלֵכֶם מִפְּנֵי מָה אַתֶּם מִתְיָרְאִים אֵל תִּיָּרְאוּ הַגִּיעַ
 זְמַן גְּאֻלְתְּכֶם.

אז הגיע הזמן ללבוש בגדי שבת.

הגיע הזמן לעשות משהו ממשי כדי להציל את

עצמנו. וזה הדבר היחיד שיציל אותנו:

תשובה אמיתית [רבי אליעזר אומר, אם ישראל

עושין תשובה נגאלין, שנאמר 'שובו בנים שובבים ארפא

משובותיכם" (סנהדרין צז:)].

יש להכיין חליפה מוכנה לקבלת פני משיח

קודם תשובה, ובנוסף לזה תעשו משהו להראות לקב"ה שאתם באמת מחכים לו [חיוב לחכות לביאתו בכל יום וכל היום... כמו שאנו אומרים בתפלה 'כי לישועתך קוינו כל היום'"] (הגדת בית הלוי עמוד ק"ב ע"ש כל הענין).

תעשו לעצמכם בגד יפה, לבוש מיוחד רק לקבל פני משיח.

כשיגיע הזמן שמשח מגיע, וכל אחד ירוץ לקבל פניו, אנחנו נלך לארון שלנו, נפתח ויהיה בגד מוכן. לא יהיה חסר כפתור, ולא נצטרך להחליט הבגד הזה או הבגד הזה. שהכל יהיה מסודר, שלא פתאום יתגלה כתם או שחסר משהו. שפשוט נלבש ונלך לקבל משיח צדקנו.

וגם שכל אחד יבדוק שהבגד מתאים לקבל משיח, שזה בגד צנוע. לאשה, בגד רחב עם שרוול ארוך,

מכופתר עד הצואר גם מאחור ומהצדדים, ושמלה ארוכה עד הקרסול. שמשיח בא, אי אפשר לרוץ לקבל אותו עם בגד לא מתאים או עם כיסוי ראש לא מתאים.

אסור לקבל משיח עם פאה. אין שום פאה שתהיה מותרת. שום חצאית או שמלה צמודה וקצרה, שום גרב לא מספיק עבה, שום נעל לא צנועה. בלי איפור, ממש אשה צנועה. הגברים, גם הבגדים שלכם צריכים להיות לא צמודים, רחבים ומכובדים.

עם ישראל, אלה הבגדים שאנחנו צריכים ללבוש
 כשאנחנו באים לקבל פניו של משיח. וצריכים גם את הלבוש הפנימי – זה התשובה [זכריה ג, ד' ושערי קדושה א', א' עיי"ש]. להצטער על העבירות שלנו, להצטער עם כאב חזק עד דמעות. ועם שני הדברים האלה, הלבוש החיצוני המתאים והלבוש הפנימי המתאים, אנחנו בעתיד הקרוב נקבל בשמחה את משיח צדקנו.

רמה

השבת בישראל כהלכתה

ובס"ד אפשר לומר שתשוב"ה ר"ת ת'לבשו ב'גדי
ש'בת ו'תקבלו ה'משיח.

ב'גדי ש'בת ר'וחניים ר"ת **בשר!!!**

שב"ת ר"ת ש'אתה ב'זוהר ת'למדו שב"ת ר"ת
ש'בשר ב'ל ת'אכל. אלו בגדי השבת האמיתיים.

החפץ חיים מחכה למשיח ומכין חליפה

מסופר על רבי ישראל הכהן מראדין בעל החפץ חיים
שהכין לעצמו בגדים חשובים ויקרים שילבשם בשעת
הגאולה כשיבנה ביהמ"ק, והוא היה מכין אותם באופן
שיהיו מזומנים לפניו שכאשר תבוא הגאולה ילבשם
תיכף ומיד, הכין חליפה חדשה ומיוחדת לקבל בה את
פני המשיח.

כל לילה קודם שעלה על יצועו היה מצפה בכיליון עיניים שיבוא היום המשיח, והיה מכין את החליפה בקירבתו, שאם יעירוהו משנתו באמצע הלילה ויודיעוהו שבא המשיח, ילבש מיד את החליפה ויבוא לקבל את פני משיח צדקנו.

כי ישועת ה' כהרף עין, פתאום יבוא האדון – הקב"ה אל ביתו. ולא יתייאש מלצפות לבואו, כי זה העיקר השנים עשר מי"ג עיקרים שהיהדות מבוססת עליהם "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואעפ"י שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא". על נושא הצפיה לישועה חיבר רבינו הח"ח קונטרס מיוחד בשם "ציפית לישועה", בה באר את החובה הגדולה המוטלת עלינו לא להתייאש מהגאולה, [ולפני 50 שנה לערך הדפסתי הספר הזה 5000 עותקים].

כיצד יופיע משיח צדקנו?

מרבי חיים מוולאז'ין זצ"ל

השבת בישראל כהלכתה

רמז

"הרבנית יוצאת לשוק ואני פותח ספר ומתחיל לעיין בסוגיא שלפני, פתאום אני מרגיש כי השמש התחילה מאירה באור גדול פי כמה ממה שהאירה עד עתה, איזו בהירות! פתאום אני שומע, כיצד הציפורים על העצים שבגינה פוצחות פיהן במנגינה חדשה, מרנינה, כובשת לבבות, והנה אני שומע קול רעש עולה מן הרחוב.

אני מושיט ראשי בעד החלון ואני רואה את אלי הסנדלר רץ בבהלה. מה קרה אלי? מה קרה לאור השמש? מנין נגינת הציפורים המקסימה? מה קרה לעצים שהתחילו מלבלבים לפתע בניצה חדשה, מה קרה?

מה, אינך יודע רבי, נותן בי הסנדלר את עיניו, הרי משיח בא! מיד רץ אני לארון להוציא מלבוש של שבת שלי כדי להתעטף בו ולצאת לקראת המלך המשיח. מוציא אני את המלבוש והנה, אויה, חסר בו כפתור!...

אני עומד ודן עם עצמי מה לעשות. האם להתעטף בקפוטה הפגומה או לא להתעטף בה? ואני תודה אם אפשר לצאת לקראת המלך המשיח בבגד של חול?"

(מהגאון רבי משה סלובייצ'יק, בנו של הגר"ח מבריסק (רי"ד סלובייצ'יק בספר על התשובה עמ' 236, וכ"כ ראה דברי רבי חיים מוולאז'ין גם בספר דרך סלולה עמ' 77)

אפשר כבר לטעום את זה, אפשר כבר להרגיש את זה, זהו, זהו, זה כמעט נגמר, אוי כמה שאני שמח, אבל יחד עם זה אני כל כך מפחד, כל כך הרבה יהודים לא שמים לב למה שקורה, הם לא מבינים שאנחנו בסכנה, אבל אפילו לפני שמשיח יתגלה ולפני שתהיה המלחמה האחרונה, ולפני הגאולה השלימה עוד נעבור דברים כל כך קשים בגלל שעוד לא חזרנו לגמרי בתשובה. אבא, אני רואה שהיהודים ישנים, זה מפחיד אותי שהם לא שמים לב, הם לא מבינים, הם לא תופשים, עכשיו זה

ממש כמו ערב מלחמת העולם השנייה שהיהודים באירופה היו כאילו בתרדמה – לא הרגישו, לא רצו לדעת, אפילו שהיטלר ימ"ש אמר ברור מה שהוא רוצה לעשות ליהודים, בכל אופן לא פחדו, היו בחלום כאילו שעישנו סם, הם לא רצו לדעת, הם היו שיכורים, לא מייזן, אבל לא רצו לדעת.

אנחנו עכשיו, רואים אותו דבר, גם בארץ ישראל וגם בחו"ל. וכמה שיודעים וכמה שמפחדים – לא רוצים לדעת, כמה שהעולם מסוכן. אבא, אני מאד דואג לעם ישראל, אני מאד מפחד בשביל עם ישראל. כמה פעמים אנחנו צריכים לכתוב – אלה שיכולים – תקומו, תגיעו לארץ ישראל, אבל אפילו שלהרבה יהודים יש להם בתים פה, הם עדיין חושבים שברגע האחרון אפשר להכנס לאיזה מטוס ולטוס לארץ ישראל וזהו – אבל זה לא ככה. מי שמחכה לרגע האחרון – לא יוכל לצאת.

הם בשניה אחת – יכולים לעשות מצב שאף מטוס לא יוכל להמריא בארה"ב, באירופה, בכל העולם. ומי שישאר באמריקה או באירופה יהיה תקוע וזה לא כדאי – כי ה' יהרוס שלישי עולם עד הסוף, ועוד שלישי יפגע מאד קשה, אבל ארץ ישראל – לא. אבא, הולך להיות כזה בלגן בעולם שעוד לא היה בהיסטוריה. מצב שאני אפילו לא יודע איך לתאר את זה, משהו דומה למכות של מצרים, אבל הרבה יותר קשה. המקום היחיד שהשכינה נמצאת בו היום – זה ארץ ישראל. למות בחו"ל זה הרבה יותר קשה, ארץ ישראל זה המקום הטבעי לכל יהודי, לשלד, לגוף, לעצמות של היהודי. ארץ ישראל זה המקום היחיד בעולם שהמנוחה הנצחית היא הרבה יותר קלה ונעימה. אבל אני מדבר על החיים ולא על המוות.

ומי שיהיה בארץ ישראל ויצעק לשמים ויבקש מהקב"ה שיציל אותו – אז ה' ידע שהוא עשה תשובה, ואם היהודי מבין שרק הקב"ה הוא הכל יכול, ואין שום דבר שיכול לעזור לבן-אדם – רק הקב"ה, וברגע שהוא מבקש מהקב"ה עם לב שלם שיציל אותו, הוא אומר לקב"ה "עכשיו אני מבין שטעיתי ורק אתה הוא הכל יכול" – אז הוא ינצל.

יהודי יכול בשניה האחרונה לעשות תשובה – וה' יציל אותו. גם כתוב שהערב-רב שהם הרוב בעם ישראל, הם יברחו מארץ ישראל וילכו לארצות של הגויים ושם ימותו יחד עם הגויים.

עם ישראל, תקשיבו טוב, תפתחו את העיניים, זה כמעט הסוף, תקומו עם המשפחות שלכם ותבואו לארץ,

תסתדרו אכשהו, ה' יעזור, הוא עושה ניסים עם כולנו, עם הפרנסה ועם כל הצרכים שלנו. הוא יציל אותנו – ויחד כל עם ישראל נזכה לקבל משיח צדקנו בעתיד הקרוב. עם ישראל תקשיבו, מה שאני אומר זה אמת, תחשבו על הילדים שלכם, תבואו לארץ ישראל, נכון, לא מושלם פה.

נכון, הציונים ששולטים פה – הם לא מהטובים, הרבה מאד מהם – הם ערב רב, אבל לא משנה, השכינה פה בארץ ישראל, הקדושה פה בארץ ישראל. אפילו שהחילונים כיסו את ארץ ישראל עם שכבה של טומאה, אך מתחת לזה – זו הקדושה, ה' יוריד את הקליפה הזו ואז נהיה רק עם הקדושה. ומי שרוצה להתקרב לה, לחזור בתשובה, ויחפש את הקדושה, הוא ירגיש חזק מאד את הקשר עם הקב"ה. אי – אפשר להתקרב להקב"ה בלי קדושה, ורק פה אפשר להרגיש את זה כל

כך חזק. עם ישראל, זה הזמן, עוד מעט זה יהיה קשה מאוד, עם ישראל, עם ישראל תחזרו הביתה.

כן, אני רוצה להזכיר לכם, שהפסקת-האש הזאת – זה לא הסוף, בשום פנים ואופן זה לא הסוף, ועוד יבואו על העולם ועל היהודים צרות גדולות, כדי שנבין ונחזור להקב"ה. ואם נבין – אז יהיה לנו הרבה יותר קל ונקבל משיח-צדקינו בשמחה וברחמים. אבל אם לא נרצה להבין, חס ושלום, אז נעבור גהינום בעולם הזה, אבל בכל זאת נגיע. אם הנשמות שלנו עמדו בהר סיני, אז, אנא, למה לסבול?! הרשעים יעלמו, הרשעים, השקרנים, הערב רב, העמלקים, כולם יעלמו. ואנחנו, יהודים-אמיתיים, נחיה חיי נצח. אבל היהודים האמיתיים שעדיין רחוקים מהאמת, ונלחמים נגד הקדושה של הקב"ה, יצטרכו לעבור ממש גהינום בעולם הזה, כדי להגיע למצב שיהיו מוכנים גם גופנית וגם רוחנית לקבל פני משיח צדקנו.

מהר מאוד, העולם לא יהיה כמו שהוא היה רגיל להיות, וזה משתנה במידה שלא תאומן, ואנשים מתחילים לראות את זה ומתחילים להיות נפחדים, אבל הם לא יודעים מה לעשות. הם לא רוצים לעשות תשובה הם לא מוכנים לוותר על הגשמיות שלהם, הם מחזיקים בזנב של עגל הזהב בחיים שלהם והם לא יודעים שעגל הזהב עומד למות.

שאלה: אם זה זמן כל כך מבולבל, למה לא

מתעוררים?

תשובה. למה הדור של המבול לא התעוררו? גם אז היו עבירות קשות ביותר, ולא רצו לשמוע לנח. למה? ואפילו כשירד הגשם לא רצו לשמוע, אפילו שהמים הגיעו עד לצוואר שלהם לא רצו לשמוע, למה? כי נהנו מהעבירות שלהם, ולא רצו להפסיק, ולא רצו לחיות חיים של קרבה לה', חיים של קדושה. וגם היום נהנים יותר מן הפיצה, מהחברות, ומהחברים, ומכל הלכלוך

השבת בישראל כהלכתה רנה

שנכנס לעולם החרדי. והחילונים והגויים הם חיים חיים של לכלוך, אז למה שהם ירצו להפסיק? הם מאמינים ב'לשתות ולאכול היום, כי מחר אנחנו מתים'. מה אכפת להם?! [ישעיהו, כב, יג: וְהָיָה שְׂשׂוֹן וְשִׁמְחָה הָרֵג בָּקָר וְשַׁחַט צֹאן אָכַל בְּשָׂר וְשָׂתוּ יַיִן אָכּוּל וְשָׂתוּ פִי מִמָּוֶה נְמוֹת:]

יש יהודים חשובים, אפילו רבנים, ואפילו ראשי-ישיבות, שהם לא רוצים להפסיק את הדרך של העם, כי גם הם נהנים מזה, הם נהנים מהיזקרה של העבודה שלהם. הם נהנים מהכסף שנכנס, וברוך ה', יש עכשיו בעיות גדולות בכסף, ולא יכולים כבר להחזיק את השקר, ועכשיו רואים מי הם למדנים באמת ומי לא, מי לומד לשם שמים ומי לא.

שאלה. אם הסוף כל כך קרוב אז אולי תדריך אותנו בתמצית איך להתכונן?

תשובה: אני תמיד מדבר בקיצור, כי אם הייתי מדבר בארוכה על הנושא הזה, זה היה לוקח ספרים שלמים בכדי להסביר את זה. אבל בקיצור: צריך לזרוק את כל הגשמיות המיותרת שלא צריכים בכלל, את כל החופשים, הנופשים, האוכל שזה לא טוב לכם, זה רק בשביל מה שאתם קוראים 'הכיף'. את כל הדברים המיותרים שמורידים אותנו רוחנית ונותנים לנו מיני הנאות מיידיות שהם לא כשרות בגלל המהות שלהם, לא בגלל חותמת ההכשר על האוכל, ולהשתדל לחיות כדי לעשות רצון ה', וכדי לדעת מה רצון ה', אתם צריכים לפתוח ספרים ללמוד. אני רק אגיד לכם בקיצור: רצון ה' זה קודם כל: 'קדושים תהיו'. בכל האספקטים של הקדושה, בכל המצבים של הקדושה, קדושת הבית, קדושת הדיבור, הכל. לא משנה מה, טהרת המשפחה טהרת הפה. קדושים תהיו – זה הבסיס של הכל. ומזה אתם יכולים ללמוד את הכל. אבל

תצטרכו לפתוח ספרים, וללמוד. ממש. ואני גם מבקש
מכם, להשפיע על המשפחה, וגם על השכונה, שיוציאו
מהרחובות את כל מה שלא שייך להקב"ה, כל מה שלא
שייך ליהודי אמיתי – יהודי שקרוב להקב"ה לא לשכוח
קדושים תהיו, זה העיקר, ולא לעשות לעצמנו
'היתרים', בשום אופן לא לעשות היתרים לעצמנו, כי
'היתר' לא פועל בשמים בנושא זה. כי עכשיו זה הסוף,
ואין כבר 'היתרים' על שטויות.

ש. אם יש רבנים שלא מאמינים במוות קליני של
הנער בן 15, אז איך הציבור יאמין בזה?
ת. הרבנים שלא מאמינים בזה, זה הרוב לצערי הרב.
הם לא מאמינים בזה – וזה אמת. אבל הרבנים שכן
מאמינים בזה, הם משפיעים עד כמה שהם יכולים, אבל
הם מעט.

אבל, העם, היהודים-האמיתיים, המלים של האמת תיגענה בלב שלהם. ואפילו שהרב שלהם יגיד 'לא', הם ידעו ויבינו מה האמת. והאמת שאני מדבר עליה זה דבר מאד-מאד הגיוני, ומאד פשוט. ולא צריך להיות תלמיד-חכם מאד גדול בשביל להבין את זה, ובשביל להאמין בזה.

אבל ישנם תלמידי-חכמים גדולים שהם תפוסים עם הצד הלא-קדוש של החיים, עם כל הדברים שלא שייכים ליהודים, רק שהפכו כאילו להיות שייכים ליהודי - כי יש על זה איזה 'הכשר'. כמו למשל פיאות הקאסטם, שזה בכלל לא יהודי, שזה ממש כמו גילוי-ראש של דוגמנית-אופנה גויה, וזה לא כמו יהודיה אמיתית, אבל יש לזה הכשר. אדם שקרוב לה' לא יכול להבין איך אפשר לתת לזה הכשר, ואפילו אם רב יתן הכשר על זה, זה לא יִרְאֶה לו שזה אמת, ויש בלי סוף דוגמאות כאלו, ה' יעזור שכל יהודי אמיתי שעמד

בהר-סיני, במעמד הר-סיני, יחזור בתשובה מלאה. אפילו אם הוא חילוני, אפילו אם הוא דתי-לאומי ואפילו אם הוא חרדי...

אחי ואחיותי, היום הגדול והנורא (יואל ג) מתקרב
[”הגדול והנורא-כי אז יראה גדולת ממשלתו ומעשיו
הנוראים” (מצודת דוד שם)]. מתקרב בצעדי ענק.

כל אדם שחי בעולם היום, יכול לראות ברור ולהרגיש ברור שהעולם משתנה מאד. מכל הכיוונים אנחנו רואים פירוק של כל הדברים שעד היום אנחנו נשעננו עליהם.

מהצד הכלכלי, כל המבנה מתפרק, מתפרק, כי זה בנוי על שקר [”כוחי ועוצם ידי”, בנוסף לשחיתות מסוגים שונים]. רוב בני האדם בעולם בטוחים שזה מבנה חזק ואמיתי, אבל זה רק אחיזת עיניים – ועוד מעט זה יפול לגמרי, אפילו עם כל המאמצים של

המדינות הגדולות והעשירות להציל את השקר ולתמוך במבנה זה שבנוי באוויר.

אבל הם תומכים בזה עם דברים לא ממשיים, ולכן בסוף הכל יתפרק ויפול לתהום [״ותמלוך אתה הוא ה׳ אלקינו מהרה לבדך על כל מעשיך, בהר ציון משכן כבודך ובירושלים עיר קדשך״ (תפלת ימים נוראים)].

כל המערכת הכלכלית של העולם תתמוטט וישאר תוהו ובוהו [״ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב ה׳ לבדו ביום ההוא, והאלילים כליל יחלוף״ (ישעיה ב)].

מצד אסונות טבע, ראינו הרבה בזמן האחרון. ויהיו עוד יותר גדולים, יותר ממה שהדמיון של האדם יכול לדמיין. מפחיד מאד והרסני בצורה ענקית ומדהימה [״ובאו במערות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה׳ ומהדר גאוונו בקומו לערוץ הארץ״ (ישעיה ב)].

השבת בישראל כהלכתה רסא

ובנוסף לזה, כל אדם יכול לראות שעומדת לפנינו מלחמה ענקית וקשה. מלחמה שלא היתה כזו מלחמה בהיסטוריה. יהיה הרס של שני שלישי של העולם [והיה בכל הארץ נאום ה' פי שנים בה יכרתו יגוועו והשלשית יוותר" (זכריה יג)], על ידי הקב"ה בעצמו, בלי שליחים.

ויהיו גם ניסים עצומים. יהיו דברים שיהיה ברור שהם באים ישיר מהשמים [הנה ימים באים נאום ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות" (ירמיה טז)] "לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא גאולה אחרונה עיקר ויציאת מצרים טפל לה" (רש"י שם).

המהלך של העולם היום מוכיח שאנחנו בסכנה גדולה מאד. כל העולם, לא רק היהודים, אבל היהודים מקבלים מסרים ישיר מן השמים. למשל, ה'

גרם לעולם זעזועים קשים מאד בתקופה האחרונה. רק להזכיר לכם, בחודשיים שלשה האחרונים ראינו הרבה מאד רעידות אדמה חזקות ביותר וזה מדהים. כל העולם רועד.

מי שמבין, מבין שבעיקר זה מסר לעם ישראל [”א”ר אלעזר בר אבינא: אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל (ליראם כדי שיחזרו בתשובה-רש”י)] (יבמות סג). הקב”ה מכין את העולם למצב קשה ביותר והוא יעביר אותנו, היהודים, דרך האש [”ומי מכלכל את יום בואו ומי העומד בהראותו, כי הוא כאש מצרף וכבורית מכבסים” (מלאכי ג)], כדי לטהר אותנו מהעבירות של העולם הזה ולהביא אותנו למצב של ביטחון מלא בקב”ה כדי שנוכל לקבל משיח צדקנו [”עיקר נתינת התורה לישראל הוא כדי שישימו ביטחונם בה’...שעיקר הכל הוא הביטחון השלם והוא

כולל כל המצות" (הגרי"א, משלי כב, וראה דברים ח, ג').

לאומות העולם זו אזהרה שגם הם, לפחות חלק, צריכים לעשות תשובה. אבל לרוב הגדול של הגוים זה מסר שהסוף שלהם הגיע יחד עם העונש העצום בגלל כל הצרות שהביאו על בני ישראל במשך הדורות. זה יהיה מפחיד מאד, קשה מאד, יותר קשה ומפחיד מהמכות של יציאת מצרים.

הימים האלה מתקרבים אלינו במהירות, אבל רוב האנשים לא זזים, ולא מנסים להציל את עצמם. ואיך אנחנו יכולים להציל את עצמנו מכזה מצב? מילה אחת: תשובה.

לחזור בתשובה, שזה לחזור להקב"ה ולתורתו באמת, בלי הבלי העולם הזה. אדם שהוא מצטער על כל השקר וההבל שהיה בחיים שלו, ורוצה את האמת

עם כל הכוחות שלו, ומשתדל להגיע לזה, זה אדם שבעז"ה יציל את עצמו.

. אבל לרוב האנשים זה לא מזיז [אין זה תופעה חדשה כלל: "השמן לב העם הזה ואזניו הכבד וגו'" (ישעיה ו) "אין איש נחם על רעתו... כולה שב במרוצתם כסוס שוטף במלחמה וגו'" (ירמיה ח), ועוד הרבה בדברי הנביאים]. כמה דברנו ודברנו, אבל אלה שלא רוצים לשמוע, פשוט סותמים את האוזניים.

השקר נעים להם יותר, כי הם לא מכירים את ההנאה הרוחנית הבלתי מוגבלת של קרבת ה' [כמבואר במסילת ישרים פ"א ועוד]. הם זונים אחרי החומר [עגל הזהב], הבלי עוה"ז], ומכירים רק את ההנאות החומריות השטחיות והחולפות. אנשים כאלו הם אבודים, רח"ל.

אבל אולי עכשיו שהעולם כל כך רועש, אולי עם ישראל מוכן סוף סוף לראות את האמת. אולי עם כל

השבת בישראל כהלכתה רסה

הסימנים שה' שלח לנו בזמן האחרון, כל המסרים: דרך הטבע, דרך המשבר הכלכלי, דרך כל מיני אסונות אישיים ל"ע, דרך האיומים של רוסיה ואיראן, ואיומים מכל מיני כיוונים, אולי עם כל זה, יפתח פתח קטן בלב יהודים רבים ויתחילו להרהר הרהורי תשובה.

לכן אני מתחנן לפני כל יהודי: תחזור לקב"ה! שב על הרצפה, שים אפר על הראש, ושק על הגוף [ראה שולחן ערוך או"ח תקע"ט] – ואם אין שק ואין אפר, תקרע קריעה כמו אָבֶל – ותבכה על כל העבירות שעשית נגד הקב"ה [אמר רבי אלעזר...אף על פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו] (ברכות לב:).

תעבור על כל עבירה ועבירה במחשבה שלך ותבכה על זה. ותחליט: "מהרגע, אני חי חיים של אמת. אני חוזר להקב"ה, והעבירות שעשיתי לא אעשה עוד". להגיד וידוי כאילו שאלה הרגעים האחרונים שלך בעולם הזה.

ויש עוד דבר חשוב ביותר, שזה היסוד של הקשר של כל יהודי לעולם הבא ולנצח. וזה האמונה והביטחון שהקב"ה הכל יכול. שהוא ברא אותנו ואת כל העולם, ואם אנחנו רעבים – הוא יאכיל אותנו. ואם אנחנו עייפים – הוא יסדר לנו מיטה נוחה, ואם אנחנו צמאים – הוא יביא לנו מים. ואם אנחנו מפחדים – הוא ירגיע אותנו [ראה העיקר הראשון של הי"ג עיקרי האמונה].

וכל מה שאנחנו צריכים – הוא יספק לנו, ואנחנו לא צריכים הבנק, ביטוח לאומי, קופת חולים, צבא, משטרה וכו'. אנחנו לא צריכים שום דבר – רק צריכים את הקב"ה, והוא יטפל בכל הצרכים שלנו.

עם אמונה ובטחון כזה יהיה לנו זכות לקבל את משיח צדקנו ברחמים ["הבוטח בה", חסד יסובבנו" (שוחר טוב ל"ב, וראה מלבי"ם תהילים קכה)].

כל המלחמות הבאות שיתרחשו בעולם בעתיד יהיו בעצם מלחמות של דת, זוהי בעצם מלחמה אחת

גדולה, המלחמה האחרונה לפני בוא משיח צדקנו. כי האיסלאם רוצה לשלוט ואדום (הנוצרים) לא יתן לישמעאל (הערבים) לשלוט.

עכשיו אין יותר מה לומר, עכשיו תפתחו את העיניים ותסתכלו טוב, תראו את כל הסימנים ואת כל האזהרות ואת כל המסרים שה' שולח לנו, מסרים ישירים לעם ישראל! אם זה שיטפונות משונים וענקיים, אם זה רעידות אדמה, אם זה מקרי מוות משונים, אם זה מלחמות אכזריות אם זה רצח אכזרי, אם זה כל דבר משונה שיכול לקרות.

תפתחו את העיניים ותבינו שה' מדבר איתנו ישיר! ישיר! דרך הטבע, דרך מלחמות, דרך כל דבר שקורה בעולם. תפתחו את העיניים עם ישראל! תפתחו את העיניים ותצילו את עצמכם!

אל תאמר לא ידעתי! אל תגיד לא אמרו לי!

עתידיך ועתיד משפחתך לנצח בידיך, כדי להיות מוכן וראוי לחיות בסדר החדש שיהיה בעולם עליך להשתנות, עליך לקבל עול, ואיזה עול? עול מלכותו של מי שברא אותך, של מי שמחייה אותך בכל רגע ורגע, שחייך ונשמתך בידו,

ועד עכשיו התעלמת ממנו כאילו אינך מכיר בעובדה זו.

ולא עוד, יותר לא תוכל להתעלם, כי מי שיתעלם יגיע ח"ו למצב בו לא יוכל לתקן את אשר קלקל.

עליך להתחיל לקיים דברו ולעשות את שהוא דורש ממך, כן, כן, נכון, לשמור שבת,

לאכול רק אוכל כשר, להניח תפילין ולשמור על טהרת המשפחה ועל צניעות בלבוש בדיבור ובמעשים. עלינו לזכור שפריצות מרחיקה את השם מאיתנו ואת

שמירתו מעלינו, וגורמת לכך שדם יהודי נשפך ח"ו!!
 עלינו להרבות בלימוד התורה ובגמילות חסדים עם
 אחינו בני ישראל וחלילה לא לשנוא ולא לפגוע באף
 יהודי בשום דרך, ואף אם הוא שונה ממך בדעותיו
 ובמלבושיו, מי שפועל ועושה בימים אלה למען אחדות
 בעם ישראל ופועל לחזק את הקשר בין ישראל לאביהם
 שבשמים מגדיל סכוייו לחיות, וההפך הגמור בבעלי
 מחלוקת, מדברי לשון הרע ומחרחרי ריב למיניהם,
 עליך להתפלל ולבקש רחמים על עצמך, על בני ביתך,
 על כל עם ישראל. אמירת תהילים תעזור מאוד מאוד
 ובפרט אם אומרים תהילים בציבור, עליך להכניע את
 עצמך תחת מרותו של הקב"ה ולקבל אותו למלך עליך,
 ולקבל ולקיים את שציווה אותך בתורתו.

אנחנו צריכים לשבת ולהתפלל – במקום לעשות
 מסיבות, ולקנות פיאות יוקרתיות, וללכת כמו דוגמניות
 מפאריז [צפניה א' ח', ע"ש], ולהוציא כסף על שטויות,

ולשכוח שאנחנו יהודים, לשכוח שאנחנו צריכים להיות יהודים פשוטים וטובים, ולא לטוס כל הזמן מארץ-לארץ בשביל בר-מצוה פה ובשביל חתונה שם ובשביל סתם טיולים.

אנחנו צריכים לשָׁבֵת ולעשות תשובה. יש לנו הרבה-הרבה עבירות, כמעט כל מה שאנחנו אוכלים – זה טרף, כמעט כל מה שאנחנו עושים זה אסור. סומכים על כל מיני אנשים שאי אפשר לסמוך עליהם. ועיין שו"ת רבינו עקיבא יהוסף (שלזינגר), יו"ד סי' א', בענין תקנות סדרי הכשרות]. ואנחנו במצב קשה. ואנחנו עושים זאת הרבה פעמים כשאנחנו יודעים שזה אסור, בכל זאת אנחנו עושים כל מיני עבירות, אנחנו חייבים לשבת, ולחפש בפנים, ולעשות תשובה, וזה הדבר היחיד שיציל אותנו, ואין שום דבר בעולם שיציל אותנו.

השבת בישראל כהלכתה רעא

עוד פעם אגיד, ועוד פעם אני אגיד: אתם רוצים להיות חלק של הקבוצה הלא-גדולה שיקבלו משיח? אז תתחילו להיות רציניים ור' בעה"ט בהעלותך י"א ל"ד], ולעשות משהו רציני, ולהראות להקב"ה שהוא הכל-יכול גם בעינינו ור' סוף תפילת ובלצ"ג], ואנחנו העובדים שלו, עובדי ה' ועבדי ה', וזה כל מה שאנחנו רוצים להיות, וזה כולל הכל. לא רוצים שום דבר אחר – רק לשרת את הקב"ה, רק לעשות את רצונו. זה מה שאנחנו צריכים להראות לו, שזה כל הרצון שלנו, הרצון שלו – זה הרצון שלנו. [לְעֵשׂוֹת רְצוֹנָךְ אֱלֹהֵי חַפְצֵי...], אבות ב' ד'].

שאלה: אבל קשה ללכת כנגד כולם, הציבור, החברים וכו'?

תשובה: זה הזמן של מסירות נפש, אדם שרוצה קיצורי דרך הוא לא ישרוד לקבל פני משיח צדקנו. אדם

שרוצה להאמין שלא יהיה עונש, הוא יכול להמשיך לחיות חיים דמיוניים, אך הוא לא ישרוד ח"ו. אנחנו חייבים לחזור לקב"ה עם כל הרצונות ועם כל הכוחות.

זה אומר לנקות את עצמנו מהדברים של העולם הזה המיותרים ולשבת רק בבית ה' (כמו שאמר דוד המלך ע"ה "אחת שאלתי מאת ה', אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי" תהילים כז).

עוד מעט עומדים להיות דברים גדולים ואז אני אדבר באריכות.

אני אזכיר לכולם שרק דבר אחד יכול להציל, וזה לחזור בתשובה.

(כן כתב רס"ג וראה סנהדרין צז)

להכיר את האמת היהודית ולהשתדל לעשות את רצון ה' ולא לתת לעצמנו הנחות, להיות יהודים קיצוניים.

מה זה אומר להיות יהודים קיצוניים? לעשות רצון ה' עד הסוף עם כל ההידורים שאפשר.

אבל לאלה שלא מוכנים חס וחלילה: שלא חזרו בתשובה באמת, שלא הורידו את הגאווה שלהם, שלא בכו על העבירות שלהם, בשבילם זה יהיה יום מפחיד ביותר, היום הזה יביא להם את הסוף, לא עלינו, ה' ירחם.

יש לנו גם אנשים חילונים, לא אפיקורסים, חילונים, שיתכן שהם יכולים באמת להגיע לגאולה השלמה, ולהבין, ולעשות תשובה שלימה. ויש יהודים חרדים שלא יכולים לעשות תשובה שלמה. אף פעם לא. והם לא יגיעו לזה. חלקם ערב רב שהם יותר רחוקים,

וחלקם ערב רב שהם יותר קרובים, אבל הם ערב רב, וזה לא יעזור [אבן שלמה פרק י"א].

זאת הדרך לגאולה: להוריד את הראש ולהוריד את הגאווה, ולהרים את הראש ולהסתכל השמימה ולבקש מה' מחילה ורחמים, וזה סימן, סימן מאד חזק, שהגאולה כל כך קרובה שאפשר לטעום אותה כבר.

אבל לצערי הרב, רוב האנשים עדיין ממשיכים עם עולם הגשמיות שנותן להם הנאה גופנית יותר פשוטה ויותר קלה להשגה.

לא לפחד, עם ישראל. לא לפחד! תבואו לארץ ישראל. כי אצלכם, בארצות שלכם, זה יהיה הרבה יותר גרוע. יהיה הרבה יותר קשה [תפארת יהונתן לר"י אייבשיץ זצ"ל, הובא במאמר 'בלע המות לנצח']. תבואו, תבואו. שיהיו לנו המונים פה שאומרים: 'אין עוד מלבדו! ושלא נתן לאף אחד להוריד אותנו לרמה

הנמוכה הרוחנית והגשמית של הטינופת שרוצה לשלוט פה ובכל העולם.

עם ישראל, אני מבקש ומבקש: תעשו תשובה, ותחזרו לאמת. אנחנו מגיעים לסוף, אבל באמת. ובכל יום, וכל שבוע, וכל חודש, מרגע זה והלאה, אנחנו נראה שינויים כל-כך גדולים שאף-אחד לא יוכל להכחיש שהדברים שאני אומר זה לא נכון, אני חושב שהדברים שדיברנו כל השנים – רואים ברור שזה אמת, הכל אמת.

והם, הצד השני – הם הכל שקר, אין שם אפילו דבר קטן של אמת. הם הרשעים הכי-גדולים שהיו אי-פעם. וה' ימחוק אותם עכשיו מהעולם. [סוף מזמור ל"ז ועוד]. ואנחנו נצא לחופש, לגאולה השלמה, כביכול לזרועותיו של אבא שלנו הקדוש ברוך הוא, האוהב, [ישעיהו מ': 'בְּזֶרְעוֹ יִקְבֹּץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא'].

היו עוד מכות, וכמו במצרים, כל מכה תביא לעולם יותר פחד מה'. וכל זה בא בעיקר לעורר את היהודים, כדי שיעשו תשובה. לפי גדולי הדור הקודמים, רוב היהודים בסוף, לפני משיח, הם מנשמות הערב רב והערב רב לא ישרוד [נראה בעליל שהרבנים והחסידים והבעלי בתים שבדור, המה בעוה"ר רובן מערב רב" (דברי חיים עה"ת, השמטות לפרשת ויקהל) כבר אמר האר"י ז"ל על דורו שרוב היהודים הם מן הערב רב (ליקוטי תורה, פרשת ואתחנן)].

אל תחשבו שכל החילונים הם ערב רב, זה לא נכון. ולא לחשוב שאף אחד מהחרדים לא ערב רב. גם זה לא נכון. גם בין החילונים יש יהודים טהורים שטועים בדרכם, אך ברגע הנכון יתאוששו ויבינו ויקבלו את האמת – שרק הקב"ה מלך מלכי המלכים, אין עוד מלבדו, רק הקב"ה ותורתו [וידעת היום והשבת אל

לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, אין עוד" (דברים ד).]

אבל יש בין החרדים הרבה "כאילו חרדים" שלא מאמינים באמת בקב"ה ושצריך לבוא משיחו, הם תפוסים בעגל הזהב והשקר של העולם הזה. לכן ה' שולח מכות ומכה את הגוים, כדי להעיר את היהודים ["הכרתי גוים, נשמו פינותם, החרבתי חוצותם... אמרתי אך תיראי אותי, תקחי מוסר" (צפניה ג)]. לפי הנבואות, בסופו של דבר תהיה מלחמה קשה, ושני שלישי מהעולם יחרב ["והיה בכל הארץ נאום ה', פי שנים בה יכרתו יגוועו, והשלישית יוו תר בה" (זכריה יג)].

אבל לא לחשוב שכל היהודים ישרדו. לא לשכוח שבמכת חושך רק חמישית מהיהודים נשארו [וי"א א אחד מחמישים וי"א אחד מחמש מאות (מכילתא בשלח א)]. ועכשיו הערב רב לא ישרוד, ויש יהודים עם זקנים

ארוכים ופאות ארוכות והם לא ישרדו. **כי עם כל הלבוש החיצוני, הלב לא עם הקב"ה** [שזה העיקר ש"רחמנא ליבא בעי" (סנהדרין קו, ע"ש כל הענין)].

במשפחה אחת של יהודים, יכול להיות כאלה שהם ערב רב וכאלה שלא ערב רב. זה לא הולך לפי משפחות. יכול להיות משפחות מיוחדות מאד, יהודים שהם בן אחרי בן מגדולי הדור, וזה לא אומר שהם לא ערב רב. רוב החילונים, ברור, לא יבינו על מה אני מדבר. אבל גם הרבה מהחרדים לא יבינו, והמצב הזה עגום מאד.

ומי לא ערב רב? יהודי עניו שמשתדל כל הזמן כל כולו להאמין ולבוטח בקב"ה ולעשות רצונו ית' [והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה'" (מלאכ' ג)]. אם בסוף, לפני משיח, יש לאדם הספק הכי קטן – הוא פסול. לא יכול להיות ספק, ספק זה הרס, ספק זה יצר הרע. משה רבנו ביקש מהקב"ה לתת רשות לקחת

את הערב רב ממצרים. מהי הבעיה של הערב רב, הספק. למי שיש ספק יכול היה לצאת ממצרים, אבל לא יכול לקבל משיח צדקנו.

שאלה: מה הכוונה ספק?

תשובה: אם לא מאמינים שהקב"ה הוא הכל יכול, והוא עושה את הכל לטובה [כל דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס)], אפילו שזה לא נוח לנו, או שההגיון שלנו אומר אחרת. אנחנו חייבים להיות כפופים לגמרי לקב"ה, לתורה שלו, ולכל מה שחז"ל אמרו. הכל אמת, משה אמת ותורתו אמת [וזה התיקון של בני קרח (בבא בתרא עד)]. זה הכל.

ומי שיש לו ספק הכי קטן בזה, לא יכול להצטרף לאלה שמקבלים משיח צדקנו. אדם שמאמין באמת בקב"ה ולא בעולם הזה והשקר שלו, לא תהיה לו שום בעיה לעבור את המבחן הזה. ספק זה הרבה יותר גרוע

מעבירה של חולשה לרגע, הרבה יותר קשה, כי על זה
מאד מאד קשה לעשות תשובה.

אני רוצה לדבר. ואני רוצה להגיד שבעתיד-הקרוב
העולם ישתנה מאד. מאד. בשנתיים האחרונות, כל
הזמן העולם יורד לאט-לאט אל התהום. זה יורד,
וכאילו נעצר. יורד, ונעצר כאילו. בכל התחומים. בכל
הכיוונים. הכיוון – זה למטה.

אבל, בעתיד-הקרוב תהיה עוד ירידה מאד קשה.
בדומה ל"רכבת-שדים" מאד גבוהה. אנחנו נרד ירידה
ברכבת הזאת, שזה נקרא 'העולם הזה', נרד ירידה
קשה ביותר. אבל רק אלו שקרובים לקב"ה – יעלו.
והשאר ילכו לתהום.

ושוב, אני רוצה לומר שאנחנו, עם-ישראל, אנחנו –
המרכז של הבריאה. ["בראשית" – בשביל ישראל
שנקראו 'ראשית'. רש"י בתחי' פרשת בראשית]. אנחנו
– הקרובים ביותר לקב"ה, הבן היקר של הקב"ה.

[ישעיה ה', ז': כִּי כָרַם ה' צְבָקוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ
יְהוּדָה נָטַע שְׁעָשׂוּעִיו]. ואנחנו חייבים להיות קדושים.
ומי שיהיה קדוש, ומי שיהיה קרוב לה', ויחיה אך ורק
בכדי להשתדל לעשות את רצון ה' – הוא ימשיך
להיות מרכז הבריאה. הוא ילך ויתפתח. קודם בימות
המשיח, ואח"כ הוא יעלה עוד ועוד בעליה שאנחנו
לא נוכל להבין עכשיו.

אבל העולם כולו, הרוב העצום של הגויים, והרוב
הגדול של היהודים, לא רוצים להבין. לא רוצים
לאהוב את ה'. לא רוצים להתקרב לה' או לעשות את
רצונו. רוצים אך ורק את העוה"ז, עם כל הצעצועים,
עם כל הפריצות, עם כל הדברים הלא-צנועים, ועם
כל התשוקות, כל הדברים האסורים ביותר. ורוצים
להלביש את זה בבגדי צדיקים ולעשות מה שהם
רוצים. וזה – בכל התחומים. בכל התחומים.

קדושים, קדושים, זוהי המהות של עם ישראל, העם הקדוש. הקדוש. [ישראל קדושים הם] – פסחים פ"ג, ב'. נדה י"ז א'. ורק מי שקדוש יכול להתקרב לה'. קדוש בדיבור, קדוש בהתנהגות, קדוש בלב, קדוש בשכל, קדוש בכל איבר בגוף. ויקרא י"ט, ב': דְּבַר אֵל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: במדבר ט"ו, מ': וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוּשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: וראה רש"י סוף פרשת אחרי-מות ואור החיים שם.] ואם הוא לא קדוש – אז הוא לא בנוי לחיות בעולם-של-משיח, לא בנוי בשביל העולם הבא. לא יהיו לו את הכלים. [עובדיה א' י"ז: וּבָהָר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה וְהָיָה קְדוֹשׁ. ובתרגום שם: "ויהוון קדישיון"].

תסתכלו מה שקורה בעולם! תסתכלו, תסתכלו! אתם לא רואים?! אתם לא מבינים?! אתם לא מרגישים?! אתם סתומים?! מה אתכם?! מה אתכם?! האם אתם

כל-כך כל-כך רחוקים?! כשאדם הולך ברחוב, ורואים את גסות-הרוח שיש ברחוב החרדי, ולא מבינים שמהו מאד חולה בתוך החברה שלנו, לא רואים את החנויות שהם רק חיקוי של הגויים, את הלבוש שזה רק חיקוי של הגויים, את ההתעסקות עם שטויות. אתם לא רואים את זה?! לא מרגישים את זה?! יהודים, יהודים! איפה אתם? איפה "היהודי" שבתוך היהודי? איפה הנשמה שהיתה בהר סיני?
אין לי מה לומר עוד. ואני לא מאמין שיש עוד מה לומר. יהיו זמנים קשים ביותר בעתיד-הקרוב. גם פה בארץ ישראל, וגם בעולם. ואני רוצה לומר לכם שזה יהיה קשה. ולא סתם. קשה ביותר. קשה קשה. ומי שלא יעמוד בזה – פשוט לא יהיה. מי שלא יהיה קרוב לה' – פשוט לא יהיה. [יואל ג', ה': וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם ה' יִמָּלֵט, כִּי בְּהָרַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם תִּהְיֶה פְּלִיטָה בְּאֲשֶׁר אָמַר ה', וּבְשָׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קָרָא.]

אני מבקש מכם: הלב שלי נשבר, עם ישראל! עם ישראל! אתם לא מבינים?! תתחילו לזוז לכיוון הנכון! עוד מעט תקבלו עוד אזהרה גדולה וקשה, גם בחוץ לארץ – וגם בארץ. ואני מקווה שתבינו את הרמזים. ליהודים בחו"ל, אתם ישנים עוד יותר מהישראלים. אבל אתם קיבלתם קצת תזווה. ה' תפס את האדמה – והזיז אותה. הוא הזיז אתכם. ממש. הוא הכניס פחד, ורצתם לרחוב מפחד. אבל – הפחד נעלם. כי פתאום הכל נהיה שוב שקט. אבל הפחד הזה – זה היה בכדי לומר לכם, שיום אחד – ה' יזיז אתכם חזק. ואם לא תהיו יחד עם הקב"ה – אתם לא תצאו מזה בחיים. ה' מאיים עליכם. כמו בהר-סיני שהוא הרים את ההר מעל ראשכם. אבל הפעם הוא לא יעשה את זה. הוא יתן לכל אחד בחירה חופשית, בכדי להחליט איפה, איפה הוא רוצה להיות. כל אחד יצטרך להחליט בעצמו מה הוא רוצה. ורוב היהודים – ע"ר.

השבת בישראל כהלכתה רפה

לכן זאת תהיה החלטה אישית אך ורק של היהודים עצמם. כי הע"ר אין להם שום החלטה. הם לא יכולים ללכת יחד עם הקב"ה. הם רק יכולים להיות עם עגל-הזהב. אבל יהודים-אמיתיים יכולים להיות רק עם הקב"ה. ואפילו שזה נראה שיש להם בחירה, באמת אין להם. הקב"ה יקח אותם, יסחוב אותם כביכול לאמת, בין אם הם רוצים או לא רוצים.

עם ישראל, תפתחו את העינים! אחרי המכה הזאת שעוד לא נגמרה, יהיו עוד מכות, כל אחת יותר מפחידה ויותר קשה מן הקודמת. וברור שזה יפגע קשה מאד בכלכלה. במצרים לא נשארה למצרים בכלל כלכלה אחרי המכות ואחרי קריעת ים סוף, וזה יהיה המצב של העולם.

ה' ורק ה' יהרוס שני שלישי של העולם [כנ"ל בזכריה יג], ואז לא יהיה ספק מי שולט בכל העולם – רק הקב"ה. וכל הגוים וכל הרשעים יראו את האמת בסוף, אבל לא

יוכלו לשנות את עצמם. יתפסו את האמת ברגע האחרון, אבל זה יהיה הסוף שלהם.

כמו המצרים שנכנסו לים סוף, שקעו בבוץ הגדול בתוך המים. עלו וירדו, ותפסו את האמת [”והיזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם...וידעו מצרים כי אני ה'” (שמות יד)]. אבל לא יכלו לעשות דבר להציל את עצמם. וכך יהיה הסוף עכשיו.

יהודים, עם כל מה שקורה בעולם, על טבעי וכביכול טבעי, כל האיומים של מלחמת העולם השלישית, עם כל זה אתם מסתובבים בבועה ורודה כאילו שלא קורה כלום. אם זה יהודים בארץ, אפוא שלערבים יש טיל כמעט על כל יהודי בארץ, שלא נדע, או באמריקה, או באירופה. ממשיכים את החיים פחות או יותר כמו פעם, ומקווים שהכלכלה תעלה ונחזור לזמנים כביכול הטובים יותר.

אבל אני אומר לכם, הזמן הזה, זה הטוב ביותר. זה הזמן שמתגלה האמת [של האפסיות של כל הגשמיות והבלי העולם הזה], ומה יותר טוב מהאמת. מה מרגיע, מה משמח, מה יותר טוב מהאמת של הקב"ה?

אבל אדם שהוא רחוק מהקב"ה, מעדיף את השקר. להסתובב ברחוב רבי עקיבא בבני ברק, קונים בגדים לא צנועים, הולכים למסעדות. או ברחוב מלכי ישראל בירושלים מלקקים גלידה ואוכלים כל מיני מאכלים המתאימים לגוים – אמנם עם הכשר.

מתלבשים כמו גוים ורוצים להנות מכל העולם הזה, הנאות כמו הגוים – אבל עם הכשר או עם "היתר". העיקר שכביכול לא עוזבים לגמרי את המסגרת של היהדות.

אבל בעתיד הקרוב יהיה בירור קשה ביותר [והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת

ההיא...יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים וגו'" (דניאל יב)
 וכל אלה שלא עומדים בדרישות האמיתיות של הקב"ה
 בתורתו יעלמו ["ואת כל הרשעים ישמיד" (סוף אשרי)].

ואלה שמחזיקים חזק באמת ישמחו מאד, ויעברו
 לעולם של משיח, בבית המקדש השלישי, שזו השמחה
 האמיתית והנצחית [כמבואר בהרחבה במסילת ישרים,
 פרק א'].

זה כבר הסוף של העולם כמו שאנחנו מכירים את
 זה. ה' כבר התחיל לתת בעולם מכות קשות. כל פעם
 שבאה מכה, אומרים כל מיני דעות על זה, כולם
 מתרגשים, רואים את זה בכל העולם בטלוויזיה,
 שומעים את זה ברדיו ומתרגשים מאד, ואפילו מפחדים.
 אבל באיזה שלב זה נרגע וחוזרים לעסקים כרגיל
 כביכול.

כבר התחלנו לקבל את המכות מהשמים לפני הסוף,
 וזה צריך לשמח אותנו, ולהביא אותנו ליותר אמונה

ובטחון בה'. אבל רוב האנשים לא שמים לב שאלה מכות שאנחנו מקבלים הן מן השמים כדי להעיר אותנו. לעזור לנו לרצות להיות בני חורין, יהודים שלא תלויים בשום דבר גשמי, רק בקב"ה.

ואחרי כל מכה שאנחנו מקבלים, אנחנו רוצים לשכוח מזה, כאילו שלא היה. כי אנחנו רוצים את העגל הזהב [הגשמיות] שלנו. אבל עוד מעט כשיבוא משיח צדקנו, הוא יתגלה לכולנו בעז"ה וילחם את המלחמות של היהודים נגד הגוים וינצח בעז"ה. ואז רק היהודים האמיתיים יוכלו לקבל את פניו ולהנות הנאה רוחנית גדולה ביותר [ראה מסילת ישרים פ"א].

עם ישראל, אני מבקש מכם, תסתכלו טוב טוב מה שקורה בעולם. אם תסתכלו טוב, אתם תתחילו לראות את הכיוון ולהבין לאן ה' מביא אותנו. למרות כל הניסיונות האישיים שלנו ושל הכלל, אנחנו חייבים

לבטוח לגמרי בקב"ה בלי שום ספק, ולרצות עם כל מהותנו להיות עם ישראל, הכלה של הקב"ה במדבר [ראה ירמיה ב, ב]. עם ישראל, הילדים שלו, הילדים האהובים ביותר של הקב"ה.

אלה שלא יוכלו לעזוב את הספק [ביחוד ה'], וישארו עם עגל הזהב, ישארו ב"מצרים" כביכול. והיהודים שמתגעגעים לבית המקדש ולמשיח, ולעולם יותר שלם, ולהיות מתחת לשלטון של משיח צדקנו, היהודים האלה, יצאו מהגלות ויהיו בני חורין אמיתיים. יהיו זמנים קשים ואסור לנו לשכוח שזה רק מבחן של ביטחון בה' לכל היהודים, ולא כדאי לנו לעזוב את החבל שמחבר אותנו לקב"ה ולא משנה כמה שהקב"ה כביכול מנענע את החבל ועושה לנו ניסיונות קשים.

אנחנו היהודים חייבים לחזור לאבינו שבשמים, שהרבה מאתנו ברחו מבית ה' ולא רוצים להכיר את אבינו שבשמים. הגיע הזמן שכולנו נחזור לגמרי,

השבת בישראל כהלכתה רצא

הרחוקים והקרובים. כי הסוף מגיע, ועולם השקר יעלם ועולם האמת יבוא במקומו, עם כל היופי והכוח הרוחני שלו [מבואר במהר"ל, נצח ישראל, פל"ט ועוד]. אנחנו צריכים להיות ראויים לחיות בעולם שכולו טוב. עולם שהתורה היא החיים שלנו, ולא שום דבר אחר. כל היום, עשרים וארבע שעות, שבעה ימים בשבוע.

וזה מה שיהודי צריך לעשות: להפריד את עצמו מהשקר של העולם הזה, עם כל הרשלנות. וכשאני אומר רשלנות, אני מתכוון שלא מקיימים הדברים החשובים ביותר כגון אהבת ה', לימוד תורה לשמה, קדושה, צניעות, שמירת העינים, והלשון, והברית [ראה זהר בשלח נז:], ואהבת לרעך וכו' [מבואר בהרחבה בהקדמה לס' חובת הלבבות]. היהודים חייבים להפריד את עצמם מהחומריות והשקר של העולם הזה, כדי שיוכלו לחיות בעולם שכולו טוב, עולם בלי יצר הרע

[״ומל ה' אלקיך את לבבך וגו״״ (דברים לב, ע״ש ברמב״ן)].

זה מאד חשוב שכל יהודי יצא שוב מ״מצרים״ ושוב יקבל עול מלכות שמים. זה יביא אותנו לסוף הגלות ולקבל את פניו של משיח צדקנו, ונזכה להקריב קורבנות בבית המקדש השלישי.

ספר

השבת בישראל כהלכתה

חלק ב'

סיפורים נפלאים מצדיקי ישראל

סיפורים נפלאים מן יצורי קדמונים, ראשונים כמלאכים, גאונים וקדושי עליונים, ותועלת היוצא מקריאת סיפורי קדושי עליון הלא היא כתובה בספרן של צדיקים, שמאיר לבות בני אדם ברשפי אש שלהבת ייִה, להתחזק ולבטוח ביוצרנו ובוראנו ולכסוף ולהשתוקק ולהתגעגע עד כלות הנפש להתדבק באדון כל יצורים, מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ואעתיק דברי רבן ומאורן של ישראל הגאון מהרש"ם זי"ע, שכתב בהסכמתו על סיפורי צדיקים המכונה עשר קדושות, ובזה"ל "ואם להעיד על התועלת לעורר הלבבות, דבר שפתיים אך למחסור, וכל מי שיש בלבו נקודת דת האמת, צמאה נפשו וחמדה רוחו לראות ולשמוע דברי אלוקים חיים, וגם שיחות ת"ח כמוהם צריכים לימוד, ובל אפונה כי כל אשר בשם ישראל יכונה, יחרד וילפת להיות לו לעזר ולסעד ולהיות חבר לכל חפץ להגדיל תורה, ולהפיץ יראת ה' ואמונתו בעולם, וישמעו העם ויראו עכלה"ק. וזכות כל הצדיקים הנזכרים בחיבור הלז יחד עם שאר צדיקים וקדושים, יעמוד לנו שלא ימוש ספר התורה ולא תפוג יראת ד' ונוכה לעבוד את בוראנו בכל לבבנו אנו וזרענו וזרע זרענו עד ביאת גואלנו בב"א.

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיר בתים
ביסיון תשע"ז לפ"ק

תוכן העניינים

השבת בישראל מהלכתה חלק ב:

א. זכור ושמור

ב. שמור את יום השבת

ג. שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא

ד. לא תבערו אש... ביום השבת

ה. והיה ביום הששי והכינו

ו. והכינו את אשר יביאו

ז. יש קונה עולמו בשעה אחת

ח. הצה"ק מבארדיטשוב לא הי' נוסע עש"ק אחר הצות

ט. הצה"ק מקאמארנא זי"ע זכה ע"י בזיון גדול לאור

השבת

י. סיפור נורא מאגרת ששלח השבת להרב אברהם

אב"ן עזרא ז"ל (הנקרא ראב"ע)

יא. הגה"צ רע"א העניש לאיש א' שכנה בשב"ק

חלק ב'

יב. עונש לא' שמתו שוריו על שחילל שב"ק
 יג. עונש לאשה בצרעת על שתפרה בשבת, והי' לה
 רפואה ע"י הרה"ק מפרימישלאן זי"ע
 יד. אחד שלא רצה לסגור המספרה בשבת ונענש ע"י
 הגאון מברעזאן זצ"ל
 טו. מחלל שבת אחד נעשה בעל תשובה גמור
 טז. מגודל קדושת הרה"ק מצאנז זצוק"ל
 יז. איש כפרי מחלל שבת שנעשה בעל תשובה ע"י
 הרה"ק שר שלום מבעלז זצ"ל
 יח. איך שהעניש הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זצ"ל את
 אנשי בוריסלאב על שחיללו את השבת
 יט. הקפדת הצה"ק משינאווי על נר שנכבה בשבת על
 ידי דחיפת חטיפת השיריים
 כ. איך העניש הגאון מברעזאן איש אחד שבנה ביתו
 בשבת

ה השבת בישראל מהלכתה

כא. הגביר ר' איסר'ל שסגר החנות בכל בחצי היום

וכבדוהו משמים בבן קדוש רבינו הרמ"א זי"ע

כב. מעשה באחד שלא לבש כתונת לבן לכבוד שבת עד

הבוקר

כג. הכנת השבת אצל הבעש"ט זי"ע

כד. תשובה באמת

כה. תשובה עם הרטה

כו. תשובה גדולה

כז. עובדא נוראה מהצה"ק ר"ר מרדכי מנדבורנא זי"ע

ספר

השבת בישראל כהלכתה

חלק ב'

סיפורי צדיקי ישראל

סיפורים נפלאים מצדיקים וקדושים
מאורי עליון בעניני קדושת השבת

א.

זכור ושמור

הרב הצדיק ר' הירש מרימאנאוו היה נקרא בשם ר'
הירש משרת, כי מקודם היה משרת בבית רבו וקודמו,
הצדיק ר' מנדיל מרימנוב. נזדמן פעם שהצדיק ר'

הירש התראה עם אחד מהגדולים שבדורו, ושאל אותו גדול את ר' הירש לפירוש דברי רש"י ברכת כהנים: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם – אמור, כמו: זכור ושמור".

השיב לו הצדיק:

– כששמשתי את רבי הצדיק ר' מנדיל מרימנוב אירע פעם אחת, שכבר הגיע יום החמישי ובבית לא היתה אף פרוטה לצרכי שבת. הרבנית ביקשה ממני, שאלך להצדיק ואשאלו מה לעשות. אך כשנכנסתי לחדרו של הצדיק וראיתי את גודל התעסקותו ודבקותו בעבודת השם לא מלאני לבי להטרידו, וחזרתי לאחורי. הגיע יום החמישי בערב, והרבנית התחילה להציק לי שאלך סוף סוף להזכיר להצדיק שאין כל מאומה לשבת. הלכתי – ושוב ראיתי שהוא עסוק בתורה ועבודה בהתלהבות ובדבקות, ושוב לא יכולתי להפסיקו ולהטרידו. כשהגיע יום הששי בבוקר, ובבית

עדיין אין דגים ולא בשר ולא כלום, נכנסתי שוב
לחדר הצדיק, ואז אמר לי הצדיק מעצמו:

– לך וקח את הקדירה שמבשלים בה דגים, תשים
לתוכה מים, ותשפות אותה על האש. וכך תעשה גם
בקדירה של הבשר ושל שאר תבשילי השבת:

– תמהתי ואמרתי:

– רבי! מה נבשל באותן הקדירות, הלא אין דגים ואין
בשר?

השיב לי רבי:

– כתוב בתורה: "והיה ביום הששי והכינו את אשר
יביאו". אנחנו מחוייבים לעשות ההכנה, והשבת כבר
תביא בעצמה מה שצריך.

וכך הוה. לקחנו את הקדירות, שמנו בהן מים, ושפתנו
אותן על האש. כעבור זמן מה בא פתאום כפרי אחד,

חלק א'

י

ושאל אם יוכל לשבות אצלנו, כי הוצרך לרגל איזה ענין להיות בעיר בשבת, ורצונו לשבות בבית הרבי, והוא הביא עמו כל צרכי שבת ביד רחבה: דגים חיים ובשר ושומן וכו'. מובן, שברצון רב קיבלנו את האורח לשבת, והיה לנו עונג שבת כראוי.

וכך הוה הענין – סיים הצדיק ר' הירש – גם בברכת כהנים: כלום הכהנים בכח עצמם ממשיכים את הברכות? הלא כתוב: "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם!" אלא שהקב"ה צוה שהכהנים יעשו את כל ההכנות שיש בידם לעשות: יטלו ידיהם, יחלצו נעליהם, יפרשו כפיהם, ויאמרו "יברכך" וכו', ושוב בא אח"כ הקב"ה בעצמו ואומר שעתה "ואני אברכם". וזהו שכתב רש"י: "אמור להם, כמו זכור ושמור". בברכת כהנים היא דוגמת הכנת שבת.

ב.

שמור את יום השבת

איש אחד בא אל הרבי מאלכסנדר, בעל "ישמח ישראל", והתאונן שיש לו חנות ואין לו פרנסה ממנה. הרבי הבין מתוך דבריו שהוא פותח את חנותו בשבת. אמר לו הרבי:

– אם תסכים ליקח אותי לשותף בלי מעות, בחלק של 15 אחוזים, אני מבטיחך שתהיה לך פרנסה. האיש הסכים ברצון רב ועשו שטר שותפות ביניהם כדין.

אחר כך אמר הרבי:

– מכיוון שעכשיו החלק השביעי של העסק הוא שלי, הרי אני בורר לי לחלקי את יום השבת. הריוח של יום זה הוא שלי ושל ששת ימי החול שלך. ואני

מצווה עליך, איפוא, שתסגור את החנות ביום השבת, שהרי יום זה הוא שלי. ולך לך לשלום ולהצלחה. קיים האיש את הצווי, ומאז היתה ברכה והצלחה במעשי ידיו.

ג.

שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא

הרב הצדיק ר' הלל מפאריטש ז"ל, היה דרכו לסבב חלק גדול מהשנה בערי הדרום, והיה מדריך את העם בדרכי החסידות, ומעורר לתשובה במקום שהיה צורך בדבר.

פעם בא לעיר אחת, שמוזגי היי"ש שם היו מתעסקים בשבת במשאם ומתנם כבימות החול. כשסיפרו הדבר לר' הלל נתרגש מאוד, והזמין אליו את כל המוזגים לאסיפה. כשנתוועדו אליו, הסביר לפניהם את כל

חומר הענין, והשפיע עליהם שיסגרו את עסקיהם בשבת. אבל תנאי התנו עמו: שישפיע גם על פלוני העשיר, שהעסק שלו הגדול ביותר בעיר הוא ברשותו, שגם הוא יסגור את עסקו בשבת, שאם לא כן לא יוכלו לעמוד בפני התחרותו.

לח הצדיק לקרוא אליו אותו עשיר: ולא בא. הזמינו שנית ושלישית – ולא נענע.

ור' הלל נתעכב לשבות שבת באותה עיר. ביום השבת הרגיש פתאום אותו עשיר דקירות עזות בבטנו, ומשעה לשעה המכאובים הולכים ומתגברים. צעק האיש מרוב מכאוב, ויסוריו תקפו אותו יותר ויותר. חששה אשתו שמא בעוון פגיעתו בכבוד הצדיק באו לו היסורים, ונמלכה לפנות להצדיק שיבקש רחמים על בעלה.

בשעת סעודת הצהררים כשהצדיק מסב אל השולחן עם קהל גדול של חסידים, פרצה פתאום אל הבית אשת העשיר, ובבכי ובתחנונים ביקשה מהצדיק שיברך את בעלה שיתרפא.

והצדיק שותק, אינו עונה דבר.

נטפלו לו החסידים:

– רבי! יגיד נא לה על כל פנים: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא".

והצדיק אינו עונה דבר.

הלכה לה האשה בפחי נפש, ויסורי האיש הולכים ומתגברים.

ובמוצאי שבת, לאחר הבדלה, כשהצדיק ישב עם החסידים אל השולחן, והמיחם של תה עמד על השולחן, לקיים מאמר חז"ל (שבת קיט): "חמין במוצאי שבת מלוגמא" (רפואה), והצדיק משוחח עם המסובים

בדברי חסידות, נפתחה פתאום הדלת, ואותה אשה באה שוב בבכי ויללה לבקש מהצדיק, שירחם על בעלה ויברך אותו ברפואה שלימה.

נענה הצדיק ואמר:

– שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא.

תמהו החסידים: בשבת גופה לא ענה דבר, ועכשיו, לאחר השבת, הרי הוא אומר "שבת היא מלזעוק"?!
והצדיק המשיך:

– "שבת היא מלזעוק", אם השבת תחדל מלזעוק עליו, אזי "רפואה קרובה לבוא". לכו ואמרו לו: אם יתן תקיעת כף בפני שלושה אנשים שיסגור את עסק היין שלו בשבת, אז יתרפא.

תיכף הלכו אליו שלשה מהחסידים, ומסרו לו את דברי הצדיק. ולא איחר האיש מלקיים את הדבר,

ובלב שלם נתן תקיעת כף שמהיום והלאה יהיה בית מסחרו סגור ומסוגר ביום השבת.

וכך הוה. יסוריו הוקלו, ובמשך זמן קצר הבריא, וקדושת השבת הוקמה באותה עיר.

ד.

לא תבערו אש... ביום השבת

הרב הקדוש ר' נחום מצ'רנוביל ז"ל שהה פעם בשבת קודש אצל הרב ר' שמעון שלמה ז"ל, אביו של הרב הקדוש ר' משה מסוורן ז"ל. והדליקו אז בערב שבת נר גדול, שידלק כל הלילה עד הבוקר, כדי שאפשר יהיה להשכים בעוד לילה וללמוד.

ויהי באשמורת הבוקר, כשהצדיק ר' נחום קם משנתו, ובחויץ עדיין היה חושך ואפלה, ראו ר' שמעון שלמה ובני ביתו, שר' נחום הולך בבית וממשש הדרך, כמו

השבת בישראל כהלכתה

שהולך בחושך, וקרוב לכך שיחבוט את ראשו בהליכתו. ור' נחום פנה אליהם בשאלה:

למה לא הדלקתם נר, שידלק כל הלילה?

והיה הדבר לפלא בעיניהם, שהרי בבית דולק נר ומאיר. תיכף עשו דרישה וחקירה, ונודע הדבר, כי הנר כבה בלילה, והמשרתת הנכרית עמדה והדליקה אותו, ומחמת שהודלק הנר בשבת קודש לא האיר כלל להצדיק, ולא ראה כלום לאורו.

ה.

והיה ביום הששי והכינו

בכל ערב שבת אחר חצות היום היה הרב הקדוש ר' אלימלך מליזינסק ז"ל מרגיש, שקדושת יום השבת מקשקשת באזניו כפעמון, והיה מוכרח לאטום אזניו

בפני הקול המקשקש. וכל מי שהיה נמצא אז בביתו, היו פלצות ורעדה אוחזים אותו, ומשרתיו היו מוכרחים להכין ולתקן הכל קודם חצות היום, כי אחר חצות אם עשה אחד מהם איזה מעשה של חול בבית הצדיק, היה נופל מידו הדבר או החפץ שאחז, וכל מה שבתוכו היה מתקלקל.

האורח ממרחקים בזכות התפילה

בתו של הגאון ר' מאיר מקונסטנטיין ז"ל, בן הגאון ר' יעקב עמדין (הריעב"ץ) ז"ל, היתה צדקנית גדולה, ובעלה הי' עשיר ומופלג בתורה, וזכו לשני שולחנות, תורה וגדולה במקום אחד.

פעם אחת השכימה בערב שבת ויצאה עם המשרתת וסלה בידה אל השוק לקנות דגים לשבת קודש. מצאה אצל הדייג דג אחד גדול, שמשקלו כעשרים ליטרא. מיד קנתה אותו והניחתו בסל. כשראתה שהדג הוא

חי ומפרכס בראשו ובזנבו, שמחה שמחה גדולה, נתנה שבת והודאה להשי"ת, והתפללה ואמרה:

– רבונו של עולם! הנה חוננתני בדג חשוב כזה לשבת קודש, חנני נא גם באורח הגון, שייהנה גם הוא מהדג הזה.

ויהי אחרי חצות היום, והנה רב אחד נשוא פנים נוסע במרכבה, מתעכב לפני הבית. הרב היה הקדוש ר' יצחק מדרוהוביטש ז"ל (אביו של הרב הקדוש ר' מיכל מזלוטשיב ז"ל), אך בני הבית לא הכירו אותו, וגם הוא לא אמר להם מי הוא. אולם מקלסתר פניו הכירו שהוא איש קדוש, וחרדו לקראתו, וקיבלו את פניו בכבוד גדול ועיכבוהו לשבות אצלם.

אחר הסעודה השלישית הלך הרב הקדוש לחדרו לנוח מעט, ועשה שאלת חלום, שיודיעו לו מן השמים על מה שלחו אותו לכאן, ואיזה דבר הוא צריך לתקן

הלק א'

בעיר הזאת. השיבו לו, שאינו צריך לתקן כאן שום דבר. אלא שבעלת הבית היא מגזע קודש, בת תלמיד חכם גדול, וגם היא עצמה צדקנית גדולה, ובערב שבת בבוקר התפללה להשי"ת שיזכה אותה באורח הגון לשבת קודש שייהנה מהדג שקנתה, ונתקבלה בקשתה, והיות שבדור הזה אין אורח הגון יותר ממנו, לכן הודיעו לו בערב שבת מן השמים, שיסע לשבות שם.

כשנפרד הרב האורח מבני הבית אחרי סעודת מלווה מלכה והם ליווהו החוצה אל מרכבתו, ביקש לקרוא אליו את בעלת הבית ואמר לה:

– בבקשה ממך שלא תוסיפי להתפלל כך, כי אני הייתי במרחק רב מכאן, ועל ידי תפילתך הטריחו אותי לבוא לכאן לשבות עמכם.

ו.

והכינו את אשר יביאו

הצדיק ר' יעקב יצחק מלובלין, שאח"כ נתפרסם בשם "החווה מלובלין", היה בימי נעוריו מסתופף בצל המגיד הגדול ממזריטש. כשבא בפעם הראשונה למזריטש היה זה ביום ערב שבת קודש, ונכנס תיכף לחדר המבשלים, וראה שמתעסקים בהכנת סעודת שבת. אמר להם רי"י:

– הנה אני נוהג תמיד, שאת הדגים שאני אוכל בשבת, אני טורח בעצמי להתעסק קצת בתיקונם ביום ועש"ק, ועל כן אני רוצה גם עתה לקיים מנהגי. עמד ונטל חתיכת דג, מלח אותה בעצמו, והלך לו. והתלמידים של המגיד הגדול, שהיו באותה מעמד, ראו כן תמהו:

– וכי מנין לו, להאברך הזה, שדוקא חתיכת דג זה תגיע אליו בשעת הסעודה? הלא החתיכה תתערב בין שאר כל החתיכות הרבות המתבשלות, והמתחלקות ע"י המשמשים בין כל המסובין להשלחן?!

לעגו התלמידים על המעשה המוזר של האברך החדש. והיה שם בין התלמידים גם הרב ר' זלמניו, זה שנתפרסם אח"כ בשם אדמו"ר הזקן, בעל ה"תניא". לקח חוט, וקשר אותה חתיכת דג בחוט זה לסימן, למען ידע מה ייעשה בה, בחתיכה זו, בשעת הסעודה. ר' יעקב יצחק, כמובן, לא ראה ולא ידע על הסימן. בשעת הסעודה ראה ר' זלמניו, והנה את חתיכת הדג המסומנת בחוט הושיט המשמש לאיש אחר, היושב סמוך לאותו "אברך". כשרצה אותו האיש לקחת את חתיכת הדג בידו לאכלה, אחזתו פתאום רעדה של קדחת, ולא יכול לאכול, וסילק את מנתו לצד אחר,

השבת בישראל כהלכתה

כג

לאותו מקום שר' יעקב יצחק ישב שם, וכך הגיעה
הקערה בדיוק למקומה של ר' יעקב יצחק. לקח רי"י
את המנה ואכל.

אז הבין הרב, שאברך זה הוא אדם גדול.

ז.

יש קונה עולמו בשעה אחת

הרי"מ מגור ז"ל, בעל "חידושי הרי"ם", נסע פעם
בימות החורף להרבי מקוצק. הדרכים היו מקולקלות,
וכמה פעמים נשברו אופני המרכבה, ועל כן נמשכה
הנסיעה זמן רב יותר מכפי הרגיל, עד שביום ערב
שבת בבוקר עדיין היו רחוקים כמה פרסאות מקוצק.

הרי"מ נצטער הרבה מזה, כי לא הורגל לנסוע בדרך בערב שבת, וכבר עלה בדעתו לרדת ולשבות באיזה כפר על אם הדרך, וגם החסידים שנסעו יחד עמו נצטערו כולם על זה, ולא ידעו מה לעשות. שאל הרי"מ את בעל העגלה אם לכל הפחות יש באפשרותו לבוא לקוצק איזו שעות קודם קבלת שבת, ואמר לו כי הדבר נוגע מאד ללבו שיהיה בשבת קודש בקוצק, ואם יוכל להתאמץ בזה יהנה אותו מאד. בעל העגלה, שהיה איש פשוט, כשמעו עד כמה הדבר נוגע להרי"מ, אמר שיעשה כל אשר ביכלתו למלא חפץ הרי"מ. חגר בעל העגלה בעוז מתניו, ונסע במהירות ככל אפשר כשהגיעו לחצי הדר נפל אחד מהסוסים ארצה מרוב היגיעה ומת. כשראו זאת הרי"מ והחסידים נצטערו מאוד, והחליטו לשבות בדרך, אבל בעל העגלה הפציר מאוד בהרי"מ שיסעו הלאה, ואמר כי יקר לו מכל הון שיוכל להנות את הרבי, וברור

השבת בישראל כהלכתה כה

בעיניו, שיבואו לקוצק בעוד מועד. שמע הרי"מ לדבריו ונסעו הלאה, ובאו לקוצק באמת בעוד היום גדול, אבל בליל שבת מת גם הסוס השני של בעל העגלה. תיכף כששמע זאת הרי"מ שלח להודיע לבעל העגלה שלא ידאג מאומה, כי אי"ה מיד אחר שבת ישתדלו החסידים בעדו, ויתנו לו כסף לקנות שני סוסים טובים. אבל הצער נגע מאוד ללבו של בעל העגלה, עד שנחלה ומת שם בקוצק.

אמר הרי"מ ז"ל, כי כשבא בעל העגלה לבית דין של מעלה לתת דין וחשבון על מעשיו בעולם הזה, רבו מקטרגיו, כי היה אדם פשוט וריק ממעשים טובים, אבל מלאך אחד מליץ טוב הרבה להפוך בזכותו, כי מחמת שמירת שבת קודש איבד את רכושו, ואחרי כן גם את נפשי, ויגע מאוד לזכות אחרים שיוכלו לבוא למחוק חפצם על שבת קודש. ויצא פסק הדין, שבזכות שבת

קודש יהיה פטור מכל עונש בעד העבירות שעשה, אבל לתת לו גן עדן רוחני גם כן אי אפשר, באשר הוא ריק מכל מעשים טובים, ולכן פסקו שיהיה בעולם הדמיון, שידמה לו שהוא חי בעולם הזה, ויהיו לו ארבעה סוסים דוהרים רתומים לעגלה יפה, ויסע תמיד על דרך רחבה וטובה בלי מכשול, וזה יהיה לו לעונג הגדול ביותר שבכל מיני תענוגים רוחניים.

- ועכשיו - אמר עוד הרי"מ - נתיישב לי מאמר הגמרא (עבודה זרה י"ז-י"ח): "בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת". והמפרשים שואלים: למה בכה רבי, אדרבה צריך היה לשמוח על שבשעה אחת אפשר לקנות עולם הבא. אבל רבי בכה על איש, שהוא כמו בעל העגלה שלנו, ריק ממעשים טובים, ועשה איזו מצוה גדולה, שזכה על ידה לעולם הבא, אך לפי מושגיו והרגשתו אי אפשר לתת לו אלא תענוג מתענוגי עולם הזה, שהוא רק בגדר "חיי

מז השבת בישראל כהלכתה

שעה", והוא "קונה עולמו בשעה אחת", רוצה לומר: עולמו שלו אפשר להיות רק ב"חיי שעה" של עולם הזה: ועל כגון זה בכה רבי.

וסיים הרי"מ בזה הלשון:

– אנחנו מצדנו לא נשארנו כפויי טובה, ופעלנו שנפקחה עין שכלו להרגיש שהוא מת, ושרק תענוג של הבל ניתן לו, והשיג אחרי כן מקום בגן עדן התחתון.

ח

וביום השביעי והיה לכם קודש

הצה"ק מבארדיטשוב לא הי' נוסע עש"ק אחר חצות הצדיק ר' לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל נסע פעם בדרך, הוא והגבאי שלו ומשמשו. ביום הששי באו לעיירה קטנה, ומכיון שנוהג היה הצדיק לבלי לנסוע ביום

הששי אחר חצות לשום מקום, נשאר לשבות באותה עיירה.

ונזדמן שקודם ביאתו של הצדיק לאותה עיירה, היו שם פעמים אחדות רצופות רמאים, שהתחפשו לצדיקים. והיו באים עם גבאיהם ומשמשיהם, ונוהגים למראית העין כדרך צדיקים אמיתיים, ומרמים את הבריות, עד שהרגישו בהם שאינם אלא רמאים ונוכלים. ולפיכך כשבא ר' לוי יצחק לשם, אמרו בני העיירה, שבוודאי גם זה אינו אלא כאחד הרמאים. ולמרבה המבוכה, נמצא איזה איש שאמר שהוא מכיר את הרב מברדיטשוב, ואיננו כלל בדמות ותואר של זה הבא. החליטו בני העיירה שלמחר, בשבת, בשעת קריאת התורה, כשיקראוהו לעלות לתורה, יעשו לו בזיונות גדולים, וילקוהו מלקות.

הגבאי והמשמש של הצדיק הרגישו שאין לב בני העיירה שלם עמהם, וכי הם חורשים מזימות עליהם,

ועל כן הפצירו בהצדיק לנסוע משם למקום אחר סמוך, שעוד יספיקו להגיע שמה לשבת. אבל הצדיק לא אבה שמוע להם. ואמר שמימיו לא נסע ביום הששי, וגם היום לא יסע.

לפנות ערב בא הצדיק לבית הכנסת לקבל שבת בציבור. התפלל הצדיק, כדרכו, בקולות והתפעלות ותנועות של התעוררות והתלהבות, כדרך שהיה נוהג תמיד. והקהל, שכבר הוחלט אצלו, שאינו אלא רמאי, עומד ותמה: כמה זה יכול לסמא את עיני הבריות בהעויות המשונות שהוא עושה!

ונכרי אחד עבר באותה שעה דרך העיירה, על יד בית הכנסת, לכפר אחד הרחוק כמה פרסאות משם. מששמע הנכרי קולות משונים יוצאים מבית הכנסת, שאל ליהודי אחד:

– מה הקולות הללו שאנו שומעים?

השיב לו היהודי:

– בא איזה אורח אלינו. ואומר שהוא הרב מברדיטשוב, וצועק כך בתפילה.

הנכרי בא להכפר, ונכנס לתוך בית המזיגה. אחרי שאלת השלום, כנהוג, נכנסו בדברים, והחוכר שאלו איזו חדשות שמע בדרך. אמר לו הנכרי:

– עברתי דרך העיירה, ושמעתי צעקות משונות על יד בית הכנסת, ושאלתי לפשר הדבר, אמרו לי שבא איזה רב אורח, ומתפלל כך.

אל החוכר:

– ומי הוא הרב, אולי תדע?

– כמדומה, – השיב הנכרי – שאמרו לי, שהרב מברדיטשוב הוא.

ומלמד אחד היה בבית החוכר, שהחזיקו בביתו ועל שולחנו שילמד את בניו תורה. כששמע המלמד את

השבת בישראל כהלכתה לא

דברי הנכרי, והוא המלמד, הכיר את הרב מברדיטשוב, נתרגש מאוד מהמאורע, שהצדיק נמצא בעיירה הסמוכה. נתרגש וגם נצטער:

– אפשר צדיק בא לגבולנו, ואני לא אקבל פניו? ולא נתקררה דעתו עד שהחליט ללכת ברגל, תיכף ומיד, להעיירה, לחזות פני הצדיק. וכן עשה. ומשהלך קצת בדרך, עמד פתאום. מחשבה חלפה במוחו:

– מה אני עושה? הלא שבת היום! מכאן עד העיירה כמה תחומי שבת יש, ואני אלך ואחלל שבת?! וכך עמד המלמד, והרהר, ושקל בדעתו, עד שהחליט: – יהי מה! מכיון שהצדיק כאן מוכרחני לקבל פניו. הלך עוד כברת ארץ, ועמד שוב:

– סוף סוף הרי "מצוה הבאה בעבירה" בידי! כלום

מותר לחלל שבת בשביל מצות הקבלת פני רב?

עמד והרהר, וחשב ושקל, והכריע:

– ללכת!

ושוב הלך קצת ועמד, הלך ועמד. וכך היה כל הלילה

הולך ומתחרט וחוזר והולך, עד שכאור הבוקר נמצאו

רגליו עומדות סמוך להעיירה. כשהגיע להעיירה כבר

היה הקהל עומד בבית הכנסת בתפילה, וכשנכנס לבית

הכנסת קראו בתורה, והצדיק זה עצה עלה על הבמה.

בני העיירה כבר הכינו את עצמם "לכבוד" את

"הרמאי", והנה נפתחה הדלת, והמלמד, שהיה ידוע

בהעיירה כבר אוריין וירא שמים, התפרץ לבית

הכנסת, וכשראה את הצדיק עומד על הבמה, רץ

אליו, בבהלה, וצעק ביללה:

– רבי, אוי, רבי! חיללתי את השבת!

אמר לו הצדיק:

– לא חיללת את השבת, כי יש בביאתך לכאן משום פיקוח נפש, שאלמלא באת הייתי שרוי בסכנה. ואז ראו בני העיר, שאמנם הוא באמת הרב מברדיטשוב, ובקשו ממנו סליחה ומחילה על שחשדוהו.

ט

הצה"ק מקאמארנא זי"ע זכה ע"י בזיון גדול לאור

השבת

כתב הרה"ק מרן רבינו מקאמארנא זצ"ל בזה"ל: סיפר לי מורי ורבי דודי הקדוש רבינו צבי [והוא הרה"ק בעל עטרת צבי פי' על הזוה"ק] שבכל עש"ק יש לו ביטול ויסורין, וחלישות דעת מאוד כדי ליזכות לאור שבת. ופעם אחת היה בעש"ק בעיר בראד והבריחו

אותו משם בבזיון גדול עד למאוד. והוצרך לנוס לעיר פודקאמין ובא קרוב ללילה לשם בלא בגדי שבת והוצרך לקבל שבת, ואח"כ באו עם הבגדים. ובשבת קודש אמר רבש"ע כל כך בזיון היה לי האיר לי את תפלתי ונדלקו בי רמ"ח אברי לא יכילהו הרעיון שלא טעמתי אור כזה מימי ולא אטעום עד אלף השביעי. ולכל זה לא יזכה אדם אלא על ידי לימוד זוהר הקדוש עם כתבי הרח"ו על פי מרן האר"י עם הקדמות אור ישראל להבת אש הריב"ש טוב וכו' עיי"ש [היכל הברכה פ' ואתחנן (ד-כ"ג)].

י.

סיפור נורא מאגרת ששלח להרב אברהם

אב"ן עזרא ז"ל (הנקרא ראב"ע)

א"ה. היות והשבת קודש מתחלל באופן מבהיל ומחפיר אשר תחשכנה עינינו מראות בלי בושת פנים, ומפגינים במסירת נפש נגד מהרסי ומחללי ש"ק בפרהסיא. לזאת אמרתי להדפיס עתה המעשה נורא מ"אגרת השבת" שנשלח להרב אבן עזרא, ועוד איזה סיפורים נוראים ונפלאים מה שקרא מכבר למחללי ש"ק, שנענשו ביסורים ר"ל בזה ובבא, אולי יתעוררו ויתנו לב וישיבו על ידי זה, ושכרם כפולה מן השמים.

בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות ותשע עשרה בחצי הלילה ליל שבת בארבעה עשרה לחדש טבת, ואני אברהם הספרדי הנקרא אבן עזרא הייתי בעיר אחת מערי האי הנקרא קצה הארנון שהיא גבול שביעי מגבולות ארנון נושבת, ואני הייתי ישן ושינתי ערבה עלי ואראה בחלום והנה עומד לנגדי כמראה גבר ובידו אגרת חתומה, ויען ויאמר אלי קח זאת האגרת ששלחה אליך השבת ואקוד ואשתחוה לה' ואברך השם אשר כבדני זה הכבוד ואתפשנו בשתי ידי וידי נוטפו מור ואקראנה ותהיה בפי כדבש למתוק, אך בקראי הטורים חם לבי בקרבי וכמעט יצאה נפשי, ואשאל העומד לנגדי מה פשעי ומה חטאתי כי מיוום שידעתי את השם הנכבד והנורא אשר בראני ולמדתי מצותיו לעולם אהבתי את השבת, ובטרם בואה הייתי יוצא לקראתה בכל לבי, גם בצאתה הייתי משלחה אותה

לז

השבת בישראל כהלכתה

בשמחה ובשירים, ומי בכל עבדיה כמוני נאמן ומדוע
שלחה אלי.

זאת האגרת וזאת היא

אני שבת עטרת דת יקרים

ובין השם ובין בניו אני אות.

ובהכל מעשיו כלם אלהים.

ולא ירד אז מן.

אני עונג לחיים על האדמה.

אני חדות זכרים גם נקיבות.

ולא יתאבלו בי אבלים.

השקט ימצאו עבד ואמה.

ינוחן כל בהמות הם ביד איש.

וכל משכיל ביינו הוא יקדש.

לח

חלק א'

בכל יום ימצאו שערי תבונה.

מכובד מעשות דרך.

רביעית בעשרת הדברים.

ברית עולם לכל דורות ודורים.

וכן כתוב בראשית כל ספרים.

למען אהיה מופת להורים.

ומרגוע לעם שוכני קברים.

וששים בו זקנים עם נערים.

ובי לא יספדו על מות ישרים.

והגרים אשר הם בשערים.

בסוסים וחורים ושירים.

וגם יבדיל חשובים כנזירים.

ביומי נפתחו מאה שערים.

ונכון מצוא חפץ ודבר דבר.

ושמרתך מכל אשם.

בזקניתיך שגגה נמצא בך.

ושם כתוב לחלל יום שביעי.

לחבר איגרת דרך האמונה.

למען שמרתני מאוד מימי נעורים.

אשר הובאו אליך הספרים.

ואיך תחשה ולא תדור נדרים.

ותשלחם אל כל העבדים.

ויען ויאמר אלי ציר השבת הוגד הוגד לה אשר הביאו

תלמידך אל ביתך אתמול ספרים פרושי התורה ושם

כתוב לחלל את השבת, ותאזור בעבור כבוד השבת

להלחם במלחמות התורה עם אויבי השבת ולא תשא

פני איש.

ואיקץ ותתפעם רוחי עלי ונפשי נבלהל מאוד מאוד, וארחץ ידי ואוציא הספרים חוצה אל אור הלבנה והנה כתיב שם פירוש ויהי ערב ויהי בוקר, והוא אומר כאשר היה בוקר יום שני עלה יום א' שלם כי הלילה הולך אחר היום, וכמעט קרעתי בגדי, וגם קרעתי זה הפירוש כי אמרתי טוב לחלל שבת אחת ולא יחללו ישראל שבתות הרבה אם יראו זה הפי' הרע, גם נהיה כולנו לעג וקלס בעיני הגוים, ואתאפק בעבור כבוד שבת ואדור נדר אם אתן שנת לעיני אחר צאת יום הקדוש עד שאכתוב אגרת ארוכה לבאר את ראשית יום התורה להרים מכשול ולהסיר פח ומוקש, כי כל ישראל הפרושים גם הצדיקים עמהן יודעים כי לא נכתבה פרשת בראשית מעשה השי"ת בכל יום רק בעבור שידעו שומרי התורה איך ישמרו השבת כאשר שבת הש"י לספור ימי בראשית.

מא השבת בישראל כהלכתה

והנה אם יהיה סוף הששי עד בוקר יום השביעי היה לנו לספור הלילה הבא, הנה זה הפירוש מתעתע כל ישראל במזרח ובמערב גם הקרובים גם הרחוקים גם החיים, והמאמין בפי' זה הש"י ינקום נקמת השבת ממנו, והקורא אותו בקול גדול תדבק לשונו לחכו, גם הסופר הכותב אותו בפירושי התורה ידיו יבש תיבוש ועין ימינו כהה תכהה, ולכל בני ישראל יהי אור.

ועל זה חבר הראב"ע ספר "אגרת השבת" בראיות נכוחות ובבאור הכתובים והלכות גדולות בחשבונות תקופות ומזלות מוכיח צדקת הקבלה לשבות מערב ועד ערב, ע"ש.

יא

הגה"צ רע"א העניש לאיש א' שבנה בשב"ק

הגה"ק רבי ר' עקיבא אייגר זצ"ל כל ימי ישיבתו בק' פרידלאנד, לא היה איש אשר ימרה את דבריו, פעם הי' בעיר פרידלאנד שריפה גדולה, לעת הזאת הי' שם הגאון ההוא בק' ליסא שנקרא לבוא שמה כאשר שבק חיי' חמיו הגביר ר' איצק מרגליות לתקן סדר עזבונו, בשובו לביתו גזר אומר שכל הנשרפים אשר יבנו מחדש יהיו נזהרים להתנות בקאנטראקט שיעשו עם הבונים שביום השבת ויו"ט יהיו בטלים ממלאכה נגד דבר קצוב שיתחייב אדון הבית בעד יום השבת להשלים נזק הבונה והפועלים.

איש לא נפקד אשר לא שמע לקולו, כ"א אחד מיוחד בעם אשר היה בעירו היותר נכבד, היותר עשיר, הוא לא פנה לזה, כי אמר יבנה ביתו בקרוב.

כאשר הגיע שבת הראשון אחר כי החלו לבנות, וכל הבתים שבתו ממלאכה בלעדי בית זה הגביר, ותהום העיר, והקול בא לאזן הגאון, שלח אליו, והשמיט עצמו כי שיח וכי שיג לו, או הוא ישן, בליל שבת שלאחריו, שלח אל השמש המכריז כרוז כתב בכת"י הקדושה, והרבה לדבר בענין איסור זה ושגוזר אומר שלא יעשה כן עוד, וסיים וכל הפורץ גדר ישכנו נחש, הוא הגביר הנ"ל לא הוטב לבו בזה.

בת לאחריו כאשר הוכרוז שוב כזה, ויתמרמר הגביר, והוא היה לעת הזאת ראש על הראשים המנהיגים, ונתן פקודה להשמש המכריז שכל כרוז שיובא לידו להכריז להראות לו מתחלה הכרוז, ואם הוא יתן לו רשיון אז יוכל להכריז.

מה השבת בישראל כהלכתה

כהקף הימים והגיע יום עש"ק והגאון שלח שוב כרוז כפעם בפעם ויבוא אליו השמש להגיע לו מפקודת ראש המנהיג ולדעת מה יעשה, השיבו, אתה לא תעשה נגד פקודתו לך והראהו הכרוז, והודיעני מה ענה בך כאשר הביא הכרוז אליו, עשה חריטה על תיבות הסיום "וכל הפורץ גדר וכו'" הלך השמש להודיע להגאון הנ"ל, אמר א"כ הנח הכתב ולך לשלום, מה עשה ביום השבת דרש בביהכנ"ס, ובתוך הדרוש הרבה לדבר מזה בהתלהבות גדול, וקרא הכרוז בפומבי והוסיף בו דברים ואמר שהוא מובטח מי שימרה דברו ויבנה בשבת, שלא יתקיים הבית ההיא, בכל זאת הגביר לא הטה אזנו, ובנה בית גדול לתלפיות, והבונים עשו מלאכתם גם ביום השבת, והיה זה הבית מבחר הבתים בגודל ובנוי בכל העיר.

ואחר עבור איזה שנים והנה תקרה א' אשר בקירות
הבית נפלה ונשברה, והיה בפתע פתאום, כי הרימה
שלט בה ונרקבה, וקראו לבונה אומן מומחה לבדוק,
ויחפש וימצא את כל תקרת הבית וכל עץ אשר בבית
ובכל היציעים, כולו שלט בו הרקב, ויאמר מהרו
וצאו מן הבית, והוצרך לחדש הבנין מראש עד סוף,
והי' לנס, כי כל הבנים הנבנים בשנה אחת עם בית
זה כולם בריאים וטובים, ועץ מיער אחד הסמוך לעיר
כרתו, והנה הבית הזה חרוב נחרב, והכירו כי הצדיק
גזר בדרושו ברב חימום אשר בערה בו, והקב"ה קיים,
והבית הזה אחרי הבנותו שנית, מכרו הגביר ההוא
לאחד מבני העיר, כי ירא לשבת יותר בבית הזה.

יב

עונש לא' שמתו שוריו על שחילל שב"ק

פעם בא גביר א' לפני הרה"ק בעל באר מים חיים זצ"ל האב"ד טשערנאוויטץ, והתנצל לפניו איך שהוא מחזיק רפת מהרבה שורים ושלה אותם לעיר וויען למכור אותם, ובהדרך נפלו כמה שורים מחמת שהתחיל החולאת בהשורים וכמה שורים מתו, ואמר לו הרב ר' חיים שאם יקבל עליו שביום השבת קודש לא יעבוד בהם שום מלאכה אז לא ימתו, ואמר לו שנוטריון של תיבת שב"ת הוא כך, "שורך" בשבת "תעבוד, "שורך" בדרך "תמות, - "שורך" בשבת "תנוח, "שורך" בדרך "תלך.

עונש לאשה בצרעת על שתפרה בשבת, והי' לה

רפואה ע"י הרה"ק מפרימישלאן זי"ע

פעם א' באתה אשה עשירה אחת להרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל בבקשה כי נצטרעת ר"ל וכבר היתה אצל הרבה רופאים ולא הועיל, אמר לה רבינו מדוע תפרת בשבת, ונבהלה האשה ותשתומם, אמר לה רבינו, מאיר אינו אומר שקר, התחילה האשה לבכות ותאמר בעלי לא הי' בביתו כמה שבועות, ובערב שבת אחר הדלקת נרות בא לביתו וחפשתי כתונת בעדו והי' הצוארון קרוע מעט ותקנתי אותו, וכעת היא מבקשת מרבינו הק' שיתפלל להשי"ת וימחול לה ותתרפא.

השבת בישראל כהלכתה

מט

אמר רבינו להמשמש שלו ארי' לך ותקרא את יוסלי חייט, וכבא יוסלי חייט אמר לו רבינו הן באת בקובלנא אלי שצריך אתה להשיא בתך הבתולה, אמר החייט הן, אמר רבינו להמשמש קח קולמוס ועשה חשבון, והתחיל המשמש לכתוב, בתוך כך בא אברך א' מלבוב אמר רבינו האברך הזה יעשה החשבון, התחיל האברך לכתוב ב' מאות רו"כ נדן, ועל בגדים ג"כ מאה רו"כ אמר רבינו להאשה המצורעת תן ג' מאות רו"כ ותתרפא.

אמרה האשה ב' מאות רו"כ יש לי אצלי, אלך ואקח בהלוואה עוד מאה רו"כ ואתן לרבינו, הסכים רבינו והלכה ללוות ונתנה כל הסכום, אח"כ אמר רבינו תלך לרחוץ בהנהר ותקח עמך את הכלה שתרחץ עמך, נתיירא החייט פן תזיק הרחיצה להכלה ח"ו

חלק א'

הרגיש רבינו והבטיחו שלא יזיק לה כלום, ואמר להאשה הזהרי שאחר הרחיצה לא תביט על בשרך.

ביום מחר הלכה האשה עם הכלה לרחוץ בהנהר ונדמה להאשה בשעת הרחיצה כמו עורה נפל ממנה להמים ותביט על ידה, וכשעלתה מן המים נשאר ידה מצורעת.

ובאתה האשה עוה"פ לפני רבינו בבכיה שידה מצורעת כמקדם, אמר לה רבינו למה הבטת על ידיך הלא הזהרתי אותך שלא תביט על בשרך, אמרה האשה הבטתי בלי כוונה, וצוה רבינו לקרוא עוה"פ ליוסלי חייט, ובבואו אמר לו רבינו על הוצאות החתונה יש לך? אמר החייט לא, אמר רבינו להאשה הביאה עוד מאה רו"כ על הוצאת החתונה, וביום מחר תלך עוה"פ לרחוץ עם הכלה, ותקשור מטפחת על עיניך לבל תביט על ירך, וכן היה ונסעה האשה לביתה בריאה כאחד האדם.

נא השבת בישראל כהלכתה

מזה אנו רואים גודל כח הצדיק שהמעשה הזאת הוא כמעשה אלישע הנביא עם נעמן שר צבא ארם.

יד.

אחד שלא רצה לסגור המספרה בשבת

ונענש ע"י הגאון מברעזאן זצ"ל

פעם א' היה בעיר בערזאן חילול שבת גדול מאת המגלחים שהתחילו לגלח בפרהסיא בשבת, וספרו להגאב"ד דשם [הוא הגאון המפורסם רבי שלום מרדכי הכהן ז"ל, המפורסם בחיבוריו שו"ת מהרש"ם ו"ח ועוד], ושלה לקרוא אותם ונתאספו כל המגלחים ואמרו כי מוכרחים לספר ולגלח בשבת כי זה עיקר פרנסתם, כי עיר ברעזאן מלא מאדונים ושרים מהערכאות ומאנשי הצבא, ואם לא יגלחו בשבת גם בימי החול לא יבואו אליהם, ומה יעשו הלא היהודים

מצער ומעוטים המה ומהיכן יהי' להם פרנסה, ובאם לאו יהיו מוכרחים לחזור על הפתחים, וטפלי תלוי לכל אחד.

והוא ז"ל דיבר עמהם רכות וקשות במעשיות ובמוסר עד שנתרכך לבם הקשה, והסכימו אם יעשו כולם אגודה אחת ויד אחת חק ולא יעבור שלא יגלח שום אחד מהם בשבת, ויחתמו על כתב בקנס אם יעבור מי ויגלח בשבת אפי' בצנעה אזי יסגירו כולם חנותם ולא יעשו עוד שום מלאכה, ואם א' או שנים לא יסכימו ע"ז אזי מוכרחים כולם לעשות מלאכתם בשבת, כי הלא אם לא יעשו המה יקח האחד או השנים כל פרנסותיהם.

והתחיל לדבר ולהוכיח את כל א' וא' עד שחתמו על הכתב שעשה ביניהם, ולא נשאר רק אחד קשה עורף אשר לא רצה לשמוע ולחתום, אף כי דיבר אליו

דברים אשר לא הי' ראוי לשמוע דברים היוצאים מן
הלב ובכ"ז לא נכנסו הדברים בלבו.

אח"כ איים עליו באזהרות ועונשין להמחללים שבת,
ולא רצה לשמוע ופנה עורף ורצה לילך, ואמרו
הנשארם שבעבור זה הא' מוכרחים כולם לחלל
שבתות, ע"כ פנה עוד הפעם לאיש אחד הנ"ל ואמר
לו תדע שהיושב בשמים ישית עצה עבורך הכי אם
ח"ו תשבר ירך מה תעשה הלא תהי' מוכרח לסגר
חנותך אף בחול, ע"כ שמע נא וחתום גם אתה על
הכתב ולא תגרום שתחללו כולכם את השבת, והוא
לא רצה לשמוע וביקש והפציר את שאר המגלחים,
והמה האחת באמרם שאינם יכולים לראות איך האחד
הנ"ל יקח את כל מכיריהם שפרנסתם תלוי בהם כאשר
אמרו בתחלה.

ע"כ הלביש קנאה ועוז ואמר שבוודאי מן השמים ירחמו כי האיש האחד יחטא ומחטיא את הרבים חטא הרבים יתלו בו.

וכאשר הלכו כולם מבית של רבינו לא רחוק מביתו על המשעול מדריכה נפל הבליעל הזה ושבר ידו ונפל פחד עליהם וחזרו כולם ואמרו נעשה ונשמע וחתמו כולם על הכתב, והבליעל הזה חלה על חליו ושבק חיים לכל חי, כן יאבדו וכו' והי' לנס ולקידוש השם.

קנאת ה' צבאות

עוד פעם אחת פתח איש אחד מהולכי קדימה את חנותו בשבת וכאשר ספרו זאת לרבינו חרד לבבו ושלה את השמש שלו תיכף שיאמר לו בשמו שיסגור את החנות, ולא שמע פעם א' ושתיים ואמר אפי' אם יבא הרב בעצמו לא אשמע, וכאשר שמע זאת לבש את המעטפה והלך לאביו של הנ"ל, אף כי גם אביו

השבת בישראל כהלכתה

נה

הי' מהולכי קדימה ומהמשכילים, בכ"ז לא הרהיב עוז
בנפשו לחלל את השבת בפרהסיא, וכאשר דפק על
פתחו ופתח הפתח עמד אבי האיש הנ"ל נגד המראה
וסרק במסרק את שערו כי לא חשב בדעתו שבא יבא
אליו הרב בשבת בבקר, וכאשר ראה אותו עמד נבהל
ומשתומם ושאל מה זה רבינו ומה היום מיומים, והוצג
לו תיכף כסא וביקש מאתו שישב מעט וישב וסיפר
לו את כל הנעשה שבנו פתח חנותו היום, וכל זמן
שאני בחיים בושה וכלימה הוא וכאב לב שיפתח מי
חנות בשבת בעירי, ע"כ באתי אליכם שתראו שיסגור
החנות ובוודאי ישמע אתכם.

ואמר לו אני ממלא מבוקש רבינו ואראה לעשות כל
מה שביכולתי בכדי שיסגור את החנות למען לא יגרום
ח"ו כחוט השערה עג"נ לרבינו.

והלך תיכף לבנו הנ"ל והפציר בו ומילא מבוקשתו, ואך התנה תנאי כפול כתנאי בני גד וראובן שרק בשבת זו סוגר את החנות ועל שבת הבא לא יציית אותו, ולא ירהב לאמור לו עוד בדבר הזה כי לא ישמע לו ולא לשום אדם בעולם, ובא אביו הנ"ל וסיפר לו את דברי בנו הנ"ל וביקש שלא יהי' לו תרעומות עליו כי הלא ידעתם כי בזמנינו אלו בן מנוול אב, ע"כ אין שום עצה ע"ז רק אם מן השמים יעכבוהו אזי טוב כי גם רצונו בזה שלא יפתח החנות ויחלל שבת בפרהסיא, אך אין בכחי למחות בו, ונתן לו תש"ח על טרחתו ואמר לולי שמרו ישראל שבת א' וכו', ועל שבת הבע"ל נשען על אבינו שבשמים, ובטוח אני שלא יפתח עוד חנותו.

ולא עברו כל ימי השבוע וביום עש"ק סגרו חנותו מטעם המלך מחמת שהתחילו הבע"ח שלו לתבעו והלך לאבדון כן יאבדו, ונעשה רעש גדול בהעיר ממעשה

נז השבת בישראל כהלכתה

הלזה אז אמר כי לא בזכותו ומעשיו נעשה הדבר
הלזה כי הלא בידי מעש אין, רק הקב"ה בכבודו
ובעצמו תבע עלבונו.

כן נזכה שיתבע השם עלבונו ויוציאינו מהגלות המר
הזה ונעלה לציון ברנה ועינינו תחזנה בבנין ציון
וירושלים במהרה בימינו אמן.

טו.

מחלל שבת אחד נעשה בעל תשובה גמור

פעם בא לטיסא פירעד איש אחד לשכור "הגיט"
מהאדון דשם עם הארענדא ועשו חוזה ביניהם, וכל
אלו ששכרו עד אז "הגיט" היו להם הזיקות ממנו,
וכן הי' גם אצלו שעל ידי שעבר על איזה תנאים
מהנכתב בהחוזה, האדון הלשין עליו ונעשה משפט
גדול מזה, ובכל המשפטים הקודמים זכה האדון ויצא

הפס"ד שמחוייבים לשלם סכומים גדולים כי כל השופטים היו חברים להאדון, והאיש הנ"ל לא ידע מה לעשות כי ירא מאוד שהאדון יזכה גם עכשיו.

וכיון שראו צרתו יעצו אותו שילך להאב"ד דשם (הוא הרה"צ מרן רביני משה נתן יונגרייז זצ"ל, מח"ס תורת משה נתן) וישפוך לפניו שיחו ורק הוא יכול להצילו מהצרה הלזו.

והלך לרבינו וסיפר לו כל הענין, ושאל לו רבינו אם הוא שומר שבת? השיב לא! אז אמר לו רבינו שאם יקבל עליו מה שיצוהו אז ינצל מהצרה הלזו, ואמר שיקבל על עצמו כל אשר יצוהו רבינו, אז אמר לו רבינו שיקבל עליו לשמור שבת כהלכתו ויכשיר כל כליו.

והאיש הנ"ל קבל עליו הכל בשמחה, ורבינו אמר לך לשלום והשי"ת יצליח דרכך ונסע למקום המשפט.

ובאותו יום ה' שם גם האדון שלו ופתאום מת במיתה משונה האדון הנ"ל, ובא האיש בשמחה לרבינו לבשר לו הבשורה, ואמר לו רבינו שיסע תיכף לאשת האדון וישוה עמה, וכן הי' והלך לאשת האדון והשוה עמה על סך מועט והמשפט נתבטל, והאיש הנ"ל הי' אח"כ בעל תשובה גדול.

טז.

מגודל קדושת הרה"ק מצאנז זצוק"ל

סיפר לי הרה"ח הישיש המפורסם מו"ה יוסף הארטמאן שליט"א מפעיה"ק תובב"א, ששמע מאביו הרה"ג מו"ה יחיאל משה ז"ל שהי' מו"צ בעניעד (בהר"ר אהרן יהודא בהג"מ בנימין ז"ל אב"ד שאמלוי), שבעת שנתפרסם ההיתר ע"י שטר מכירה לעשיית יין שרף בשבת ע"י עכו"ם שסידר ותיקן הרה"ק מצאנז זצוק"ל,

אז כתב דודו הרה"ג מו"ה חיים מאיר זאב הארטמאן ז"ל שהי' אב"ד שאמלוי (בן להרה"ג מו"ה בנימין אב"ד שם) מכתב להרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל עם השגות על ההיתר הנז', והדב"ח השיבו בדרך פלפול והשיג עליו, והרב משאמלוי חזר והשיב גם על זה.

וכה פלפלו והשיגו זה את זה, ובפעם הרביעית או החמישית כאשר השיבו הד"ח על מכתבו, ביקש מאתו במכתבו שאל יטריחו יותר בפלפוליו והשגותיו, ונדפס מכתב זה בשו"ת דברי חיים ח"ב (חאו"ח סי' כ"ט) ואעפי"כ לא השגיח דודו הגאב"ד משאמלוי על זה, ושוב השיב והשיג על הדב"ח גם על מכתב הזה, וכאשר קיבל הדב"ח שוב מכתבו קרא המכתב כמה פעמים בהתרגשות עצום ופניו הי' כלפיד אש, ועישן אז הלולקי שנתמלא כל הבית עשן, והלך וחזר בביתו בהתלהבות עצום באותו שעה נחלש בביתו הרה"ג ר'

חיים מאיר זאב הנז' וחלה את חליו ד' שבועות וניסו ברופאים ולא הועילו ושל"ח.

וכאשר הורידו על הארץ והדליקו הנרות סביביו, ואמו היתה אז עוד בחיים חיותה והרעישה מאוד וצעקה בקולי קולות מגודל מרירות הסתלקות בנה היקר הזה, ופתאום ראו שפתח עיניו וקם ממשכבו ואמר ששלחו אותו מעולם העליון כדי לדבר בשבח וגדולת מרן רה"ק מצאנז, ואמר לא ידעתי עם מי אני מפלפל ולא הכרתיו, כשמזכירין למעלה את שמו של הד"ח אפי' מלאכים שרפים וחיות הקודש כולם מזדעזעין מקדושת שמו, ואני אעפ"י שאני מוכן לילך על מקומי המוכן לי בלי דו"ד אעפ"י כ הייתי מוחל על חלקי אם הי' נותנים לי הזכות שאוכל לילך על ידי ורגלי עד עיר צאנז ולפייס אותו צדיק בחיים חיותי הי' אצלי חשוב יותר מחלקי, ע"כ דבריו.

וכל זה שמע הרב ר' יחיאל משה הנ"ל שעמד אצל דודו הנז' באותו פרק, וכתב כל דבריו בפנקסו, והי' נושא אצלו תמיד פנקס זה להראותו לעין כל מה שסיפר דודו אחר פטירתו, והוא ראה ושמע כל זאת באזניו.

יז.

איש כפרי מחלל שבת שנעשה בעל תשובה

ע"י הרה"ק שר שלום מבעלז זצ"ל

פעם אחת בא לפני הרה"ק רבי שלום מבעלזא זצוק"ל כפרי אחד בבקשה שיתפלל בעדו, וישאלהו הרה"ק על דרך התנהגותו בשבת בשדהו, ויודה לפני הרה"ק כי הנהו עושה שבתו חול, והתחיל להתנצל כי אי אפשר לשבות כדת מכל מלאכה בשדה.

והרה"ק הנ"ל התחיל להוכיחו וידבר על לבו דברי מוסר ועצות לעשות את השבת כמצווה, ואחרי אריכות דבריו נענה לו הכפרי כי אמנם כן ישמע לקולו, אך זאת יבקש מאתו כי עד אחר ימות הקצירה והאסיפה מן השדה יסכים הוד קדושתו לבל יפריע ממלאכתו גם בשבת קודש.

ואמר לו הרה"ק הסכת ושמע את אשר אספר לך מעשה שהיה, בימי הקדמונים, אז בעת ממשלת הפריצים כידוע שלכל אחד מאדוני הכפרים היה לו יהודי מוזג הכפר, ואותו היה עבד נרצע לאדוניו, פעם אחת עשה אחד מהפריצים משתה גדול אשר לקחו בו חבל כל בעלי אחוזות הגדולים בגליל הזה, וכאשר התעלסו מאד החלו להתפאר כל אחד ואחד בהיהודי שלו, כשמוע האדון בעל המשתה את דבריהם, התפאר גם הוא כי עבד נאמן כאשר היהודי

שלו הנהו אין לאחד מהם כמותו, כי לא נמצא כמותו בכל הארץ.

ויאמרו לו כל המסובים כי בזאת יבחנו דבריו, אם יצוה על מוזגו היהודי להמיר דתו וישמע לו, אז יודו כולם כי כן הוא.

וישלח לקרוא את היהודי מכפר שלו, ובבואו לפניו גזר עליו כי יחליף את דתו, ואם לא ישמע לו מרה תהיה אחריתו, ויאמר לו היהודי איזיל ואימלך בגו ביתאי, וישב אל ביתו ויספר לאשתו את אשר נגזר עליו מאדוניו, ואחרי שקלי וטריא שהיה ביניהם אמרה כי בל ימרה את פי אדוניו, וימהר היהודי לאדוניו בהסכמה כי יחליף את אמונתו, ויאמר לו האדון אם כן תדעכי מעתה לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם איוואן ושם אשתך... וילך לביתו.

השבת בישראל מהלכתה

סה

חלפו ירחים אחדים, והנה שליח בא מאת האדון כי יבוא איוואן אליו, ויבוא ויאמר לו האדון דע כי מעתה עליך לשוב אל אמונתך ולא יקרא עוד איוואן כי יעקב יהיה שמך כבראשונה, ויאמר לו כי כמאז כן עתה לא יעשה דבר מבלי עצת אשתו, וישב לביתו לשאול בעצת אשתו, ותאמר לו האשה הנה מה טוב ומה נעים כי נשאר באמונתינו אפס הנה הימים הללו הנם קרובים לחג הפסח וכידוע ההכנות לימי הפסח קשים מאד העולם בעבודה רבה ובהוצאות גדולות, לכן עצתי כי תבקש עוד מהפריץ כי אמנם כן נשוב בשמחה לאמנותנו, אך יסכים להרחיב לנו זמן התייהדותינו עד אחר חג הפסח למען לא נצרך להתיגע בהכנת ימי הפסח ולהוציא את ההוצאות הללו, ובכן בחפצנו להשאר עוד נכרים עד אחר חג הפסח.

הכפרי הבין את הנמשל, וקיבל על עצמו לשבות שבתו מכל מלאכה בשדה, ולשבות בשביעי בחריש ובקציר עולמים.

יח.

איך שהעניש הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זצ"ל

את אנשי בוריסלאב על שחיללו את השבת הגה"ק ר' יחזקאל הלברשטאם זצ"ל אב"ד שינאווי בעודו רב בסטרופקוב, בא פ"א לשבת אחד לעיר בוריסלב, שהי' דרים בה יהודים הרבה בשביל מעיינות הנפט שנתגלו בה בימים ההם, ורוב בעלי המעיינות היו יהודים וברובם חסידי זידיטשויב.

ביום השבת בבוקר יצא הרב משינאווי דרך בארות הנפט ומצא פקידים יהודים יושבים על יד הבארות ומשגיחים על העבודה, נצטער מאד על חילול שבת

השבת בישראל כהלכתה

סז

זה, וסגר את עצמו בחדרו כל היום ולא נתן לשום איש לבא לפניו כי חרה לו מאד על חסידים ע"ה הללו.

במוש"ק נסע מיד לדראהביטש הסמוכה והלך אל הרב דמתא שמצודת רבנותו היתה פרושה גם על בוריסלב, ודבר עמו קשות על הפרצה שתחת ידו בגלילו בורסילב, יעץ אותו הרב שיסע לזידיטשויב אל הרה"ק מהרי"א זצ"ל כי רק הוא יכול לעמוד בפרץ בדבר הזה, עשה כעצתו ובא להרה"ק הנז' ואמר לו: להוי ידוע למר שעל שלחנו שותים יין נסך, כי באים אליו חסידים מעיר בורסילב ובניהם כאלה המחללים שבת בפרהסיא וינם יין נסך, וספר לפניו בפרוטרוט את אשר ראו עיניו.

בו ביום כתב הרה"ק מזידיטשויב לאנשי שלומו בבוריסלב אזהרה נמרצה ואיים עליהם ועל כל אנשי

בוריסלאב, שאם יוסיפו לחלל את השבת, כשם שעד עתה התפלל עליהם שירבה הנפט בבארותיהם, יתפלל עליהם מעתה שיתמלאו כל הבורות מים, ויהפוך ה' להם הברכה לקללה.

איומו של הרה"ק מזידיטשויב עשה רושם אדיר וחזק, חרדו האנשים לנפשותיהם פן יחרה בהם אף רבם והביא עליהם קללה תחת ברכה, כל הימים אשר חי רבם לא הוסיפו לחלל השבת ואזהרתו של רבם נשמרה בכל תוקף.

אחרי פטירתו שוב התחילו לחלל את השבת, וקללת רבם כתומה בא עליהם, רוב בעלי המכרות ירדו מנכסיהם, בארותיהם נהפכו לבארות מים ויסכרו כל מעיינות הנפט של אולם שנתברכו ממנו בחיים חיותו אשר התחילו לחלל קדושת השבת.

אחר הדברים האלה כשוך חמת הגה"צ ר' יחזקאל זצ"ל, זכר את הביטויים שדבר לפני הרה"ק מזידיטשויב והכהו לבבו, כי סוף סוף אפשר היה לו לספר לרבינו את אשר ראו עינו לא ברעש ולא בסערה, ובמצות אביו הגה"ק מצאנו זצ"ל החליט לקבל נזיפה לפני הרה"ק ברגלים יחפות, ולאשר כי ידע שלא יתנו אותו לבא לפני הרה"ק והוא חלוץ הנעל סבב נסיעתו ליום תשעה באב, ואחרי חצות היום בא לפניו בבגדי אבילות ורגלים יחפות, ובקש מטו ממנו על הדברים שנמלטו מפיו בתוך לבבו, אבל הרה"ק בכלל לא התרעם עליו מפני שידע שכוונתו לשמים וארייתא היא דקא מרתחא ביה.

י"ט.

הקפדת הצה"ק משינאווי על נר שנכבה בשבת

על ידי דחיפת חטיפת השיריים

סיפר הרה"ק רבי חיים אלעזר שפירא זצ"ל אב"ד מונקאטש, ששמע מאדם גדול בשם הרה"ק רבי יחזקאל שרגא האלבערשטאם זצ"ל משינאווע שפעם א' דחפו כ"כ הבאים על ש"ק לקבל ברכתו או בעת לקיחת השיריים בעת השלחן עד כי נכבה נר ש"ק, ומוכן ממילא כי הי' שוגג ואולי באונס מרוב הלחץ זה הדחק, עכ"ז הקפיד מאוד ואמר כי זהו הוא הסימן שלא הי' כונתם לש"ש (בחטיפת השיריים וכיוצא) ואין זה רצון הבורא ית"ש, כי אם הי' כונתם לטובה לא הי' מגיע חילול שבת וחטא (גם בשוגג) עי"ז, וז"ש בבני יעקב ויעשו לו בניו כן (מלשון "כן" בנות צלפחד דוברות, היינו מנא ידעין כי עשו כ"ן לשון בצד"ק וכראוי אם יגיע מזה) כאשר צום מצות הש"י, והיינו שיהי' המצוה גוררת מצוה ולא גוררת עבירה גם בשוגג כנ"ל עכד"ק זיע"א.

כ.

איך העניש הגאון מברעזאן איש אחד שבנה ביתו

בשבת

פעם אחת הי' בעיר ברעזאן א' מהולכי קדימה שהתחיל לבנות לו בית חומה בתוך העיר ובנה גם בשבת, וכאשר נתוודע לו מזה להרב הגאון רבי שלום מרדכי הכהן זצ"ל אב"ד דשם, הלך בעצמו להאיש הנ"ל והפציר בו שלא יבנה בשבת ושלא יהי' הוא האש והראשון בחילול שבת בפרהסיא בבנין, אך האיש הנ"ל לא נטה אוזן קשבת ואחר פיוסים הרבה ואיומים לא רצה לשמוע, אמר לו הגאון מברעזאן בטוח אני בעזהשי"ת ולמען קדושת שמו שבוודאי לא תדורו בבית הלזה ויבוא לידי זרים, ולא ארכו הימים כי בעת הגמרו נחלה ר"ל ושכב עלי ערש דוי ימים רבים עד שהוכרח למכור את הבית חומה הנ"ל, ושל"ח

ולכל ישראל, כן יאבדו כל אויבי וכו' וחיים וברכה
לכל אוהבי השם ולשומרי מצותיו.

כא.

סיפור נורא מגודל שכר "השומר שבת כהלכתו"

הגביר ר' איסר'ל שסגר החנות בכל בחצי היום

וכבדוהו משמים בבן קדוש רבינו הרמ"א זי"ע
בספר רחמי האב (אות שבת שלום) בא"ד כ' וביותר
צריך לזרוז בעל החניות לסגור החנות מבעוד יום, כי
סמוך לשבת הבעל דבר מתגבר ומביא להם קונים,
והרבה באים לקנות צרכי מצוה נרות לכבוד שבת,
אל תאבו ולא תשמעו להם כי הם שלוחי הבעל דבר,
ושמעתי מעשה נפלא מהגביר ר' איסר'ל שהי' לו חנות
גדול ויקר בכל מיני משי והי' מנהגו כאשר הגיע חצי
היום בע"ש מיד סגר החנות.

השבת בישראל כהלכתה עג

פ"א נתקנא בו הס"מ ובאל נסותו והתלבש בדמות שר גדול ולקח הרבה סחורות יקרים ועשה השוואה על כל אחד ועדיין לא נמדד כמה אמות יש בכל אחד, ובתוך כך הגיע חצי היום והלך הגביר לסגור החנות כמנהגו, והשר התחנן לו שיתן לו הסחורה ולא רצה והפסיד מעות הרבה, וכבדוהו מן השמים עבור זה בן קדוש רבינו הרמ"א מאורן של ישראל.

כב.

מעשה באחד שלא לבש כתונת לבן לכבוד שבת

עד הבוקר

עו"ש כ', שסיפר הצדיק ר' בערצי מנאדבורנא זצ"ל איך שהגאון הקדוש ר' שבתי מראשקייב נסתלק בע"ש, ולעת ערב בא אליו שליח דרחמנא שיבא להיכל שמקבלין בו שבת בעולם העליון, והלך אחר השליח

וכאשר הגיע לפתח ההיכל ראה שם זקן נכבד עומד,
 ושאל אותו למה אינו הולך לפנים והשיב שאין מניחין
 אותו עד הבוקר, לפי שהי' מנהגו תמיד שלא לבש
 כתונת לבן לכבוד שבת עד הבוקר.

כג.

הכנת השבת אצל הבעש"ט זי"ע

סיפר הרב הגאון המפורסם רבי שלום מרדכי הכהן
 ז"ל אב"ד ברעזאן (בעמח"ס דעת תורה שו"ת מהרש"ם
 ועוד) ששמע מזקנים כי פעם אחת ישבו תלמידי
 הרה"ק ר' ארון ליב זצ"ל מפרעמישלאן ביום ו' עש"ק
 וספרו מופתים מהבעל שם טוב, והרב הקדוש הנ"ל
 ישב בחדרו הסמוך ושמע דבריהם ופתח הדלת ואמר
 להם, מה לכם לספר מופתיו, ספרו נא גודל צדקתו
 ויראתו, כי בכל יום ערב שבת בהגיע חצות היום
 התחיל לדפוק לבבו, וכל מעיו היו מקשקשים עד

השבת בישראל כהלכתה עה

שכל סביביו שמעו קול המון וקשקוש, מפני הפחד והרעדה שהיו כל אבריו רועדים מהכנת שבת וקדושת היום הבא.

כד.

תשובה באמת

אחד מתלמידי וממשיכי דרכו של הבעש"ט זצלה"ה זיע"א, שלח פעם את אחד מתלמידיו המובהקים לכפר נידח אחד בין כסא לעשור, וצוה עליו שילך לחיט פלוני שהוא איש פשוט מאד, ויראה האיך שהלה מקיים מנהג הכפרות בעיוה"כ.

ותלמיד זה לא הפיל ארצה דבר רבו הק', ונסע לכפר המדובר, ובכליון עינים ציפה לראות עבודתו של הכפרי במנהגי הכפרות, וסוף סוף באה השעה המיוחלת, והכפרי הוציא פנקס אחד, ובו היה רשום

כל עוונותיו וחטאיו שחטא בשנה זו, וכמו"כ הוציא פנקס שני, ובו היה רשום כל היסורים ועגמת נפש שונים דעדרו עליו ופקדו אותו במשך השנה שחלפה, והכפרי הזה החל לעשות חשבון מדויק זה כנגד זה, וכשסיכם את התוצאות ראה, שסבל יותר יסורים במשך השנה, מאשר חטא למקום ב"ה, ופתח פיו בטענות כלפי מעלה בשברון לב, היתכן.

אולם, בסופו של דבר נענה ואמר בזה"ל, אלו לא היית ממ"ה הקב"ה כביכול דבר ברור וודאי שלא הייתי מוחל לך בעד זה, אך כיון שאתה הוא כיבכול ב"ה, הנני מוחל לך, אך בתנאי שגם אתה תמחול לי על אשר עשיתי לפעמים נגד רצונך, וכעת, שאתה מוחל לי, ואני מוחל לך, שרה! הביאי את התרנגול, ונעשה כפרות (ותמימות של חיט כפרי זה עוררה רעש גדול בכל העולמות, שהצדיקים הרגישו בזאת, ושלחו לראות את עבודתו הנפלאה הזאת בתמימתו ולראות

דרכי היראה של איש פשוט זה, שרשם דבר קטן וגדול שפגם בתומ"צ).

כה.

תשובה עם חרטה

אברך אחד בא פעם לפני הרה"ק מוהר"מ מפרימישלאן וצלה"ה, ובקשתו שטח לפני הרה"ק שחפץ הוא לשוב בתשובה לפני השי"ת, אמר לו הרה"ק מוהר"מ, אם חפץ אתה לשוב בתשובה, מהצורך שיהיה לך חרטה על מעשיך, ענה אברך הלז, בוודאי, כי באם לא הייתי מתחרט, לא הייתי בא לפני הרבי, הזדעק הרה"ק מפרימישלאן ואמר לו בזה"ל, הלזאת בשם חרטה ייקרא, "מאיר" יספר לך את אשר נקרא חרטה, והתחיל לספר בזה"ל:

פעם היה אברך אחד אשר קיבל לעת חתונתו נדוניא בסך מאתיים זהובים, כדי שיהיה לו סכום מוכן לפשוט ידו במסחר לאחר חתונתו, אברך הלזה יצא לשוק וקנה מכספו אריג בחמשה פרוטות המעטער, בס"ה של ארבעת אלפים מעטער בשווי של מאתיים זהובים, ויהי היום, ואברך זה יצא עם סחורתו ליומא דשוקא, כדי למכור את סחורתו ולהרוויח בה.

ובהגיעו למחוז חפצו לרחוב השוק, שמע קול קורא ומכה בתוף, (כידוע שבימים ההם הכריזו על מחיר הסחורות בהכאת תוף) פנה האברך אל אחד הסוחרים ושאלו מה הוא הכאת התוף?, ענה לו שמכריזים שעלה מחיר האריג לעשר פרוטות המעטער, כמובן שאברך זה שמח בלבבו שיוכל למכור את סחורתו בכפליים, ויש כבר בידו ריוח נקי של מאתיים זהובים, נכנס עם עגלתו לרחוב השוק כדי לחפש מקום מתאים להעמיד דוכנו ולהתחיל למכור הסחורה, בעוד שהוא

השבת בישראל כהלכתה

עט

מחפש מקום חניה, שמעקול מבשר ואומר שכבר נתייקר מחירי אריגים ועולה עשרים פרוטות המעטער, ועד שהוא מתמלא שמחה מתהייקרות השער, שמע מרחוק עו"פ את קול המכריז ואומר, שמעטער אריג, עולה כבר שלושים פרוטות ובדרך זה עלה מחיר האריגים למעלה למעלה, עד ששמע שמעטער אריג עולה כבר זהוב שלם, והיינו מאה פרוטות והוא עדיין לא התחיל למכור את סחורתו, (כ"ז מספר הרה"ק מוהר"מ מפרימישלאן אל האברך שבא לקבל תשובתו). אך, כיון שכבר פנה יום, חשב לו אברך זה בלבד, על מה ולמה אמהר כעת למכור את סחורתי, והנה כבר לפנות ערב, והלא ממילא כבר נתעשרתי והון רב ועצום בידי כי את כל הסחורה קניתי רק במאתיים זהובים, וכעת סחורתי שוה הוא, ארבעת אלפים זהובים, ובין לילה נתעשרתי הון ועושר כזה, ומה לי למהר,

הנה אסור לאכסניא לאכול ולהשביע נפשי, ולנוח קצת מעמל וטורח הדרך, ובבוקר אלך ואמכור את סחורתי ואשוב לביתי כשהון ועושר בידי, אומר ועושה הוא, ונכנס לבית מרוזח, וצוה שיביאו לו בשר ודגים וכל מטעמים, ופרפראות ולפתן, ובסוף יין ישן נושן, כדרך הנגידים, כי בטוח וסמוך היה שהנה כבר נתעשר עושר רב, ואח"כ צוה שיכינו לו מטה מוצעת היטב, ושכב לנוח מעמל הדרך, ולפני שינתו התחיל לחשוב חשבונות מה יעשה עם כל ההון והעושר הזה.

ויהי בבוקר כאשר יצא האברך זה לרחוב השוק, שמע קול מכה בתוף ומכריז, וכאשר שאל על קוץ המכריז, ענו לו שכרוז יוצא, שמחיר האריג ירד פלאים, ובעד שלשה פרוטות... יכולים לקבל מעטער אריג, (כי כאשר שמעו הסוחרים שאריגים עובר לסוחר הוא, וחסר סחורה מסוג זה על השוק, הביאו סחורה זאת

השבת בישראל כהלכתה

פא

מכל הכפרים הסמוכים, עד שנתרבה סחורה זאת, ועי"ז ירד מחירה פלאים כמובן).

וכמובן שאברך זה השתחרו עיניו וראשו הסתחרר עליו, והתחיל לתלוש שערות ראשו, והחל צווח ככרוכיא, אוי לי, ווי על נפשי, ומה עשיתי ובין לילה נתהפך לעני מרוד, ואפילו את הקרן לא אוכל להוציא, ואילו הייתי מוכר את סחורתי רק בעת שהגעתי אל השוק, ג"כ הייתי מרויח בכפליים, ועכשיו במו ידי איבדתי את כל הוני ורכושי, ומה מרה היתה עליו נפשו, ונוסף על כל זה, עוד אכל סעודה כזאת, ועל חשבון מי עשה זאת, ולא די שלא נתעשרתי, עוד נהיה בעל חוב, וכל זאת הוא מפני שלא מכר את סחורתו ביום אתמול וכו' וכו'.

וסיים הרה"ק מוהר"מ מפרימישלאן זצלה"ה את דבריו, ואמר אל האברך אשר ישב לפניו שביקש לשוב

בתשובה, מעצמך אתה יכול להבין האיך שהתחרט
 אותו אברך על אשר לא מכר את סחורתו בעיתה,
 ואבד את כל הונו, חרטה כזאת הוא תקרא בשם "חרטה",
 ואם מתחרטים באופן כזה כמו שאברך הנ"ל התחרט
 או אז יכולים לשוב בתשובה אמיתית לפני המקום
 ב"ה (רזא דעובדא שער האותיות אות תשובה).

כו.

תשובה גדולה

הרה"ק מוהר"מ מנדבורנא זצלה"ה היה חייב לאיש
 אחד בעיר טשערנוביץ סכום כסף עצום, ע"י שלקח
 ממנו רב נרות בהקפה, (כידוע שהרה"ק מוהר"מ
 השתמש בסכומים עצומים של נרות) ופעם בעת שהיה
 הרה"ק מוהר"מ בעיר טשערנוביץ, בא אליו איש הלזה
 ואמר אל הרה"ק, שהוא מוחל לו את כל חובו, בתנאי
 שיבטיח לו שהוא בן עולם הבא.

השבת בישראל כהלכתה פג

וכשמוע זאת הרה"ק, לא השיב לו כלום, כי אם התחיל לדבר אתו בעניני עוה"ז, ושאל אותו אם הוא יודע האיך שפועלת מכונת הרכבת, והתחילו לדבר זמן רב מענין זה, ואח"כ שאל אותו האיך שפועלת מכונת, ומענין לענין בנושאים אלו, בדברם על דא ועל הא, שאל אותו הרה"ק האם יודע הוא האיך שמכבסים כביסה, התפלא איש הנ"ל, ובת צחוק עלה על פניו, ולא ידע מה לענות, כי כל בר בי רב יודע זאת, נענה אליו הרה"ק, אם כן, אומר לך אני האיך שמכבסים כביסה.

ופתח הרה"ק פיו קדשו בחכמה והתחיל לומר, הנה בעש"ק אחה"צ כשבאים מהמקוה, לוקחים את הכתונת הצואה שהפשיטו, וזורקים אותה תחת המטה, (כן היה הנוהג בשנים אלו שכביסה מלוכלכת מקומה תחת המטה) ואחר שב"ק, מוציאים את הכתונת הזאת משם,

ושורים אותה במים חמים, ואח"כ מכניסים אותה
 ליורה גדולה, ומרתיחים אותה היטב כמה שעות,
 ואח"כ מגבבים בקש, וקוטמים באפר, עד שכתונת
 זאת מזדככת ויוצא ממנה הלכלוך הבלוע בה, ואח"כ
 נוטלים כתונת זאת ומוליכים אותה אל הנהר, ושם
 שוטחים אותה על קרש רחב עם בליטות, ומתחילים
 לשפשף עם נתר ובורית, ואח"כ נוטלים עץ ארוך
 וקשה ומתחילים להכות על הכביסה שעל הכרש
 (כידוע שכן היו מכבסים כביסה בשנים אלו).

והמשיך הרה"ק דבריו אל בן שיחו בפחד נורא ותנועה
 איומה, מכים מכים, ומכים ומכים (ובל"ק, מען פערט
 און מען פערעט, און מ'פערעט, וכו') עד שכתונת
 זאת יוצאת נקיה לגמרי, וכל זאת אמר הרה"ק בפחד
 נורא כזה עד שאיש הנ"ל נפל והתעלף על הארץ אין
 אונים, והוצרכו להבהיל אנשים להשיב רוחו אליו.

השבת בישראל מהלכתה פה

והנמשל מובן, אולם בכדי להקל על הקורא נכתבנו בקיצור, בעת שמגיע זמנו של אדם לשוב לבית עולמו, ומטהרים אותו... ואח"כ מכניסים אותו מתחת למטה, היינו לקברו, ומשום מוציאים אותו כדי לטהרו ולזככו ועושים אותו עמו את כל ונוכחת, עד שנשמה זאת מזדככת כפי שהיתה בראשונה זכה ונקיה, ואז תבוא למקומה המוכן לה בעוה"ב, ואיש הנ"ל שמע כל זאת מפי הרה"ק ע"י משל הנ"ל בלבד, ובקרבו התנוצצו הרהורי תשובה מרוב הפחד שהטיל עליו הרה"ק, עד שנפל מתעלף מגודל התשובה).

וכאשר הוטב לו במקצת, הביאו אותו לביתו, עזב תיכף הרה"ק את עיר טשערנוביץ ונסע משם לעיירה קטנה הסמוכה הנקראת מיעלען, ושם גר היה באותו עת בנו הרה"ק מוהר"מ מקרעטשניף ואיש הנ"ל נחלה אנושות, ויהי ביום ועש"ק הגיע מברק מטשערנוביץ

אל הרה"ק, שאיש הנ"ל חולה אנוש הוא ומוטל על ערש דוי, והיה כבר ממש בפני' דמעלא שבתא, נענה הרה"ק מוהר"מ אל בנו ואמר, נכנס במהרה להתפלל תפילת מנחה, כדי שאיש הנ"ל יעבור בנקל... וכן היה שבלייל שב"ק של"ת, מהתשובה הגדולה עד כלות הנפש, ע"י דבריו של אותו צדיק.

כו.

עובדא נוראה מהצה"ק ר"ר מרדכי מנדבורנא זי"ע
 כידוע שבסוף ימיו של הרה"ק מוהר"מ מנדבורנא זצלה"ה תקע אהלו ומושבו לעיר בושטינע במדינת הונגריא, ונהרו אליו אלפים מישראל, כמחז"ל הכל צריכין למרי דחיטיא, הן לשמוע דברי אלקים חיים בעבודת השי"ת, ואלו הנצרכים לישועת ורפואות, וסמוך ובטוח היה שאצל הרה"ק מוהר"מ ימצאו את כל מבוקשם.

השבת בישראל כהלכתה

פז

ובתוך עמי אנכי יושבת, באתה גם אשה אחת אשר
בנה נחלה אנושות, ורופאים נואשו מלהצילו, וכאשר
היה כבר ממש נוטה למות ר"ל, לקחה אותו על כפיה
ובאתה לפני הרה"ק מוהר"מ לבושטינע, אולם בדרך
הליכתה נפטר הילד תחת ידיה, ר"ל, אבל אשה זאת
במר נפשה עליה, לא שתה לבה לזאת, ולקחה אותו
כמו שהוא, ורצתה לבית הרה"ק, וברעש גדול נכנסה
למקום מושבו, ולקחה את הילד וזרקה אותו לתוך
חדרו של הרה"ק מוהר"מ, והרה"ק עמד ממקומו, ניגש
אל הדלת וסגר אותה על מנעול ובריח, ואחר זמן
מועט פתח הרה"ק את דלת חדרו והילד יצא מחדרו
חי וקיים, הולך על רגליו כשאר כל איש, ואפילו
למשענת לא הצטרך, ותהום כל חצר קדשו וכל
הסביבה, בראותם בעיניהם תחית המתים, ממש כבימי
אלישע הנביא.

והיה בימים הרבים ההם, ויגדל הילד, והוליכו אותו לתלמוד תורה, וכו' אולם אחר שנעשה בר מצוה, שכחו הוריו את כל הניסים האלו, ולדאבון לב שלחו אותו ללמוד גם לימודי חול בבתי ספר של נכרים, אבל העולם הזה התנהג עוד בדרך התורה והניח תפילין ושמר על קדושת השב"ק, אך ברבות הימים נרתע לאחוריו, ולאט לאט ירד מטה מטה בדרכי היהדות, ולאידך, בלימודי חול הצליח מאד מאד, עלה ונתעלה, עד שנהיה למנהל גדול בבית חרושת לכריתת ועיבוד עצים, אשר בימים ההם הי' להצלחה מופלגת ולדאבון לב עבד גם בשבתות ויו"ט, ומשמו היהודי "געציל" נתהפך ללשון העמים "געזא" ועזב לגמרי את דרך אבותיו ר"ל.

והנה פ"א בלילה בשכבו על משכבו, רואה הוא בחלומו, יהודי זקן עטור זקן לבן ופיאות ארוכות, ומקלו בידו, ויאמר לו בזה"ל, "אני מרדכי מנדבורנא"

השבת בישראל כהלכתה

פט

(והרה"ק מוהר"מ היה כבר אז בעלמא דקשוט) והמשיך ואמר כשהיית ילד קטן הביאה אותך אמך אלי, והיית כבר מת... ואני החייתי אותך בתחיית המתים, והחל צווח עליו בקול נורא ומבהיל, "על זה הנער התפללתי"... כדי שתהא מחלל שבת וכו' וכו' ובתוך כדי כך התחיל להכותו במקלו אשר בידו מכות קשים ומרים, שא"א היה לו לשאת אותם, ובתוך חלומו, מרגיש הוא שא"א לו לסבול יותר מכות קשים אלו, והמכות האלו הביאו אותו לידי מיתה, ר"ל, ומת... ורואה הוא בחלומו שעושים לו כל צרכיו כנהוג, והוליכו אותו לקבורה.

וכאשר רק חזרו הקהל המלויים אותו לבתיהם, רואה הוא מלאך אחד נורא, ושרביט של אש בידו, ותיכף הושיט את השרביט ובהכאה נוראה על קברו, שאל אותו "מה שמך", ענה לו, "געזא", וששמע המלאך

את תשובתו, היכה בכפליים על קברו, ושאלו עו"פ ברעש גדול ואדיר "מה שמך", והוא עונה לו עו"פ כתשובתו הראשונה, אך המלאך, חזר והיכה בשלישית על קברו הכאה נוראה כזאת עד שהרגיש שכל הקבר והאדמה מתחתיו התפוררה "מה שמך", עד שבקושי נזכר שמו האמיתי והוא "געציל".

ובחלומו, והנה המלאך לוקח אותו בידו, ובזמן מועט העמידו לפני בי"ד של מעלה, והתחילו לעיין בדינו מה היה חטאיו ופשעיו בעולם העובר, והתחילו לעיין ראשון ראשון, וראו שחטאו הראשון היה, שהתפלל בכל יום תפילת השחר עד הודו "בלי תפילין", ורק לפסוקי דזמרה התעטר בתפילין, ופסקו בבי"ד של מעלה, הגם שאת אינה עבירה חמורה כ"כ, אבל היות וזה יצא ראשונה, ועי"ז התחיל לסוג אחור, עד שכבר התפלל בלא תפילין, ואח"כ כבר לא התפלל לגמרי, עד שנעשה פוקר ר"ל, לכן מגיע לו רק עבור עבירה

השבת בישראל כהלכתה

צא

זו, ג' חדשים גיהנום, או, שברירה בידו לחזור לעוה"ז ולתקן את כל חטאיו, אבל הוא ענה ואמר, שמסכים לקבל עונשו בגיהנום, מלרדת עו"פ לעוה"ז, כי אולי לא יתקן, ואדרבה יקלקל ח"ו עוד ביותר, וניתן צו מבי"ד של מעלה להורידו לגיהנום, וכשירצה דינו זה על חטאו הראשון יעיינו בדינו להלן.

הדבר יצא מלפני הבי"ד, ובחלומו, והנה מלאך אחד לוקח אותו ומתחיל ללכת אתו לגיהנום, והנה הולך בדרך הוא ומרגיש שחום מתחיל להעטיפו, שאל את המלאך המובילו, האם כבר כאן הגיהנום, התמלא המלאך בצחוק גדול, וענה לו שלגיהנום הוא עוד מרחק רב מאד, וחום זה הוא רק מה ששופע כבר מאש הגיהנום על אף המרחק הזה, וכן הלך עם המלאך הלאה, עד שהרגיש ששורף כבר תחת רגליו, וא"א לו ללכת הלאה בשו"א, ומטפס ועולה, מטפס ויורד,

מרוב החום והאש ששורף מתחת רגליו, ולובש עוז ושאל עו"פ את המלאך, האם כבר כאן הגיהנום, אך המלאך כבראשונה מצחק ממנו, ואומר לו שרחוק הוא עוד מאד מאד מהגיהנום עצמו.

התחיל מתחרט על אשר לא הסכים על הברירה השניה לרדת לעוה"ז כדי לתקן, כי ראה שיסורים קשים ומרים אלו, א"א לו לשאת בשו"א, וחגר עוז במתניו, ואמר אל המלאך המובילו, שרצונו לשוב לעוה"ז לתקן מעשיו, כי עונש הגיהנום אינו יכול לשאת בשום אופן, ענה לו המלאך שיעמוד במקום שהוא ויחכה לו, והוא ילך לשאול בעצת הבי"ד של מעלה, ותיכף פרח לו המלאך, ובזמן מועט חזר אליו ותשובה בפיו, שמסכימים לזאת בבי"ד של מעלה, אך בתנאי שבאמת יתקן מעשיו, ובחלומו והנה המלך לוקח אותו וחבטו ארצה.

השבת בישראל כהלכתה

צג

ומעצימת החבטה התעורר הנ"ל משינתו, כשהוא שוכב על הארץ אין אונים, וזכר היטב את כל חלומו שעבר עליו בליל בלהות זאת, וגם ראה סימנים חיים טריים, וכל חלקי גופו היה פצועים ומחובטים עד זוב דם, מהמכות אשר קיבל מהיהודי הזקן, ואח"ז היה רתוק למטתו כמה שבועות עד שתרפאו המכות וגופו החלים.

ומיד עזב את מקום עבודתו, ונהיה לבעל תשובה גמור, והתחיל לעסוק בתורת ה' תמימה יומם ולילה, עד אשר נהיה לת"ח גדול וחסיד יר"ש כל ימי חלדו בכוחו של אותו צדיק אמת זיע"א, והסתופף עוד בצ"ק של כ"ק אדמוה"ז מוהרא"ז מקרעטשניף זצלה"ה, בתשובה גדולה, וכל ימיו חזר על חלומו זה, כדי לעורר את ישראל ליראה ולאהבת השי"ת (רזא דעובדא שער האותיות אות תשובה).

ספר

השבת בישראל

כהלכתה

חלק ג'

גילוח שערות הראש, וגזיזת
ציפרניים – בערב שבת – דיניו
ומנהגיו
מלוקט מדברי חז"ל, פוסקים,
ומקובלים כתבי האריז"ל וספרי
בעל שם טוב, זיע"א.

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיר בתים
ב' סיון תשע"ו לפ"ק

ספר

גילוח שערות וצפרניים

פרק א'

כָּבֵר כְּתִבְנוּ בְּשֵׁם הַש"ס וּמְדַרְשִׁים גּוֹדֵל חוֹמֵר אִיסוּר
 בְּלוּרִית — וְהוּא הַשְּׁעָר שֶׁמְגַדְלִין יוֹתֵר מֵרֵאִי לְהִתְנַאֲוֹת בָּהֶן.
 בָּרָם מְבוֹאֵר בְּסִפְרֵי קְדוּשֵׁי עֲלוּיִן שְׁלֵא לְהִנִּיחַ הַשְּׁעָר
 לְגַדֵּל בְּיוֹתֵר, וְלִקְוֹצֵצֵן שֶׁהוּא דִּינֵין קָשִׁין, וְהָא לָךְ קִצַּת
 מְדַבְּרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים:

שערות הראש הן דינין קשים

ואחיזת פחות הטומאה

א כְּתִב (בְּמַגִּיד מְשָׁרִים פְּרִשְׁת אָמוֹר) דְּגִידוּל שִׁיעָר אַחוּי עַל
 דִּינִים, וְכֵן אֵיתָא (בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ חֵלֵק ג' דָּף מ"ח מ"ט) עֵינֵין
 שָׁם.

ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: (חֵלֵק א' מֵהַרְש"א כָּבֵא בְּתָרָא דָּף ט"ז בְּדַבּוּר
 הַמִּתְחִיל מִן הַסְּעָרָה) שְׁאִין מִן שֶׁמְגַדֵּל וּמְצַמִּיחַ בְּרֵאשׁ שְׁעָר
 תְּמִיד כְּמוֹ אָדָם, וְהוּא כִּי הַנְּשָׂמָה אֲשֶׁר בְּרֵאשׁוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר
 בְּעֲלֵי חַיִּים דּוֹחָה לְמוֹתְרוֹת הַחוֹמֵר תְּמִיד עַד כּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

קכא

ג וזה לשון הארז"ל (בשער המצות פרשת קדושים) דשערות הראש הם דינם קשים וצריכים לספרם. ואיתא (בראשית חכמה שער האהבה פרק י"א) כי שער הראש בפחור הם כוחות הרין וטוב לגלחם.

ד וזה לשונו (הגאון בעל התומים זכרונו לברכה בספר תפארת יהונתן פרשת אמור) כי כל כוחות הטומאה אוחדין בשיער על פן עשו היה איש שיער ויעקב שכלו קודש היה איש חלק ולפך מצורע שנתרפקו בו חלקי טומאה צריך להעביר שיער, וכן הלויים פשהיו נכנסין לשרת היו צריכים להעביר כל השערות עד כאן לשונו.

ה ואיתא (ביוסיפין פרק ע"ו) מהדברים הרעים של יוחנן שר הפריצים ורעת אנשיו בירושלים שלמדו את אנשי ירושלים וגם מקצת העם וכחוריהם שיהיו מגלחים שער זקנם ויגולו שער ראשיהם עיין שם.

ו ועיין עוד באוהח"מ (על הפרי עץ חיים פנונת הספירה פרק ז') דאדם אחד (לכד מנזיר) אם ירצה לגדל שערו אדרבה אותו גידול שער פוגם לו כי שער האדם ומה גם בפחורתו מורה דין, (דף מ"א).

ז במשנה ברורה סימן כ"ז דשערות גדולות מעפכין הידוק התפילין על הראש (עיין שם).

ח הגאון הקדוש מורנו הרב אלימלך זצוק"ל, וזה לשונו: איתא בספרי קודש שצריך האדם ליזהר שלא לגדל השער כי הסטרא אחרא יש להם אחיזה בשערות והאדם צריך שלא

קכב

ליתן שום אחיזה להסטרך אחרך נמצא דגם הגילוח הוא התחלה לעבדתו תכבדך שמו (ליקוטי שושנה).

ט בפלא יועץ (אות גילוח) וזה לשונו: גילוח הוא מכלל כבוד שבת ויום טוב שלא ליכנס אליהם כשהוא מנוול ולפי סודן של דברים שהשערות הן בכחינת הדינין ראוי ליזהר מאד לגלח כל ערב שבת שלא לגרום רעה לעצמו לתת כח לזרים לשלוט עליו חס ושלום, עד כאן לשונו.

י בספר יסוד ושורש העבודה (שער ח') וזה לשונו: גם יזהר האדם מאד שלא לגדל פרע שער ראשו יותר מדאי אלא יגלחם בכל ששה או שבועה שבועות עד כאן דבריו.

* * *

גילוח שערות עש"ק

פרק ב'

א הלכה פסוקה בשולחן ערוך (אורח חיים ר"ס) דאם היו שערות ראשו גדולות מצנה לגלחן, והטעם כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מנוול (עבודה זרה ריש פרק אלו מגלחין, משנה ברורה שם).

ב בדאפשר מגלחין ערב שבת קדש וקא שיהא מינפר לכבוד השבת (עיין ב"ח, ט"ז, ומ"א, רש"ל, גר"ז, משנה ברורה, פ"ה החיים, — סימן ר"ס).

קכג

זמן גילוח

דעת הט"ז שלא לגלח ביום ה' (ט"ז סימן ר"ס) אבל כל הפוסקים חלקו עליו ומתירין גם ביום ה' (עיין שיירי בנסת הגדולה ותורת שמואל, ותו"ש ג', ומחצית השקל, ובאר היטב א. להגר"ז אות א', וכן נראה מהשמטת המשנה ברורה) וכבר העידו הפוסקים דסוגיין דעלמא שאין חוששין לזה וכשיש איזה סיבה מלגלח ביום ו' מגלחין יום ה' (כה"ח ר"ס ט"ו). (ובענין ר"ח עי' לקמן דיני גטילת צפרניים אות ה')

גילוח מעכו"ם:

ג טוב שלא לגלח על ידי עכו"ם שלא לאתערבא צולמא דידי' בצולמא דעכו"ם (משנת חסידים פרק ה' אות ב')

כנון לקיום המצוה:

ד כשאדם מסתפר כנון לקיים מצות "לא תקיפו פאת ראשכם", "ולא תשחית זקנך" והם שתי מצות בפאת הראש אחת מכאן ואחת מכאן, וה' מצות בפאת הזקן כמ"ש בגמ' שחייב על כל אחת ואחת, וגם כנון שהוא מספר שער ראשו להיותו דינין חקירין (שער המצוות להאר"ז ל — פ' תצא).

ה וכן כנון עוד לקיים מצות "ובחוקותיהם לא תלכו; ולא ילבש גבר, וכשהוא מסתפר ערב שבת קודש וערב יום טוב כנון שמסתפר לכבוד שבת או יום טוב (כף החיים רל"ב ט"ו).

ו ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ח') נזה לשונו: ויאמר לרופא בעת הגילוח שמור לי את הפאות שלא תגלחם ובזה מקיים מצנת לא תעשה של גילוח הפאות, וגם ראוי לקבל על עצמו בעת התגלחות מצנת לא תעשה של לא תשחית פאת זקניך ויחשוב במחשבתו: לא אניח לרופא לגלח זקני בשביל שלא אעבור מצנת לא תעשה זו שציוני הבורא יתברך שמו, עד כאן לשונו.

ובספר ישועות חכמה (סימן ע"ב אות י"א) נזה לשונו: וטוב שיאמר בפירוש להמגלח בעת הגילוח שמור לי הפאות והזקן שלא תגלחם, וכן כשהוא מסתפר — ובשעה שאומר יחשוב לקיים מצות הנזכר לעיל, עד כאן לשונו.

ז בספר פלא יועץ (אות גילוח) נזה לשונו: ואני נוהג לומר קודם הגילוח: לשם יחוד קודשה בריך הוא ושכינתיה הריני מוכן לגלח שערות ראשי לכבוד שבת ואני מוכן להזהר מלהקיף פאות הזקן לקיים מה שאמרה תורה, לא תקיפו פאת ראשכם, ולא תשחית פאת זקנך, הכל כאשר לכל לעשות נחת רוח ליוצרינו, ולתקן הדברים בשורשן במקום עליון, ויהי נועם וכו'.

קכה

פֶּרֶק ג'
נְטִילַת צְפוּנִיִּים
זְמַנָּה:

(היות וגם זה שורשו מאתרא דדינא כמו שערות ראוי להסמיכן וגם מפני שאין הלכותיו ידועין לכל).

א מצנה לגלח הצפוניים בערב שבת קדש (אורח חיים סימן ר"ס ס"א).

ב יש נזהרין שלא לקצוץ צפוני גדים ורגלים ביום אחד מפני חשש סכנה (מגמ' משלי, מ"א, גרז' א"ר, עו"ש תורת שמואל משנה ברורה). וקשה לשכחה — יסוד ושורש העבודה, ויש מקילין (בשערי תשובה ב' העתיק מהחיד"א במחזיק ברכה ד' דמאחר דבשער הפנונות כתב פי שהאר"ל לא היה חושש לזה ליכא למיחש למידי, ובבב"ב יוסף ה' כתב שכן פשט המנהג ואין גם אחד נזהר בזה כלל עיין שם).

ג יש שכתבו שלא לקוץ אלא בערב שבת או ערב יום טוב, וקוצצין מן הרגלים ביום ה' ומן הגדים ביום ו', (מ"א גר"ז, מ"ב שם, ולפמ"ש באות ב' הנ"ל שרי ביום אחד).

ד ביום ה' מקפידין שלא ליטלן (לבד מרגלים, כנ"ל) מפני שהצפוניים מתחילין לחזור ולצמוח ביום ג' לגילוחן ואם פן אין זה תיקון כבוד שבת שחזור לצאת, (מטה משה בשם ספר הגן, ט"ז בשם רש"ל, אליהו רבה, הגר"ז ב' משנה ברורה ו').

ה יש מקומות שאין מנלחין (השערות) ואין נוטלין הצפרנים אפילו כשחל בערב שבת קודש מטעם צוואת ר"י החסיד (מגן אברהם שם, ומשנה ברורה שם, כנסת הגדולה, בהגהת בית יוסף, כף החיים י"ב, ויסוד ושו"ר העבודה ש"ח, ועיין מה שכתב החיד"א בשאלות ותשובות יוסף אומץ סימן ל"ז אות ד' בשם ב' גדולים שהיו נזהרין בשערות ולא בצפרנים, וכן נראה בהגר"ז להמעניין היטב, עיין שם).

וכשחל ערב שבת קודש בראש חודש יסתפר כיום ה' ויכנין לכבוד שבת (כף החיים י"ב בשם האחרונים), דבר נפלא מאד בספר אורח חיים (ספינקא) בשם הרב הקדוש מהר"מ מאפ"טא (בעל אור לשמים) זכר צדיק לכרכה, שמי שקוצץ הצפרנים בערב שבת קודש וגומר הפרשה שמו"ת קודם חצות היום בערב שבת, מוכטח לכל השבוע שלא יבא לידי עבירות חמורות רחמנא ליצלן, עיין שם.

* * *

סדר הקציצה:

ו יש מקפידין שלא ליטול הצפרניים כסדרן, אצבע אחר אצבע הסמוכה לה מפני שקשה לשכחה — ולקבור בנים — ולעניות, אלא מפסיקים בין אצבע לאצבע אחרת שאינה סמוכה לה, ומתחילין ליטול בשמאל בקמיצה דהיינו באצבע רביעית הסמוכה לזרת, ובימין באצבע דהיינו באצבע השנייה הסמוכה לגודל ונמצא הסימן לסדרן כדאג"ה בימין, ובשמאל דכהג"א, ויש מלעיגים על זה, ומפל מקום טוב לזוהר לכתחילה (לשון הגר"ז אות ג' ומקורו במגן אברהם, וכן דעת

קכז

משנה ברורה סק"ח, ועיין בט"ז סימן קטן ב' בשם מטה
 משה בשם מהר"ם וכן פתב בשם האריז"ל שלא היה נזהר,
 ואף על פי כן פתבו הפוסקים וכן בפלא יועץ — גילות —
 ליזהר).

ז ואפי' בשני צפרנים בסדרן יש סכנה (אלהו רבה בשם
 שבילי אמונה).

ח בספר יסוד ושורש העבודה (בצוואה סימן כ"ט) בזה
 הלשון: בעת שקצצתי הצפרנים בכל ערב שבת קודש אמרתי
 בזה הלשון: אני קוצץ הצפרנים לשם יחוד קודשא בריך
 הוא ושכינתיה וכו' כדי שלא אכנוס לשבת קודש מנוול
 בצפרנים גסות, ובעת שהשלכתי אותם באש אמרתי בזה
 הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמו אני משליך הצפרנים באש
 כפי שהוזהרתי מאמר חכמינו זכרונם לברכה שורפן חסיד
 לקיים מצות עשה ולא תעשה שציויתנו בתורתך, שאל אביך
 וגו' ולא תסור מן הדבר וגו'.

מקום הקציצה: עיין עץ חיים (שער ל"א פרק ב')
 למורנו רבי חיים וויטאל זכר צדיק לברכה, וזה לשונו: ומה
 שהוא (מהצפורן) כנגד הבשר הוא בתכלית הזכות, אבל מה
 שעודף מן הצפורן ויוצא לחוץ מכנגד הבשר של האצבע זה
 צריך לחתוך אותה כי שם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית
 וזה שנאמר בזהר וכו' לכן ענשו של המגדל צפרניים קשה
 מאד, עיין שם (כף החיים ריש סימן ט').

התנהגות בצפונים שנקצו:

ט איתא בגמרא (נדה י"ז) השורף צפוניים חסיד, קוברן צדיק, זורקן רשע, שמא תעבור עליהן אשה עוברת ותפיל ולדה, עד כאן, (וביאורו בבאר היטב שם).

י מיהו אין בכחן להזיק רק במקום שנפלו אבל במקבד להו במקבדת וזורקן חוץ לאותו מקום אין לחוש (שם, גר"ז, משנה ברורה).

יא ועל כן אם חתף בביתו ונפלו מידו קצת צפוניו יכבד אותו המקום ויזום ממקומם ושוב לית לן בה, ובאליהו רבה כתב דאפשר בעינן רוקא השלכה חוץ לחדר (משנה ברורה שם).

יב לא יקוץ על בגדיו ולא ילקטם שם כי גורם רעה לעצמו (רוח חיים ריש סימן א.) וכן לא על שום בגד (פלא יועץ — גילוח) אלא על גייר הנזרק עמו.

* * *

לחתוף דבר אחריה:

יג נהגו קצת לחתוף איזה דבר אחר הנטילה משום חומרא (תולדות שמואל אות ב') ובמקומינו אין אחר נוהג כן (מתזיק ברכה ה', שערי תשובה רנ"א).

יד ובטעמי המנהגים (רנ"ג) דאיתא בנדה י"ז דאי קץ איזה דבר אחר נטילה אינו מזיק, והעולם נוהגין לעשות תרתי לטיבותא לחתוף איזה דבר וגם לשרפן.

קכט

טו וּבְרֵשִׁי (בַּתְּנִיף הַשֵּׁן יִרְמַז י"ז פ"א) שִׁנְחַתּוֹךְ מִג' או ד' קָרְנוֹת הַשִּׁלְחָן וְנִקָּא שִׁיְהִי עֲרוֹת שְׂאֵבֶל בְּנִטִּילַת יָדַיִם וְנִקְיוֹת יָדַיִם. (עֵינֵי שֵׁם עוֹד מֵה שְׂפֹתַי וְדָבָרִים נִסְתָּרִים).

טז הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ מִקְּאֵמֶרְנָא (בְּסִפְר עֲצֵי עֶדֶן עַל מְשִׁנּוֹת) נִזִּיר פֶּרֶק ו' רְאָסוֹר לְשׁוֹרֵף שְׁעַר אָדָם או צִפְרָנִיִּים אֲלֵא אִם בֵּן מְעַרְב בְּהֵם אֵיזָה דְּכָר שְׂלֵא זִיק לוֹ דְּרַכְיָה דְּרַכֵּי נוּעַם עַד כֹּאן.

אמירת דבר שבקדושה :

יז בְּשִׁאלוֹת וּתְשׁוּבוֹת מִתְּרַש"ם (חֶלֶק ד' סִימָן קמ"ח) דְּבִשׁוּמַע בְּרַכָּה או קְדִישׁ אוֹמֵר אָמֵן, וְגַם הִרְהוּר דְּכָרֵי תוֹרָה שְׂרִי.

נטילת ידיים אחריה :

יח צְרִיף לִיטוֹל לְיָדַיִם אַחַר נְטִילַת הַצִּפְרָנִיִּים וּמִי שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה בֵּן תְּלַמְדוֹ מִשְׁתַּכַּח וְאִם אֵינוֹ תְּלַמִּיד חֶכֶם בָּא רַחֲמָנָא לִיעֲלֹן לְיָדֵי עֲבִירָה (עֵינֵי אוֹרַח חַיִּים סִימָן ד' סְעִיף ח"י וּבְאֵלֵיהוּ רַבָּה שֵׁם).

חיובו בכל ערב שבת קודש: מְצוּנָה לְגַלַּח הַצִּפְרָנִיִּים בְּעֶרְב שֶׁבֶת קוֹדֵשׁ (שׁוֹלְחָן עָרוֹף ר"ס).

יט אֵיטָא בְּמִדְרַשׁ מְעַשֶׂה בְּחִסֵּד אַחַר שְׁנַפְטָר וְנִרְאָה לְתַלְמִידוֹ בְּחִלוּם וְרָאָה הַתְּלַמִּיד שֶׁהִיָּה לוֹ בְּתָם בְּמִצְחוֹ, וְשָׂאל לוֹ מִפְּנֵי מַה הִיָּה לָךְ בֶּךָ, וְהִשִּׁיב לוֹ מִפְּנֵי שְׂלֵא הֵייתִי נִזְהָר לְקַצֵּץ אֶת הַצִּפְרָנִיִּים בְּכָל עֶרְב שֶׁבֶת קוֹדֵשׁ (מוֹבָא בִּיסוּד וְשׁוֹרֵשׁ הַעֲבוּרָה שְׁעַר ח).

כ בסימן קס"א העתיקו האחרונים משל"ה: דראוי לכל אדם שינהוג כל ימיו ליטול צפרניו כל ערב שבת שלא יבא לידי שאלת חציצה (עיין משנה ברורה ופך החיים שם).

כא ועוד טעם ליטול בכל ערב שבת קודש שמא יבגס תחת הצפורן דבר איסור ויבשל פשיטת ערב בהאכילה (ספר חסידים נ"ח).

גודל הגרעון בגידול צפרניים גדולים:

כב בפלא יועץ (גילוח) וזה לשונו: גילוח צפרניים מכבוד שבת ויש לזהר מאד ליטול בכל ערב שבת קודש אי משום כבוד שבת ואי משום שאם הם גדולים קצת עד שמקפיד עליהן הם חוצצים לנטילת ידיים, ונמצא שפרכת נטילת ידיים שמכרף לבטלה — ומבטל מצות נטילת ידיים — ואוכל פת בלי נטילת ידיים — ולפי סודן של דברים שגם הצפרניים הם בבחינת הדינין ראוי לזהר מאד שלא לגדל לא צפרני הידים ולא צפרני הרגלים כי מלבד שטוב הדבר כשאנו טובלין לטהרה שנעשה המצנה פתיקונה ונבדוק עצמנו מחוצצי טבילה... עוד בה שצריך להקפיד מאד מאד להעביר אחיזת הקליפות מעליו ולא כמנהג העולם שאין חוששין רק על צפרני הידים עד כאן לשונו.

כג דבר גדול משמיענו בעל פלא יועץ דאיברא דקי"ל (סימן פ"ח) שלא לחוש לחציצה במיעוט בטבילת אדם, מפל מקום כיון דלכתחילה מהדרין שלא יחצוץ וכיון דמבואר ביורה דעה שצפרניים הגדולים קצת חוצצין על כן יש טעם גדול להדר לקצץ צפרני רגלים מזמן לזמן כמו של ידים.